

รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขวัญทิรา ทิราวงศ์

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กันยายน 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขวัญทิรา ทิราวังศ์

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กันยายน 2568

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

A MODEL OF SCHOOL LEARNING ECOSYSTEM MANAGEMENT FOR PROMOTING
LIFELONG LEARNING UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy Degree in Educational Administration
September 2025
Copyright 2025 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ของ ขวัญทิรา ทิราวงศ์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตีมา วรรณศรี)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสภา อำนวยรัตน์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. น้ำฝน กันมา)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คล้ายอ่ำ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

- เรื่อง:** รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
- ผู้วิจัย:** ขวัญทิรา ทิราวงศ์, วิทยานิพนธ์: ปรัชญา (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2568
- อาจารย์ที่ปรึกษา:** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุณยะชาติ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา
- คำสำคัญ:** รูปแบบการบริหาร, ระบบนิเวศการเรียนรู้, การเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 342 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 2) การศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 3) การสร้างและตรวจสอบรูปแบบ ในการตรวจสอบรูปแบบเป็นการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 20 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา และ 4) การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 342 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 5) ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

Title: A MODEL OF SCHOOL LEARNING ECOSYSTEM MANAGEMENT FOR PROMOTING LIFELONG LEARNING UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

Author: Kwuntira Tirawong, Dissertation: Ph.D. (Educational Administration), University of Phayao, 2025

Advisor: Assistant Professor Dr. Santi Buranachart Co-advisor Associate Professor Dr.Sopa Umnuayrat Assistant Professor Dr.Namfon Gunma

Keywords: Model of School Management, Learning Ecosystem, Lifelong Learning

ABSTRACT

The purpose of this research is to present a model of school learning ecosystem management for promoting lifelong learning under the Secondary Educational Service Area Office. The research was conducted in four steps as follows. First, 1) studying the elements of learning ecosystem for promoting lifelong learning Identifying the elements through document synthesis and a survey of 342 school administrators. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using content analysis and Confirmatory Factor Analysis. Second, studying guidelines through interviews with five experts. The instrument was an interview protocol, with data analyzed by content analysis, mean, and standard deviation. Third, constructing and examining the propriety of the model with 20 experts. The instrument was a questionnaire, and data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis. Finally, valuating the model through questionnaires., with a sample group of 342 administrators and data analyzed using mean and standard deviation.

The research showed that a model of school learning ecosystem management for promoting lifelong learning under the Secondary Educational Service Area Office consisted of five components: 1) Principles 2) Objectives 3) The components of learning ecosystem 4) Guidelines for the model of the school learning ecosystem management for promoting lifelong learning, and 5) Key success factors. The result of the propriety assessment of the model indicated by the experts was at the highest level. The result of the feasibility assessment by the school administrators was at a high level, while the utility assessment was considered at the highest level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์และความเอาใจใส่ให้คำปรึกษาเป็นอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวยรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำฝน กันมา กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษา ให้องค์ความรู้ แนวทางในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านไว้เป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ อีกทั้งขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วประเทศที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเหมาะสม ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขอบคุณกัลยาณมิตรนิสิตปริญญาเอกรุ่น 65 พี่เจียบ พี่อลิส พี่ราเชนทร์ พี่แอร์ รวมถึงรุ่นพี่รุ่นน้อง ศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาลัยการศึกษา สาขาการบริหารการศึกษาทุกท่าน โดยเฉพาะ พี่ปิง ดร.อัสนี โปราณานนท์ ทุกท่านได้ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับ ครอบครัวของผู้วิจัย คุณพ่อสินเทาว์ ทิราวงศ์ คุณแม่จุฑามาศ กาศสนุก ครอบครัวของสามีคุณพ่อสุทัศน์ คุณแม่ปิยะวรรณ ไข่เขียว ญาติสนิท มิตรสหายที่คอยสนับสนุน ห่วงใย เป็นกำลังใจสำคัญ สุดท้ายนี้ขอขอบคุณสามี นายสิทธิโชค ไข่เขียวและลูกอันเป็นที่รักยิ่งในครรภ์ สำหรับความเข้าใจและร่วมเฝ้ารอความสำเร็จของผู้วิจัยในวันนี้ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

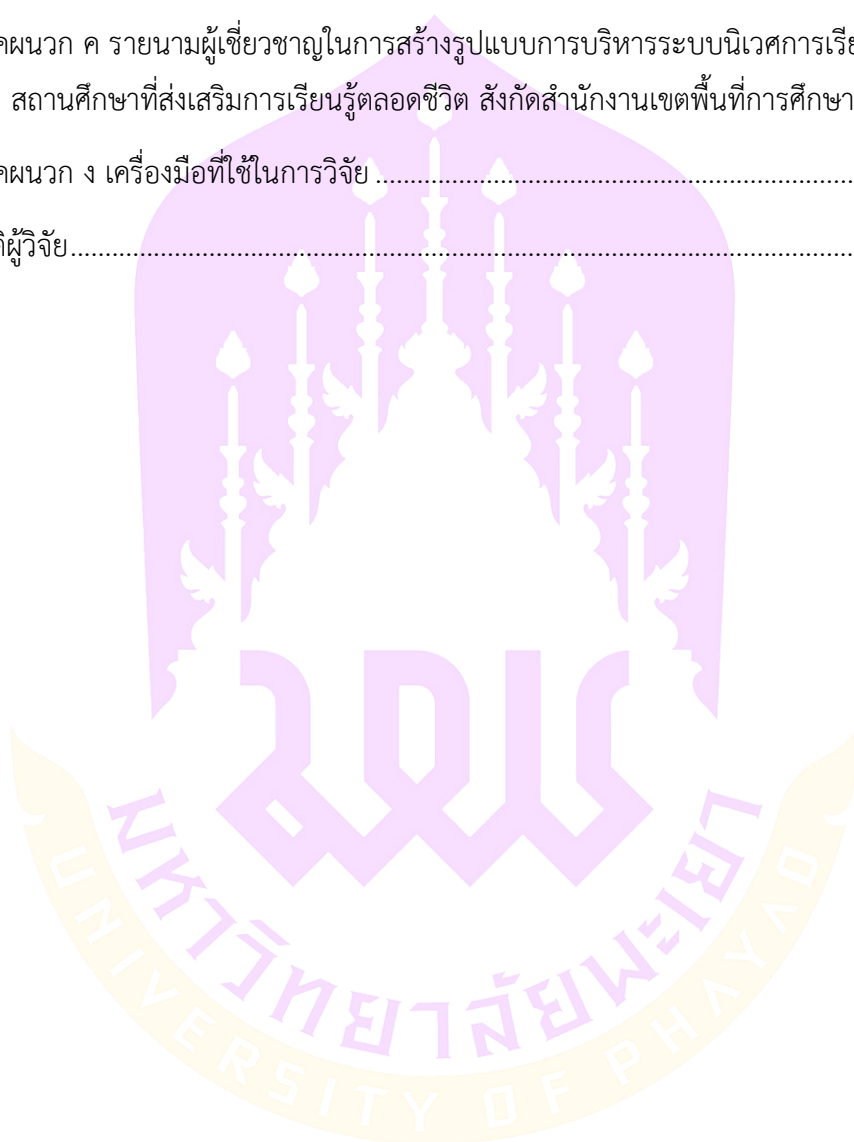
ขวัญทิรา ทิราวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	14
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ	17
ระบบนิเวศการเรียนรู้.....	28
การเรียนรู้ตลอดชีวิต	57
การบริหารสถานศึกษา	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	84
กรอบแนวคิดการวิจัย	91
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	93

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	96
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	101
ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	104
ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	109
บทที่ 4 ผลการวิจัย	113
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	113
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	140
ตอนที่ 3 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	162
ตอนที่ 4 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	200
บทที่ 5 บทสรุป.....	210
สรุปผลการวิจัย.....	210
อภิปรายผลการวิจัย.....	214
ข้อเสนอแนะ	225
บรรณานุกรม.....	227
ภาคผนวก.....	234

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	235
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์การศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศ การเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	236
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญในการสร้างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของ สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	237
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	239
ประวัติผู้วิจัย.....	279

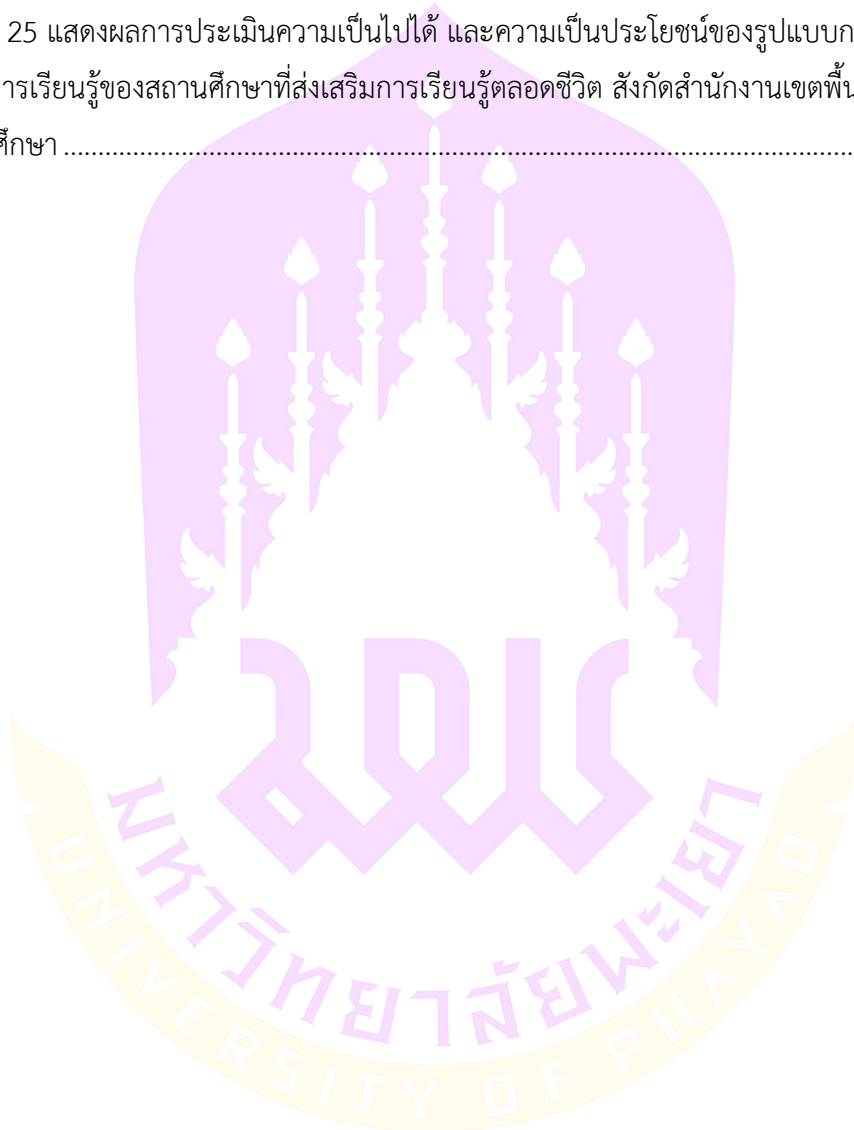

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ	22
ตาราง 2 แสดงตัวอย่างองค์ประกอบที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในระบบนิเวศการเรียนรู้	40
ตาราง 3 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้.....	50
ตาราง 4 แสดงวัฏจักรคุณภาพเต็มมิ่ง	78
ตาราง 5 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	97
ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา	114
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการ เรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	115
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการ เรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติบุคคล	116
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการ เรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติเทคโนโลยี.....	118
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการ เรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติการออกแบบหลักสูตร	120
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการ เรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติความร่วมมือกับเครือข่าย	121

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิดิทรพยากร	123
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิดิกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ	125
ตาราง 14 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของ สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	126
ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติความสอดคล้องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน	129
ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ของ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	130
ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิดิบุคคล	131
ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิดิเทคโนโลยี	132
ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิดิการออกแบบ หลักสูตร	134
ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิดิความร่วมมือกับ เครือข่าย	135
ตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิดิทรพยากร	137
ตาราง 22 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิดิกลยุทธ์ในการบริหาร จัดการ	139

ตาราง 23 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของ สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	177
ตาราง 24 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของ สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	184
ตาราง 25 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบ นิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา	201

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 แสดงรูปแบบทฤษฎีระบบนิเวศ 5 ระบบ	35
ภาพ 2 แสดงตัวอย่างกระบวนการเรียนรู้แบบ 70:20: 10 (Learning System)	38
ภาพ 3 แสดง A Learning Ecosystem Model มาจากพื้นฐานแนวคิด ทฤษฎี โมเดล 70:20:10 ของ Morgan McCall, Robert Eichinger and Michael Lombardo ร่วมกับ Centre for Creative Leadership	44
ภาพ 4 แสดงวงจรการบริหารคุณภาพเต็มมิ่ง (PDCA)	78
ภาพ 5 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	92
ภาพ 6 แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัย	95
ภาพ 7 แสดงโมเดลองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	128
ภาพ 8 แสดงร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	163
ภาพ 9 แสดงรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	193
ภาพ 10 แสดงรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	213

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ย้อนไปยุคอุตสาหกรรม (Industrial Society) การศึกษาได้รับการออกแบบเพื่อสนับสนุนการทำงานแบบสายประกอบการ เน้นหลักสูตรการสอนด้านการอ่าน การเขียนและเลขคณิต ต่อมาเมื่อสังคมพัฒนาเข้าสู่ “ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization)” หรือ ยุคดิจิทัล ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเพิ่มอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด และมีนวัตกรรมใหม่ ๆ มากมายเกิดขึ้น เช่น ระบบดิจิทัล (Digital) ระบบอัตโนมัติ (Automation) และปัญญาประดิษฐ์ หรือ เอไอ (Artificial Intelligence: AI) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง AI ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ผู้คนสามารถเชื่อมต่อถึงกันได้ทุกที่ ทุกเวลาทั่วโลกการจัดการศึกษาจึงต้องมีการปรับให้ตอบโจทย์กับความต้องการอาชีพการทำงาน ความต้องการของแรงงานที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย อีกทั้งมีสถานการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสหลากหลายสายพันธุ์ สงครามทางด้านการเมือง ทั้งระหว่างประเทศและในประเทศทั่วทุกมุมโลก และความเคลื่อนไหวทางด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ ประเทศ จนส่งผลกระทบเป็นวงกว้างไปทั่วโลก รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมและทางภูมิศาสตร์ นับได้ว่าโลกเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าตลอดเวลา สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเอง คิดค้นหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลาเพื่อความอยู่รอด อันเป็นผลทำให้ธรรมชาติการเรียนรู้ของคนแตกต่างไปจากเดิม “ระบบการศึกษา” จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะผลักดันศักยภาพของมนุษย์เพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้และเพิ่มช่องทางในการพัฒนาตนเองของมนุษย์สำหรับโลกในยุคปัจจุบัน ดังจะเห็นในหลาย ๆ ประเทศได้ออกกฎหมายเพื่อการปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสามารถผลิตประชากรที่มีความรู้และคุณภาพสูงส่งสังคมยุคปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564ข)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ถือเป็นกฎหมายลำดับศักดิ์สูงสุดที่ประเทศไทยใช้เป็นแบบแผนหลักในการยึดถือปฏิบัติ ได้กล่าวถึงเรื่องการจัดการศึกษา ที่เน้นส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความถนัดของตน การใช้พื้นที่สาธารณะร่วมกัน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และในมาตรา 54 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามวาระหนึ่งเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย

โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการ ความสำคัญ และความเป็นมาของปัญหา ในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกัน ระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ ดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล ประกอบกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) กำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกระบวนการ ยุติธรรม ด้านกฎหมาย และด้านการศึกษา ในยุทธศาสตร์ที่ 3 เน้นการส่งเสริมและยกระดับ การพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของพัฒนาทุนมนุษย์ และปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม เพื่อต้องการให้ ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีหน้าที่ ในการพัฒนาศักยภาพประชาชนจึงต้องหาแนวทางดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว นอกจากนี้ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้ปฏิรูประบบการศึกษาโดยผ่านกลไก ทางกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ในอีกหลายฉบับ อาทิ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ที่เน้นพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้มีความสอดคล้อง กับแนวทางการจัดการศึกษาสู่อนาคตของโลกในศตวรรษที่ 21, พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาค ทางการศึกษา พ.ศ. 2561, พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, พระราชบัญญัติ การพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562, พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 เป็นต้น แต่ละฉบับ ล้วนมุ่งให้ความสำคัญกับการจัดระบบความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ทั้งในเชิงกายภาพ คือ พื้นที่การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ รวมทั้งบรรยากาศพื้นที่ ให้ดูเป็นมิตรกับผู้เรียน และในเชิงสังคม คือ กลุ่มที่จะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการเจริญเติบโตของผู้เรียน อันได้แก่ สังคม ครอบครัว และครู ทุกส่วนต้องมีความเป็นมิตรและปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งระบบ มีความสอดคล้อง สมดุล เอื้อต่อการเป็นพื้นที่แห่งการสร้างการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนเติบโตอย่างมี ความสำเร็จ

นอกจากการนำมาตรการทางกฎหมายมาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาไทย ให้เกิดประสิทธิภาพแล้ว มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวยังสามารถนำมาเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิด ความร่วมมือ และการบูรณาการในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางผู้กำหนด นโยบายและสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยตรง ตลอดจนภาคส่วนอื่น ทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ที่ต้องร่วมมือกันในการขับเคลื่อนและสร้างระบบการจัด การศึกษาของประเทศไทยให้พร้อมรับมือกับสภาพการณ์และการเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะเกิดขึ้น

ในอนาคต พร้อมทั้งสร้างผู้เรียนที่มีศักยภาพและสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564ข) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพและทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทัน ความเปลี่ยนแปลง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร พัฒนตนเอง ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใฝ่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ สาระวิชาหลัก (Core Subjects) (สมหมาย อำนวยกุล, 2556)

ด้านการศึกษาของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดระบบ การศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาภาคบังคับนั้น ได้กำหนดให้พลเมืองไทยต้องจบการศึกษาอย่างน้อยที่สุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ ต้องเข้ารับการศึกษอย่างช้าสุดเมื่ออายุ 7 ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ สพฐ. (Office of the Basic Education Commission ย่อว่า OBEC) เมื่อศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 4 คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ปลาย) เป็นการ จัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอายุระหว่าง 15 ถึง 17 ปี ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนสามารถ เรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนชื่นชอบเพื่อยึดเป็นอาชีพ ผู้เรียนที่จบในระดับมัธยมศึกษาจะสามารถ ประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ หรือศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ นอกจากจะมี การจัดการศึกษาในสายสามัญแล้ว ยังมีการจัดการศึกษาในสายอาชีพด้วย คือ ระดับชั้น ปวช. 1-3 เทียบเท่ากับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณารูปแบบการจัดการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาส่วนใหญ่ พบว่า ยังมุ่งเน้นไปที่การท่องจำ และ ทำข้อสอบให้ได้คะแนนดี แต่ไม่สามารถ นำมาประยุกต์ใช้ได้จริง จากผลคะแนน O-Net คะแนน PISA หรือการทดสอบภาษาอังกฤษระดับชาติ เทียบกับ CEFR (The Common European Framework of Reference for Languages) สะท้อนให้ เห็นว่าปัญหาส่วนหนึ่งเกิดมาจากวิธีการจัดการศึกษาการเรียนรู้ของระบบการศึกษาไทย ที่ไม่ตอบโจทย์ความต้องการตามบริบทพื้นที่อย่างแท้จริง เพื่อสร้างความระบบการเรียนรู้ให้มีความยั่งยืน ตอบโจทย์ความต้องการตามบริบทพื้นที่อย่างแท้จริง

ระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นอีกองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษา ที่ให้ความสำคัญครอบคลุมผู้มีส่วนได้ทางการศึกษาทั้งหมด รวมถึงนักเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ตลอดจนทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษาต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์ที่หน่วยงานทางการศึกษากำหนดไว้ หนึ่งในความท้าทายความท้าทายหลักที่สถานศึกษาต้องเผชิญ คือ ความจำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน นักเรียนในปัจจุบันมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าเดิม พวกเขามาจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีสไตล์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และมีระดับความสามารถที่แตกต่างกันในวิชาต่าง ๆ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องสามารถจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกคน ความท้าทายอีกประการ คือ ความพร้อมของทรัพยากรทางการศึกษา ในโลกปัจจุบันที่หมุนไปอย่างรวดเร็ว ทรัพยากรทางการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงต้องติดตามทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษาล่าสุดอยู่เสมอ และต้องแน่ใจว่าได้บูรณาการเข้ากับระบบนิเวศการเรียนรู้ของตน การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ก็เป็นความท้าทายสำคัญที่สถาบันการศึกษาต้องเผชิญเช่นกัน เทคโนโลยีสามารถเป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ แต่ก็อาจทำให้ไขว้เขวได้เช่นกันหากใช้ไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงต้องสามารถรวมเทคโนโลยีเข้ากับระบบนิเวศการเรียนรู้ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการใช้ในลักษณะที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ และบทบาทที่เปลี่ยนไปของครูและผู้บริหารเป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่สถานศึกษาต้องเผชิญ เดิมที ครูและผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ด้วยการกำเนิดของเทคโนโลยีใหม่ ๆ และความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน บทบาทของผู้เรียนจึงเปลี่ยนแปลงไป ตอนนี้พวกเขาต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับวิธีการสอนและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในระบบนิเวศการเรียนรู้ได้ สอดคล้อง McCall, et al. (2019) ที่ได้ให้ความหมายว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ว่าเป็นองค์ประกอบที่แต่ละองค์ประกอบทำงานร่วมกันเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมด ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ หมายความว่า ประสบการณ์โดยรวมมีมากกว่าผลรวมของส่วนต่าง ๆ ระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นระบบที่เชื่อมต่อผู้เรียน นักการศึกษาและแหล่งข้อมูลเข้าด้วยกันอย่างราบรื่นและไร้รอยต่อ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนรู้และแหล่งข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูสามารถสร้างและส่งมอบประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคลที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน อีกทั้งการใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ สามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจของนักเรียน ด้วยการใช้แหล่งข้อมูลการเรียนรู้แบบโต้ตอบและแบบมัลติมีเดีย นักเรียนมีแนวโน้มที่จะสนใจบทเรียนและเก็บข้อมูลได้ดีขึ้น และยังให้โอกาสในการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกันและแบ่งปันความคิด

และมีส่วนร่วมมากขึ้น การใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ ยังสามารถในการปรับปรุงประสิทธิภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ด้วยการมอบประสบการณ์การเรียนรู้ส่วนบุคคล นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามจังหวะและระดับของตนเอง ซึ่งสามารถเพิ่มความเข้าใจและความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาได้ นอกจากนี้ ระบบนิเวศการเรียนรู้ยังมีเครื่องมือและการวิเคราะห์ ที่ช่วยให้ครูติดตามความคืบหน้าของนักเรียนและระบุส่วนที่ต้องปรับปรุง ซึ่งช่วยให้ครูสามารถ จัดเตรียมสิ่งแทรกแซงได้ทันเวลาที่และตรงเป้าหมาย ซึ่งสามารถช่วยนักเรียนเอาชนะความท้าทาย ในการเรียนรู้และบรรลุเป้าหมายทางการได้ ในแง่ของประสิทธิภาพของครู ระบบนิเวศการเรียนรู้ เปรียบเสมือนเวทีสำหรับการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันทรัพยากร ครูสามารถเรียนรู้จากครู หรือผู้เชี่ยวชาญท่านอื่นและนำมาปรับปรุงเป็นแนวปฏิบัติในการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ยังช่วยให้ ครูสามารถสร้างและส่งมอบคำแนะนำที่แตกต่างซึ่งตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน โดยการใช้เครื่องมือและการวิเคราะห์ที่ช่วยให้ครูติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและปรับกลยุทธ์ การสอนของตนได้อย่างเหมาะสม การนำระบบนิเวศการเรียนรู้มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จะสามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งในส่วนของผู้เรียน และครูให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ทางวิชาการ การเติบโตส่วนบุคคล และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการนำระบบนิเวศ การเรียนรู้มาใช้เพื่อให้นักเรียนและครู รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา มีช่องทางการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข้าราชการสำหรับการเรียนรู้และการสอน สร้างความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นและธุรกิจต่าง ๆ เพื่อมอบโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ในโลกแห่งความเป็นจริง

นอกจากนี้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิต เป็นอีกแนวความคิดของ การศึกษาที่เป็นการผสมผสานความสัมพันธ์กับทรัพยากรทางการศึกษา และวิถีชีวิตของคนในชุมชน จนเป็นหนึ่งเดียวเป็นหนึ่งในนโยบายและยุทธศาสตร์ที่จะเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อให้ เกิดผลในเชิงประจักษ์ที่สำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) โดยเฉพาะหมวดหมู่ที่ 12, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับ 4) พ.ศ. 2562, แผนการศึกษา แห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) และ พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 รวมทั้งนโยบายและจุดเน้นของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 หัวข้อที่ 4 เป็นต้น การสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย ให้คนในสังคมทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต ต้องอาศัยการใช้เครื่องมือที่เหมาะสม มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ให้กระจายไปอย่างทั่วถึง มุ่งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีบทบาทในการจัดการศึกษา เปิดโอกาส ให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามความต้องการ มีความยืดหยุ่นตามโอกาสและสถานการณ์ มีการจัด

กิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ทำให้เกิดการพัฒนาคอนในประเทสให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนากลุ่มแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป การบริหารสถานศึกษาโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้มั่นใจได้ว่าสถานศึกษาสามารถจัดเตรียมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกคน มีสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่เอื้อต่อการ ศึกษา สามารถใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งในวิธีการสอน และการจัดโครงสร้างการเรียนรู้ ของครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ ได้ มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง มีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแนวทางให้ความรู้หรือรูปแบบ การสอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเตรียมพร้อมสำหรับความท้าทายที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 จากที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพสังคมแบบดั้งเดิมเข้าสู่ยุคโลกดิจิทัล ทุกอย่างต้องพัฒนาตาม รวมไปถึงสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ต้องและทรัพยากรทางการศึกษาจะต้อง ปรับตัวและก้าวเข้าสู่โลกแห่งการเรียนรู้ในยุคใหม่ ที่มีใ้การเรียนรู้ผ่านระบบการท่องจำหรือการเรียนรู้ เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการทดสอบเท่านั้น แต่ต้องมุ่งเน้นที่จะพัฒนาและสร้างผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะ และมีคุณลักษณะรวมทั้งทักษะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการปรับตัว การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีมมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ สามารถจัดการและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง จึงส่งผลให้ เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงลึก ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดการศึกษาด้วยฐานงานวิจัย เพื่อให้เกิด การสร้างนวัตกรรมที่จะนำมาพัฒนาระบบการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ อย่างไร้ขีดจำกัด ค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเองด้วยตนเอง ผ่านการลงมือทำ โดยมีองค์ประกอบ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ส่งเสริม และเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างรูปแบบในการ บริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อนำรูปแบบการบริหารที่สร้างไปใช้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. องค์ประกอบในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรมีแนวทางอย่างไร

3. รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรมีลักษณะอย่างไร

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,358 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 342 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยใช้สูตรตามแนวทางของ Yamane (1973, p. 125) โดยผู้วิจัยใช้ภูมิภาคและขนาดโรงเรียนเป็นชั้นภูมิในการแบ่งตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 1) มิติบุคคล 2) มิติเทคโนโลยี 3) มิติการออกแบบหลักสูตร 4) มิติความร่วมมือกับเครือข่าย 5) มิติทรัพยากร และ 6) มิติกลยุทธ์การบริหารจัดการ

1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

องค์ประกอบในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย

- 1.3.1 มิติบุคคล
- 1.3.2 มิติเทคโนโลยี
- 1.3.3 มิติการออกแบบหลักสูตร
- 1.3.4 มิติความร่วมมือกับเครือข่าย
- 1.3.5 มิติทรัพยากร
- 1.3.6 มิติกลยุทธ์การบริหารจัดการ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.1 ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีผลงาน ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติดังนี้

2.1.1 เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

2.1.2 เป็นนักการศึกษา นักวิชาการ ที่มีประสบการณ์ หรือมีผลงานเกี่ยวข้องกับการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

2.1.3 ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องกับสายบริหาร ในหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา หรือองค์กรทางการศึกษา ที่ใช้บริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ในองค์กรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 1 คน

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

แนวทางการในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ในการสร้างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.1.1 ผู้วิจัยนำข้อผลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มายกร่างรูปแบบการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.1.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

3.1.3 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขจัดทำร่างรูปแบบการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสำหรับนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.2 การสร้างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.2.1 ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 20 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ นักวิจัยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือมีตำแหน่งทางวิชาการและมีความเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือ การจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน

กลุ่มที่ 4 ข้าราชการครู หรือศึกษานิเทศก์ หรือผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน

3.2.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,358 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 342 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยใช้สูตรตามแนวทางของ Yamane (1973, p. 125) โดยผู้วิจัยใช้ภูมิภาคและขนาดโรงเรียนเป็นชั้นภูมิในการแบ่งตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 5 เงื่อนไขสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem)** หมายถึง เครือข่ายผู้คน ทรัพยากร และเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหมดที่เอื้อต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งอาจรวมถึงครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ดูแลระบบ เนื้อหาหลักสูตร เครื่องมือเทคโนโลยี และอื่น ๆ ระบบนิเวศการเรียนรู้เน้นให้ความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่องค์ประกอบทั้งหมดเหล่านี้ทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนผลการเรียนรู้และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

2. **การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)** หมายถึง กระบวนการเรียนรู้และการได้รับข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงเวลาหรือสถานที่ แต่เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิตในเนื้อหาหรือเรื่องต่างๆที่ตนต้องการ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลง สำรวจความสนใจใหม่ ๆ และเพิ่มความสามารถในด้านต่าง ๆ การถือเป็นแนวคิดสำคัญในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในปัจจุบัน

3. **รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง แนวคิดสำคัญที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย หลักการระบบนิเวศการเรียนรู้ หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง ความต้องการหรือเป้าหมายในการดำเนินการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้บรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลายตามบริบทของสถานศึกษา 2) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ และ 3) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง สารสำคัญขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการดำเนินการบริหารที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 6 มิติ ดังนี้

1. มิติบุคคล (Person) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองคนในครอบครัว คนในชุมชน คนในสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี และเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการจัดเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์การเรียนรู้ นั้น ๆ และได้รับการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่เสมอ สามารถจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. มิติเทคโนโลยี (Technology) เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการใช้อินเทอร์เน็ต เครือข่าย เครื่องมือ ผ่านแพลตฟอร์ม โปรแกรม หรือแอปพลิเคชันที่ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามบริบทของสถานศึกษา ในด้านการวัดและประเมินผลช่วยครูผู้สอนสามารถตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ในด้านการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา อีกทั้งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย

ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีพื้นที่ให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดและทรัพยากรและเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องขั้นตอนการวางแผนและออกแบบโครงสร้างของหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสม ยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง (Dynamic Learning) รวมถึงการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่น ด้วยเช่นกัน มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและออกแบบหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนและกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation) เป็นองค์ประกอบที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ ร่วมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตลอดจนช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียน

5. มิติทรัพยากร (Resource) เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการจัดสรรการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการ ที่เหมาะสมในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีการวางแผนและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ได้รับการสนับสนุนตลอดจนการระดมทรัพยากร จากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมวางแผนและใช้ทรัพยากรและมีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ อย่างมีทิศทางทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามบริบทสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงเสมอ บุคลากรที่เกี่ยวข้องรับรู้และเข้าใจในยุทธศาสตร์ การดำเนินงานได้รับการสร้างวัฒนธรรมองค์กร และมีการสร้างเครือข่ายระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการประเมินการดำเนินงาน และนำผลการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง ขั้นตอนวิธีการในการดำเนินการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในแต่ละมิติ

ส่วนที่ 5 เงื่อนไขสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดผลความสำเร็จจากการใช้รูปแบบการบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหาร ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 2) ได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่าย ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีความยืดหยุ่น ให้เพียงพอและทันสมัยตามบริบทของสถานศึกษา 4) การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

6. ความเป็นไปได้ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อ รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้บริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

7. ความเป็นประโยชน์ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อ รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในการนำรูปแบบมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาได้รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และได้แนวทางในการ

พัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริหารเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

3. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าหลักการแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบข่ายการศึกษา ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ
2. ระบบนิเวศการเรียนรู้
 - 2.1 ที่มาและความสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้
 - 2.2 ความหมายเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้
 - 2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้
 - 2.4 องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้
 - 2.5 ตัวอย่างการบริหารจัดการเชิงระบบนิเวศการเรียนรู้
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 3.1 ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 3.2 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 3.3 กฎหมาย ระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
 - 3.4 บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. การบริหารสถานศึกษา
 - 4.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา
 - 4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
 - 4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
 - 4.4 แนวคิดเกี่ยวกับวงจรการบริหารคุณภาพเต็มมิ่ง (PDCA)
 - 4.5 ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 4.6 มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้ความหมาย คำว่า รูปแบบ (Model) ไว้อย่างหลากหลาย เช่น “รูปแบบ” หรือ “โมเดล” หรือ “แบบจำลอง” หรือ “ต้นแบบ” เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า รูปแบบ ซึ่งมีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Good (1973, p. 79) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. รูปแบบ คือ แบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ คือ แนวทางในการทำซ้ำหรือการสร้าง
2. รูปแบบ คือ สิ่งที่เป็นตัวอย่างเพื่อนำมาเป็นต้นแบบ เช่น ต้นแบบการออกเสียงเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบในภาษาต่างประเทศ
3. รูปแบบ คือ แผนภูมิ หรือ รูปแบบสามมิติ เปรียบเสมือนตัวแทนสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการ หรือแนวคิด
4. รูปแบบ คือ สิ่งที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันรวมเป็นตัวประกอบเป็นชุดปัจจัย หรือตัวแปร สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ผ่านระบบทางสังคม อาจแสดงออกมาเป็นการบรรยายทางภาษา หรือสูตรทางคณิตศาสตร์

รัตนะ บัวสนธ์ (2552, หน้า 124) ได้ให้ความหมายของรูปแบบโดยจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ได้แก่

1. แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง รูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกว่า “Model” ได้แก่ โมเดลบ้าน โมเดลรถยนต์ โมเดลผีเสื้อ
2. แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า “Mathematical Model”
3. แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บางทีเรียกว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

จิรวัดน์ นิจนตร (2560) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างและความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของปัจจัยหรือตัวแปรของสิ่งที่ศึกษา เพื่ออธิบายลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้เข้าใจง่าย มองเห็นเป็นรูปธรรม ใช้ข้อมูล เหตุผล และฐานคติมาประกอบ สามารถพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ ส่งผลต่อการปรับปรุงหรือการยกระดับไปสู่การพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีความมั่นคงและเชื่อถือได้ทางสถิติ สามารถทำซ้ำใหม่ได้

ศิริชัย กาจนวาสี (2547) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบอาจเป็นเพียงของจริง หรือการจำลองของจริง หรืออาจจะมีลักษณะเป็นทฤษฎี หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรม หรือการปฏิบัติได้

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการและนักการศึกษาในครั้งนั้สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ มีลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ต้นแบบการพัฒนาหลักการ หรือแนวคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สนใจ นำไปใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างเป็นระบบ

ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบสามารถจำแนกได้หลายประเภท นักวิชาการและนักศึกษา ได้จำแนกประเภท ของรูปแบบ ดังนี้

ศิริชัย กาจนวาสี (2547) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบจากวิธีการนำเสนอแนวคิด ของรูปแบบได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1. รูปแบบเชิงบรรยาย เป็นการนำเสนอโดยใช้คำบรรยายระบุถึงหลักการหรือตัวแปร และมีคำอธิบายถึงปรากฏการณ์ด้วยคำบรรยายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร เหล่านั้น
2. รูปแบบเชิงรูปภาพ เป็นการนำเสนอโดยใช้สัญลักษณ์จำลองแสดงถึงแนวคิดหลักการ หรือตัวแปรและลากเส้นโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปรเหล่านั้น
3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ เป็นการนำเสนอโดยใช้สัญลักษณ์แทนความคิดหลักการ หรือตัวแปรและใช้ฟังก์ชันคณิตศาสตร์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปร เหล่านั้น

Keeves (1988) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ ในด้านวิทยาศาสตร์ ใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกัน ทางกายภาพสอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้น มีองค์ประกอบชัดเจน ทดสอบด้วย ข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้
2. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เป็นสื่อในการ บรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา เพื่อให้เห็น โครงสร้างทาง ความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น เพื่อให้เกิด ความกระจ่างมากขึ้น
3. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สัญลักษณ์ ทางคณิตศาสตร์ พัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ รูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ

หรือตัวแปร ปัจจุบันนิยมนำมาใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้นโดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

5. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ เพื่อให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญ คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะ สมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

5.1 รูปแบบเชิงสาเหตุมีทิศทางเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ หรือตัวแปรอื่นที่มีเส้นทางที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

5.2 รูปแบบเชิงสาเหตุมีทิศทางย้อนกลับ (Non-recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกันจึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

สรุปได้ว่า ประเภทของรูปแบบสามารถแบ่งออกได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับประเภทและเกณฑ์การจำแนก ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มของรูปแบบเชิงบรรยายหรือเชิงข้อความ ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงถึงหลักการหรือตัวแปร บรรยายความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด หลักการ หรือตัวแปรเหล่านั้นเพื่อให้เห็น โครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น เพื่อให้เกิดความกระจ่างมา

องค์ประกอบของรูปแบบ

Brown and Moberg (1980) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบส่วนใหญ่ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

1. สภาพแวดล้อม (Environments)
2. เทคโนโลยี (Technology)
3. โครงสร้าง (Structure)
4. กระบวนการจัดการ (Management Process)
5. การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

Bardo and Hartman (1982) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบว่า การที่จะระบุรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จะประกอบด้วยรายละเอียดใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนด ขึ้นอยู่กับ ปรากฏการณ์นั้น ๆ เช่น รูปแบบที่มีลักษณะบางประการของรูปแบบที่แสดงองค์ประกอบย่อยของระบบซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า

2) กระบวนการ 3) ผลผลิต และ 4) ข้อมูลย้อนกลับจากสภาพแวดล้อม ซึ่งการพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ถือว่า ผลผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าส่งเข้าไปผ่านกระบวนการ ซึ่งจะจัดกระทำให้เกิดผลผลิตขึ้นและให้คสามสนใจกับข้อมูลย้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอกในลักษณะของระบบเปิด

สมาน อัครภูมิ (2561, หน้า 11-12) ได้เสนอว่า การพัฒนารูปแบบควรประกอบด้วย 5 ส่วน คือ

1. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ การระบุ ว่า “รูปแบบนี้สร้างขึ้นมาเพื่ออะไร”
2. หลักการของรูปแบบ คือ หลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นหลักในการออกแบบรูปแบบนั้น โดยระบุหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีเหล่านั้นพร้อมกับอธิบายพอสังเขป
3. องค์ประกอบหลักของรูปแบบ เป็นองค์ประกอบของรูปแบบที่ค้นพบในการวิจัยครั้งนั้น ๆ ว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญอะไรอย่างไร แต่ละองค์ประกอบสัมพันธ์ พึ่งพา และร่วมกันทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบนั้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่สร้างขึ้นอย่างไร ควรสรุปเป็นแผนภูมิหรือแผนภาพที่แสดงให้เห็นองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบได้หากสามารถทำได้ เป็นส่วนสำคัญหลักในการพัฒนารูปแบบ ถือเป็นวัตถุประสงค์หลักในการทำวิจัยเรื่องนั้น ๆ
4. แนวทางในการประเมินผลรูปแบบ เป็น ประเด็น วิธีการ และเครื่องมือ โดยหลักทั่วไปคือการประเมินตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่สร้างนั่นเอง

5. เงื่อนไขสู่ความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ เป็นข้อกำหนดที่เป็นเงื่อนไขสำคัญในความสำเร็จของการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมา หากมีเงื่อนไขมากก็จะไม่สะดวกในการนำไปใช้

จิรวรรณ นิเจนตร (2560) กล่าวว่า รูปแบบ ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 6 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของรูปแบบ 2) ตัวแปรหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ระบบหรือโครงสร้าง 4) กลไกหรือกระบวนการทำงาน 5) ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ใช้ในรูปแบบ และ 6) บริบทหรือสภาพแวดล้อมของรูปแบบ

ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้สรุปว่า องค์ประกอบของรูปแบบมี 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบกลไกของรูปแบบ 4) วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ

สุนันทา แก้วสุข (2553) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ มีดังนี้

1. บริบท ได้แก่ สภาพแวดล้อม ปรัชญา นโยบาย วัตถุประสงค์ แผนยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานหลัก
2. ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา งบประมาณหลักสูตร อาคารสถานที่ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อกระบวนการที่ใช้

3. กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการวิจัย กระบวนการบริหารวิชาการแก่สังคม และกระบวนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

4. ผลผลิต ด้านปริมาณและคุณภาพในทุก ๆ ด้านของกระบวนการ

5. ผลลัพธ์ ได้แก่ ความศรัทธา ของประชาชนและการสนองด้านกำลังคนของประเทศ

เบญจวรรณ กิสุขพันธ์ (2551) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ (Principle) 2) เป้าหมาย (Target) 3) วัตถุประสงค์ (Objective) 4) ลักษณะสำคัญของรูปแบบ (Decisive Attribution) 5) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ (Implementation) 6) ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการใช้รูปแบบ (Success Factor) และ 7) ผลงานสำคัญที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบ (Result)

สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ (2547) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา

2. หลักการและแนวคิดกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ

3. กระบวนการพัฒนาพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ประกอบด้วย ขั้นตอน เนื้อหาการพัฒนา วิธีการและกิจกรรมการพัฒนา วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม และผลที่ต้องการ

4. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เจาะลึกสู่ความสำเร็จและ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบของนักวิชาการและนักการศึกษา ผู้วิจัยได้นำเข้าสู่การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความสอดคล้องและความแตกต่างขององค์ประกอบของรูปแบบในทัศนะต่าง ๆ ของนักวิชาการและนักการศึกษา ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดการสังเคราะห์ ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ

ด้าน ที่	องค์ประกอบ ของรูปแบบ	1. Brown & Moberg (1980)	2. Bardo and Hartman (1982)	3. สมบูรณ์ ศิริสรทรัพย์ (2547)	4. เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์ (2551)	5. ชีระ บุญเจริญ (2550)	6. สุนันทา แก้วสุข (2553)	7. ชีรวัฒน์ นิยมบุตร (2560)	8. สมาน อัครภูมิ (2561)	รวม
1	สภาพแวดล้อม	✓	✓				✓	✓		4
2	เทคโนโลยี	✓						✓		2
3	โครงสร้าง ระบบ	✓			✓	✓		✓		4
4	หลักการของรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
5	ปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบ หลักของรูปแบบ		✓	✓			✓	✓	✓	5
6	ผลผลิต		✓		✓		✓			3
7	วัตถุประสงค์			✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
8	แนวทางในการประเมิน รูปแบบ		✓	✓	✓	✓			✓	5
9	เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ			✓	✓	✓	✓		✓	5
รวม		4	5	5	6	5	6	6	5	42

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบมีทั้งหมด 9 ด้าน และมีความถี่สูงสุด เท่ากับ 8 สำหรับงานวิจัยรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ สู่คุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่มีความถี่ในกลุ่มสูงสุด คือ ตั้งแต่ 5 ขึ้นไป ได้องค์ประกอบจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) หลักการกระบวนการจัดการของรูปแบบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ คือ แนวคิดสำคัญที่นำมาใช้เป็นหลักในการออกแบบรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ การระบุความต้องการหรือเป้าหมายของการสร้างรูปแบบ 3) องค์ประกอบของรูปแบบ คือ สารสำคัญขององค์ประกอบที่จะนำไปสู่การดำเนินการใช้รูปแบบ 4) แนวทางกระบวนการของรูปแบบ คือ วิธีการใช้รูปแบบที่ต้องการศึกษาในงานวิจัย และ 5) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ คือ สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดผลความสำเร็จจากการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น

คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ

Keeves (1988) กล่าวว่า ลักษณะของรูปแบบที่สามารถใช้ประโยชน์ได้มีข้อกำหนด ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) ของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา (Associative Relationship)
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้สามารถตรวจสอบได้จากการสังเกต เป็นไปได้หากจะทดสอบบนพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์
3. รูปแบบต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา อาจกล่าวได้ว่า นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์แล้วยังใช้เป็นเครื่องมือในการอธิบายปรากฏการณ์ได้อีกด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ นั่นคือ การขยายความในเรื่องที่กำลังศึกษาให้ชัดเจนขึ้น

วาร์ เเพ็งสวีสต์ (2553, หน้า 6) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบ ใกล้เคียงกับการให้ความหมายของ Keeves ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตามธรรมดา แต่ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงนั้นจะนำมาใช้ในช่วงการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อทดสอบแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลดังกล่าว รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ อาจเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ ในเรื่องที่กำลังศึกษา
5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี ต้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบอย่างมีระบบหรือโครงสร้างของเรื่องที่จะศึกษาได้ รวมไปถึงต้องสามารถอธิบายทฤษฎีหรือแนวปฏิบัติที่ นำไปสู่การทำนายผลที่จะเกิดขึ้น แต่ตรวจสอบได้ด้วยการสังเกตและสามารถก่อให้เกิดการสร้างมโนทัศน์ใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การขยายองค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ

การพัฒนารูปแบบ

บุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 104-106) กล่าวว่า การวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้น อาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมา

กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ หัวใจสำคัญของขั้นนี้ คือ การเลือกองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร/กิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ไม่ซับซ้อน สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อย แต่สามารถอธิบายได้ครอบคลุม บางวิจัยต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบหรือการทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ ดำเนินการหลังจากได้พัฒนารูปแบบแล้ว แม้ว่ารูปแบบพัฒนาขึ้นมาจากรากฐานของแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบหรือผลการวิจัยที่มีมาแล้ว หรือผ่านการกลั่นของผู้เชี่ยวชาญก็ตาม แต่เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน จำเป็นต้องเก็บรวบรวมหรือทดลองในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบว่าเหมาะสมหรือไม่

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2544) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดระบบหรือการพัฒนาระบบ มีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) คือ วิธีการระบุส่วนประกอบขององค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหลาย ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในระบบกับองค์ประกอบภายนอก การจัดเรียงองค์ประกอบ ทรัพยากรที่ต้องใช้กลุ่มเป้าหมายของผู้ใช้ระบบ ภารกิจที่ต้องการดำเนินการ และผลผลิตหรือบริการที่จะเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายในการวิเคราะห์ระบบ ผู้วิเคราะห์มีกิจกรรมที่ต้องวิเคราะห์ ดังนี้

- 1.1 วิเคราะห์ปณิธาน
- 1.2 วิเคราะห์จุดมุ่งหมาย และจุดประสงค์
- 1.3 วิเคราะห์เจ้าหน้าที่
- 1.4 วิเคราะห์ภารกิจ
- 1.5 วิเคราะห์เครื่องมือ สื่อ หรือ ช่องทาง
- 1.6 เคราะห์วิธีการ
- 1.7 วิเคราะห์การตรวจสอบ ควบคุม และการประเมิน

2. การสังเคราะห์ระบบ (System Synthesis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างระบบใหม่ โดยการนำองค์ประกอบ ความสัมพันธ์ ทิศทาง และลำดับขั้นตอนของระบบใหม่

3. การสร้างแบบจำลอง (System Modeling) เป็นขั้นการสื่อสารระบบที่สร้างใหม่ เพื่อถ่ายทอดการนำไปใช้ โดยการเขียนแบบจำลองแบบใดแบบหนึ่ง ดังนี้

- 3.1 แบบรูปภาพหรือหุ่นจำลองของจริง เช่น ภาพวาด หุ่นจำลองเครื่องบิน ฯลฯ
- 3.2 แบบจำลองเปรียบเทียบ เช่น นาฬิกา เป็นแบบจำลองของเวลาหรือ สีแดง ขาวน้ำเงิน ของธงชาติไทย เป็นแบบจำลองอุปมาอุปมัยของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น
- 3.3 แบบจำลองสัญลักษณ์ เช่น สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์

3.4 แบบจำลองแนวคิด ได้แก่ แบบจำลองที่แทนด้วยภาพแผนภูมิ หรือแผนภาพในรูปแบบต่าง ๆ แบบจำลองจะช่วยอธิบายขั้นตอนสำคัญของระบบ ช่วยในการสื่อสารให้ทราบขั้นตอน และการควบคุม และทำนายไว้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น เมื่อได้ดำเนินไปตามระบบ

4. การทดสอบระบบ (System Testing) เมื่อได้มีการพัฒนาระบบด้วยการกำหนดขั้นตอนและแสดงออกมาในรูปแบบจำลองแล้ว เรียกได้ว่าเราได้ระบบใหม่ขึ้นเป็นต้นแบบ แต่ยังประกันไม่ได้ว่าระบบที่พัฒนาขึ้นจะทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ นักจัดระบบจึงจำเป็นต้องนำ “ต้นแบบระบบ” (System Prototype) ไปทดสอบระบบในสถานการณ์จำลอง (Systems Simulation) กล่าวคือ นำระบบไปใช้ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริง แนนอน หากนำไปทดลองใน สถานการณ์จริง มีปัญหามากในด้านค่าใช้จ่าย เวลา และความเสียง โดยเฉพาะระบบที่เกี่ยวข้องกับ คนและทรัพย์สิน นักจัดระบบจึงทดสอบระบบในสถานการณ์จำลองแทน

วาโร เฟ็งสวัสต์ (2553) ได้ศึกษาแนวคิดและกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้าง หรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีนหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษาจะนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อย ๆ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

2. การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

- 2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

- 2.2 การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณี หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

- 2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1 และ 2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิด การวิจัยเพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ อย่างไรก็ตามในงานวิจัยบางเรื่องนอกจากจะศึกษาตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังอาจจะศึกษาเพิ่มเติม

โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการพัฒนารูปแบบก็ได้

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้วจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบ หรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพล

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ การสร้างรูปแบบและการตรวจสอบรูปแบบ 1) การสร้างรูปแบบ คือ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงบริบทสภาพแวดล้อมความต้องการและแนวทางที่ต้องการปรับแก้ไข สร้างความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบที่สร้าง 2) การทดสอบรูปแบบ คือ การทดสอบการนำรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์จริงว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบรูปแบบ

การตรวจสอบรูปแบบทำได้หลากหลายวิธี การตรวจสอบรูปแบบมีเพื่อ ตรวจสอบคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเที่ยงตรงเชื่อถือได้เพียงใด ซึ่งนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงการตรวจสอบรูปแบบไว้ ดังนี้

Eisner (1976) ได้เสนอแนวคิดการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในการดำเนินการวิจัยทางการศึกษาส่วนใหญ่จะดำเนินการตามหลักการทางวิทยาศาสตร์หรือเชิงปริมาณมากเกินไป ซึ่งในบางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่า การได้ตัวเลขแล้วสรุป เป็นการประเมินที่เน้นการวิเคราะห์ วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือกับผู้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามวิจรณ์ญาณประสบการณ์และความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2. รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญ เฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อน และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ ระดับสูงเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าของงานที่ไม่สามารถใช้

เครื่องวัดใด ๆ มาประเมิน จึงต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริงซึ่งแนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงมาก เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขาผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง วงการศึกษานิยมนำรูปแบบมาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

3. รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒินั้นเพียงธรรมดา และมีดุลพินิจที่ดี โดยมาตรฐานและเกณฑ์การพิจารณาต่าง ๆ จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิ

4. รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญ การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล รวมถึงวิธีการนำเสนอ

อุทุมพร จามรมาน (2541) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบ เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งการทดสอบและตรวจสอบมีหลายวิธี อาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณภาพ (Qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณภาพอาจให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้ ทศนคติ ทางสถิติซึ่งการตรวจสอบรูปแบบควรตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง คือ

1. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์ ความเกี่ยวข้องหรือเหตุผลระหว่างตัวแปร

2. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามกาลเวลา กลุ่มตัวอย่างหรือสถานที่ได้หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ 2 ข้อ คือ การสร้างรูปแบบใหม่ และการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) กล่าวว่า ภายหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎีแนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแต่ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในรูปแบบผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่า ไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น การทดสอบรูปแบบอาจกระทำได้ใน 4 ลักษณะ ดังนี้

1. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2. การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบหรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป

3. การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบ โดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

4. การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน และจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบ ไปปรับปรุงต่อไป

กล่าวโดยสรุป การตรวจสอบรูปแบบมีความสำคัญต่อการตรวจสอบคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ว่ามีความน่าเชื่อถือหรือนำไปใช้จริงมากน้อยได้เพียงใด การทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริง เป็นวิธีการตรวจสอบรูปแบบได้ดีที่สุด ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการเก็บรวบรวมผลการทดลองแล้วแล้วนำมาปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมต่อไป

ระบบนิเวศการเรียนรู้

ที่มาและความสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้

ระบบนิเวศ เป็นระบบหนึ่ง ๆ ที่สามารถส่งผ่านพลังงานระหว่างกันไปมาเป็นวงจรได้ ระบบนิเวศที่ยั่งยืน คือ ระบบนิเวศที่พลังงานเหล่านี้ไม่สูญหายไปนอกระบบ แต่หมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง เป็นส่วนสำคัญที่เกื้อหนุนให้ชีวิตในระบบนิเวศนั้น ๆ ดำเนินต่อไปได้ ระบบนิเวศเชิงความรู้

หรือที่เรียกว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ ในงานวิจัยนี้ มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยสิ่งที่ส่งผ่าน คือ ความรู้ ซึ่งมีการไหลเวียน แลกเปลี่ยนอย่างสมดุล นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง จนเข้าสู่สภาวะที่ยั่งยืนและก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ใหม่เรื่อย ๆ ในระบบ การรวมกลุ่มในสังคมเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต่อการสร้างปัญญาร่วม (Collective Intelligence) ให้เกิดขึ้น ประเทศไทยอาจคุ้นเคยกับคำว่า “สภากาแฟ” ซึ่งแท้จริงแล้วสภากาแฟ คือ เวทีสำหรับการถกเถียง แลกเปลี่ยนข้อมูล (Forum) แนวคิดนี้ถือกำเนิดเมื่อหลายพันปีก่อนในกรุงเอเธนส์ เป็นส่วนสำคัญทำให้กรุงเอเธนส์ได้ชื่อว่าเป็นเมืองต้นธารแห่งปัญญา เกิดผู้รู้ นักปราชญ์มากมาย เวทีสำหรับการถกเถียงเปรียบเสมือนเวทีสาธารณะที่สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นและกลายเป็นปัญญาร่วมของสังคม ในเอเธนส์จะเห็นได้การสร้างคนหรือสังคมให้ความสนใจในความรู้ ไม่ใช่เรื่องง่าย ไม่สามารถบังคับหรือตั้งโปรแกรมสำเร็จให้ผู้ใดหรือสังคมใดให้รักหรือใฝ่รู้ได้ แต่ต้องเกิดมาจากการบ่มเพาะ กล่อมเกลา และสร้าง “สภาพแวดล้อม” ที่เหมาะสมและเอื้อให้เกิดความต้องการใฝ่เรียนรู้

หลายประเทศใช้เวลายาวนานในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ผ่านกลไกต่าง ๆ มีการบ่มเพาะปลูกฝังความรู้ให้กับคนในชาติอย่างยาวนาน อาศัยความรู้การทำงานทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศ อาทิ ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ที่บ่มสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เกิดเป็น Knowledge Quarter, London (KQ) คือ องค์กรที่รวบรวมองค์กรเครือข่ายจำนวนมากในกรุงลอนดอนไว้ด้วยกัน เพื่อจัดการองค์ความรู้ต่าง ๆ ของแต่ละองค์กรในรูปแบบบูรณาการและการเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะชน ถือเป็นแนวคิดที่สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยการเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่แต่ละองค์กรมี นำมาจัดการและเผยแพร่สู่ท้องถิ่น เมื่อให้ท้องถิ่นคนในพื้นที่นำความรู้มาเป็นฐานในการสร้างงาน สร้างระบบเศรษฐกิจต่อไป และ New York Public Library (NYPL) ที่แม้จะไม่ใช่อาคารสมุดสาธารณะขนาดใหญ่ แต่เป็นห้องสมุดที่มี “ระบบ” ของของสมุดกระจายอยู่มากถึง 92 แห่งทั่วมหานครนิวยอร์กเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งในการให้ความรู้ได้ง่ายโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งมีลักษณะร่วมกันหลายประการกับ KQ แห่งกรุงลอนดอน คือ เป็นแหล่งในการสร้างความรู้ให้กับชุมชนนั่นเอง แม้แต่ประเทศในโซนเอเชีย อาทิ ประเทศเกาหลีใต้ ได้บ่มสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมและอำนาจ Soft Power ไปยังประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก ซึ่งระบบนิเวศการเรียนรู้ที่บ่มเพาะจะนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (นิตยสารเดอะโนเลจ ปีที่ 4 ฉบับที่ 20 เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2564)

การจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีหลายแง่มุม ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลในหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน ความหลากหลายที่เพิ่มมากขึ้นส่วนหนึ่งอาจมาจากภูมิความหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ความต้องการรูปแบบการเรียนรู้ รวมไปถึงระดับความสามารถที่แตกต่างกัน อันเป็นผลทำให้สถานศึกษาต้องมี

การจัดเตรียมสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ที่ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกคน ปัจจัยความพร้อมใช้งานทรัพยากรทางการศึกษา ที่สถานศึกษาต้องติดตามทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เป็นปัจจุบันล่าสุดอยู่เสมอและสามารถบูรณาการทรัพยากรเหล่านั้นเข้ากับระบบนิเวศการเรียนรู้ขององค์กรได้ ปัจจัยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ เทคโนโลยีถือเป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการช่วยยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถรวมเทคโนโลยีให้ผสมกับระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาให้สามารถช่วยเพิ่มประสบการณ์ความรู้และมีประสิทธิภาพมากที่สุด และปัจจัยบทบาทของครูและผู้บริหารที่เปลี่ยนแปลงไป เดิมทีครูและผู้บริหารถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา แต่เมื่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียน ครูและผู้บริหารต้องเปลี่ยนแปลงตาม ต้องปรับรูปแบบการสอนและมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการทำงาน อีกทั้งต้องสามารถปรับใช้กับชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในระบบนิเวศการเรียนรู้ได้ (อัจฉรา จุ้ยเจริญ, 2562) กล่าวได้ว่า อีกสาเหตุที่ระบบนิเวศการเรียนรู้มีความสำคัญยิ่งขึ้นในปัจจุบันเพราะการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุคที่เรียกว่า ยุคดิจิทัล ข้อมูลที่เคยรู้มาก่อนมีความสำคัญเท่ากับข้อมูลที่เรารู้ ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องเปิดในรับสิ่งใหม่ ๆ และเรียนรู้อยู่เสมอ (Continuous Learning) สำหรับองค์กรที่มีการทำงานโดยระบบนิเวศการเรียนรู้จะสามารถสนับสนุนบุคลากรให้เข้าถึงการเรียนรู้ องค์ความรู้ได้อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนเมื่อไหร่ รูปแบบไหนก็ได้ เช่น เมื่อก่อนผู้ที่ถูกเลือกเข้ามาศึกษา จะต้องเป็นผู้ที่มี “ภาวะผู้นำ” มีวาระดำรงตำแหน่งการทำงานไม่น้อยกว่า 3-5 ปี ต้องดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาในเวลาอันใกล้ แต่ในปัจจุบันบุคลากรที่มีความสนใจพัฒนาภาวะผู้นำของตนเอง ก็สามารถใช้ Learning Ecosystem ที่องค์กรจัดไว้ให้ได้ ทุกที่ ทุกเวลา ไม่จำกัดเพศและวัย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้เสนอหลักการของระบบการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต ในปี 2040 ไว้ 5 หลักการ ดังนี้ 1. ใช้แนวคิดและหลักการของการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) 2. เปลี่ยนเป้าประสงค์การจัดการศึกษา (Content-based) ไปสู่ผลลัพธ์เป็นฐาน (Outcome-based) 3. เป็นการเรียนรู้จากโลกกว้างด้วยระบบนิเวศการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Learning Ecosystem) 4. ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Student as Learning Designer) และ 5. พลิกโฉมศักยภาพของครูจากการเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ (Teacher as Learning Designer) ซึ่งหลักการของระบบการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต ในปี 2040 ได้กล่าวถึง ระบบนิเวศการเรียนรู้ ในมิติของการเรียนรู้ที่ต้องการให้ความหลากหลาย มีการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนรู้ที่กำหนดเฉพาะภายในห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้จากโลกกว้างนอกห้องเรียนที่สามารถเรียนรู้จากที่ไหนก็ได้ หรือเวลาใดก็ได้ (Anytime, Anywhere) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564ก)

ดังนั้น การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่มีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพครอบคลุม และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ที่เหมาะสมในการเรียนรู้ เข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีส่วนร่วมกับผู้อื่นและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ ทรัพยากร และเทคโนโลยีจะมีความเป็นปัจจุบันข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้รับทั้งในแง่ของนักเรียน ครู ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ อีกทั้งครูผู้สอนจะสามารถ ออกแบบการเรียนรู้ การสอนที่เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและมีการบูรณาการ กับท้องถิ่นได้และยิ่งไปกว่านั้นจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถออกแบบการบริหารได้ตรงกับ ความต้องการของสภาพบริบทแวดล้อมทั้งผู้เรียนและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ความหมายเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้

นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านนิเวศการเรียนรู้หลายท่านให้ความหมายของระบบนิเวศ การเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ไว้ ดังนี้

Looi (2001) ให้ความหมายว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ เกิดจากชุมชนที่แตกต่างกัน ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มบุคคล รวมถึงกลุ่มประเด็นสำคัญอื่น ๆ กล่าวคือ สิ่งแวดล้อม ตลอดจน เครื่องมือและสิ่งประดิษฐ์

Holgado and Peñalvo (2017) ได้ให้ความเห็นว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ คือ เรื่องการ พัฒนาการเรียนของผู้เรียน ผ่านการออกแบบและพัฒนาบรรยากาศในชั้นเรียน รวมถึงห้องเรียน และพื้นที่ต่าง ๆ นอกโรงเรียน เช่น บ้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

Benedicts (2018) ให้ความหมายของคำว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ หมายถึง การรวมตัวกัน เป็นกลุ่มของบุคคล กระบวนการ และเครื่องมือที่ใช้ถ่ายทอดบูรณาการและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ เรียนรู้ และพัฒนาทั่วทั้งองค์กร ทุกองค์กรมีระบบนิเวศการเรียนรู้ของตน เช่นเดียวกับที่ทุกธุรกิจ มีวัฒนธรรมของตน

McCall, et al. (2019) ให้ความหมายว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ว่าเป็นองค์ประกอบ ที่ประกอบ ที่แต่ละองค์ประกอบทำงานร่วมกันเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมด ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ หมายความว่า ประสบการณ์โดยรวมมีมากกว่าผลรวม ของส่วนต่าง ๆ

Hannon, et al. (2019) กล่าวว่า ระบบนิเวศนำมาจากสาขาวิชาชีววิทยา หมายถึง ชุมชน ของสิ่งมีชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกันและกัน ทำหน้าที่ร่วมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ในช่วงทศวรรษ ที่ผ่านมา ระบบนิเวศมีความหมายเปลี่ยนไปและมีความคิดที่แตกต่างจากเดิมเกี่ยวกับอนาคต ด้านการศึกษา คือ การเรียนรู้มิใช่เรื่องของ สถานที่ (Place) แต่เป็นเรื่องของกิจกรรม (Activity) ซึ่งระบบนิเวศการเรียนรู้ในอนาคตจำเป็นต้องใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีเพื่อให้การเรียนรู้มีอิสระเสรี

มากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต และช่วยเชื่อมต่อผู้เรียนกับแหล่งความรู้ แอปพลิเคชันที่เป็นนวัตกรรมใหม่และบุคคลอื่นในแนวทางใหม่ที่มีประสิทธิภาพ

Brightside People Team (2020) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ หมายถึง การรวมตัวขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ มนุษย์ ขั้นตอนการทำงาน เครื่องมือต่าง ๆ ในการสนับสนุนงานในแวดวงการเรียนรู้และพัฒนา (L&D) ของหน่วยงาน จุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุน เป้าหมายทางธุรกิจ ซึ่งระบบนิเวศจะเกิดขึ้นแม้จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม แตกต่างไปตามความพร้อมขององค์ประกอบต่าง ๆ และความตั้งใจที่จำให้ตอบสนองธุรกิจได้มากน้อยเพียงใด ในยุคดิจิทัล (Digital Age) มองการทำงานลักษณะเหมือนสถานศึกษาหรือโรงเรียน เพราะความรู้ที่ได้จากมหาวิทยาลัยอาจใช้ไม่ได้ในการทำงานอีกต่อไป หน่วยงานหรือองค์กรที่ต้องการบุคลากรที่มีศักยภาพเก่ง ๆ ต้องเร่งสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อดึงดูดให้คนเก่ง ๆ อยากมาร่วมงานและอยู่ทำงานไปได้นาน ๆ การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ถือเป็นอีกหนึ่งพันธกิจที่สำคัญของ CEO และผู้บริหารยุคใหม่ ในการบูรณาการยุทธศาสตร์ขององค์กรให้เข้ากับระบบนิเวศการเรียนรู้พร้อมกับมีความเชื่อมโยงกันของตัวชีวิต มีวิสัยทัศน์ที่มองภาพรวมในการเข้ามาจับบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อคนในทุกระดับ และมองถึงการทำงานร่วมกันระหว่างหุ่นยนต์ (Robot) กับ มนุษย์ (Human)

Spencer-Keyse, et al. (2020) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ คือการที่ผู้เรียน ครอบครัวยุคใหม่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายทั่วโลกเข้ามาร่วมมือในการสร้างทางเลือกเพื่อให้รู้วิธีการเรียนรู้ร่วมกันในปัจจุบันและอนาคตโดนมีแนวคิดแบบองค์รวม (Holistic Approach) และภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership)

Harrell (2020) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ คือ แนวทางแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น แตกต่างไปจากระบบบริหารจัดการความรู้ (Learning Management Systems: LMS) แบบเดิม คือ ช่วยเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ของผู้เรียนได้มากขึ้น

Eudy (2018) กล่าวถึง ระบบนิเวศการเรียนรู้ หมายถึง ระบบบุคคล เนื้อหา เทคโนโลยี วัฒนธรรม และกลยุทธ์ ที่มีอยู่ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งทั้งหมดล้วนมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นในองค์กร

อัจฉรา จุ้ยเจริญ (2562) กล่าวว่า Ecosystem หมายถึง ระบบนิเวศ ที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม หากในระบบมีความสัมพันธ์ที่สมดุล ส่งผลให้ระบบนิเวศสามารถดำรงอยู่และเติบโตต่อไปได้ยาวนาน ในอดีตเรามักมองว่าการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นแค่ในห้องเรียน จากครูหรือผู้เชี่ยวชาญที่มาให้ความรู้ แต่ในปัจจุบันเราสามารถรับความรู้ได้ตลอดเวลา ทุกที่เมื่อไหร่ก็ได้ ไม่เฉพาะแค่อยู่ในห้องเรียน หรือในระหว่างการสัมมนา การเรียนรู้อาจเป็นทางการ (Formal) ได้ อาทิ จากเรียนในห้องเรียน จากการเรียนในหลักสูตร e-learning ที่มีการกำหนดหัวข้อ

และเวลาเรียนไว้อย่างชัดเจน หรือ การเรียนรู้ไม่เป็นทางการ (Informal) ก็ได้ อาทิ การสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการทราบได้อย่างทันท่วงที จากโทรศัพท์มือถือ หรือ แท็บเล็ต การเรียนรู้จาก Microlearning จากแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบวิดีโอสั้น ๆ หรือ การเรียนรู้จากการสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่นหรือเพื่อน ๆ เป็นต้น

ลีโรดม มณีแฮด และปณิดา วรรณพิรุณ (2562) ได้สรุปว่า ระบบการเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning Ecosystem) คือ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนสำคัญของการออกแบบและพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมทุกพื้นที่ของผู้เรียน เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ในทุกที่และทุกเวลา และมีเครือข่ายการสื่อสารที่เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2563) ให้ความหมายของ ระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ว่าเป็นระบบที่จะเกื้อหนุนให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้สมาชิกทุกส่วนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพร่วมกัน ประกอบด้วยสมาชิก 5 ส่วนหลัก ดังนี้ 1) นักเรียน 2) ครอบครัว 3) โรงเรียน 4) ครู/อาจารย์ และ 5) สังคม/ชุมชน

กล่าวโดยสรุป ระบบนิเวศการเรียนรู้ หมายถึง เครือข่ายผู้คน ทรัพยากร และเทคโนโลยี ที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหมดที่เอื้อต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งอาจรวมถึงครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ดูแลระบบ เนื้อหาหลักสูตร เครื่องมือเทคโนโลยี และอื่น ๆ ระบบนิเวศการเรียนรู้ เน้นให้ความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่องค์ประกอบทั้งหมดเหล่านี้ทำงานร่วมกัน เพื่อสนับสนุนผลการเรียนรู้และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้

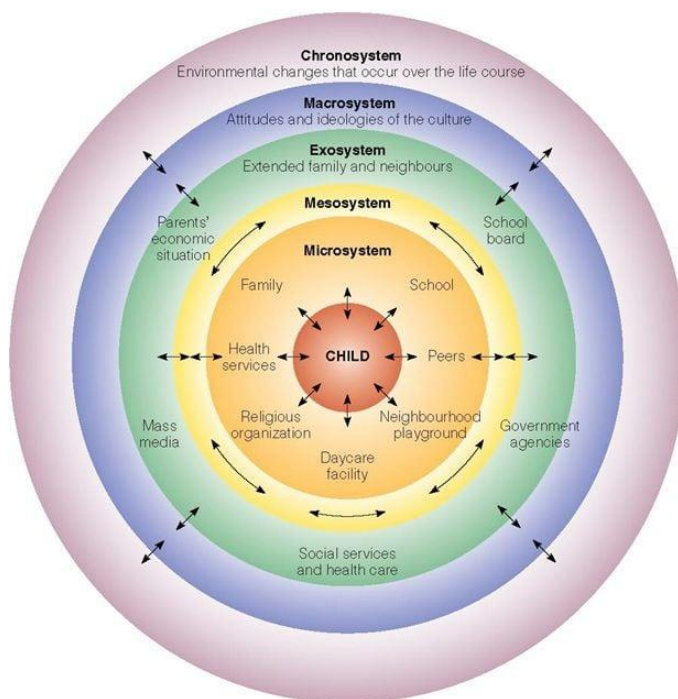
Hernández (2022) กล่าวว่า เราใช้แนวคิดของ “ระบบนิเวศการเรียนรู้” เพื่อแสดงแนวทางของทรัพยากรที่เชื่อมโยงถึงกัน ระบบนิเวศไปไกลกว่ามิติเชิงพื้นที่ของการเรียนรู้โดยเน้นที่ความหลากหลายและการมีปฏิสัมพันธ์ของนักแสดง เทคโนโลยีการเรียนรู้ดิจิทัล (บนเครือข่าย) เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศและต้องเข้าใจตัวเองในฐานะนักแสดง อย่างไรก็ตาม เราหารือกันว่าระบบนิเวศควรได้รับการสะท้อนด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากระบบนิเวศเหล่านี้สามารถสร้างกลไกการเปิดและปิดได้ ดังนั้น ระบบนิเวศที่อาศัยกลไกในการเปิดเนื้อหาของตนไปยังแพลตฟอร์มอื่น ๆ สามารถตระหนักถึงศักยภาพของการเรียนรู้แบบเปิดได้อย่างเต็มที่

Hannon, et al. (2011) กล่าวว่า แนวคิดระบบนิเวศการเรียนรู้ ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นระบบที่มองระบบการเรียนรู้แบบไม่แยกส่วนองค์ประกอบเหมือนในอดีต คล้ายกับระบบนิเวศในธรรมชาติที่แต่ละหน่วย มีความเกื้อหนุนส่งเสริมระหว่างกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เข้ามามีบทบาทในระบบ

การศึกษามากขึ้นทำให้ระบบการเรียนรู้มีความเป็นพลความสัมพันธ์กับส่วนต่าง ๆ มากขึ้น การนำแนวคิดเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้มาพิจารณา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งกับการศึกษาสมัยใหม่ ซึ่งต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้อย่างเป็นทางการกับไม่เป็นทางการหรือในระบบ กับนอกระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เชื่อมโยงถึงหน่วยสนับสนุนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564ข) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ในอดีต คือ การส่งเสริมให้นักเรียนอนุรักษ์และปกป้องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ ในปัจจุบันเน้นไปที่การให้ความสำคัญกับปัจจัยรอบด้าน ทั้งเรื่องขององค์กร ระบบ เนื้อหา เทคโนโลยี วัฒนธรรมและยุทธศาสตร์ขององค์กร ส่งเสริมการเรียนรู้ การฝึกอบรม ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักการทั้งในระบบออนไลน์และออฟไลน์ ส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวมเพื่อการปรับตัวสู่อนาคตและนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดี นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ ในด้านระบบนิเวศการเรียนรู้ ได้กล่าวถึงแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นหลัก ของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีระบบนิเวศ (Ecological System Theory) พัฒนาโดย Urie Bronfenbrenner (1977 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) ได้สนใจการพัฒนาของบุคคลและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทฤษฎีระบบนิเวศของ Bronfenbrenner เป็นหนึ่งในคำอธิบายที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดเกี่ยวกับอิทธิพล ของสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีต่อการพัฒนาของผู้คน ทฤษฎีนี้เชื่อว่า สภาพแวดล้อมที่เราเติบโตส่งผลกระทบต่อทุกระนาบของชีวิต สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นแหล่งสำคัญของอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์และเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านจิตใจของบุคคล ด้วย ดังนั้นวิถีคิด อารมณ์ ความรู้สึก หรือรสนิยม และความชอบ จึงถือได้ว่าจะถูกกำหนดโดยปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ด้วย Bronfenbrenner ตั้งข้อสังเกตว่า วิธีการของเด็กจะเปลี่ยนไปตามบริบทที่พวกเขาเติบโตขึ้น เมื่อพิจารณา ตามบริบทที่พึงสนใจองค์ประกอบใดที่ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กมากที่สุดในเรื่องนั้น และเชื่อว่าจะมีชุดของ สภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเด็กในฐานะระบบที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างปัจเจกบุคคลที่อาศัยอยู่ในระบบและความสัมพันธ์แบบพึ่งพิงกันระหว่างสมาชิกหรือองค์ประกอบของระบบ ทุก ๆ ส่วนของระบบจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดหากส่วนหนึ่งส่วนใดของระบบเกิดการเปลี่ยนแปลง Bronfenbrenner ได้จำแนกระบบนิเวศไว้เป็น 4 ระบบ ดังภาพ 1 ได้แก่ 1. ระบบเล็ก (Microsystem) 2. ระบบระหว่างกลาง (Mesosystem) 3. ระบบภายนอก (Ecosystem) 4. ระบบใหญ่ (Macrosystem) 5. ระบบลำดับเวลา (Chronosystem)

ภาพ 1 แสดงรูปแบบทฤษฎีระบบนิเวศ 5 ระบบ

ที่มา: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566

ระบบเล็ก (Microsystem) เป็นระบบที่อยู่รอบตัวบุคคลนั้น อาจเป็นหน่วยเดี่ยว ๆ หรือกลุ่มก็ได้ เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องติดต่อกับปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เฉพาะที่มีการติดต่อโดยตรงระหว่างกัน เช่น ครอบครัวที่อยู่ด้วยกัน เพื่อนข้างบ้าน เพื่อนที่โรงเรียน โรงพยาบาล/สถานพยาบาลที่เคยเข้าไปรับรักษา แม้กระทั่งวัด โบสถ์ มัสยิด ที่ไปร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้มีส่วนในการพัฒนาของผู้เรียนนั้นอย่างชัดเจน รวมถึงพฤติกรรมบทบาท และความนึกคิดเป็นต้น

Bronfenbrenner ตั้งข้อสังเกตว่า ระบบนิเวศมีพลวัตการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเกิดของมนุษย์ การเริ่มต้นเข้าโรงเรียน การย้ายโรงเรียน หรือการหย่าร้างของพ่อแม่ ต่างก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อม แต่กระนั้น แต่ละสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้นก็จะมีผลแตกต่างกันมากสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัยอีกด้วย สำหรับเด็กนักเรียนแล้วความหลากหลายแหล่งที่มาของการสื่อสารและความสนใจต่อสิ่งนอกครอบครัว จะมีผลต่อการปรับตัวเข้ากับสังคมด้วย

ความสัมพันธ์ในระบบเล็กนี้เป็นแบบสองทิศทาง หมายความว่า เด็กสามารถได้รับอิทธิพลจากผู้อื่นในสภาพแวดล้อมของพวกเขา และยังสามารถเปลี่ยนแปลงความเชื่อและการกระทำ

ของผู้อื่นได้อีกด้วย ดังนั้น ความเชื่อของผู้ปกครองส่งผลโดยตรงต่อวิธีการที่เด็กจะใช้ อย่างไรก็ตาม เด็กก็สามารถปรับเปลี่ยนมุมมองของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อเขาได้อีกด้วย ความสัมพันธ์ทำตรงนี้เกิดขึ้นกับโรงเรียนและกับกลุ่มเพื่อน หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่เด็กเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งได้ โดยทั่วไปปฏิสัมพันธ์ภายในระบบเล็กนี้เป็นเรื่องส่วนตัวและมีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาการของเด็ก หากเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีในการเลี้ยงดูกับพ่อแม่ สิ่งนี้จะส่งผลดีต่อเด็ก ในขณะที่พ่อแม่ที่อยู่ห่างไกลและไม่เอาใจใส่จะส่งผลเสียต่อเด็กเช่นกัน

ระบบระหว่างกลาง (Mesosystem) เป็นระบบที่อยู่ร่วมกับระบบเล็กโดยแสดงผ่านความสัมพันธ์ระหว่างของหน่วยและกลุ่มต่าง ๆ ภายในระบบเล็กหนึ่ง ๆ และการเชื่อมต่อระหว่างระบบเล็กต่าง ๆ เช่น ระหว่างครอบครัวกับครูหรือระหว่างเพื่อนของเด็กและครอบครัวของเด็ก ด้วยวิธีนี้ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับครูจะส่งผลกระทบต่อเด็ก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และครูของเด็ก หรือระหว่างเพื่อนในโรงเรียนและพี่น้อง รวมถึงญาติ ๆ อีกด้วยในระบบนี้ไม่ถือว่าแต่ละหน่วยหรือกลุ่มอยู่อย่างอิสระ นั่นคือ มีความพึ่งพิงอิงอาศัยระหว่างกัน จะเชื่อมต่อถึงกันและกัน มีอิทธิพลต่อกันและกัน เช่น หากผู้ปกครองและครูของเด็กเข้ากันได้และมีความสัมพันธ์ที่ดี สิ่งนี้น่าจะส่งผลดีต่อพัฒนาการของเด็ก เมื่อเทียบกับผลกระทบด้านลบต่อการพัฒนาหากครูและผู้ปกครองไม่ขัดแย้งกัน

ระบบภายนอก (Exosystem) เป็นระบบที่หน่วยหรือกลุ่มย่อยไม่ได้มีผลโดยตรงกับเด็ก แต่ส่วนที่สำคัญ คือ ความเข้มข้นของความสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกันของหน่วยกับกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งส่งผลโดยอ้อมกับเด็ก นั่นคือ เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงระหว่างกฎเกณฑ์คุณค่าต่าง ๆ ทางสังคมที่ไม่เกี่ยวข้องกับเด็ก ยกตัวอย่างเช่น ประสบการณ์ที่บ้านของเด็กอาจได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากประสบการณ์ที่ทำงานของพ่อแม่ หรือบริษัทที่สมาชิกในครอบครัวของเด็กทำงานเมื่อพ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัวนำเอาส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมนั้นมาใช้ที่บ้าน เด็กก็จะได้รับอิทธิพลส่วนหนึ่งสิ่งนี้จะส่งผลต่อวิถีคิด การใช้เวลาวาง หรือสวัสดิการคุณภาพชีวิตของเด็ก หรือผู้ปกครองของเด็กมีความขัดแย้งกับผู้ปกครองของเพื่อนเด็กก็จะส่งผลให้รูปแบบปฏิสัมพันธ์กับเด็กกับเพื่อนเปลี่ยนไป หรือผู้ปกครองมีปัญหาในที่ทำงาน เมื่อกลับบ้านก็อาจมีอารมณ์ฉุนเฉียวกับลูกอันเป็นผลมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นในที่ทำงาน แต่ส่งผลเสียต่อพัฒนาการของเด็กได้

ระบบใหญ่ (Macrosystem) เป็นระบบที่ประมวลมาเป็นทัศนคติ ความเชื่อ คุณค่าที่เด็ก ๆ ยึดถือ ได้แก่ องค์ประกอบของวัฒนธรรมที่เด็กนั้นเป็นสมาชิก หรือให้ความสนใจซึ่งจะส่งผลต่อแนวคิดต่อชีวิตและวิธีการดำเนินชีวิตของเด็ก เช่น วัฒนธรรมที่ครอบคลุมซึ่งมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก บริบททางวัฒนธรรมอาจแตกต่างกันไป ตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดความเชื่อทางการเมืองการปกครอง และชาติพันธุ์ เป็นต้น สมาชิกของกลุ่มวัฒนธรรมมักมีอัตลักษณ์ มรดก และค่านิยมร่วมกันซึ่งระบบนี้มีพลวัตข้ามเวลาและสืบทอด

จากรุ่นสู่รุ่นได้ วัฒนธรรมที่บุคคลเติบโตจึงฝังอยู่ภายในและอาจมีอิทธิพลต่อความเชื่อและการรับรู้ของพวกเขาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ระบบใหญ่นี้จึงไม่ได้หมายถึงสภาพแวดล้อมเฉพาะของเด็กที่กำลังพัฒนาแต่หมายถึงสังคมและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในช่วงที่เด็กกำลังพัฒนา เด็กที่อาศัยอยู่ในเมืองจะมีพัฒนาการที่แตกต่างจากเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท เป็นต้น

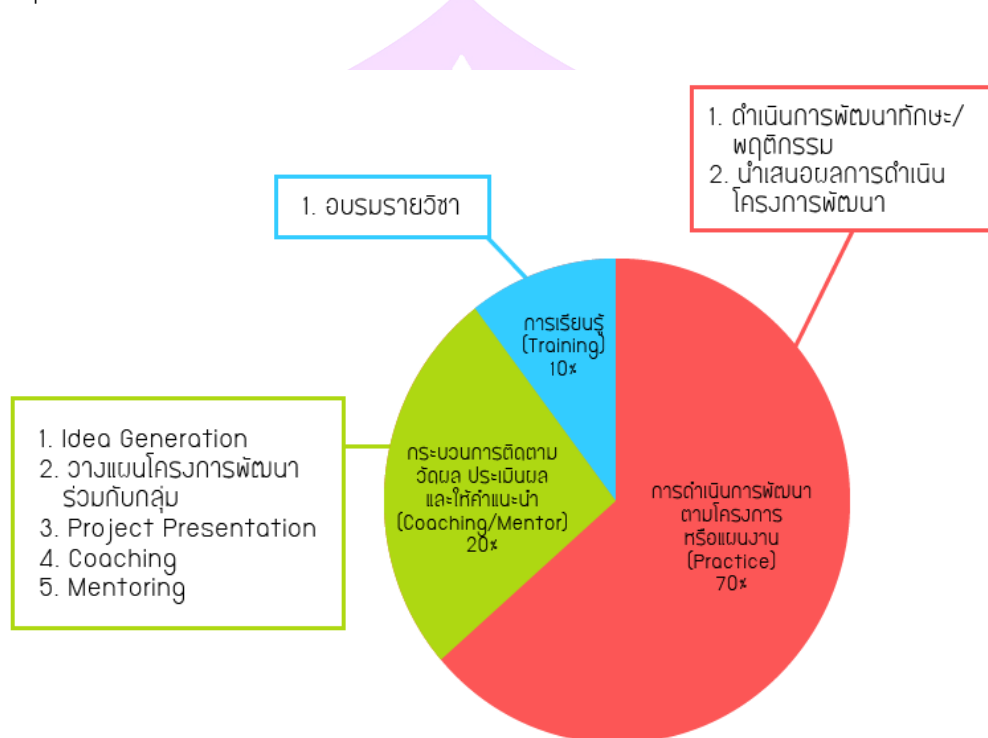
ระบบลำดับเวลา (Chronosystem) ในช่วงเวลาแห่งชีวิตที่บุคคลแต่ละคนนั้นมีความเกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์และประสบการณ์ในชีวิต สิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ การเปลี่ยนแปลงจังหวะชีวิต รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงไปของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รูปแบบของเหตุการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงชีวิตเหล่านี้เป็นปัจจัยแวดล้อมที่รายล้อมรอบชีวิตของเรา และมีผลตลอดช่วงชีวิตของเรารวมไปถึงด้านสถานการณ์ทางสังคมและประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงของถิ่นที่อยู่อาศัย ชุมชน สังคม ประเทศชาติและในสังคมโลก

ทฤษฎีระบบนิเวศที่พัฒนาโดย Urie Bronfenbrenner มองว่า พัฒนาการของเด็กเป็นระบบที่ซับซ้อนของความสัมพันธ์ซึ่งได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมโดยรอบหลายระดับ ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ไปจนถึงค่านิยมทางวัฒนธรรม กฎหมายและประเพณีในวงกว้าง เพื่อศึกษาพัฒนาการของเด็กนั้น ไม่เพียงแค่ว่าเด็กและสภาพแวดล้อมใกล้เคียงเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาปฏิสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมที่ใหญ่ขึ้นด้วยเช่นกัน ในฝ่ายการศึกษาได้มองว่า เด็กจะมีศักยภาพในการเรียนรู้ทั้งในด้านวิชาการและสังคมได้นั้นต้องพิจารณาจากครอบครัว ผู้ปกครอง และครู ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้ปกครอง คุณค่าที่ชุมชนให้แก่การเรียนรู้และการศึกษา รวมไปถึงบริบทพื้นที่และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่จะส่งผลต่อการเปิดกว้างในการเรียนรู้ของเด็กอย่างแท้จริง

2. แนวคิดหรือทฤษฎี 70:20:10

McCall, et al. (2019) ผู้คิดค้นอัตราส่วนนี้ขึ้นมา คือ Morgan McCall และผู้ช่วยอีก 2 คน Michael M. Lombardo และ Robert W. Eichinger ได้ร่วมกันทำการทดลองทดลองจนศึกษาวิจัยรูปแบบของการเรียนรู้และพัฒนาขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1980 ที่ศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Center for Creative Leadership–CCL) ในสหรัฐอเมริกา โดยผลการศึกษาี้ถูกนำมาเผยแพร่ครั้งแรกในหนังสือ The Career Architect Development Planner ในปี ค.ศ. 1996 แสดงถึงสัดส่วนในอัตราร้อยละของกลุ่มผู้จัดการที่มีสมรรถนะสูงและประสบความสำเร็จในการบริหารงานที่ใช้เวลาไปในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร ซึ่งแนวคิดนี้ถูกนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในองค์กรชั้นนำต่าง ๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็น Google, Standard Chartered, Nike, American Express, Coca-Cola, Microsoft, Bank of America, Home Depot, Dell, Oracle, และบริษัทชั้นนำอื่น ๆ อีกมากมาย คือ การมองภาพรวมของการเรียนรู้และพัฒนา เทียบกระบวนการทั้งหมดนับเป็น 100% ใน 70% นั้นจะเป็นกระบวนการลงมือทำ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ทำงานจริง เห็นผลลัพธ์ของการพัฒนาอย่างชัดเจน และช่วยย้ำให้เกิด

การพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น On the Job Training (OJT) หรือ การมอบหมายโครงการให้ปฏิบัติ เป็นต้น ในขณะที่ 20% คือ กระบวนการพี่เลี้ยงหรือโค้ช เพื่อการแนะนำแนวทางในการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปปฏิบัติจริง และช่วยติดตามดูแลความคืบหน้าของโครงการที่มอบหมาย หรือ ผลการ OJT ส่วน 10% คือ การเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และทัศนคติ หรือพฤติกรรมที่ควรมีในการทำงานตัวอย่างกระบวนการ 70:20:10 ดังภาพ

ภาพ 2 แสดงตัวอย่างกระบวนการเรียนรู้แบบ 70:20: 10 (Learning System)

3. แนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

เป็นหนึ่งในแนวคิดของการพัฒนาการศึกษา โดยมีเป้าหมายมุ่งส่งเสริมให้บุคคลแสวงหาความรู้ได้ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน มีศักยภาพและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท โดยแนวคิดในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการในการแก้ไขปัญหาของระบบการศึกษาที่เน้นให้ความสำคัญกับรูปแบบการศึกษาในระบบที่เป็นทางการ (Formal Education) ในขณะที่บุคคลมีการเรียนรู้ตลอดเวลาในหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันตามศักยภาพและบริบทรอบตัว นิเวศการเรียนรู้ เป็นบรรยากาศหรือปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง เพราะการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ใช่การเรียน

แบบเก่าที่ครูเป็นแหล่งของความรู้ผู้เรียนได้รับความรู้จากครูผู้สอนทางเดียว แต่เปลี่ยนไปสู่การเรียนรู้แนวใหม่ที่เรียกว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีรูปแบบหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ผู้เรียน ครอบครัว ครู และบุคลากรทางการศึกษารูปแบบการเรียนรู้หลักสูตรหรือเนื้อหาทรัพยากรทางการศึกษา บรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมเป็นต้น

ซึ่งระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นบรรยากาศหรือปัจจัยที่จะช่วยเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลายและตลอดเวลา เช่น ครอบครัว ชุมชน ครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ หากเป็นการเรียนรู้แบบเก่าจะมีเพียงครูที่จะทำหน้าที่สอนให้ความรู้ทางเดียว

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered Learning)

การจัดการให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผ่านกระบวนการความคิดด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตประจำวันและมีคุณสมบัติตรงกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการ คือ มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

5. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน (Self-directed Learning)

เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีแรงจูงใจ เป้าหมาย และกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยตระหนักและรับผิดชอบต่อแผนการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกแหล่งข้อมูล เลือกวิธีการเรียนรู้ และการประเมินผลด้วยตนเอง โดยจะมีผู้ช่วยเหลือหรือไม่มีผู้ช่วยเหลือก็ได้

กล่าวโดยสรุป แนวคิด เรื่อง ระบบนิเวศการเรียนรู้ มีความสำคัญกับการศึกษาสมัยใหม่เป็นการความสัมพันธ์กับทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เอาไว้ด้วยกัน เชื่อมโยงถึงหน่วยสนับสนุนและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และยังมีแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวข้องสอดคล้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีก 5 ประเภท ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีระบบนิเวศ (Ecological System Theory) แนวคิดหรือทฤษฎี 70:20:10 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning), ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student-centered Learning) และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน (Self-directed Learning) ล้วนมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ต่างจากเดิมที่เรียนรู้แค่ในห้องเรียน โดยมีเพียงครูเป็นผู้ให้ข้อมูลแต่การเรียนรู้ในปัจจุบันผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และเลือกวิธีการเรียนรู้และประเมินผลได้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้

Edtech Center World Education (2009) กล่าวถึง ระบบนิเวศการเรียนรู้ว่า เป็นการรวมประสบการณ์ของบุคคลต่าง ๆ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างลงตัว เกิดปฏิสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรมชาติ โดยแบ่งองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ออกเป็น 2 ลักษณะ เช่นเดียวกับองค์ประกอบของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่มีชีวิตในระบบนิเวศการเรียนรู้ เช่น ครู ผู้เรียน นายจ้าง หรือผู้ประกอบการหรือหัวหน้า ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน เพื่อนร่วมงาน รวมถึงเพื่อน ๆ และครอบครัว 2) องค์ประกอบที่ไม่มีชีวิตในระบบนิเวศการเรียนรู้ ได้แก่ หลักสูตรและเนื้อหา แหล่งเรียนรู้ เครื่องมือการเรียนรู้ดิจิทัล และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต นโยบาย อุปกรณ์ต่าง ๆ ดังตัวอย่างแสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 แสดงตัวอย่างองค์ประกอบที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตในระบบนิเวศการเรียนรู้

ตัวอย่าง องค์ประกอบที่มีชีวิตในระบบนิเวศการเรียนรู้	ตัวอย่าง องค์ประกอบที่ไม่มีชีวิตในระบบนิเวศการเรียนรู้
1. ครู	1. หลักสูตรและเนื้อหา
2. ผู้เรียน	2. แหล่งเรียนรู้
3. นายจ้างหรือผู้ประกอบการ/หัวหน้างาน	3. เครื่องมือการเรียนรู้ดิจิทัล
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์	4. อินเทอร์เน็ต
5. ผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน	5. การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต
6. เพื่อนร่วมงาน	6. นโยบาย
7. เพื่อน ๆ และครอบครัว	7. อุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟน
	8. พื้นที่ที่เข้าถึงได้

ที่มา: Edtech Center World Education, 2009

Katherine, et al. (2015) ได้เสนอรูปแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน คือ 1) การปฏิรูปแกนการเรียนรู้ (Transform the Core of Learning) ประกอบด้วย 1.1) วัฒนธรรมของการเรียนรู้ 1.2) โครงสร้างการเรียนรู้ 1.3) การพัฒนาทุนมนุษย์ 1.4) โครงสร้างพื้นฐานของสารสนเทศ 1.5) การประเมินผล และพิจารณาถึงความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย 2) การปฏิรูปโครงสร้างระบบสนับสนุน (Transform Supporting Systemic Structure) ประกอบด้วย 2.1) งบประมาณ

2.2) การประกันคุณภาพแนวใหม่ 2.3) ความเป็นเจ้าของของชุมชนต่อโรงเรียน 2.4) ภาวะผู้นำและนโยบาย 2.5) ความเป็นสาธารณะและความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลง

Jackson (2016) กล่าวถึง องค์ประกอบของนิเวศการเรียนรู้ผ่านแนวคิดนิเวศการเรียนรู้รายบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลมีองค์ประกอบหลักที่แตกต่างกัน แต่คล้ายคลึงกันบางส่วน โดยมีองค์ประกอบที่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) บริบทของบุคคล ได้แก่ ครอบครัวย การศึกษา การทำงาน งานอดิเรก และความสนใจ ซึ่งเชื่อมโยงกับวิธีการในการเรียนรู้ 2) ททรัพยากรของบุคคล ทั้งองค์ความรู้และเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ 3) ความสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต 4) กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลที่เฉพาะเจาะจงของแต่ละบุคคลทั้งวัตถุประสงค์ ช่วงเวลา และแนวทางในการปฏิบัติ และ 5) ความตั้งใจ ความสามารถ แรงจูงใจของบุคคลในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

Neittaanmäki, et al. (2016) ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ คือ 1) การสร้างความรู้สึกแห่งการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้โดยที่ครูไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่จะคอยชี้นำผู้เรียนอีกต่อไป แต่เป็นผู้สร้างให้ผู้เรียนเป็นนักค้นคว้าและสืบค้นความรู้ในระบบสังคมแห่งการเรียนรู้ 2) การตั้งคำถามที่มีคุณค่า หรือการตั้งคำถามแบบปลายเปิดที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักค้นคว้าและสืบค้นหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง 3) สารการเรียนรู้แบบดิจิทัลที่มีความน่าสนใจ โดยการพัฒนาเนื้อหาหรือเตรียมการให้เพียงพอสำหรับการค้นคว้าและเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่ไม่ใช่เพื่อเกรดหรือการแข่งขัน การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้สามารถเข้าใจผู้เรียน 5) เครื่องมือเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การออกแบบการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนแต่ละบุคคล และทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน 7) การสนับสนุนบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนที่เหมาะสมกับยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 8) การใช้กลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

Kondratova, et al. (2017) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ มีองค์ประกอบในระบบ ได้แก่ พื้นที่ เวลา คน เนื้อหา กิจกรรม กลยุทธ์ วัฒนธรรม และมีการใช้เทคโนโลยีมาใช้นับสนับสนุนการเรียนรู้เหล่านั้น ทั้งทางตรงเป็นทางการและทางอ้อมอย่างไม่เป็นทางการ

Eudy (2018) กล่าวถึง องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ มีดังนี้ 1) บุคคล ได้แก่ ผู้ที่เชี่ยวชาญในการฝึกอบรม ผู้จัดการและหัวหน้าทีม ลูกจ้างและเครือข่ายภายนอก อินเทอร์เน็ต เพื่อนและครอบครัว 2) เนื้อหา สำหรับการฝึกอบรม และ 3) เทคโนโลยี สำหรับออกแบบและนำเสนอเนื้อหาแก่ผู้เรียน เป็นช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายให้แก่ผู้เรียน ได้เข้าถึงทักษะ และความรู้

ที่ไม่เคยมีมาก่อน 4) วัฒนธรรม โดยตรวจสอบว่า วัฒนธรรมการเรียนรู้ของบุคคลหรือองค์กร สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือไม่ 5) กลยุทธ์ โดยองค์ประกอบของระบบนิเวศ การเรียนรู้ทั้งหมดจะเป็นไปเพื่อการบรรลุเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ขององค์กร

Dalto (2019) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมองค์กร โดยผู้นำ องค์กรมีบทบาทสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคลากรและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร 2) บุคคลทุกระดับขององค์กร ถือเป็นหัวใจของระบบนิเวศการเรียนรู้ ทุกคนต้องมีบทบาทและได้รับ ประโยชน์จากระบบนิเวศการเรียนรู้ 3) เนื้อหาหลักสูตร มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ รวมถึงการเข้าถึง เนื้อหาการเรียนรู้ที่สำคัญ เนื้อหาการเรียนรู้ตามความต้องการ 4) เทคโนโลยี ได้แก่ หลักสูตร E-learning ระบบต่าง ๆ ที่สนับสนุนการปฏิบัติงาน คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เคลื่อนที่ต่าง ๆ 5) ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจความหมายขององค์กร สนับสนุน การเรียนรู้และการปฏิบัติงานให้สอดคล้องเป้าหมายดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การบรรลุ เป้าหมายการเรียนรู้และพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ร่วมกัน

Hannon, et al. (2019) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ประกอบด้วย การทำงานร่วมกัน ของผู้ให้บริการที่หลากหลาย เช่น โรงเรียน องค์กรธุรกิจ องค์กรชุมชน รวมทั้ง หน่วยงานภาครัฐ ร่วมกันสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ใหม่และเส้นทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จโดยการสนับสนุนระบบ ควบแน่นที่เป็นนวัตกรรมใหม่ (Innovative Credentialing System) หรือแพลตฟอร์มเทคโนโลยี (Technology Platform) ที่เข้ามาแทนที่หรือมาเพิ่มเติมระบบการเรียนรู้แบบเดิม โดยไม่คำนึงถึง สถานที่ทางภูมิศาสตร์ และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทั่วโลก

Sprout Labs เป็นเว็บไซต์ให้ข้อมูลด้านการศึกษา กล่าวว่า องค์ประกอบของระบบนิเวศ การเรียนรู้ มีพื้นฐานมาจาก โมเดล 70:20:10 ของ McCall, et al. (2019) ร่วมกับ Centre for Creative Leadership ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1. เส้นทาง หมายถึง คำแนะนำในการเรียนรู้ขณะทำงาน ระบบนิเวศการเรียนรู้ทำให้ ผู้เรียนมีทางเลือกกว่าจะเรียนรู้อะไรและเรียนรู้อย่างไร มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหมายความว่าผู้เรียน จำเป็นต้องกำกับตนเองมากขึ้น ผู้เรียนที่กำกับตนเองจะสามารถประเมินตนเองและระบุ ความต้องการการเรียนรู้ค้นหาทรัพยากรและผู้คนที่ช่วยเหลือพวกเขา ฝึกฝนและทดลองพฤติกรรม และทักษะใหม่ ๆ และรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน พุดชัดแจ้งและไตร่ตรองสิ่งที่พวกเขาได้ เรียนรู้ และประเมินและวัดผลการเรียนรู้ของตนเอง พนักงานส่วนใหญ่ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับ วิธีการทำงานของระบบนิเวศและวิธีดำเนินการในฐานะผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างระบบ นิเวศการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ได้หมายความว่าผู้คนจะถูกบอกให้ “ไปเรียนรู้” เท่านั้น แต่ยังต้องมี วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้และการปฏิบัติงานอีกด้วย เป้าหมายเหล่านี้และแนวทางในการสนับสนุน พนักงานถือได้ว่าเป็นเส้นทางสู่แนวทางสำหรับแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ คู่มือเหล่านี้

อาจมีลิงก์ไปยังเครื่องมือและแหล่งข้อมูล เช่น ลิงก์ไปยังเครื่องมือการประเมินตนเองและคำถามสะท้อนที่แนะนำ

2. ชาวสวน หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ระบบนิเวศการเรียนรู้ไม่ได้เป็นเพียงเกี่ยวกับทรัพยากรเท่านั้น แต่แรงผลักดันที่อยู่เบื้องหลังระบบนิเวศการเรียนรู้ คือ ผู้คนที่เกี่ยวข้อง หลายครั้งพบว่า ผู้จัดการของพนักงานคือกุญแจสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ของพวกเขา ในโมเดลการเรียนรู้ 70:20:10 ผู้จัดการมีบทบาท 2 ประการ ได้แก่ 1. ให้ข้อเสนอแนะแก่สมาชิกในทีมเกี่ยวกับผลงานของพวกเขา 2. เป็นผู้นำการสนทนาที่ส่งเสริมการคิดไตร่ตรองและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้จากผู้อื่นไม่ใช่แค่การคัดลอกและทำซ้ำสิ่งที่พนักงานคนอื่นทำเท่านั้น มนุษย์เป็นสังคม และสร้างความเข้าใจในโลกและเรียนรู้เมื่อเราสนทนากับผู้อื่น การสนทนาเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้หลายวิธี ตั้งแต่คำถามและคำตอบ ไปจนถึงการทำงานดัง ๆ และพนักงานแบ่งปันสิ่งที่พวกเขากำลังทำอยู่ ไปจนถึงการอภิปรายออนไลน์ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นช่วงเวลาที่พนักงานสามารถไตร่ตรองและสื่อสารสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ได้ หมายความว่า '70' ในรูปแบบการเรียนรู้ 70:20:10 สามารถเปลี่ยนจากการเป็นเพียงประสบการณ์ไปสู่การเป็นกระบวนการเรียนรู้

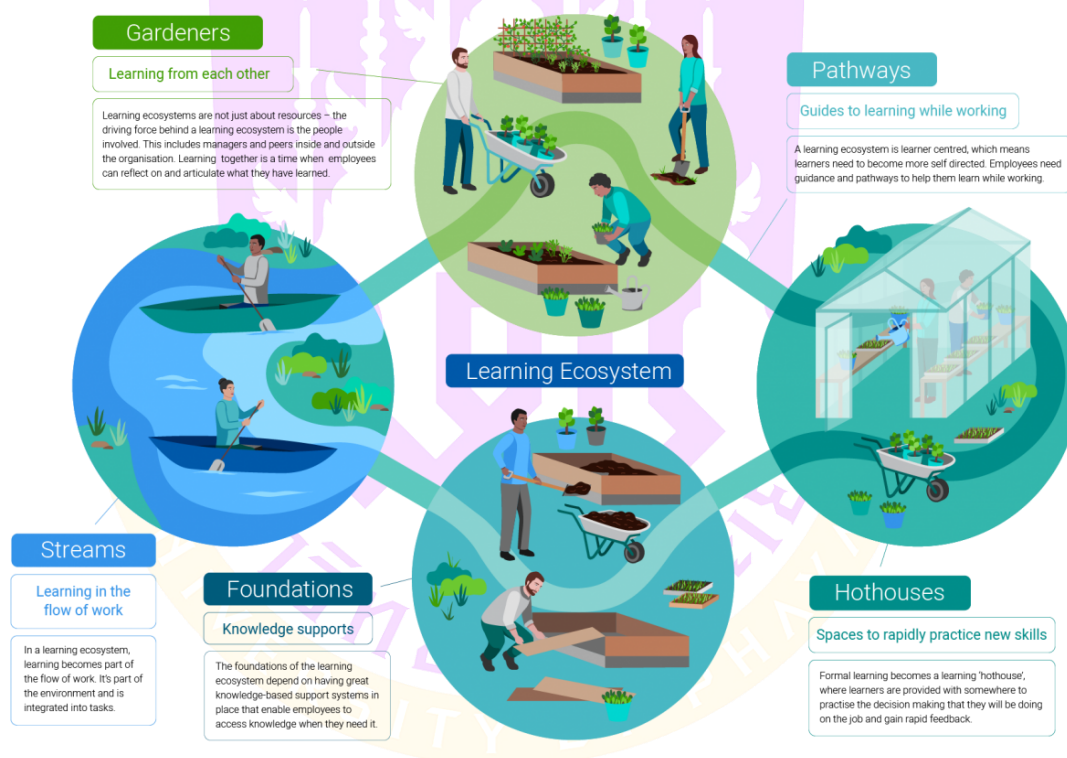
3. เรือนกระจกหรือเรือนเพาะปลูก หมายถึง พื้นที่สำหรับฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ อย่างรวดเร็ว แนวคิดเรื่องห้องเรียนกลับด้านไม่ใช่เรื่องใหม่ แนวทางห้องเรียนกลับด้านมุ่งเน้นไปที่การใช้ห้องเรียนเสมือนจริงแบบเห็นหน้ากันหรือออนไลน์เพื่อการเรียนรู้แบบการทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นแนวทางที่จะจัดการให้ข้อมูลออกจากประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีคิดที่คล้ายกัน คือ การเรียนรู้อย่างเป็นทางการกลายเป็น "บ้านเรือนกระจกแห่งการเรียนรู้หรือเรือนเพาะชำแห่งการเรียนรู้" ที่ซึ่งผู้เรียนจะได้รับสถานที่สำหรับฝึกการตัดสินใจว่าพวกเขาจะทำงานและรับผลตอบรับอย่างรวดเร็ว ความเสี่ยงของแบบจำลองห้องเรียนกลับด้านก็คือประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นทางการจะกลายเป็นการถ่ายโอนข้อมูลที่เน้นเนื้อหา เมื่อประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นทางการเป็นเหมือนเรือนกระจก ประสบการณ์การเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับบริบทและการตัดสินใจเดียวกันที่พนักงานจะต้องเผชิญในที่ทำงาน การให้โอกาสในการฝึกฝนเหล่านี้มักถูกละเลยจากแนวทางการเรียนรู้แบบ 70:20:10 เนื่องจากการมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้จากประสบการณ์

4. สายธารหรือสายน้ำไหล หมายถึง การเรียนรู้อย่างไหลลื่นของการทำงาน เนื่องจากงานมีความซับซ้อนมากขึ้น การเรียนรู้และงานจึงมักถูกรวมเข้าด้วยกัน สำหรับพนักงานงานหรือโครงการใหม่ที่ทำหยาบมักจะหมายถึงความต้องการความสามารถใหม่ ๆ ในสถานการณ์เหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาที่จะเรียนรู้ก่อนแล้วจึงทำงานนั้น การเรียนรู้ต้องเกิดขึ้นในกระแสงาน ไม่ใช่กิจกรรมแยกต่างหาก แต่เป็นบูรณาการ ตัวอย่างเช่น โครงการและแพลตฟอร์มการทำงานร่วมกันที่ใช้ในการจัดการโครงการยังเป็นสถานที่สำหรับพนักงานในการไตร่ตรองและพูดถึงบทเรียนที่ได้เรียนรู้ การเรียนรู้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมการทำงาน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นการนำเอา

แง่มุมต่าง ๆ ของระบบนิเวศการเรียนรู้มารวมกัน ผู้เรียนจำเป็นต้องมีเป้าหมายการเรียนรู้จากเพื่อนฝูง การเข้าถึงความรู้ที่ถูกต้องและการสนับสนุน

5. การรากฐาน หมายถึง การสนับสนุนองค์ความรู้ บ่อยครั้งวิธีเดียวที่จะเข้าถึงแนวปฏิบัติขององค์กรได้คือผ่านโปรแกรมการฝึกอบรม นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การเรียนรู้สับสนกับเนื้อหาสาเหตุหลักประการหนึ่งของปัญหาด้านประสิทธิภาพอาจเป็นเพราะอินเทอร์เน็ตและฐานความรู้ขององค์กร ในองค์กรเดียวกันนี้มักมีความสับสนระหว่างการจัดการความรู้และการเรียนรู้ ระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ดีทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงตัวช่วยงานและทรัพยากรสนับสนุนที่หลากหลาย สิ่งเหล่านี้กลายเป็นรากฐานของระบบนิเวศการเรียนรู้

ยิ่งไปกว่านั้น Sprout Labs กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ควรได้รับการสนับสนุนจากเทคโนโลยี และความสามารถของทีมในการเรียนรู้และการพัฒนา

ภาพ 3 แสดง A Learning Ecosystem Model มาจากพื้นฐานแนวคิด ทฤษฎี โมเดล 70:20:10
ของ Morgan McCall, Robert Eichinger and Michael Lombardo ร่วมกับ
Centre for Creative Leadership

Theodotou (2020) กล่าวว่า ในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ ต้องมุ่งเน้นไปที่ องค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่

1. ประชากร ผู้รับผลประโยชน์หลักจากระบบนิเวศการเรียนรู้ขององค์กรของคุณ คือ พนักงาน นอกจากนี้ คุณภาพและความลึกของระบบนิเวศยังเป็นประโยชน์ต่อลูกค้าของคุณด้วย ยิ่งพนักงานของคุณเรียนรู้ผ่านระบบนิเวศได้ดีเพียงใด คุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการที่พวกเขาจะมอบให้กับลูกค้าของคุณก็จะยิ่งดีขึ้นเท่านั้น ระบบนิเวศอาจรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เช่น คณาจารย์มหาวิทยาลัย สมาชิกสมาคมวิชาชีพ ผู้กำหนดนโยบาย และผู้จำหน่ายในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่พนักงานของคุณมีส่วนร่วมด้วยระหว่างเส้นทางการเรียนรู้

2. เนื้อหา เนื้อหาในระบบนิเวศประกอบด้วยหลักสูตรการเรียนรู้ที่องค์กรของคุณนำเสนอ ตั้งแต่การเรียนรู้อย่างเป็นทางการรวมถึงการเรียนการสอนในชั้นเรียนออนไลน์ ไปจนถึงการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการรวมถึงหลักสูตรอะซิงโครนัส วิดีโอ บทความ พอดแคสต์ เครื่องมือในการทำงาน คู่มือ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์และเว็บคาสต์ และอื่น ๆ อีกมากมาย การดูแลจัดการเนื้อหาถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะช่วยให้คุณตอบสนองความต้องการและความชอบด้านการศึกษาของผู้เรียนได้

3. เทคโนโลยี เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการสนับสนุนและส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ คือ แพลตฟอร์มประสบการณ์การเรียนรู้ (LXP) ซึ่งกำลังเข้ามาแทนที่ระบบการจัดการการเรียนรู้แบบเดิม (LMS) มากขึ้นเรื่อย ๆ Bersin by Deloitte ให้คำจำกัดความของ LXP ว่าเป็นระบบการเข้าถึงแบบจุดเดียว ระดับผู้บริโภค ซึ่งสามารถดูแลจัดการและรวบรวมเนื้อหาได้ สร้างเส้นทางการเรียนรู้และอาชีพ เปิดใช้งานเครือข่าย เสริมสร้างการพัฒนาทักษะ และติดตามกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดทำโดยหลายช่องทางและพันธมิตรด้านเนื้อหา LXP ให้ข้อมูลโดยละเอียด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนติดตามและเป็นเจ้าของเส้นทางการเรียนรู้ของตนเอง และช่วยให้นายจ้างสามารถตัดสินใจในการจัดการผู้มีความสามารถและการรักษาไว้สำหรับองค์กรได้

4. ข้อมูล ข้อมูลมีความสำคัญต่อระบบนิเวศของคุณเพราะจะช่วยให้คุณวิเคราะห์ พฤติกรรมของพนักงานได้ คุณสามารถรวบรวมจากแพลตฟอร์มเทคโนโลยีระบบนิเวศพื้นฐานของคุณผ่านข้อมูล และรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการ เวลา และสถานที่ที่พนักงานของคุณต้องการการเรียนรู้ คุณสามารถติดตามประเภทของเนื้อหาและรูปแบบที่พนักงานของคุณต้องการได้ จากข้อมูล ความชอบของพนักงาน คุณสามารถตัดสินใจได้ว่าสินทรัพย์การเรียนรู้ใดที่จะเก็บไว้ สิ่งใดที่จะขยาย และสิ่งใดที่จะกำจัด

5. ธรรมชาติ ข้อกังวลหลักในการกำกับดูแลคือการสร้างสมดุลระหว่างความจำเป็น ในการประสานงานแบบรวมศูนย์ขององค์ประกอบระบบนิเวศต่าง ๆ กับความยืดหยุ่นเพื่อให้ระบบนิเวศเติบโตแบบออร์แกนิก คุณและทีมของคุณจะต้องตอบคำถามหลายข้อที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก

ระบบนิเวศที่มุ่งเน้นการจัดเนื้อหา เทคโนโลยี และกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบท ภารกิจ วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ขององค์กรของคุณ

นอกเหนือจากองค์ประกอบพื้นฐานเหล่านี้แล้ว คุณจะต้องพิจารณาสามระยะของวงจรชีวิตระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อให้คุณและทีมของคุณสามารถเตรียมพร้อมในการจัดการกับความท้าทายของแต่ละระยะก่อนที่จะดำเนินการไปสู่ขั้นต่อไป

Thanachawengsakul and Wannapiroon (2021) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ 1. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2. กระบวนการเรียนรู้ด้านวิศวกรรมความรู้ดิจิทัลที่อธิบายบทบาทของผู้สอน/ผู้เรียน 3. กิจกรรมการเรียนรู้ และเครื่องมือในการเรียนการสอน ระบบคลังความรู้ MOOCs และ 4. ความสามารถของผู้ประกอบการดิจิทัลในการบรรยายผลการเรียนรู้โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

กฤตย์พิช สารนอก และคณะ (2562) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของส่วนประกอบของรูปแบบและโครงสร้างของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลมีสองส่วน ได้แก่ ส่วนที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งที่มีชีวิต (Biotic Component) และส่วนขององค์ประกอบของสิ่งที่ไม่มีชีวิต (Abiotic Component) โดยทั้งสองส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

1. องค์ประกอบของสิ่งที่มีชีวิตในระบบนิเวศการเรียนรู้ (Biotic Component) ประกอบด้วย คน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของผู้สอน (Instructors) ดังนี้ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ฝ่ายสนับสนุนด้านไอที อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูนิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง และกลุ่มของผู้เรียน (Learners) ดังนี้ นักศึกษา กลุ่มเพื่อน พ่อแม่ และผู้ปกครอง

2. องค์ประกอบของสิ่งที่ไม่มีชีวิต ในระบบนิเวศการเรียนรู้ (Abiotic Component) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ด้าน ด้านที่ 1 การจัดการเรียนการสอนด้วยการเล่าเรื่องแบบดิจิทัล (Digital Storytelling) ที่เป็นกระบวนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการสอนและการสร้างสื่อในระบบนิเวศดิจิทัลด้วยการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลโดยมี ขั้นตอนการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในระบบนิเวศดิจิทัล 6 ปัจจัย ได้แก่ การกำหนดมุมมองการนำเสนอ การสร้างประเด็นเปิดเรื่อง การสร้างอารมณ์ การใช้เสียงประกอบ เทคนิคการใช้ภาพและเสียง และความคุ้มค่า ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบดิจิทัล (Digital Learning Environment) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในระบบดิจิทัลโดยการคัดเลือกเครื่องมือและอุปกรณ์หลัก ๆ รวมถึงวิธีการใช้งานเพื่อใช้ในการจัดการการเรียนรู้ในระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัล ได้แก่ 1) Hardware: Computer, Laptop, Desktop, Tablet, Smartphone or Smart Device etc. 2) Software: Internet Service Learning & Teaching Web, Application, Social Media or Online Community, Cloud Computing และ 3) Network: Intranet, Internet, Extranet

อัจฉรา จุ้ยเจริญ (2562) กล่าวว่า การออกแบบรูปแบบการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม เพื่อเอื้ออำนวยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในองค์กร ควรประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การเรียนรู้แบบเป็นทางการ (Formal Learning) คือ การเรียนรู้ในห้องเรียน เรียนรู้ทาง e-learning หรือจากสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีกำหนดหัวข้อแน่นอนและวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง ผู้เรียนได้รับอิสระและมีส่วนร่วมในทางเลือกที่ตนเองเรียนรู้ได้ดีที่สุด สิ่งแวดล้อมควรแตกต่างกัน่าสนใจและไม่จำเจ

2. การเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Social Learning) หัวข้ออาจมาจากความสนใจของกลุ่มเอง การเปิดโอกาสให้กลุ่มเครือข่ายผู้สนใจเรื่องเดียวกัน ได้มาพูดคุย แลกเปลี่ยนต่อยอดความคิด (Networking) ซึ่งช่วยสร้างความรู้เชิงบวกให้กับสิ่งที่ได้เรียนรู้ และได้เรียนรู้จากบุคคลภายนอกอีกด้วย

3. การส่งเสริมความคิดต่อยอด (Learning Reinforcement) นำสิ่งที่ตระหนักจากการเรียนรู้ (Insights) ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือคิดต่อยอด และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ อัจฉรา จุ้ยเจริญ ยังกล่าวอีกว่าการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ในองค์กร มีความซับซ้อน หากจะสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ดีจึงต้องพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด คือ คนที่อยู่ในระบบ เนื้อหา เทคโนโลยี วัฒนธรรม ยุทธศาสตร์องค์กรนั้น ๆ แหล่งข้อมูล ความรู้ที่มาจากทั้งภายในและภายนอกองค์กร ไม่ใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ดี จึงต้องพิจารณาทุกปัจจัยขององค์กรนั้น ๆ เข้าใจประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีร่วมกับวิธีการเรียนรู้อื่น ๆ และให้อิสระกับผู้เรียนในการเลือกรูปแบบที่ดีที่สุด สำหรับตนเอง การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อไปสู่ประโยชน์โดยรวมขององค์กร

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2563) ให้ความหมายของระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นระบบที่จะเกื้อหนุนให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เพื่อให้สมาชิกทุกส่วนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพร่วมกัน ประกอบด้วยสมาชิก 5 ส่วนหลัก ดังนี้ 1. นักเรียนเป็นผู้ต้องการเติบโต กระจายในการเรียนรู้ และเป็นนักเรียน 2. ครอบครัวเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ให้ทรัพยากรให้ประสบการณ์ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษา/โค้ช 3. โรงเรียนเป็นหน่วยเตรียมพื้นที่แห่งการเติบโต ประสานความร่วมมือ และจัดหาทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ 4. ครู/อาจารย์ เป็นผู้เข้าใจศาสตร์ต่าง ๆ อย่างถึงแก่นแท้และเชื่อมโยง ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจ และเป็นที่ปรึกษา/โค้ช 5. สังคม/ชุมชนเป็นแหล่งทรัพยากร ให้ประสบการณ์ตรง สนับสนุน และร่วมแบ่งปัน

นริศรา ใจคง สิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) กล่าวว่า การจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานและพัฒนาคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายถือเป็นภารกิจสำคัญที่สุดในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยองค์กรหลักจะประสานงานกับพันธมิตรหรือเครือข่าย เพื่อสร้างความร่วมมือในการ

วางแผนและปฏิบัติการเพื่อจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามเป้าหมายขององค์กร 2) การใช้เทคโนโลยี ในอนาคตจำเป็นต้องใช้ศักยภาพของเทคโนโลยีช่วยเชื่อมต่อผู้เรียนกับแหล่งความรู้ แอปพลิเคชัน นวัตกรรมใหม่ รวมถึงบุคคลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หลักสูตร E-Learning คลังความรู้ในรูปแบบคลิปวิดีโอ และแพลตฟอร์มการเรียนรู้ 3) การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมใหม่ เป็นทางเลือกในการเรียนนอกห้องเรียน ออกแบบเนื้อหาสาระที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ตามแนวโน้มใหม่ของการจัดการศึกษาในอนาคต ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคแรงงานและการตลาดในอนาคต ปรับวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับหลักสูตรผ่านการมีประสบการณ์การเรียนรู้ตามทักษะนั้น โดยไม่เน้นผลการเรียนเพื่อการแข่งขัน 4) วิจัยจัดการเรียนรู้ให้มีความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน 5) ทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และอื่น ๆ ในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และ 6) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ควรกำหนดยุทธศาสตร์ การดำเนินงาน พร้อมจัดทำวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม การเรียนรู้ขององค์กรเพื่อให้บุคลากรในองค์กรรักการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ด้วยตนเอง ต้องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงการสร้างร่วมมือกับเครือข่าย หรือพันธมิตรเพื่อจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564ข) กล่าวว่า การจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน โดยการดำเนินการจัดทำ ยุทธศาสตร์การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการทำ การดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร 2) วิธีการจัดการเรียนรู้ ด้วยการจัดรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ รูปแบบการเรียนรู้ส่วนบุคคล (Personalized Learning: PL) การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบร่วมคิดร่วมทำ 3) การจัดทำ หลักสูตรและกิจกรรมใหม่ เช่น 3.1. การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ใหม่ โดยใช้เทคโนโลยี เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียน 3.2. การจัดทำเนื้อหาสาระของหลักสูตรและกิจกรรมที่ตอบสนอง ความสนใจของผู้เรียน และ 3.3. การกำหนดทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน 4) ทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ 5) การใช้เทคโนโลยี อาทิ การนำหลักสูตร E-learning มาใช้ การเผยแพร่คลังความรู้ในรูปแบบคลิปวิดีโอ ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น Google Meet, Zoom, MST, สื่อ Social Media การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และเทคโนโลยีอื่น ๆ และ 6) ความร่วมมือของเครือข่าย คือ ความร่วมมือของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ประกอบด้วย ระดับกระทรวง ระดับเขต/จังหวัด และระดับสถานศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ของนักวิชาการและ
นักการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เห็นถึงความสอดคล้อง
และความแตกต่างขององค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ ในทัศนะต่าง ๆ ของนักวิชาการ
และนักการศึกษา ได้แสดงรายละเอียดการสังเคราะห์ ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้

องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้		ข้อที่															
1	บุคคล เป็นหัวใจสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2	กลุ่มครูผู้สอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3	กลุ่มของผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5	เครื่องมือ อุปกรณ์ไอที สารสนเทศที่หลากหลาย เช่น Hardware, Software, Network	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6	มีหลักสูตร E-learning คลังความรู้แบบวิดีโอ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ เช่น Google Meet Zoom MST Social media การศึกษาทางไกล MOOCs วิดีโอ บทความ พอดแคสต์ คู่มือ E-book	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7	เข้าแหล่งเรียนรู้ถึงอำนาจความสมดุลในการเรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8	จัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9	มีวิธีการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10	ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้																	
ข้อที่	ออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
11	จัดทำหลักสูตรและกิจกรรมใหม่เป็นทางเลือกนอกห้องเรียน																
12	การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นทางเลือก																
13	เปลี่ยนจากเน้น “เนื้อหา” เป็นเน้น “สมรรถนะ” ที่จำเป็นกับความต้องการ																
14	ภาคแรงงานและตลาดในอนาคต																
15	มีการวัดและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถ เข้าใจผู้เรียน																
16	ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่าย ระดับกระทรวง ระดับองค์กรธุรกิจ ระดับเขต/จังหวัด ระดับองค์กรชุมชน และ ระดับสถานศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย																
17	ส่งเสริมการเรียนรู้ที่สร้างปฏิสัมพันธ์ หรือมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น																
18	ทรัพยากรงบประมาณ พัฒนาครู พัฒนาบุคลากรพัฒนาเครื่องมือ																

ตาราง 3 (ต่อ)

ชื่อที่		องค์ประกอบของระบบเป็นเวทีการเรียนรู้															
19	ทรัพยากรบุคคล	1. Edtech Center World Education (2009)	2. Katherine Prince (2015)	3. Jackson, N.J. (2016)	4. Neittaanmäki, Galeeva, & Ogbachie, (2016)	5. Kondratova, et al (2017)	6. Eudwy, R. (2018)	7. Datto, J. (2019)	8. Hannon, V., Thomas, L., Ward, S., and Beresford, T. (2019)	9. Sprout Labs อ้างอิงจาก ไมเคิล 70:20:10 ของ Morgan McCall	10. Theodotou, M. (2020)	11. Thanachawengsakul, N. (2021)	12. กฤตย์พิชิต สารนอก และคณะ (2562)	13. อัจฉรา ชัยเจริญ (2562)	14. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2563)	15. นริศรา ใจคง และสิริภรณ์ แก้วคงทอง (2564)	16. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564)
20	ทรัพยากร เครื่องมือ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
21	มีแหล่งเรียนรู้ มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ ผู้ฝึกฝนทักษะใหม่ๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
22	กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
23	กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานพร้อมจัดทำ วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ กลยุทธ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
24	ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กรให้บุคลากรในองค์กร รักการเรียนรู้ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง ต้องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รวม		8	5	16	15	7	6	3	12	13	7	3	4	6	7	8	126

จากตาราง 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ จากการศึกษา งานวิจัยของนักวิชาการและนักการศึกษา ทั้งหมด 16 แหล่ง จำแนกรายละเอียดองค์ประกอบได้ ทั้งหมด 24 ข้อ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การพิจารณาจากองค์ประกอบโดยใช้ตารางบันทึกความถี่ เมื่อผู้วิจัยได้สังเคราะห์จำแนกองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้แล้ว จึงได้จัดกลุ่มองค์ประกอบ ระบบนิเวศการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 มิติ ได้นำเสนอและสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ดังนี้

1. มิติบุคคล (Person) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองคนในครอบครัว คนในชุมชน คนในสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ของโลกเทคโนโลยี และเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการจัด เรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์การเรียนรู้ นั้น ๆ และได้รับการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่เสมอ สามารถจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. มิติเทคโนโลยี (Technology) เป็นองค์ประกอบให้ความสำคัญกับการใช้อินเทอร์เน็ต เครื่องมือ เครื่องมือ ผ่านแพลตฟอร์ม โปรแกรม หรือแอปพลิเคชันที่ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ อำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามบริบทของสถานศึกษา ในด้านการวัดและประเมินผล ช่วยครูผู้สอนสามารถตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ในด้านการบริหารจัดการ ในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากร ในสถานศึกษา อีกทั้งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา มีพื้นที่ ให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดและทรัพยากรและเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง กับขั้นตอนการวางแผนและออกแบบโครงสร้างของหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสม ยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง (Dynamic Learning) รวมถึงการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่น ด้วยเช่นกัน มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและออกแบบหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ในแต่ละช่วงวัย ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มี การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนและกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้เรียน ได้พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ได้สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation) เป็นองค์ประกอบที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ ร่วมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตลอดจนช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียน

5. มิติทรัพยากร (Resource) เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการจัดสรรการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการ ที่เหมาะสมในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีการวางแผนและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ได้รับการสนับสนุนตลอดจนการระดมทรัพยากร จากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมวางแผนและใช้ทรัพยากรและมีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ อย่างมีทิศทางทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามบริบทสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงเสมอ บุคลากรที่เกี่ยวข้องรับรู้และเข้าใจในยุทธศาสตร์การดำเนินงานได้รับการสร้างวัฒนธรรมองค์กร และมีการสร้างเครือข่ายระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีการประเมินการดำเนินงาน และนำผลการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มาปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวอย่างการบริหารจัดการศึกษาเชิงระบบนิเวศการเรียนรู้

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีพันธกิจ (MISSION) ในการบริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ระดมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ครู/อาจารย์ ผู้บริหารและฝ่ายสนับสนุนตลอดจน บุคลากรของมหาวิทยาลัยและสังคม 2) สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรรมสังคม 3) เป็นสถาบันบ่มเพาะด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวิจัย ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และคณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ ตลอดจนเป็นสวัสดิการให้แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ชุมชนโดยรอบและจังหวัดใกล้เคียง

ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งภูมิภาคอาเซียน (SEAC: South East Asia Center) ก่อตั้งขึ้นเพื่อจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Ecosystem)

ให้แก่ประชาชนไทยทุกเพศ ทุกวัยที่สนใจ โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย คือการนำเนื้อหาความรู้ที่ดีและมีคุณภาพจากต่างประเทศมาจัดทำหลักสูตรภาษาไทยให้คนไทยสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย สามารถเลือกเรียนได้หลากหลายรูปแบบ SEAC ใช้กลยุทธ์แบบ 4 Line Learning เชื่อมต่อกับแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่ชื่อว่า Your Next U ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามรูปแบบที่ต้องการ สอดคล้องกับความถนัดในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 1) รูปแบบออนไลน์ (Online) เน้นการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรด้วยวิดีโอคลิป 2) รูปแบบอินไลน์ (In-Line) เน้นการเข้าห้องเรียนเพื่ออบรมในหลักสูตรต่าง ๆ 3) รูปแบบบีไลน์ (Bee-Line) เน้นการเรียนรู้ในรูปแบบแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูลหรือเรื่องราวจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 4) ฟรอนท์ไลน์ (Front-Line) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคลังข้อมูลการเรียนรู้สำเร็จรูป ดาวนโหลดเอกสารเพื่อเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องร่วมกับสถาบันการศึกษาระดับโลก อาทิ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด โดยStanford Center for Professional Development, The Arbinger Institute, Trian, The Ken lanchard Companies เพื่อนำหลักสูตรที่ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงบรรจุไว้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ และเมื่อสำเร็จหลักสูตรจะมีการมอบประกาศนียบัตรสำเร็จหลักสูตรโดยสถาบันเจ้าของหลักสูตร

ประเทศอังกฤษ New York Public Library (NYPL) ไม่ใช่ห้องสมุดขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ใจกลางแมนฮัตตันเพียงแห่งเดียวเท่านั้น เพราะ NYPL นั้น แท้จริงแล้วเป็น “ระบบ” (System) ของห้องสมุดสาธารณะในมหานครนิวยอร์กต่างหาก โดย NYPL นั้นมี ห้องสมุดต่าง ๆ กระจายมากถึง 92 แห่งยังร่วมมือกับ Google จัดทำโครงการ Google Books Library Project ด้วยการทำข้อตกลงกับGoogle และห้องสมุดใหญ่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง แล้วดำเนินการเลือกหนังสือที่ปลอดลิขสิทธิ์แล้ว (Public Domain Books) มานำเข้าระบบให้คนทั่วไปสืบค้นได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ประเทศสหรัฐอเมริกา แอตแลนตาเมืองที่กำลังพัฒนาตัวเองให้เป็นแหล่ง เพาะพันธุ์เทคโนโลยี และนวัตกรรมจากบริษัทสตาร์ทอัพ อาทิ ซิลิคอนวัลเลย์ (Silicon Valley) โดยมีภาครัฐสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน ตัวอย่างที่สำคัญคือ “Tech Square” สถาบันการศึกษาที่รวมการสร้างนวัตกรรม 3 ด้านเข้าด้วยกัน ได้แก่ Georgia Institute of Technology สถาบันชั้นนำด้านวิศวกรรม Savannah College of Art & Design โดดเด่นในเรื่องงานดีไซน์ และ Scheller College of Business วิทยาลัยด้านธุรกิจ และยังมี Tech Square Labs ศูนย์กลาง สำหรับสตาร์ทอัพทั้งด้านเงินทุนและให้คำปรึกษา

ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาล เนเธอร์แลนด์ออกเงินกู้สำหรับผู้ที่มีอายุระหว่าง 30-55 ปี เป็น ส่วนหนึ่งของนโยบายสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในระดับปริญญาตรี

หรือปริญญาโท ทำให้คนที่อยู่ใน “วัยกลางคน” สามารถเข้าเรียน อะไรใหม่ ๆ ได้ ทั้งแบบเต็มเวลา และภาคพิเศษ โดยรับเงินกู้สูงสุด 4 ปี สำหรับนักศึกษาเต็มเวลา และ 5 ปี สำหรับนักศึกษาภาคพิเศษ

ประเทศสิงคโปร์ จัดตั้ง Skills Future Singapore (SFS) หน่วยงานที่สร้างความเคลื่อนไหวระดับชาติ โดยส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความเป็นเลิศด้านทักษะแห่งอนาคต ให้ผู้คน ทุกเพศวัย ผลักดันให้ทุกคนพัฒนาศักยภาพของตัวเองให้ดีที่สุดผ่านคอร์สออนไลน์ และออฟไลน์ที่มีให้เลือกเรียนเป็นจำนวนมาก Skills Future Credit (SFC) รัฐบาลสิงคโปร์มอบเงินให้เปล่า/เงินอุดหนุน จำนวน 500 ดอลลาร์สิงคโปร์ แก่พลเมืองทุกคนที่มีอายุ 25 ปี ขึ้นไป ในการลงเรียนคอร์สฝึกอบรมทักษะ อาชีพซึ่งมีมากกว่า 12,500 หลักสูตร เพื่ออุดช่องว่างทักษะอาชีพ (Skill Gap) พัฒนาทักษะเดิม (Upskill) และเพิ่มเติมทักษะใหม่ (Reskill) อยู่เสมอ เตรียมพร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในโลกของงาน ความท้าทายอื่นๆ รวมถึงผลกระทบจากโควิด-19 และโลกหลังโควิด-19

ประเทศฟินแลนด์ จัดระบบการศึกษาให้เด็กเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) เด็ก ๆ จึงได้เรียนรู้อย่างผ่อนคลาย และได้ค้นหาสิ่งที่ชอบ โดยรัฐบาลให้อิสระกับครูในการออกแบบหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล เด็กทุกคนมีความเท่าเทียมกันใน ด้านการศึกษา โดยครูทุกคน ในฟินแลนด์ต้องศึกษาจบปริญญาตรีในสาขาที่จะสอน และปริญญาโท ในสาขาครุศาสตร์

ประเทศเกาหลีใต้ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้พิการผู้ด้อยโอกาส และผู้ใหญ่วัยทำงาน ที่ต้องการศึกษาเพิ่ม ผ่านโครงการบัตรกำนัล สร้างสาธารณูปโภคเชิงความรู้หลากหลายมิติ ลดต้นทุนให้กับผู้เรียน พัฒนา แพลตฟอร์ม “K-MOOC” ที่แตกต่างจากคอร์สการเรียน ออนไลน์แบบเปิดดั้งเดิม (MOOC) ตรงที่ผู้เรียนสามารถ ปฏิสัมพันธ์กับผู้บรรยายและผู้ร่วมเรียนคนอื่น ๆ ได้ทั้งยังมีเครือข่ายกับมหาวิทยาลัยชั้นนำต่าง ๆ ทั่วประเทศ เมื่อจบการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตร

กล่าวโดยสรุป แนวทางในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบท ทรัพยากร และความพร้อมของแต่ละพื้นที่ โดยอาศัยหลักการเบื้องต้น 4 ประการที่ควรพิจารณาเพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น คือ 1) พิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากต้องการเริ่มต้นในโรงเรียนควรมีการปรับเป้าหมาย เครือข่าย และพื้นที่ให้แคบลง เพื่อให้สอดคล้องกับ ขนาด บริบทของโรงเรียน มีแนวทางการบริหารเหมาะสมกับสภาพบริบท 2) มีช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถรองรับได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเวลา หลักสูตรการเรียนเหมาะสมกับผู้เรียน และ 3) ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน และ 4) มีการระดมทุนและทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังจะเห็นได้ว่าแต่ละประเทศล้วนมีวิธีสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับบริบทและทรัพยากรที่มี แต่สิ่งที่เหมือนกันก็คือ เป้าหมายที่ต้องการให้เกิดต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการวางแผน เตรียมพร้อม

อย่างรอบคอบ รวมทั้งพร้อมปรับเปลี่ยนแผนเมื่อพบกับอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ผลผลิต คือ ผู้เรียนหรือประชากรในชาติเกิดความรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา สามารถนำไปประกอบอาชีพและดำรงชีพได้อันจะนำไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนแท้จริง และมุ่งหน้าไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งโลก

การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การที่ผู้เรียนมีความใฝ่เรียนรู้ ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้คุณลักษณะเหล่านี้เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้นั้นไม่สามารถอาศัยเพียงกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบเดิมได้ จำเป็นต้องอาศัยวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนจากผู้บริหาร ดังนั้น การบริหารสถานศึกษา จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานเชิงโครงสร้าง ออกแบบนโยบาย จัดสรรทรัพยากร และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาจะได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือการศึกษาตลอดชีวิต ในงานวิจัยฉบับนี้จะใช้คำว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยความเชื่อว่า ตัวบุคคลคือผู้ที่กำหนดการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงชีวิตของมนุษย์ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงภายนอกทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมไปถึงด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร ล้วนมีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล จึงเป็นเหตุผลให้แต่ละบุคคลต้องหมั่นที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา อันจะนำมาซึ่งความรู้ และทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้พร้อมต่อการใช้ชีวิตให้มีความสุขและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้นั่นเอง

ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Hasan (1996 อ้างถึงใน ศรีัญญา รัตนศิริ, 2561) กล่าวว่า ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น มีดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสำคัญต่อการยกระดับความรู้ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ให้เป็นไปตามความเจริญก้าวหน้าของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยสร้างความเท่าเทียมกันของบุคคลในการเข้าถึงการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะเปิดโอกาส ให้ผู้ที่พลาดโอกาสในการเรียนสามารถกลับเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ได้โดยอายุไม่ใช่อุปสรรคของการเรียน
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถพัฒนาทักษะความรู้ให้มนุษย์สามารถเผชิญหน้าและรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อีกทั้งยังสามารถรักษาคุณภาพและความเป็นหนึ่งเดียวทางวัฒนธรรม

4. การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้การเรียนรู้ของบุคคลไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิตซึ่งส่งผลให้ต้องรับภาระหนักเพียงช่วงวัยใดช่วงวัยหนึ่งแต่การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยผสมผสานการเรียนรู้ ทั้งในระบบและนอกระบบเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของมนุษย์ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นและความสำคัญดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมปัจจุบันทำให้ประชาชนไทยทุกคนจำเป็นต้องได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอทั้งนี้เพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภาคแรงงานจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนที่ประกอบอาชีพพึงต้องพัฒนาความรู้รวมถึงทักษะในการทำงานอยู่อย่างเสมอเพื่อให้สามารถพัฒนาอาชีพและมีความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนการประกอบอาชีพได้อย่างมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์

3. การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรมทำให้สังคมไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงซึ่งต้องมีความพึ่งพาตนเองขึ้นทั้งนี้เพื่อให้รอดพ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบจึงมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการศึกษา เพื่อให้สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาเผชิญปัญหาและหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

4. การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองโดยเฉพาะการที่ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐต้องกระจายการศึกษาให้ทั่วถึงเท่าเทียมและเสมอภาครวมถึงการผลักดันให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมบริหารและพัฒนาชุมชนในสังคมของตนเอง

5. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้ การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างไร้พรมแดนมีความจำเป็นที่ประชาชนต้องรับรู้ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและเรียนรู้ให้เท่าทันเพื่อที่จะสามารถสื่อสารกับประชาคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรซึ่งการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ หันมาให้ความสนใจกับการจัดการศึกษาให้กับประชากรกลุ่มนี้เพื่อพัฒนาอาชีพความเป็นอยู่รวมถึงคุณภาพชีวิตให้มีความเหมาะสม

7. การศึกษาแบบเดิมมีข้อจำกัดทำให้ประชาชนหลายกลุ่มขาดโอกาสในการเรียนรู้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับระบบการศึกษา ให้เอื้อต่อผู้ขาดโอกาสกลุ่มต่าง ๆ ให้สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคง

อุดม เขยกิจวงศ์ (2551) กล่าวสรุปถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐไม่เพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพของประชาชนได้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงควรรวมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ทั่วประเทศนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ให้ผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานอย่างเต็มที่และเป็นการส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน

2. ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเทคโนโลยีและข่าวสาร ประชาชนจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและข่าวสารในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถดังกล่าวต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรบูรณาการระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะเป็นกระบวนการส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้ประโยชน์จากการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ต่อยอดพัฒนาความรู้ ความคิด และความสามารถของตนเองได้อย่างกว้างขวาง ต่อเนื่องตลอดชีวิต

4. บุคลากรที่ทรงคุณค่าทางการศึกษามีอยู่เป็นจำนวนมากในชุมชนต่าง ๆ อาทิ ข้าราชการที่เกษียณอายุ นักปราชญ์หรือปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ที่มีความรู้ในท้องถิ่น พระสงฆ์ ผู้สูงอายุ บุคคลเหล่านี้ควรได้รับการส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น

5. หัวใจของความสำเร็จในการกระจายอำนาจขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในท้องถิ่น เป็นสำคัญคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนในท้องถิ่นได้รับการพัฒนาความรู้ ความคิด และความสามารถอย่างต่อเนื่อง จนสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยส่งเสริมความหมายและคุณค่าของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย สารสำคัญของคำสอนในพระพุทธศาสนา คือ การชี้แนะแนวทางให้มนุษย์พัฒนาตัวเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อจะได้สามารถพึ่งพาตนเอง แก้ไขปัญหาและดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

7. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรมของคนในชุมชน การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมหรือใช้วัฒนธรรมของชุมชนในการเป็นฐานการเรียนรู้ เป็นการจัดการศึกษาที่มีความหมายต่อการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีทางเลือกที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตได้อย่างหลากหลาย

8. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการคืนการศึกษาให้แก่ชุมชนที่หลากหลาย เพราะชุมชนจะมีโอกาสได้ฟื้นฟูและพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาของชุมชน ตลอดจนฟื้นฟู

และพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชน ให้มีคุณค่าและมีความหมายช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2551) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้เกิดความเสมอภาคได้มากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน เพราะการศึกษาในระบบโรงเรียนนั้นถือว่าเป็นการศึกษาที่รักษาสภาพความแตกต่างทางสังคม และชนชั้นให้คงอยู่ ในทางตรงกันข้ามการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะช่วยลดบทบาทความแตกต่างทางสังคม และชนชั้น
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจทางการศึกษา เนื่องจากการลงทุนทางด้านการศึกษาในปัจจุบันได้ถึงจุดวิกฤติที่สังคมไม่อาจรับภาระด้านนี้ได้ มีความพยายามในการแก้ไขปัญหา ด้านค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในระบบโรงเรียนด้วยความพยายามพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้ได้ผลที่ดียิ่งขึ้น
3. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ของครอบครัว นักการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า ในอดีตบ้านหรือครอบครัว เป็นเสาหลักสำคัญในการศึกษาให้กับเยาวชน โดยเฉพาะในด้านจริยธรรมและคุณธรรม แต่ในปัจจุบันบทบาทของสถาบันครอบครัว มีความสำคัญลดลงไป ค่านิยมและพัฒนาการของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพล จากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี
4. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม บทบาทของบุคคลในสังคม นับว่าเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่ของครอบครัวอย่างมาก รวมทั้ง การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ได้บังคับบัญชากับหัวหน้างาน หรือบทบาททางด้านการเมือง ในระดับชุมชนหรือหมู่บ้านการที่คุณได้พึ่งพาเทคโนโลยีทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น ด้วยเหตุผลเหล่านี้ ย่อมทำให้เวลาที่จะใช้เพื่อการเรียนรู้นานกว่าในอดีตการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม ดังกล่าวย่อมทำให้เกิดการจัดการ บริหารจัดการทางด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเหมาะสม และมีความจำเป็นมากขึ้น
5. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลและมีอิทธิพลโดยตรง โดยเฉพาะในแง่ของการได้รับ ข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมและถูกต้อง นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงลักษณะของหน้าที่การงาน และอาชีพจะทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องได้รับความรู้และทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ
6. การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ทาง การประกอบอาชีพ เพราะจะทำให้เกิดความจำเป็นที่บุคคลจะได้รับความรู้ความชำนาญหรือทักษะใหม่ ๆ เพื่อนำไป

ประกอบอาชีพให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพขึ้น เพราะความรู้ที่ได้รับจากในตำราหรือการศึกษาในระบบโรงเรียนอาจเกินไปหรืออาจใช้ไม่ได้ในสถานการณ์จริงนั่นเอง

ภานุวัฒน์ สัจจะวิริยะกุล (2564) กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า เนื่องจากเทคโนโลยีในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเร็วมาก และทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นเพียงไม่กี่ปี จากอดีตที่มนุษย์เคยนั่งดูโทรทัศน์ด้วยกัน แต่ในปัจจุบันหลาย ๆ บ้านไม่ได้ดูโทรทัศน์แต่ดูรายการต่าง ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ตแทน หากยังยึดติดกับความรู้เดิมที่เคยเรียนรู้มา จะไม่สามารถสู้กับโลกที่เปลี่ยนแปลงได้ อาชีพใหม่ ๆ ที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีจะเกิดขึ้นเยอะ ในขณะที่บางอาชีพที่เคยมั่นคง ก็อาจถูกเทคโนโลยีแทนที่ก็เป็นได้ ดังนั้นเด็ก ๆ จะอยู่รอดในอนาคตที่หมุนเร็วได้ จำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนไปเร็ว หนึ่งในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ คือ การศึกษาเรื่องอคติทางความคิดของมนุษย์ (Cognitive Biases) ตัวอคตินี้เองมีผลต่อการตัดสินใจของมนุษย์ในหลายด้าน รวมถึงเรื่องการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาส่วนบุคคล วิชาชีพ และสังคม ช่วยเพิ่มความพึงพอใจส่วนบุคคล ส่งเสริมการเติบโตทางอาชีพ ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดี และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม การน้อมรับกรอบความคิดในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถนำไปสู่การเดินทางในชีวิตที่เติมเต็มและมีคุณค่า

ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

UNESCO (1968 อ้างถึงใน สุมาลี สังข์ศรี, 2544, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นถูกนำมาใช้ในเชิง ของการให้การศึกษาต่อเนื่องแก่ผู้ออกจากโรงเรียนแล้วหรืออาจจะเรียกว่าผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่เป็นเวลานานแต่ในปัจจุบันนี้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นครอบคลุมกว้างกว่า กล่าวคือ จะครอบคลุมกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวมเป็นการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการทางการศึกษาของแต่ละบุคคล และของกลุ่ม จะครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่อย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

Cropley and Dave (1978 อ้างถึงใน เดชา หวังมี, 2550, หน้า 5) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่มีการผสมผสานกันสองมิติ คือ มิติแนวตั้ง เป็นมิติที่มองว่าการศึกษาในโรงเรียนเป็นเพียงช่วงหนึ่งของชีวิตเท่านั้น ไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมความต้องการของชีวิตทั้งหมดได้ ตลอดชีวิตของบุคคลควรได้รับการศึกษาทุกช่วงเวลา หลังจากจบจากโรงเรียนไปแล้วคือช่วงชีวิตที่ยาวนานที่สุดของบุคคล ดังนั้น การศึกษาหรือการเรียนรู้จากภายนอกโรงเรียนจึงมีความสำคัญแก่บุคคลมาก และควรจะใช้วิธีการที่หลากหลาย ส่วนมิติแนวนอนนั้น เป็นมิติที่มองว่าการศึกษากับชีวิตเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกัน การศึกษาและการเรียนรู้ควรจะประสานกันหลาย ๆ ส่วน ทั้งในโรงเรียนและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ โดยมีทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งแหล่งการเรียนรู้ควรจะเป็นลักษณะของเครือข่ายที่ผสมผสานรูปแบบ และแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชนและควรมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กับความหมายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในมาตรา 4 ที่ระบุว่า “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ว่าเป็นการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่าง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพ ชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

Haggstrom (2003) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ว่า เป็นกิจกรรม การเรียนรู้ทั้งหมดที่มุ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถ ประกอบด้วย รูปแบบของการศึกษาและการฝึกอบรมที่หลากหลายทั้งที่เป็น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

สมาลี สังข์ศรี (2555) ให้ความหมาย การเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าเป็นการที่บุคคลได้รับความรู้ รวมถึงประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งได้รับสิ่งเหล่านี้ในแต่ละช่วงชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตายโดยในแต่ละช่วงชีวิตอาจได้เรียนรู้จากเพียงรูปแบบการศึกษาแบบใดแบบหนึ่ง หรือหลากหลายรูปแบบผสมผสานกันซึ่งความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับสัมพันธ์กับวิถีการดำเนินชีวิต ของบุคคลสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตทั้งด้านสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาบุคคลอย่างเต็มศักยภาพ ให้มีทักษะ ความรู้และประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำเนินชีวิตประกอบสัมมาอาชีพและปรับตัวเข้ากับ สภาพแวดล้อมในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม

บุญเลี้ยง ทุมทอง และเฉลิมชัย โสสุทธิ์ (2555) ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ ของบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายและมีความต่อเนื่องในทุกช่วงของชีวิตครอบคลุมการเรียนรู้ ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายซึ่งอาจหมายรวมถึง วิธีการเรียนรู้ชนิดหนึ่งที่ผู้เรียนรู้สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยผู้เรียนมีอิสระ ที่จะเลือกเรียนรู้ในเรื่องที่สนใจเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันและสามารถ เข้าสู่การเรียนรู้ได้ในทุกช่วงอายุหรือตามความพร้อม

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการเรียนรู้และการได้รับข้อมูล เชิงลึกใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงเวลาหรือสถานที่ แต่เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลได้พัฒนา ตนเองตลอดชีวิตในเนื้อหาหรือเรื่องต่าง ๆ ที่ตนต้องการ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับ โลกที่เปลี่ยนแปลง สำรวจความสนใจใหม่ ๆ และเพิ่มความสามารถในด้านต่าง ๆ การถือเป็นแนวคิดสำคัญ ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในปัจจุบัน

กฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2560 ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีบทบัญญัติไว้ใน มาตรา 54 รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษตามวาระที่หนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษา ดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ การดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการ ให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาตามวาระสอง หรือให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวาระสาม รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังนี้

1. จุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)
2. การจัดการศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับปวงชน (มาตรา 8)
3. บุคคลมีสิทธิและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา (มาตรา 10)
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชนสถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษาจัดให้มีการเรียนรู้ในชุมชน (มาตรา 12)

5. การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบ คือ องค์ประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (มาตรา 15)

6. การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22)

7. เนื้อหาในการจัดการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นการบูรณาการเนื้อหาความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศการเมืองการปกครองความรู้ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องรวมทั้งความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ (มาตรา 23)

8. กระบวนการเรียนรู้เน้นการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่หลากหลายและสอดคล้องกับ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ จากกระบวนการจริงให้คิดเป็น ทำเป็น เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ของตนเอง จัดให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน (มาตรา 24)

9. การส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบในชุมชน ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น (มาตรา 25)

10. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาการระดมทุนจากรัฐ เอกชน ชุมชน องค์กรท้องถิ่น สถานประกอบการ สถาบันทางสังคม ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาตามความเหมาะสม (หมวด 8)

11. การส่งเสริมให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีการจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ต่อการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึงการสนับสนุนการผลิตและการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรผู้ผลิต ผู้ใช้ และการพัฒนาทักษะของการเรียน ในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (หมวด 9)

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ถือว่าเป็นกฎหมายที่ทำให้การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีแนวทางที่เป็น ระบบมากขึ้น โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 ประกอบด้วย 25 มาตราซึ่งมีสาระที่สำคัญ ได้แก่

1. เป้าหมายของพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่องมีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา

2. เป้าหมายการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ให้ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา (มาตราการ 7 และ มาตราการ 8)

3. การกำหนดแนวทางการดำเนินงานของส่วนราชการหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายในการส่งเสริมและสนับสนุนสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่จำเป็นการจัดการศึกษาและการพัฒนาวิชาการและบุคลากร การมีโครงสร้างและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสร้างความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนร่วมกับภาคีเครือข่าย (มาตราการ 10 และ มาตราการ 11)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคงมั่งคั่งยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ เป็นคนที่มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมนักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัด

ของตนเอง ซึ่งมี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตสุขภาวะและความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และ 3) การเรียนรู้ตลอดชีวิตการพัฒนาสังคมและครอบครัวไทย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีสถานะเป็นแผนระดับที่ 2 เป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ การจัดทำแผนพัฒนาฉบับที่ 13 อยู่บนความตั้งใจที่จะให้แผนมีจุดเน้นและเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม โดยเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้าน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง ท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้าน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนา ฉบับที่ 13 ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย 13 หมายเหตุ ได้แก่ หมายเหตุที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง หมายเหตุที่ 2 ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน หมายเหตุที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก หมายเหตุที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง หมายเหตุที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุน และยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค หมายเหตุที่ 6 ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อัจฉริยะที่สำคัญของโลก หมายเหตุที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ หมายเหตุที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน หมายเหตุที่ 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ เหมาะสม หมายเหตุที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ หมายเหตุที่ 11 ไทยสามารถ ลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายเหตุที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และหมายเหตุที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แนวทางสอดคล้องที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้ บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านสังคม และทรัพยากรมนุษย์ แนวโน้มโครงสร้างประชากรที่คาดว่าจะมีกลุ่มประชากรวัยเรียนลดลง ส่งผลให้การขยายสถานศึกษาในเชิงปริมาณลดความจำเป็นลง และเป็นโอกาสในการยกระดับคุณภาพความเสมอภาค และประสิทธิภาพทางการศึกษา หากสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและความแพร่หลายของการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มากขึ้น

ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่ไม่จำกัด เฉพาะในห้องเรียน อาทิ การเรียนรู้ทางไกล การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ที่สนับสนุนศักยภาพรายบุคคล ที่จะมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป้าหมายหลักที่ 3 การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การประเมินสมรรถนะผู้ใหญ่ในระดับนานาชาติของคนไทยในทุกด้านไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่เข้ารับการประเมิน และ 2) กลุ่มประชากรอายุ 15-24 ปี ที่ไม่ได้เรียน ไม่ได้ทำงานหรือไม่ได้ฝึกอบรม ไม่เกินร้อยละ 5 เมื่อสิ้นสุดแผนกลยุทธ์ในการพัฒนา กลยุทธ์ที่ 3 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 พัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ สร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

แผนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นแผนระยะปานกลางที่ระบุทิศทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่หน่วยงานในสังกัดทั้งหน่วยงานในส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทั่วประเทศ ต้องให้ความสำคัญและมุ่งดำเนินการในระยะ 5 ปี โดยใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน รวมถึงการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภายนอกใช้เป็นกรอบและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน เพื่อส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เด็กและเยาวชนสามารถต่อยอดพัฒนาตนเอง ไปในทิศทางที่จะส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้ประเทศไทย สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และสังคมไทยคงอยู่ได้อย่างสงบสุขในอนาคต ตามวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ที่ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากแนวโน้มที่คนไทยมีอายุยืนมากขึ้น ประกอบกับการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ หรือการเกิดน้อยลง การจัดการศึกษา จึงต้องวางแผนและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีทักษะและสมรรถนะสูง และปรับหลักสูตรการเรียน การสอนให้บูรณาการกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัยเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต แนวโน้มที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ คือ ผู้เรียน ครู กลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และกลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีกฎหมาย นโยบายและพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีเป้าหมายหลัก คือ เพื่อส่งเสริมให้คนไทยได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิต เข้าถึงแหล่งเรียนได้ทุกที่ ทุกเวลาตามความต้องการ อันจะช่วยยกระดับและพัฒนาประเทศชาติให้คนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขขึ้น

บทบาทของผู้มีส่วนร่วมในระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีหลายภาคส่วนที่สำคัญ ได้แก่ หน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานจัดการศึกษาและการเรียนรู้ และภาคประชาชน ชุมชน และภาคประชาสังคม โดยแต่ละส่วนมีบทบาทที่แตกต่างกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และต่างมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันและนำไปสู่การสร้างคุณค่าให้กับระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาครัฐควรปรับบทบาทจากการเป็นผู้คุมกฎ (Regulator) ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ให้แก่ผู้เล่นในระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดทำมาตรการส่งเสริมในรูปแบบต่าง ๆ และควรมุ่งเน้นการกระจายอำนาจ (Decentralization) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เล่นที่อยู่ในส่วนภูมิภาคหรือท้องถิ่นมีอิสระและความคล่องตัวในการจัดเรียนรู้ให้ตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่มากขึ้น รวมถึงควรส่งเสริมการสร้างประสิทธิภาพของกลไกตลาด (Market Mechanism) ในการผลักดันการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น

2. ภาคเอกชน ภาคเอกชนในฐานะผู้ที่ได้ประโยชน์จากการมีกำลังแรงงาน ควรส่งเสริมงานที่ใช้ประโยชน์กำลังคนแรงงานทักษะสูงหรือเพิ่มการจ้างงานที่ส่งเสริมศักยภาพ (Productive Employment) รวมถึงควรมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนากำลังคนมากขึ้นไม่ว่าจะในรูปแบบใด เช่น การให้ข้อมูลความต้องการกำลังคนแก่ผู้กำหนดนโยบาย การร่วมออกแบบหลักสูตร การแบ่งปันเครื่องมือหรืออุปกรณ์หรือพื้นที่สำหรับการฝึกอบรม (Workplace Learning) หรือการร่วมจัดการศึกษาและฝึกอบรม เป็นต้น ตามศักยภาพและความพร้อม

3. หน่วยงานจัดการศึกษาและการเรียนรู้ หน่วยงานที่จัดการศึกษาและการเรียนรู้ ควรปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการจัดการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ โดยปรับเปลี่ยนปรัชญาการศึกษาที่มุ่งเน้นตอบโจทย์เฉพาะกลุ่มวัยเรียน ให้ตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มนอกวัยเรียน (Non-age Group) มากขึ้น โดยบริหารการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นและใช้นวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้น เปลี่ยนการเรียนรู้แบบเน้นบรรยายเป็นหลัก (Lecture-based Learning) ไปเป็นการให้ประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริงมากขึ้น (More Experience-based Learning) ส่งเสริมการฝึกอบรมที่ตอบสนองความต้องการของประชากรวัยทำงานแบบที่ไม่มีการให้ปริญญา (Non-degree) ส่งเสริมให้การเรียนรู้สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา นอกเหนือจากการเข้าเรียน

ในชั้นเรียน มุ่งเน้นกระจายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากกว่าการสงวนไว้ให้เป็นเกียรติยศ (Prestige) แก่ผู้ที่มีความสามารถสูงเท่านั้น

4. ภาคประชาชน ชุมชน และประชาสังคม ภาคประชาชน ชุมชน และประชาสังคม ควรมีบทบาทมากขึ้นในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย และควรมีบทบาทนำในการสะท้อนความต้องการของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มและบริบทพื้นที่ ทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ กับผู้ที่ต้องการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยนำความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) จากผู้เชี่ยวชาญมาผสมผสานกับความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ไปถ่ายทอดให้กับผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ เพื่อองค์ความรู้ดังกล่าวสร้างประโยชน์ให้กับพื้นที่ มีความทันสมัย และมีหลักการทางวิชาการมาสนับสนุน ผ่านการบริหารจัดการองค์ความรู้ที่เป็นระบบมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผู้มีส่วนร่วมแต่ละกลุ่มในระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น ล้วนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์และมีการทำงานร่วมกัน เพื่อให้สามารถใช้จุดแข็งด้านทรัพยากรและองค์ความรู้ของตนในการสร้างคุณค่าด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต และช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานของแต่ละกลุ่มมีความสอดคล้องและสามารถตอบเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของกลุ่มผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้

การบริหารสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

คำว่า “การบริหารสถานศึกษา” หรือ “การบริหารโรงเรียน” ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า การบริหารสถานศึกษา ได้มีนักวิชาการทางการศึกษาหลายท่านและหน่วยงานทางการศึกษาให้ความหมายไว้ ดังนี้

ทองหล่อ เดชไทย (2544) กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การบริหารเป็นจัดการอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย คำว่า การบริหารและจัดการ บางครั้งใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้ เป็นกิจกรรมที่หวังผลขั้นสุดทำอย่างเดียวกัน คือ ความสำเร็จของงาน

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2544) กล่าวว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การทำงานร่วมกันของกลุ่มคน เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้เรียน อาศัยความร่วมมือทุกฝ่าย ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และประชาชน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้ให้ความหมาย การบริหารจัดการสถานศึกษา คือ กลไกในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ในการวางระบบโครงสร้างการบริหารที่สัมพันธ์เชื่อมโยง และส่งเสริมการปฏิรูปอื่น ๆ ทุกด้าน ทั้งส่วนที่รัฐจัดการศึกษาเองและส่วนที่ให้

เอกชน องค์กร ประชาชนและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ตลอดจนการกำกับ สนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดโครงสร้างองค์กรที่ต้องเอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้เกิดความทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม

เกษม วัฒนชัย (2546) ได้อธิบายว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นระบบการบริหาร การออกแบบ และจัดระบบการศึกษาทั้งระบบความคิดและรวมถึงการนำทรัพยากรไปบริหาร ให้เกิดผลทางการศึกษา โดยมีผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญ สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปในการจัดการศึกษา เพื่อให้นักเรียน มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ จิตใจ สังคม มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดี และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

พระครูสังฆรักษ์ ไชยรัตน์ชยรัตน (2558) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยอาศัยทรัพยากร ที่มีอยู่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้ได้มากที่สุดเพื่อเป้าหมายที่สำคัญคือผู้เรียน ให้ได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ และมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การมุ่งพัฒนาคุณภาพองค์กรทุกด้าน เป็นกระบวนการให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปคิด กระทำและดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารเป็นความสามารถในการรวมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ร่วมกันทำงาน โดยบูรณาการหลักการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ การกระตุ้น การควบคุมและการใช้ทรัพยากรในการทำงานหรือการทำกิจกรรม ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของสถานศึกษา ทำให้งานมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

ภารดี อนันต์นาวิ (2551) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นศาสตร์ที่มีวิวัฒนาการมา ตั้งแต่ต้นคริสต์ศักราช 1900 ในประเทศสหรัฐอเมริกา นับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) และ นักบริหารการศึกษาถือว่าเป็นผู้มีวิชาชีพชั้นสูง (Professionals) และปัจจุบันศาสตร์สาขาบริหาร การศึกษา มีทฤษฎีต่าง ๆ สำหรับการอธิบายและการทำนายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางการศึกษา เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ได้นำเสนอ 6 ทฤษฎีที่ยังคงสอดคล้อง เหมาะสมกับการบริหารในยุคปัจจุบัน ดังนี้

1. ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ (Situational Management Theory) หรือ ทฤษฎีอุปบัติการณ์ (Contingency Theory) ปรัชญาของการบริหารเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากการมอง การบริหารในเชิงปรัชญาไปสู่การมองการบริหารในเชิงสภาพข้อเท็จจริง แนวคิดเกิดจากมนุษย์ ต้องประสบกับปัญหาอยู่เสมอ การเลือกทางออกที่จะแก้ปัญหาทางการบริหารถือว่าไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุด

สถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดว่าควรจะใช้การบริหารแบบใด การบริหารต้องอาศัยสถานการณ์เป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจ ดังนั้นในการบริหารจึงมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมขององค์กร และเป็นส่วนขยายของทฤษฎีระบบว่าทุก ๆ ส่วนจะต้องสัมพันธ์กัน บางสถานการณ์จะต้องใช้การตัดสินใจอย่างเฉียบขาด บางสถานการณ์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บางสถานการณ์ก็ต้องคำนึงถึงหลักมนุษยสัมพันธ์และแรงจูงใจ บางสถานการณ์ต้องคำนึงถึงเป้าหมายหรือผลผลิตขององค์กรเป็นหลัก โดยมีหลักการของการบริหาร ดังนี้

- 1.1 การบริหารจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์
- 1.2 ผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด
- 1.3 ผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบปิดและระบบเปิด ยอมรับหลักการของทฤษฎีทุกส่วนของระบบจะต้องสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน
- 1.4 เลือกรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมโดยมีสถานการณ์เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ
- 1.5 ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความต้องการของบุคคลในหน่วยงานเป็นหลักมากกว่าที่จะแสวงหาวิธีการอันดีเลิศมาใช้ในการทำงาน
- 1.6 ผู้บริหารต้องนำความแตกต่างที่มีอยู่ในหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการ กระบวนการ ความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กร ความแตกต่างระหว่างเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร เป็นต้น

2. ทฤษฎีระบบ (Systems Approach หรือ General Systems Theory) แนวความคิดเชิงระบบเข้ามามีใช้ในการบริหาร เนื่องจากแนวคิดคนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม นักทฤษฎีบริหาร จึงหันมาสนใจการศึกษาพฤติกรรมขององค์กร องค์กรประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์และมีส่วนกระทบต่อปัจจัยระหว่างกันในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร องค์กรประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบ ได้แก่ ปัจจัยการนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลกระทบ (Impact) ทฤษฎีระบบจะช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์

3. ทฤษฎีระบบสังคม (Social Systems Theory) ทฤษฎีระบบสังคมเป็นทฤษฎีที่วิเคราะห์พฤติกรรมในองค์กร ทฤษฎีระบบสังคม แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านสถาบันมิติ (Nemothetic Dimension) และด้านบุคลามิติ (Idiographic Dimension) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านสถาบันมิติ ประกอบด้วย

3.1.1 สถาบัน (Institution) ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กร ที่มีวัฒนธรรม (Culture) ของหน่วยงานหรือองค์กรนั้นครอบคลุมอยู่

3.1.2 บทบาทตามหน้าที่ (Role) สถาบันจะกำหนดบทบาท หน้าที่ และตำแหน่งต่าง ๆ ให้บุคคลปฏิบัติ มีกฎและหลักการอย่างเป็นทางการ และมีธรรมเนียมการปฏิบัติ

3.1.3 ความคาดหวังของสถาบันหรือบุคคลภายนอก (Expectations) เป็นความคาดหวังที่สถาบันหรือบุคคลภายนอกคาดว่า สถาบันจะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่น โรงเรียนมีความคาดหวังที่จะต้องผลิตนักเรียนที่ดี มีคุณภาพ

3.2 ด้านบุคลาณัติ ประกอบด้วย

3.2.1 บุคลากรแต่ละคน (Individual) ที่ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถาบันนั้น ๆ เช่น ในโรงเรียนมีนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน คณงาน ภารโรง มีวัฒนธรรมย่อยที่ครอบคลุมต่างไปจากวัฒนธรรมโดยรวม

3.2.2 บุคลิกภาพ (Personality) หมายถึง ความสามารถ ความรู้ ความถนัด เจตคติ อารมณ์ และแนวคิด ของบุคคลที่เข้ามาทำงานในสถาบันนั้นจะมีความแตกต่างปะปนกันอยู่ และมีธรรมเนียมของแต่ละบุคคลเป็นอิทธิพลครอบงำ

3.2.3 ความต้องการส่วนตัว (Need-Dispositions) บุคคลในสถาบันมีความต้องการที่แตกต่างกันไป บางคนทำงานเพราะต้องการเงินเลี้ยงชีพ บางคนต้องการการยอมรับ บางคนต้องการความมั่นคง ปลอดภัย บางคนทำงานเพราะความรัก บางคนต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง ความก้าวหน้า

4. ทฤษฎีจิตใจในการปฏิบัติงานของมาสโลว์ (Maslow's General Theory of Human and Motivation) Abraham H. Maslow ได้ตั้งทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจ และได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ 3 ประการ ดังนี้

4.1 มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการมีอยู่เสมอและไม่มีสิ้นสุด ขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นจะเข้ามาแทนที่ กระบวนการนี้ไม่มีที่สิ้นสุดและจะเริ่มต้นตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

4.2 ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

4.3 ความต้องการของมนุษย์ มีเป็นลำดับขั้นตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือเมื่อความต้องการในระดับต่าง ๆ ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนองทันที

5. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ซึ่ง Douglas McGregor ได้เสนอสมมติฐาน ดังนี้

5.1 ทฤษฎี X มีสมมติฐานว่า

5.1.1 ธรรมชาติของมนุษย์โดยทั่วไปไม่ชอบทำงาน พยายามเลี่ยงงาน เมื่อมีโอกาส

5.1.2 มนุษย์มีนิสัยเกียจคร้าน ต้องใช้วิธีการข่มขู่ ควบคุม สั่งการ หรือบังคับ จึงจะส่งผลให้ทำงานตามจุดประสงค์ขององค์การให้สำเร็จ

5.1.3 มนุษย์ชอบทำงานตามคำสั่ง ต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ แต่ต้องการความมั่นคง อบอุ่นและปลอดภัยมากกว่าสิ่งอื่น

5.2 ทฤษฎี Y มีสมมติฐานว่า

5.2.1 การที่ร่างกายและจิตใจได้พยายามทำงานนั้น เป็นการตอบสนองความพอใจอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับการเล่นและพักผ่อน

5.2.2 มนุษย์ชอบนำตนเอง ควบคุมตนเอง เพื่อดำเนินงานที่ตนรับผิดชอบให้บรรลุจุดประสงค์ ดังนั้นการบังคับ ควบคุม ช่มชู้ ลงโทษ จึงไม่ใช่วิธีการที่จะทำให้มนุษย์ดำเนินงานจนบรรลุจุดประสงค์ขององค์กร

5.2.3 มนุษย์ผูกพันตนเองกับงานองค์กร ก็เพื่อหวังรางวัลหรือสิ่งตอบแทนเมื่อองค์กร ประสบความสำเร็จ

5.2.4 เมื่อสถานการณ์เหมาะสม มนุษย์โดยทั่วไปจะเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านการยอมรับ ความรับผิดชอบ และแสวงหาความรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย

5.2.5 มนุษย์ทั้งหลายย่อมมีคุณสมบัติที่กระจายอยู่ทั่วไป ทุกคนมีความฉลาดเฉลียว และว่องไว มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ขององค์การ

5.2.6 สถานการณ์ของการดำรงชีวิตในระบบอุตสาหกรรมยุคใหม่ มนุษย์ยังไม่มีโอกาสใช้สติปัญญาได้เต็มที่

6. ทฤษฎี Z ทฤษฎีนี้รวมเอาหลักการของทฤษฎี X Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดคือ องค์กรต้องมีหลักเกณฑ์ที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระและมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์กร องค์ประกอบที่สำคัญของทฤษฎี Z มี 4 ประการ คือ 1) การทำให้ปรัชญาที่กำหนดไว้บรรลุผล 2) การพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การให้ความไว้วางใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 4) การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หลักการสำคัญของทฤษฎี Z มี 3 ประการ คือ 1) คนในองค์กรต้องซื่อสัตย์ต่อกัน 2) คนในองค์กรต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3) คนในองค์กรต้องมีความใกล้ชิดเป็นกันเอง

7. ทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ (Situational Management Theory) หรือ ทฤษฎีอุปบัติการณ์ (Contingency Theory) การ์ตลี อดันด์นาวี (2551) กล่าวว่า เป็นปรัชญาของการบริหารเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากการมอง การบริหารในเชิงปรัชญาไปสู่การมองการบริหารในเชิงสภาพข้อเท็จจริง แนวคิดเกิดจากมนุษย์ต้องประสบกับปัญหาอยู่เสมอ การเลือกทางออกที่จะแก้ปัญหาทางการบริหารถือว่าไม่มีวิธีใดที่ดีที่สุด สถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดว่าควรจะใช้การบริหารแบบใด การบริหารต้องอาศัยสถานการณ์เป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจ ดังนั้น ในการบริหารจึงมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมขององค์กร และเป็นส่วนขยายของทฤษฎีระบบ ว่าทุก ๆ ส่วนจะต้องสัมพันธ์กัน บางสถานการณ์จะต้องใช้การตัดสินใจอย่างเฉียบขาด บางสถานการณ์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บางสถานการณ์ก็ต้องคำนึงถึงหลักมนุษย

สัมพันธ์และแรงจูงใจ บางสถานการณ์ต้องคำนึงถึงเป้าหมายหรือผลผลิตขององค์กรเป็นหลัก โดยมีหลักการของการบริหาร ดังนี้

- 7.1 การบริหารจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์
- 7.2 ผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด
- 7.3 ผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบปิดและระบบเปิด ยอมรับหลักการของทฤษฎีทุกส่วนของระบบจะต้องสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน
- 7.4 เลือกรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมโดยมีสถานการณ์เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ
- 7.5 ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความต้องการของบุคคลในหน่วยงานเป็นหลัก มากกว่าที่จะแสวงหาวิธีการอันดีเลิศมาใช้ในการทำงาน
- 7.6 ผู้บริหารต้องนำความแตกต่างที่มีอยู่ในหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการ กระบวนการ ความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ของบุคคล ในองค์กร ความแตกต่างระหว่างเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร เป็นต้น

8. ทฤษฎีระบบ (Systems Approach หรือ General Systems Theory) การ์ดเนอร์ (2551) กล่าวว่า เป็นแนวความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในการบริหาร เนื่องจากแนวคิดคนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม นักทฤษฎีบริหารจึงหันมาสนใจการศึกษาพฤติกรรมขององค์กร องค์กรประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ มีความสัมพันธ์และมีส่วนกระทบต่อกันในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร องค์กรประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบ ได้แก่ ปัจจัยการนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลกระทบ (Impact) ทฤษฎีระบบจะช่วยให้กระบวนการทั้งหลายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงรู้บทบาทหน้าที่และปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หรือการบริหารสถานศึกษา เป็นการบริหารที่ผู้บริหารต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กันในการบริหาร ไม่สามารถใช้ทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเป็นแบบแผนในการบริหารองค์กรได้ ต้องนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเป็นระบบในแต่ละสถานการณ์ เพื่อให้การทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยผู้บริหารต้องมีวิธีในการวางแผน มอบความรับผิดชอบ สร้างแรงจูงใจ และการกำกับติดตาม รู้บทบาทหน้าที่และปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อช่วยให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

Likert (1961) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ แนวทางการจัดการที่มุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่มผู้บริหาร ภายใต้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ

ในตัวผู้ใต้บังคับบัญชา การติดต่อประสานงานไม่ได้จำกัดเฉพาะจากบนลงล่าง (Downward Communication) หรือจากล่างขึ้นบน (Upward Communication) เท่านั้น แต่ยังรวมถึง การสื่อสารในแนวนอน (Horizontal Communication) ระหว่างเพื่อนร่วมงานในระดับเดียวกัน อีกด้วย ในการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะไม่เน้นเพียงแต่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ แต่ยังให้ความสำคัญกับการทำให้พนักงานรู้สึกว่าคุณค่าและความสำคัญ ความสัมพันธ์ ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชาจะเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาและโปร่งใส ภายใต้บรรยากาศ ที่เป็นมิตร ซึ่งทำให้องค์กรทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการสามารถดำเนินงานร่วมกันได้ อย่างราบรื่น

Yukl (1981) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ รูปแบบการจัดการที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีเสรีภาพในการ ปฏิบัติงาน รวมถึงได้รับสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ลักษณะเช่นนี้ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในการทำงานและส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน แสดงความคิดเห็น และ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาภายในองค์กร พร้อมทั้งให้อิสระในการทำงาน ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

United Nation (1981) ได้ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิด โอกาสให้สมาชิกทุกคนในชุมชน รวมถึงสมาชิกในสังคมที่กว้างขึ้น ได้เข้าร่วม มีส่วนช่วยเหลือ และมีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนา โดยทุกคนจะได้รับประโยชน์จากผลลัพธ์ ของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

ธีระ รุญเจริญ (2550) ได้กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการบริหาร ที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน ในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการร่วมรับผิดชอบในงานบางส่วนของการบริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดม กำลังความคิดและแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งการมีส่วนร่วมเช่นนี้จะช่วยสร้างความรู้สึก เป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกันในองค์กร

นันทกิตติ แก้วกล้า (2553) ได้อธิบายว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) คือ รูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กรหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการตัดสินใจได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของตนเองร่วมกัน เพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ขององค์กรหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในงานบริหาร การบริหารแบบนี้มีความสำคัญ อย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจร่วมกันในกระบวนการปฏิบัติงานและการตัดสินใจที่สามารถรองรับ พฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้อย่างกว้างขวาง ส่งผลให้เกิดการยอมรับในผลการตัดสินใจอย่างเป็น

เอกฉันท์ นอกจากนี้ยังช่วยลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กรและจัดปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้เสนอความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรได้มีความเชื่อมโยงและใกล้ชิดกับการดำเนินกิจกรรมและการตัดสินใจในองค์กรอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมนี้ก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านจิตวิทยา เพราะผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมจะเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นของพวกเขาจะได้รับการรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือผู้มีส่วนร่วมจะรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการหรือองค์กร ซึ่งความรู้สึกนี้ถือเป็นพลังขับเคลื่อนที่มีประสิทธิภาพที่สุดในการพัฒนาองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ

ประภาพรณ รักเลี้ยง (2556) ได้ให้นิยามการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอย่างเหมาะสม ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตาม และประเมินผล ร่วมแก้ไขปัญหา รวมถึงร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ทั้งในด้านความสำเร็จและความล้มเหลว โดยผู้มีส่วนร่วมจะร่วมทั้งความภาคภูมิใจในผลงานหรือรางวัลที่เกิดจากความร่วมมือ และรับผิดชอบต่อข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นร่วมกัน

ทับทิม แสงอินทร์ (2559) ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นรูปแบบการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจและมีอิสระในการปฏิบัติงาน การบริหารแบบนี้ส่งผลให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมรับผิดชอบในผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

กำพล พากักดี (2565) การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกับการดำเนินกิจการและการตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร มีการรับฟังการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการ

กล่าวโดยสรุป การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กร ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยเน้นการช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เทคโนโลยี และเครื่องมือต่าง ๆ ร่วมกันวางแผนและทำงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความคิดที่หลากหลาย สร้างความผูกพันในองค์กร และช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

แนวคิดเกี่ยวกับวงจรการบริหารคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA)

วงจรการบริหารคุณภาพ (PDCA) หรือ วัฏจักรคุณภาพเดมมิ่ง หรือ วงจรคุณภาพเดมมิ่ง ในงานวิจัยนี้จะเรียกว่า วงจรการบริหารคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) เพื่อให้เข้าใจและชัดเจน แนวคิดนี้ ถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรกโดย วอลเทอร์ ชิวฮาร์ต ในปี ค.ศ. 1939 และเอ็ดวาร์ด เดมมิ่ง เป็นผู้นำมาเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1950 จนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และถูกเรียกว่า “วัฏจักรเดมมิ่ง (Deming cycle)”

Deming (1986) ได้เสนอขั้นตอนการบริหารงานคุณภาพวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำและวางแผน (Plan)

1. ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน แล้วกำหนดหัวข้อควบคุม (Control Items) ซึ่งโดยปกติได้แก่ Q-C-D-S-M-E (Quality, Cost, Delivery, Safety, Morale, Environment)

2. กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุสำหรับแต่ละหัวข้อควบคุม

3. กำหนดวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do)

1. หาความรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานด้วยการฝึกอบรมหรือศึกษาด้วยตนเอง

2. ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนด

3. เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของหัวข้อควบคุม

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามและประเมินผล (Check)

1. ตรวจสอบว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐานหรือไม่

2. ตรวจสอบว่าค่าที่วัดได้ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่

3. ตรวจสอบว่าผลลัพธ์ของหัวข้อควบคุมได้ตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

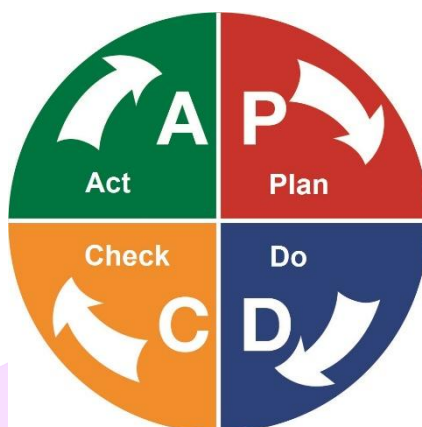
ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ (Act)

1. หากการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ให้หามาตรการแก้ไข

2. หากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ให้ค้นหาสาเหตุและแก้ไขที่ต้นตอเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำ

3. ปรับปรุงระบบการทำงานและเอกสารวิธีการทำงานมาตรฐาน

วรภัทร์ ภูเจริญ (2542) วัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) หมายถึง ระบบการบริหารที่มีคุณภาพ เป็นที่รู้จักแพร่หลายระบบหนึ่ง ประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) การนำผลการประเมินย้อนกลับไปปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Action) การใช้วัฏจักรคุณภาพของเดมมิ่งต้องดำเนินการอย่างมีวินัย ให้ครบวงจร หมุนเวียนไปไม่มีหยุดหย่อน

ภาพ 4 แสดงวงจรการบริหารคุณภาพเต็มมิ่ง (PDCA)

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2541) ได้เสนอความสำคัญของวงจรคุณภาพเต็มมิ่ง (PDCA) ไว้ว่า การปฏิบัติตามวงจรคุณภาพนี้เปรียบเสมือนการสร้างมาตรฐานคุณภาพที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยจุดเริ่มต้นของวงจรคุณภาพจะมาจากการตั้งคำถามว่า “จะทำอะไรให้ดีขึ้น” ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิดการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพของงาน หรือกระบวนการให้ดียิ่งขึ้นไปอย่างไม่หยุดยั้ง

ตาราง 4 แสดงวัฏจักรคุณภาพเต็มมิ่ง

วัฏจักรคุณภาพเต็มมิ่ง	
P – Plan การวางแผน, การกำหนดแผน	ออกแบบหรือกำหนดสิ่งที่จะต้องทำ ผลิตต้นแบบ และทดสอบ (หลังจากทราบ ความต้องการของลูกค้าแล้ว)
D – Do ลงมือทำตามแผนที่วางไว้	ผลิตตามแบบ
C – Check ตรวจสอบผลลัพธ์กับแผน	ตรวจสอบดูว่าสินค้าที่ผลิตได้มีคุณภาพ ตรงตามที่ต้องหรือข้อกำหนดของลูกค้าหรือไม่ ตรวจสอบดูว่าลูกค้าพอใจหรือไม่
A – Act/Action หากไม่บรรลุแผน ให้หา สาเหตุและวางแผนแก้ไขใหม่ (เริ่มวงจร PDCA ใหม่) หากบรรลุแผนให้กำหนดเป็นมาตรฐาน เพื่อยึดปฏิบัติต่อไป	ถ้ามีข้อบกพร่องให้ปรับปรุงแก้ไข ซ่อมแซม โดยส่งข้อมูลป้อนกลับเข้ากระบวนการเดิม ถ้าเป็นที่พอใจก็บันทึกไว้เป็นมาตรฐานวิธีทำงาน ต่อไป

วีรพงษ์ เณิมจิระรัตน์ (2555) กล่าวว่า วงล้อเดมมิง หรือวงล้อ PDCA คือ กระบวนการทำงานเป็นขั้นตอนที่ช่วยให้งานสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ และได้รับการยอมรับ โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Act) การหมุนเวียนวงล้อเดมมิง (PDCA) อย่างต่อเนื่องถือเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพตามที่ตั้งใจไว้

กล่าวโดยสรุป วงจรการบริหารคุณภาพเดมมิง (PDCA) คือ กระบวนการบริหารงานที่มีลำดับขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การติดตามและประเมินผล (Check) และการแก้ไขปรับปรุง (Act) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสร้างมาตรฐานคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จุดเริ่มต้นของวงจรนี้มาจากการตั้งคำถามเพื่อหาวิธีการพัฒนางานให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยการหมุนเวียนวงจรอย่างครบถ้วนและมีวินัย จะช่วยให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถบรรลุเป้าหมายและสร้างความน่าเชื่อถือในคุณภาพของงานได้อย่างยั่งยืน

ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้เป็นผู้บังคับบัญชาทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษา ที่มีโครงสร้างการบริหารงาน ขอบข่ายภารกิจ เป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนด มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

1.1 หลักการและแนวคิด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, หน้า 159-170 อ้างถึงใน มณลลักษณ์ ภักดีชน, 2556)

1.1.1 ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคม อย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม

1.1.2 มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

1.1.3 มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้

1.1.4 มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานโดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

1.1.5 มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 ขอบข่ายและภารกิจงาน

- 1.2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.2.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- 1.2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.2.5 การพัฒนาสู่นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 1.2.6 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- 1.2.7 การนิเทศการศึกษา
- 1.2.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.2.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.2.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.2.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.2.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน

และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ

2.1 หลักการและแนวคิด

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

2.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้

- 2.2.1 เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
- 2.2.2 เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

2.3 ขอบข่ายและภารกิจงาน

- 2.3.1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ

2.3.2 การจัดสรรงบประมาณ

2.3.3 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

2.3.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.3.5 การบริหารการเงิน

2.3.6 การบริหารบัญชี

2.3.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล

3.1 หลักการและแนวคิด

3.1.1 ปัจจัยการบริหารทั้งหลาย คนถือเป็นปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญที่สุด

3.1.2 การบริหารงานบุคคลจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถสูงในการบริหารงานบุคคล

3.1.3 การจัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ จะมีส่วนทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจ มีความสุขในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้งานประสบผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.4 การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะทำให้บุคลากรเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและกระตือรือร้น พัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

3.1.5 การบริหารงานบุคคลเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนได้เสีย เป็นสำคัญ

3.2 ขอบข่ายและภารกิจงาน

3.2.1 การวางแผนอัตราากำลังและกำหนดตำแหน่ง

3.2.2 การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

3.2.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

3.2.4 วินัยและการรักษาวินัย

3.2.5 การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป

4.1 หลักการและแนวคิด

4.1.1 ยึดหลักให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

4.1.2 มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัด การศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามหลักการการบริหารงานที่มุ่งเน้น ผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตามกฎเกณฑ์ กติกา ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

4.1.3 มุ่งมั่นพัฒนาองค์กรทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาให้เป็นองค์กรสมัยใหม่ โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม สามารถเชื่อมโยง ติดต่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็วด้วยระบบเครือข่ายและเทคโนโลยีที่ทันสมัย

4.1.4 การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริหารการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนการจัดและให้บริการการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น

4.2 ขอบข่ายและภารกิจงาน

4.2.1 การดำเนินงานธุรการ

4.2.2 งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.3 งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2.4 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.2.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.2.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.2.7 การส่งเสริม สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป

4.2.8 การจัดสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.2.9 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

4.2.10 การรับนักเรียน

4.2.11 การส่งเสริมและประสานงานการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

4.2.12 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

4.2.13 งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

4.2.14 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.2.15 การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.2.16 งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น

4.2.17 งานบริการสาธารณะ

4.2.18 งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2561 เผยแพร่ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ในระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยแต่ละระดับมี 3 มาตรฐาน ได้แก่ 1) คุณภาพผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการ และ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ แต่ละมาตรฐานมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ
2) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และแก้ปัญหา

3) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

4) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

5) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

6) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

1) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

2) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

3) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

4) สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

2.1 มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

2.2 มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

2.3 ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.4 พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

2.5 จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

2.6 จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- 3.1 จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต
- 3.2 ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 3.3 มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
- 3.4 ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
- 3.5 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

กล่าวโดยสรุป การบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องมีการวางโครงสร้างการบริหารงาน ขอบข่ายภารกิจเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนด โดยแบ่งการบริหารออกเป็น 4 ด้าน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและความชัดเจนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารด้านวิชาการ การบริหารด้านงบประมาณ การบริหารด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารด้านการบริหารทั่วไป

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา เห็นได้ว่า การบริหารมีองค์ประกอบที่หลากหลายทั้งในด้านภาวะผู้นำ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากร และการประเมินผล อย่างไรก็ตาม เพื่อนำหลักการบริหารทั่วไปเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในบริบทการส่งเสริมระบบนิเวศการเรียนรู้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดผลเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องมีการบูรณาการแนวคิดต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการสังเคราะห์องค์ประกอบเหล่านี้ขึ้นเป็น “รูปแบบ” (Model) ที่มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งหลักการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบจะได้นำเสนอในหัวข้อต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

Reyna (2011, Abstract) ได้ศึกษา เรื่อง การสอนแบบดิจิทัลและระบบนิเวศการเรียนรู้ (Digital Teaching and Learning Ecosystem: DTLE) แนวทางเชิงทฤษฎีสำหรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการสอนแบบดิจิทัลและระบบนิเวศการเรียนรู้บนฐานทฤษฎีการสอนและการเรียนรู้ดิจิทัล (DTLE) ในการเปรียบเทียบกับ “ระบบนิเวศ” ในแบบจำลองเชิงนิเวศวิทยาเพื่อทำความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนแบบออนไลน์ และผลกระทบที่มีต่อคุณภาพของผู้เรียน โดยศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับ สื่อตัวกลาง (Interface) เช่น e-learning ผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับเนื้อหา และผู้เรียนกับผู้เรียน เพื่อที่จะเข้าใจปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของ การเรียนแบบ e-learning โดยใช้ DTLE Model และอธิบายการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นว่าช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างไร ผลการศึกษา พบว่า

DTLE Model ในระบบนิเวศการเรียนรู้เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิต (ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน) และสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต (ผู้เรียนกับ Interface ผู้สอนกับ Interface) คล้ายกับระบบนิเวศในธรรมชาติ คือ มีทั้งความสัมพันธ์แบบ 1) Mutualism เกิดขึ้นเมื่อทุกฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกัน 2) ความสัมพันธ์แบบ Commensalism เกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์และอีกฝ่ายไม่ได้และไม่เสียประโยชน์ 3) ความสัมพันธ์แบบ Parasitism เกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์และอีกฝ่ายเสียประโยชน์

Anbalagan (2019, Abstract) ได้ศึกษา เรื่อง ระบบนิเวศการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้แบบเปิดและการเรียนรู้ทางไกล (Learning Ecosystem for Open and Distance Learning) การเรียนรู้แบบเปิดและการเรียนรู้ทางไกล (Open and Distance Learning: ODL) เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เนื่องจากระบบนี้สามารถตอบสนองความต้องการด้านการศึกษาของผู้เรียนจำนวนหลายล้านคน นวัตกรรมดิจิทัลและการพัฒนาทักษะที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั่วโลกดึงดูดผู้เรียนให้เข้าสู่ระบบ ODL เพื่อเพิ่มความรู้ผ่านการการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นอกเหนือจากการเรียนในสถาบันการศึกษามากขึ้น ในอีกด้านหนึ่งสถาบันอุดมศึกษาก็มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาหลักสูตร บทเรียนออนไลน์แบบเปิด (Massive Open Online Courses: MOOC) เพื่อเสริมความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จะเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน พบว่า ความต้องการการเรียนรู้แบบเปิด และการเรียนทางไกลยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศที่มีประชากรมากที่สุด เช่น จีน อินเดีย และปากีสถาน ดังนั้น การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือดิจิทัลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

Hecht (2020) ได้ศึกษา กระบวนการสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและสถานที่: การทำความเข้าใจความสนใจและเอกลักษณ์ของสิ่งแวดล้อมผ่านเลนส์ของระบบนิเวศการเรียนรู้ ผลการศึกษา พบว่า 1) การพัฒนาความสนใจทั่วทั้งระบบนิเวศการเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ประวัติชีวิต 18 บทของนักธรรมชาติวิทยาที่เป็นผู้ใหญ่ การค้นพบที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ โปรแกรมนอกโรงเรียนมักกระตุ้นให้เกิดความสนใจตั้งแต่นั้น ๆ แต่ไม่ได้จัดโครงสร้างสำหรับการพัฒนาความสนใจของแต่ละคน ความจำเป็นที่โปรแกรมที่ไม่เป็นทางการจะมีบทบาทนี้อาจมีความสำคัญน้อยกว่าเมื่อมีโอกาสอื่น ๆ ในการสร้างความสนใจด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การมีส่วนร่วมในครอบครัว แต่สำหรับเยาวชนที่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมกับธรรมชาติน้อยลง โปรแกรมการศึกษานอกระบบอาจมีบทบาทสำคัญในการให้มากกว่าแค่การเปิดเผย 2) การสำรวจความท้าทายผ่านกรณีศึกษาที่ซ้อนกันของโปรแกรมวิทยาศาสตร์นอกระบบ ที่ออกแบบมาเพื่อให้ความสนใจด้านสิ่งแวดล้อมของวัยรุ่นมากขึ้น โดยใช้วิธีการทางชาติพันธุ์ขนาดเล็ก พบว่า กระบวนการเชิงสัมพันธ์ระหว่างเยาวชน นักการศึกษา และธรรมชาติที่ไม่ใช่มนุษย์

Thanachawengsakul and Wannapiroon (2021, Abstract) ได้ศึกษา การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลวิศวกรรมความรู้ผ่าน MOOCs ความรู้ระบบพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่าระบบนี้ประกอบด้วยสี่ส่วน ดังนี้ 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งผู้สอนและผู้เรียน 2) กระบวนการเรียนรู้ทางวิศวกรรมความรู้ดิจิทัลที่อธิบายบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และเครื่องมือในการเรียนการสอน 3) ระบบคลังความรู้ MOOCs ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการดิจิทัล และ 4) ความสามารถของผู้ประกอบการดิจิทัลซึ่งบรรยายผลลัพธ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้วิศวกรรมความรู้ดิจิทัล ความเหมาะสมของระบบนิเวศการเรียนรู้ได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 12 คนที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ปี พวกเขาตัดสินความเหมาะสมที่จะอยู่ในระดับสูงสุด

Phrakruwirojkanachakhet, et al. (2021, Abstract) ได้ศึกษา การเรียนรู้ระบบนิเวศโดยใช้นวัตกรรมการบริหารแบบการทำงานวิถีใหม่ในสังคมไทย พบว่า 1) การพิจารณากำหนดระบบนิเวศการเรียนรู้มี 4 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้ที่แตกต่าง สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการใช้ความคิด 2) นวัตกรรมการบริหารเชิงรุกแบบวิถีใหม่ คือ การบริหารเชิงรุกที่นำแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์มาประยุกต์ใช้ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ การโน้มน้าวใจ การตัดสินใจ การนำไปปฏิบัติ และการยืนยัน ลักษณะของนวัตกรรมควรมีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เข้ากันได้ ชับซ้อนน้อยกว่า แบ่งแยกได้ และมองเห็นได้ 3) ระบบนิเวศการเรียนรู้ จะถูกนำไปใช้ในการบริหารแบบการทำงานวิถีใหม่ นวัตกรรมใหม่ 3 ด้าน ได้แก่ 1. ผู้ให้บริการเนื้อหาแนะนำเนื้อหาสำหรับโซลูชันการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาความสามารถและการพัฒนาส่วนบุคคล 2. ที่ปรึกษา ได้แก่ ที่ปรึกษากลยุทธ์ ค่าตอบแทน ที่ปรึกษา ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ปรึกษาการดำเนินงาน และ 3. โครงสร้างพื้นฐาน คือ การเรียนรู้ระบบการจัดการเนื้อหา ระบบและเครื่องมือจัดส่งเนื้อหา ระบบนิเวศการเรียนรู้ไม่ได้เริ่มต้นจากการที่ครูออกแบบบทเรียน แต่จะเริ่มต้นจากการยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยการแสดงบทบาทการให้และรับความรู้จากผู้เรียนในการเรียนรู้ร่วมกันแบบสนับสนุน

งานวิจัยในประเทศ

กฤตย์พัช สารนอก และคณะ (2562, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “องค์ประกอบและสถาปัตยกรรมระบบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนการสอน ด้วยการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู” ผลการศึกษา พบว่า 1) รูปแบบระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ 1. Digital Learning Ecosystem ซึ่งประกอบด้วย Digital Learning Environment และ Digital Storytelling Learning Ecosystem และ 3. Digital Storytelling Learning & Teaching Community 2) การออกแบบและกำหนดองค์ประกอบของระบบฯ ประกอบด้วย 2.1 ด้านการสอน การให้ความรู้และให้คำปรึกษาดูแล ได้แก่

อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ฝ่ายสนับสนุนด้านไอทีอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ครูนิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2.2 ด้านการเรียนรู้ คือ การใช้อุปกรณ์ดิจิทัลเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างการเรียนรู้ โดยผู้เรียนสามารถควบคุมเรื่องเวลา สถานที่ และทิศทางการเรียนรู้ของตนเองได้ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน การนำเสนอชิ้นงานของตนเอง ผ่านการผลิตสื่อเรื่องเล่าดิจิทัล จนทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการค้นคว้า การเล่าเรื่องราว การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เกิดทักษะการสื่อสาร การนำเสนอ การจัดระเบียบความคิด การคิดตั้งคำถาม และการทำงานเป็นทีม 2.3 ด้านการสนับสนุน คือ ส่วนที่คอยช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง คอยดูแลให้คำปรึกษา และให้กำลังใจในการเรียนทั้งในชีวิตจริงและการเรียนรู้ในระบบนิเวศดิจิทัล โดยในส่วนนี้ได้แก่ กลุ่มเพื่อน พ่อแม่ผู้ปกครอง ผลการศึกษา ข้อที่ 3) สถาปัตยกรรมระบบฯ ของระบบการจัดการเรียนการสอนด้วยการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วยตัวระบบ DTL-eco LMS และระบบ Cloud Service Provider และรวมถึง Digital Learning Environment ต่าง ๆ ในระบบนิเวศดิจิทัล

สุบิน ไชยยะ (2558, บทคัดย่อ) ศึกษา เรื่อง ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย: กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี พบว่า 1) ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย มี 3 ทักษะหลัก ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ทักษะการคิดคำนวณ และทักษะการคิดแก้ปัญหา 2) ทักษะการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะการรู้สารสนเทศ ทักษะการรู้ด้วยตนเอง ทักษะการงานเป็นทีมและการมีมนุษยสัมพันธ์ และทักษะการวิจัย และ 3) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ทักษะย่อย ได้แก่ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการสื่อสาร

เฉลิมวุฒิพิทักษ์ ลากหลาย (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพทั้งสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน แสดงว่า การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทุกด้าน 2) รูปแบบในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่นครอบคลุมองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น และ 3) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 2 โครงสร้างระบบบริหาร ประกอบด้วย 1) ปัจจัยการบริหาร 2) ขอบข่ายการบริหาร 3) กระบวนการบริหาร 4) มาตรการกำกับการบริหาร และ 5) คุณภาพผลผลิตการบริหาร ส่วนที่ 3

ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการดำเนินงาน 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผล และ 4) สรุปและรายงานผล รวมทั้งองค์กรสนับสนุนการบริหาร ได้แก่ 1) กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) เครือข่ายโรงเรียน 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 5) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชน

ปริศนา มัชฌิมา (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนทุกคนสามารถประยุกต์ให้เข้ากับการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา เป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติตามความสนใจของผู้เรียน ให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นเพียงที่ปรึกษา ผู้ชี้แนะ หรือผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน ซึ่งกระบวนการนี้จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการแก้ไขปัญหาสูง เชื่อมโยงความรู้กับโลกของความเป็นจริง ผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกวิธีการค้นหาคำตอบ กำหนดแหล่งข้อมูล จากนั้นจะลงมือปฏิบัติและค้นคว้าด้วยตนเอง เกิดการบูรณาการความรู้และมีทักษะในการแก้ปัญหา รู้จักการทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตจริงได้ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ที่เรียกว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี รวมทั้งทักษะชีวิตและอาชีพซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สุริพร แก้วโพธิ์ (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น มีทั้งหมด 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านบทบาทในการวางแผนการเรียนการสอน ควรมีการจัดทำแผนงานในการจัดหาวัสดุ สื่อ อุปกรณ์เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) ด้านบทบาทในการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการเรียนการสอนอย่างชัดเจน มีการจัดทำ คู่มือการนิเทศอย่างเป็นระบบ และดำเนินการตามแผนการนิเทศอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านบทบาทในการประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการประเมิน จัดทำคู่มือในการประเมินผลการเรียนการสอน และมีเครื่องมือวัดที่หลากหลาย

มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮีย และคณะ (2563, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การสังเคราะห์กลยุทธ์ การสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลักสูตรบูรณาการในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการนำไปใช้สำหรับบริบทโรงเรียน ชายแดนภาคใต้ พบว่า 1) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าการศึกษาศตวรรษที่ 21 คือ การศึกษาที่สร้าง ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถปรับตัวและยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารที่ดี และครูสามารถบูรณาการศาสนาในรายวิชาผู้เรียนรู้เท่าทันสารสนเทศและสื่อเทคโนโลยีการสื่อสาร และสามารถเป็นพลเมืองโลก และครูผู้สอนควรมีคุณลักษณะสำคัญ 9 ในส่วนกลยุทธ์การสอน วิเคราะห์จากกรอบกลยุทธ์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การเตรียม ความพร้อมก่อนการเรียนการสอน 3) การวิเคราะห์ประเด็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน 4) การออกแบบการวัดผลและประเมินผลแนวใหม่ 5) ระบบการนำผลการประเมินสู่การปรับปรุง และพัฒนา และ 6) ระบบประกันคุณภาพการสอน 2) ตัวแปรที่สามารถทำนายกลยุทธ์การสอนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ตัวแปรแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตัวแปรการพัฒนาวิชาชีพของครูผู้สอน ตัวแปรปัจจัยด้านผู้ปกครอง และตัวแปรด้านนโยบายแห่งรัฐ และตัวแปรที่สามารถทำนายทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ตัวแปรการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน ตัวแปรการประกันคุณภาพการสอน และตัวแปรการปรับปรุงการเรียนการสอน 3) กลยุทธ์จากการสังเคราะห์เพื่อใช้ในบริบทโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้แก่ 1) กลยุทธ์หลักสูตรสามัญบูรณาการอิสลาม (บูรณาการสาระ การเรียนรู้/บูรณาการโครงสร้างรายวิชา) 2) กลยุทธ์การสอน แนวใหม่สำหรับรายวิชาบูรณาการ อิสลาม 3) กลยุทธ์การวัดและประเมินการจัดการเรียนรู้บูรณาการอิสลาม 4) กลยุทธ์การนำ เทคโนโลยีการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 5) กลยุทธ์ระบบพัฒนาครูโรงเรียนบูรณาการโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน และ 6) กลยุทธ์หุ้นส่วน ทางการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลักสูตรบูรณาการ ในส่วนแนวทางการนำไปใช้เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนโดยใช้กลยุทธ์การสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีชื่อว่ากระบวนการ“อัฟเลิร์น (UPLERN)” ซึ่งประกอบด้วย 6 กระบวนการ คือ 1) การทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (Understanding) 2) การจัดลำดับความสำคัญ ของการเปลี่ยนแปลง (Prioritizing) 3) การเรียนรู้ (Learning) 4) การนำกลยุทธ์ไปใช้และประเมิน (Employing and Evaluation) 5) การให้ผลสะท้อนกลับและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reflecting and Revising) และ 6) การสร้างเครือข่าย (Networking)

วุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา นวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน พบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารระบบนิเวศ การเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1.1) การบริหารองค์ประกอบสิ่งมีชีวิต

1.2) การบริหารองค์ประกอบสิ่งมีชีวิต และ 1.3) การบริหารองค์ประกอบปรัชญาองค์กร
 2) กรอบแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน ประกอบด้วย 2.1) คุณลักษณะการคิดนอกกรอบ 2.2) ความเชี่ยวชาญ
 ข้ามศาสตร์ 2.3) ทักษะการค้นหา และ 2.4) ค่านิยมความยั่งยืน 3) ระดับความเป็นนวัตกรรมพลิกผัน
 ของผู้เรียน พบว่า 3.1) ด้านค่านิยมความยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3.2) ด้านคุณลักษณะ
 การคิดนอกกรอบ ด้านความเชี่ยวชาญข้ามศาสตร์และด้านทักษะการค้นหามีอยู่ในระดับปานกลาง
 4) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน อยู่ในระดับปานกลางสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบนิเวศ
 การเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน อยู่ในระดับมากที่สุด และ
 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 ตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน พบว่า องค์ประกอบปรัชญาองค์กรมีความต้องการจำเป็นสูงสุดที่
 รองลงมา คือ องค์ประกอบสิ่งมีชีวิตและองค์ประกอบสิ่งไม่มีชีวิต ตามลำดับ 5) นวัตกรรมจัดการ
 ระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน มีชื่อว่า “นวัตกรรม
 การบริหารโรงเรียนเชิงนิเวศวิทยาเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมพลิกผัน” ประกอบด้วย 3 นวัตกรรมย่อย
 คือ 5.1) นวัตกรรมจัดการปรัชญาองค์กร ประกอบด้วย (1) การสร้างวัฒนธรรมการคิดนอกกรอบ
 (2) การสร้างความผูกพันกับเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ และ (3) การใช้ภาวะผู้นำแบบรวม
 เชิงนิเวศวิทยา 5.2) นวัตกรรมจัดการสิ่งมีชีวิตในโรงเรียน ประกอบด้วย (1) การสร้างผู้เรียนรู้
 เชิงรุก (2) การเปลี่ยนบทบาทครูให้เป็นโค้ชและผู้อำนวยความสะดวก และ (3) การพัฒนาผู้บริหาร
 ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ 5.3) นวัตกรรมจัดการสิ่งไม่มีชีวิตในโรงเรียน ประกอบด้วย
 (1) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการค้นหา (2) การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อสร้าง
 สมรรถนะการค้นหา และ (3) การจัดโครงสร้างองค์กรโรงเรียนแบบมีชีวิต

ศศินันท์ เศรษฐวัฒน์บดี และคณะ (2566, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาระบบ
 นิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการจัดระบบ
 นิเวศการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่สามารถรองรับการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้ผู้เรียน
 สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและมีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 การวิจัยได้
 ดำเนินการโดยศึกษากรณีของโรงเรียนต้นแบบผ่านการสัมภาษณ์ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการ
 จัดระบบนิเวศการเรียนรู้ สร้างเป็นคู่มือการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ และนำไปถ่ายทอดให้กับ
 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า หัวใจสำคัญ
 ของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือ การทำงานร่วมกัน การพัฒนาร่วมกัน และ
 การตั้งเป้าหมายร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้
 ทุกฝ่ายได้เสนอแนวคิดในการพัฒนา ทั้งในมิติของการออกแบบการเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งผลดี
 ต่อผู้เรียน ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ผลการประเมินความพึงพอใจต่อคู่มือที่พัฒนาขึ้น พบว่า

ผู้ใช้มีความพึงพอใจในด้านความถูกต้องและชัดเจนของเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความสอดคล้องของกิจกรรมกับหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าคู่มือดังกล่าวมีความเหมาะสมและสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนอื่น ๆ ในการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของตนเองได้

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่าระบบนิเวศการศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้เป็นการบริหารโดยคำนึงถึงทรัพยากรทุกด้าน เน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

สรุปผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ แนวทางในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อใช้ในการสร้างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ คือ หลักการแนวคิด ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นหลักในการออกแบบรูปแบบ

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ การระบุความต้องการหรือเป้าหมายของการสร้างรูปแบบ

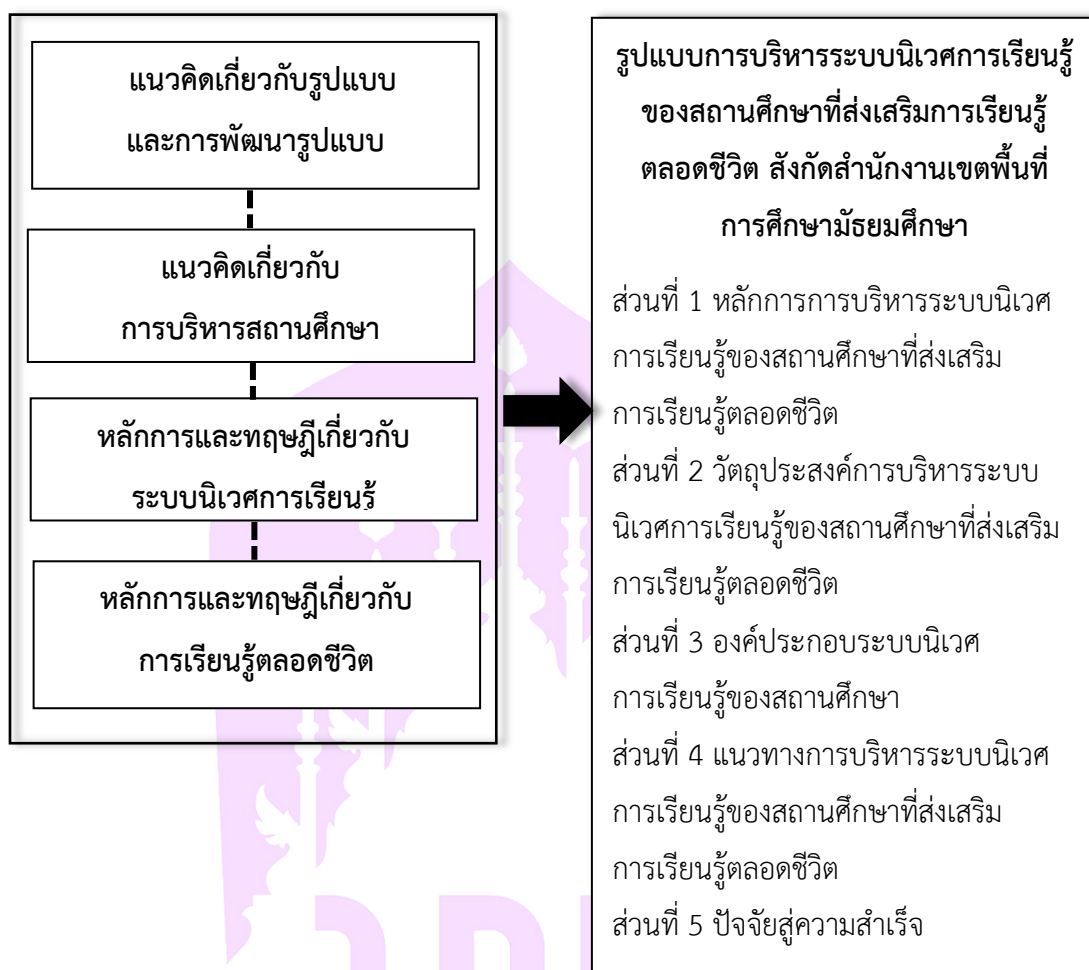
ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของรูปแบบ คือ สารสำคัญขององค์ประกอบที่จะนำไปสู่การดำเนินการใช้รูปแบบที่ต้องการศึกษาในงานวิจัย

ส่วนที่ 4 แนวทางของรูปแบบ คือ วิธีการใช้รูปแบบที่ต้องการศึกษาในงานวิจัย

ส่วนที่ 5 เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ คือ สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดผลความสำเร็จจากการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาพ 5 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรวม 4 ขั้นตอน ดังนี้

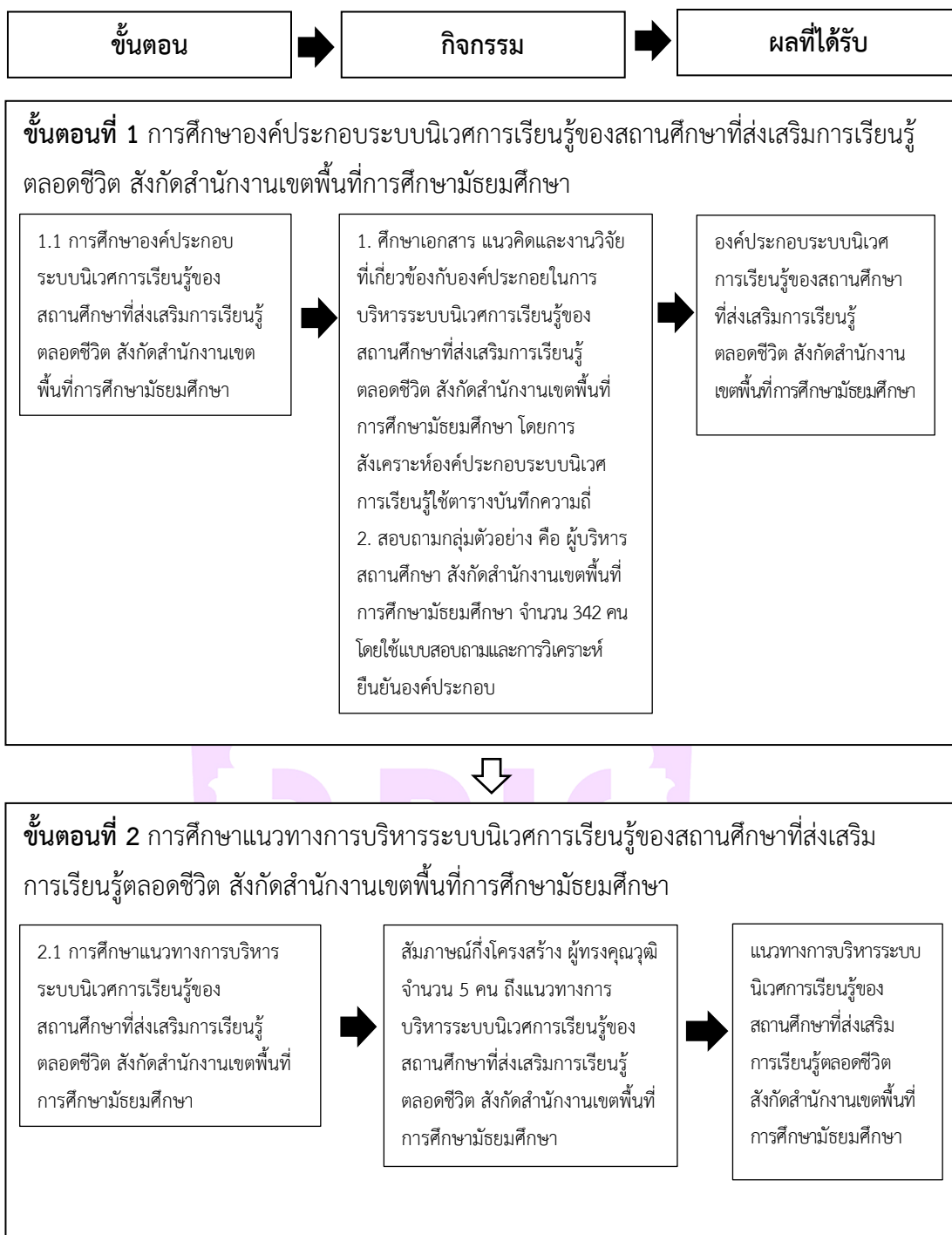
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาพ 6 แสดงขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2,358 คน ผู้วิจัยจำแนกโรงเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนที่มีนักเรียนไม่เกิน 499 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 1,111 โรงเรียน มีประชากรผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1,111 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่ โรงเรียนที่มีนักเรียนระหว่าง 500–1,499 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 734 โรงเรียน มีประชากรผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 734 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ได้แก่ โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 513 โรงเรียน มีประชากรผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 513 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เมื่อกำหนดความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยใช้สูตรตามแนวทางของ Yamane (1973, p. 125) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 342 คน

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. โรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 161 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 107 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 74 คน

ตาราง 5 แสดงข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา

ภูมิภาค	จำนวนสถานศึกษา ในแต่ละภูมิภาค	ประชากร (ผู้บริหาร สถานศึกษา)	กลุ่มตัวอย่าง (ผู้บริหาร สถานศึกษา)
ภาคเหนือ	455	455	66
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	933	933	135
ภาคตะวันตก	176	176	26
ภาคกลาง	273	273	40
ภาคตะวันออก	187	187	27
ภาคใต้	334	334	48
รวม	2,358	2,358	342

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,
ม.ป.ป.

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. แบ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ออกเป็น 6 ภาค ดังนี้ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้
2. ผู้วิจัยทำการเทียบสัดส่วนในแต่ละภูมิภาค เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละขนาด ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ
3. ผู้วิจัยสุ่มสถานศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละขนาด ด้วยสัดส่วนที่เท่ากัน
4. เลือกผู้บริหารสถานศึกษาจากในแต่ละสถานศึกษาที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง เป็นองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่เหมาะสม ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง เป็นองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่เหมาะสม ในระดับมาก

3 หมายถึง เป็นองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่เหมาะสม ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง เป็นองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่เหมาะสม ในระดับน้อย

1 หมายถึง เป็นองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่เหมาะสม ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดทฤษฎี ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อกำหนดขอบเขตของคำถาม

2.2.2 สร้างแบบสอบถาม ความคิดเห็นองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.2.3 แบบสอบถามเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

2.2.4 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

2.2.5 หาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สธิพร เขาวนชัย อาจารย์ภาควิชาบริหาร วิทยาลัยพัฒนาวัดธรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

2) ดร.อาภาพรรณ ประทุมไทย อาจารย์สาขาวิชาวัดและประเมินผล การศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

3) ดร.พัทธนันท์ พิพิธนวรงค์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มัญมศึกษา

4) ดร.เลิศฤทธิ์ เรือนละหงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่

5) ดร.สาวิตรี จุ้ยทอง ศึกษานิเทศก์สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ

2.2.6 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน
30 คน หาความเที่ยงตรง (Reliability) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน
ด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach Alpha Procedure) โดยการวิเคราะห์ข้อคำถาม (Item
Analysis) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98

2.2.7 นำผลการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข
เพื่อทำการปรับแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
ในการทำหนังสือถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.3.3 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ (Google form) พร้อมหนังสือ
ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ส่งไฟล์แบบสอบถาม
ทั้งฉบับในรูปแบบ pdf. และ ได้แนบ QR Code ไปในแบบสอบถามเพื่ออำนวยความสะดวกในการ
ตอบแบบสอบถามของผู้บริหารผ่านระบบออนไลน์ หากไม่ได้รับข้อมูลตอบกลับภายใน 1 เดือน
ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามด้วยตนเองหรือทางโทรศัพท์

2.3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
และติดตามแบบสอบถามที่ไม่ได้รับคืนทางโทรศัพท์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจรายการ (Check List)
วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2.4.2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของ
สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 102)

4.51–5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การศึกษา ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินใจองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์

2.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmation Factor Analysis: CFA) องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล ดังนี้ (สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช, 2563, หน้า 81)

1) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square หรือ χ^2/df) โดยหลักทั่วไป หากค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ น้อยกว่า 2 ถือว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index หรือ CFI) ถ้าดัชนี CFI มีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไป แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

3) ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน (Tucker–Lewis Index หรือ TLI) มีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไป แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

4) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual หรือ SRMR) ถ้ามีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

5) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation หรือ SRMR) ถ้ามีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และ/หรือมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี และ/หรือมีผลงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ และ/หรือเป็นวิทยากรทางด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ให้กับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Selection) โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับ การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน ได้แก่

1. ดร.วีระ แข็งกสิการ ตำแหน่ง ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการที่ 3

2. นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กลุ่มที่ 2 เป็นนักการศึกษา นักวิชาการ ที่มีประสบการณ์ หรือมีผลงานเกี่ยวข้องกับการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน ได้แก่

1. ดร.กฤตย์ชูพัช สารนอก ตำแหน่ง หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

2. ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล ผู้อำนวยการสำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องกับสายบริหาร ในหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา หรือองค์กรทางการศึกษา ที่ใช้บริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ในองค์กรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 1 คน ได้แก่

1. นางสุทธาทิพย์ จันริมา ตำแหน่ง หัวหน้างานแผนและนโยบายงบประมาณ กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็นสอง 2 ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เกี่ยวกับประเด็นการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ 4) แนวทางของรูปแบบ และ 5) ปัจจัยสู่ความสำเร็จของรูปแบบ

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดทฤษฎี ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบกับข้อมูลที่ได้รับจากส่วนที่ 1 เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์

2.2.2 กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.2.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2.2.4 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับ

เนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60–1.00

2.2.5 ปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาอีกครั้ง จากนั้นจัดทำแบบสัมภาษณ์ ฉบับสมบูรณ์

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์

2.3.2 ผู้วิจัย ประสานผู้ทรงคุณวุฒิทางโทรศัพท์เพื่อทำการนัดหมาย วัน เวลา และ สถานที่ ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตย์ชัช สารนอก วันที่ 20 ธันวาคม 2567 โดยการประชุมผ่านแอปพลิเคชัน Google Meet

2) นางสาวธาทิพย์ จันริมา วันที่ 23 ธันวาคม 2567 โดยการประชุมผ่านแอปพลิเคชัน Zoom

3) ดร.วีระ แฉิงสิการ วันที่ 26 ธันวาคม 2567 โดยการประชุมผ่านแอปพลิเคชัน Line

4) นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ วันที่ 6 มกราคม 2568 โดยการประชุมผ่านแอปพลิเคชัน Line

5) รองศาสตราจารย์ ดร. ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล วันที่ 23 มกราคม 2568 โดยการประชุมผ่านแอปพลิเคชัน Google Meet

2.3.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามวันเวลาและสถานที่ที่นัดหมาย ตามแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปเป็นประเด็นนำไปเป็นองค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มายกร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

3. นำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ปรับปรุงแก้ไข จัดทำร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำนวน 20 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยคัดเลือกจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ นักวิจัยที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีตำแหน่งทางวิชาการและมีความเชี่ยวชาญในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

2. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี อาจารย์ภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชระ จตุพร รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ เชียงพื้นที่ อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ปณตนนท์ เกียรติประภากุล ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

5. ดร.ภัทรมนัส ศรีตระกูล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาธิการจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล ศึกษาธิการจังหวัดน่าน
2. ดร.दनัยรัตน์ กาศเกษม รองศึกษาธิการจังหวัดกระบี่
3. นางนันทวิภรณ์ จันทะพรหมมา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาน่าน และผู้อำนวยการเขตตรวจราชการที่ 16
4. ดร.ศิริวรรณ ขวัญมุข ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ผู้อำนวยการเขตตรวจราชการที่ 17

5. ดร.ชัยนันท์ นิลพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.ศานติกรศรี วงศ์เขียว ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เขलगค์นคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน
2. ดร.ผกามาศ นันทจิรวัดณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. ดร.เกียรติศักดิ์ สุทธิหลวง ผู้อำนวยการโรงเรียนปัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน
4. ดร.สุรียา บุตดี ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ตำตาดควันวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย
5. ดร.พัชรินทร์ ส่องเนตร ผู้อำนวยการโรงเรียนพระธาตุพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา น่าน

กลุ่มที่ 4 ข้าราชการครู หรือศึกษานิเทศก์ หรือผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต จำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.เกษราภรณ์ สิงห์คะมณี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่

2. ว่าที่ร้อยตรี ดร.พงษ์พิณิตย์ อุทธิยา ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

3. ดร.กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี

4. ดร. จิตรา สมพิงค์ ครูโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน

5. ดร.อนุชิต ธรรมานิตย์ ครูโรงเรียนตากพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใน 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก

3 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1 หมายถึง ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ประกอบของร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อนำมากำหนดประเด็นในการทำแบบสอบถาม

3.2 นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

3.3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

3.4 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาอีกครั้ง จากนั้นจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.5 จัดส่งแบบสอบถามให้กับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.6 นำข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาในการทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ

4.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอเชิญถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ด้วยตนเอง โดยแนบ 1) โครงร่างวิทยานิพนธ์ 2) แบบประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผลข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการตอบแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4.4 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.5 ผู้วิจัยจัดทำรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำมาจัดทำรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับน้อย

1.00–1.50 รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ด้วยแบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2,358 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เมื่อกำหนดความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% โดยใช้สูตรตามแนวทางของ Yamane (1973, p. 125) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 342 คน ซึ่งใช้วิธีการเดียวกับการสุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลโดยทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คะแนน มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามากที่สุด

ระดับ 4 คะแนน มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามาก

ระดับ 3 คะแนน มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาปานกลาง

ระดับ 2 คะแนน มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาน้อย

ระดับ 1 คะแนน มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษาน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำเนนการตามลำดับ ดังนี้

3.1 นำรายละเอียดของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มากำหนดเป็นประเด็นคำถาม

3.2 สร้างแบบประเมินเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.3 นำเสนอแบบประเมินที่สร้างเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

3.4 แก้ไขแบบประเมินตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษา

4.2 ผู้วิจัยประสานผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อบันทึกหมายส่งแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทาง Google Form เพื่ออำนวยความสะดวกในการตอบแบบประเมินของผู้บริหารสถานศึกษา หากไม่ได้รับข้อมูลการตอบกลับภายในระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามด้วยตนเอง หรือทางโทรศัพท์

4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับกลับคืนมาเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การตัดสินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหาร ระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาจำนวน และร้อยละ ปรากฏผลดังตาราง 7

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา

ข้อ	ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 342	
		จำนวน	ร้อยละ
1.	เพศ		
	ชาย	155	45.32
	หญิง	187	54.68
	รวม	342	100
2.	อายุ		
	31-40 ปี	47	13.74
	41-50 ปี	142	41.52
	51-60 ปี	153	44.74
	รวม	342	100
3.	ระดับการศึกษา		
	ปริญญาตรี	25	7.31
	ปริญญาโท	290	84.80
	ปริญญาเอก	27	7.89
	รวม	342	100
4.	ตำแหน่ง		
	ผู้อำนวยการสถานศึกษา	198	57.89
	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา	144	42.11
	รวม	342	100
5.	ระยะเวลาปฏิบัติงาน		
	ต่ำกว่า 5 ปี	53	15.5
	5-10 ปี	97	28.36
	11-20 ปี	192	56.14
	รวม	342	100
6.	ขนาดสถานศึกษา		
	ขนาดเล็ก	28	8.19
	ขนาดกลาง	293	85.67
	ขนาดใหญ่-ขนาดใหญ่พิเศษ	21	6.14
	รวม	342	100

จากตาราง 6 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 342 คน เป็นเพศชาย จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 45.32 และ เพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 54.68 ช่วงอายุของผู้บริหารสถานศึกษา คือ อายุ 31-40 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 13.74 จำนวนอายุ 41-50 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 41.52 และอายุ 51-60 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 44.74 ระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา มากที่สุดปริญญาโท จำนวน 290 คิดเป็นร้อยละ 84.80 และรองลงมา คือ ปริญญาเอก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.89 และปริญญาตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.31 ตามลำดับ ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 57.89 และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 42.11 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มากที่สุด คือ 11-20 ปี จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 56.14 รองลงมา คือ 5-10 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 28.36 และน้อยที่สุด คือ ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และขนาดสถานศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ปฏิบัติอยู่มากที่สุด คือ ขนาดสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 85.67 รองลงมา คือ ขนาดสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.19 และน้อยที่สุด คือ ขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่-ใหญ่พิเศษ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.14

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศ การเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา

ด้านที่	องค์ประกอบ	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	มิติบุคคล	4.49	0.57	มาก	2
2.	มิติเทคโนโลยี	4.29	0.61	มาก	6
3.	มิติการออกแบบหลักสูตร	4.58	0.55	มากที่สุด	1
4.	มิติความร่วมมือกับเครือข่าย	4.44	0.56	มาก	4
5.	มิติทรัพยากร	4.41	0.51	มาก	5
6.	มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ	4.47	0.48	มาก	3
รวม		4.49	0.52	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า ระดับความคิดเห็นความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายมิติ พบว่า มิติการออกแบบหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.55) รองลงมา ได้แก่ มิติบุคคล ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57), มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.48) และมิติทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.52 ซึ่งมีความน้อยกว่า 1 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกัน โดยจำแนกรายละเอียดเป็นรายมิติ ดังตาราง 8-13

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติบุคคล

ข้อ	มิติบุคคล	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ของโลกเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน	4.44	0.57	มาก	9
2	บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ ที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีส่วนร่วม ในการจัดเรียนรู้ทั้ง ในสถานศึกษา และชุมชน	4.57	0.57	มากที่สุด	3
3	บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่เสมอ	4.46	0.57	มาก	7
4	บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีช่องทางและพื้นที่ในการสะท้อนคิด หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.45	0.61	มาก	8

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อ	มติบุคคล	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
5	ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง	4.41	0.66	มาก	10
6	ครูผู้สอนสามารถจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.55	0.69	มากที่สุด	5
7	ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสภาพแวดล้อมและความต้องการของสังคมในปัจจุบัน	4.59	0.54	มากที่สุด	2
8	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.48	0.73	มาก	6
9	ผู้บริหารให้การสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.55	0.61	มากที่สุด	4
10	ผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.64	0.67	มากที่สุด	1
11	ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม ในการสร้าง สนับสนุนและแบ่งปันระบบนิเวศการเรียนรู้	4.25	0.68	มาก	11
รวม		4.49	0.57	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า ระดับความคิดเห็นความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา มิติบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้

เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.67) รองลงมา ได้แก่ ครูผู้สอน สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสภาพแวดล้อมและความต้องการของสังคมในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.54) และผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม ในการสร้าง สนับสนุน และแบ่งปันระบบนิเวศการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณา ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.62 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่า ระดับความคิดเห็น ที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติบุคคล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกัน

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศ การเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา มิติเทคโนโลยี

ข้อ	มิติเทคโนโลยี	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการ ออกแบบเนื้อหากิจกรรม ผ่านแพลตฟอร์ม แอปพลิเคชันการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.21	0.59	มาก	5
2	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้ กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ	4.37	0.63	มาก	3
3	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ทุกที่ทุกเวลา	4.18	0.69	มาก	7
4	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในด้านการ วัดและประเมินผลเพื่ออำนวยความสะดวก ในการตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้ อย่างรวดเร็ว	4.42	0.64	มาก	1

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อ	มิติเทคโนโลยี	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
5	สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา	4.42	0.64	มาก	1
6	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา	4.20	0.62	มาก	6
7	สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทรัพยากรในการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.35	0.67	มาก	4
8	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์	4.17	0.69	มาก	8
รวม		4.29	0.61	มาก	

จากตาราง 9 พบว่า ระดับความคิดเห็นความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในด้านการวัดและประเมินผลเพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.64) และสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทรัพยากรในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.64) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.63) และสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.65 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามิติดเทคโนโลยี
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกัน

**ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศ
การเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา มิติดการออกแบบหลักสูตร**

ข้อ	มิติการออกแบบหลักสูตร	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา	4.51	0.56	มากที่สุด	7
2	สถานศึกษาวางแผนและออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.62	0.55	มากที่สุด	3
3	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน	4.58	0.63	มากที่สุด	4
4	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต	4.68	0.70	มากที่สุด	2
5	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ที่มีความยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง	4.55	0.63	มากที่สุด	5
6	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัล ในการเรียนรู้และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา	4.46	0.61	มากที่สุด	8
7	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีของชุมชน	4.70	0.63	มากที่สุด	1
8	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน	4.53	0.69	มากที่สุด	6
รวม		4.58	0.55	มากที่สุด	

จากตาราง 10 พบว่า ระดับความคิดเห็นความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มิตการออกแบบหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีของชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.63) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้น การพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.70) และสถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัล ในการเรียนรู้และผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณา ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.63 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่า ระดับความคิดเห็น ที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิตการออกแบบหลักสูตร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความสอดคล้องกัน

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิตความร่วมมือกับเครือข่าย

ข้อ	มิตความร่วมมือกับเครือข่าย	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษามีการวางแผนการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้การเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล	4.48	0.56	มาก	4
2	สถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติและทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมกัน	4.49	0.55	มาก	3
3	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.51	0.63	มากที่สุด	2

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อ	มิติความร่วมมือกับเครือข่าย	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
4	สถานศึกษามีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา กับสถาบันการศึกษาอื่นและองค์กรวิจัยในการพัฒนาการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.36	0.70	มาก	8
5	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	4.46	0.63	มาก	5
6	สถานศึกษามีการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับครู จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายจากภายนอก เพื่อแบ่งปันความรู้และประสบการณ์	4.38	0.63	มาก	7
7	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบการทำงาน ที่ส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.45	0.71	มาก	6
8	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับติดตามและประเมินผลการทำงานที่ส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.30	0.69	มาก	9
รวม		4.44	0.56	มาก	

จากตาราง 11 พบว่า ระดับความคิดเห็นความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มิติความร่วมมือกับเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม

และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.63) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติและทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมกัน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.55) และสถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับติดตาม และประเมินผลการทำงานที่ส่งเสริม การใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.55 ซึ่งมิติน้อยกว่า 1 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติความร่วมมือกับเครือข่ายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกัน

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติทรัพยากร

ข้อ	มิติทรัพยากร	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมในระบบนิเวศการเรียนรู้	4.47	0.65	มาก	2
2	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมวางแผนและใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยี ในระบบนิเวศการเรียนรู้	4.35	0.55	มาก	5
3	สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรบุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	4.38	0.65	มาก	6
4	สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้งบประมาณ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	4.35	0.77	มาก	5

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อ	มิติทรัพยากร	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
5	สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยี ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	4.41	0.65	มาก	4
6	สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยี จากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต	4.32	0.66	มาก	7
7	สถานศึกษาอำนวยความสะดวกให้บุคลากรสามารถใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร	4.47	0.59	มาก	2
8	สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผล การใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้	4.50	0.68	มากที่สุด	1
รวม		4.41	0.51	มาก	

จากตาราง 12 พบว่า ระดับความคิดเห็นความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มิติทรัพยากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมในระบบนิเวศ การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.65) และสถานศึกษาอำนวยความสะดวกให้บุคลากรสามารถใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.59) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยี ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65) และสถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับติดตามและสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในด้านทรัพยากรบุคคล

งบประมาณ เทคโนโลยี จากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.65 ซึ่งมิต้าน้อยกว่า 1 แสดงว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกัน

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ

ข้อ	มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ	n = 342		ระดับ ความเห็น	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	สถานศึกษามีกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงาน ที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้	4.47	0.63	มาก	4
2	สถานศึกษาสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร ให้เอื้อกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.49	0.55	มาก	3
3	สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.35	0.65	มาก	8
4	สถานศึกษามีการสนับสนุนในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้	4.59	0.54	มากที่สุด	1
5	สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน	4.39	0.74	มาก	7
6	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน	4.46	0.67	มาก	5
7	สถานศึกษามีการตรวจสอบ ติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	4.42	0.62	มาก	6
8	สถานศึกษามีการประเมินและการปรับปรุง การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ	4.56	0.55	มากที่สุด	2
รวม		4.47	0.48	มาก	

จากตาราง 13 พบว่า ระดับความคิดเห็นความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มิตติกลุทธ์ในการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษามีการสนับสนุนในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.54) รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีการประเมินและการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) และสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในภาพรวมมีค่า 0.62 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าระดับความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิตติกลุทธ์ในการบริหารจัดการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกัน

ตาราง 14 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตัวแปร	PS	TE	CD	NC	RE	MS
PS	1					
TE	0.808**	1				
CD	0.918**	0.805**	1			
NC	0.709**	0.696**	0.708**	1		
RE	0.810**	0.809**	0.813**	0.694**	1	
MS	0.763**	0.743**	0.838**	0.678**	0.745**	1
Mean	4.490	4.292	4.580	4.439	4.405	4.468
S.D.	0.465	0.533	0.477	0.549	0.519	0.526

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Bartlett's Test of Sphericity = 2186.063, df = 15, p = 0.000

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) = 0.901

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

LL คือ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (Learning Ecosystem for Lifelong Learning)

PS คือ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้มิติบุคคล (Personal)

TE คือ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้มิติเทคโนโลยี (Technology)

CD คือ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)

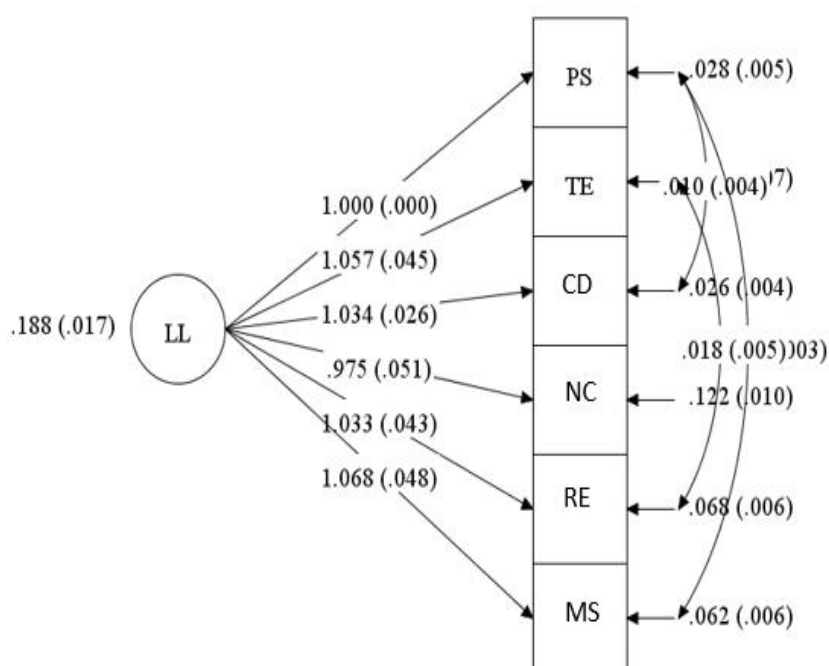
NC คือ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)

RE คือ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้มิติทรัพยากร (Resource)

MS คือ องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)

พบว่า องค์ประกอบทั้ง 6 มิติ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($P < .01$) โดยการดำเนินการที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ มิติบุคคล (PS) และด้านการออกแบบหลักสูตร (CD) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.918 ส่วนการดำเนินการที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ มิติความร่วมมือกับเครือข่ายและมิติทรัพยากร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.694 โดยในภาพรวมแสดงว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทุกคู่อยู่ในเกณฑ์ดี จึงได้นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ และผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบค่าสถิติทดสอบความสัมพันธ์ของข้อมูล พบว่า ค่าสถิติทดสอบ KMO เท่ากับ 0.901 และค่า Bartlett's Test มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 6 มิติ มีความสัมพันธ์กันและมีความเหมาะสมอย่างมากที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลจากการศึกษาในขั้นตอนนี้สามารถเขียนภาพโมเดลองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาได้
ดังภาพ 7

ภาพ 7 แสดงโมเดลองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของค่าสถิติเชิงประจักษ์ที่ยอมรับโดยทั่วไป ดังนี้ (สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช, 2563, หน้า 81)

1. ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square หรือ χ^2/df) ไม่เกิน 2 ถือว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index หรือ CFI) มีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไปแสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก
3. ดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืน (Tucker-Lewis Index หรือ TLI) มีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไปแสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

4. ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปแบบมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual หรือ SRMR) มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี

5. ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation หรือ RMSEA) น้อยกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติความสอดคล้องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ค่าดัชนี	เกณฑ์พิจารณา	ค่าสถิติ	การวิเคราะห์
Relative Chi-Square (χ^2 / df)	มีค่าน้อยกว่า 2	1.824	สอดคล้อง
CFI	มีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไป	0.998	สอดคล้องดีมาก
TLI	มีค่าตั้งแต่ 0.95 ขึ้นไป	0.994	สอดคล้องดีมาก
RMSEA	มีค่าน้อยกว่า 0.05	0.049	สอดคล้อง
SRMR	มีค่าน้อยกว่า 0.05	0.010	สอดคล้องดีมาก

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติความสอดคล้องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา มีค่า Relative Chi-Square (χ^2 / df) = 1.824 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าComparative Fit Index หรือ CFI = 0.998 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ค่า Tucker-Lewis Index หรือ TLI = 0.994 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีมาก ค่า Root Mean Square Error of Approximation หรือ RMSEA = 0.049 คล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก และค่า Standardized Root Mean Square Residual หรือ SRMR = 0.010 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา มีความสอดคล้องของข้อมูลในเชิงทฤษฎีและในเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อยืนยันว่า องค์ประกอบที่ได้จากสังเคราะห์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมมา ดังนี้

ตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา	b	β	SE	R ²	p-value
1. มิติบุคคล (PS)	0.912	0.924	0.020	0.854	0.000
2. มิติเทคโนโลยี (TE)	0.777	0.903	0.020	0.815	0.000
3. มิติการออกแบบหลักสูตร (CD)	0.903	0.939	0.018	0.881	0.000
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (NC)	0.700	0.837	0.025	0.700	0.000
5. มิติทรัพยากร (RE)	0.799	0.904	0.021	0.817	0.000
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (MS)	0.772	0.885	0.022	0.783	0.000

จากตาราง 16 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.837-0.924 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = 0.000$) ตัวแปรสังเกตได้ที่น้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ มิติการออกแบบหลักสูตร (CD) รองลงมา คือ มิติบุคคล (PS) มิติทรัพยากร (RE) และ มิติเทคโนโลยี (TE) ตามลำดับ ตัวแปรสังเกตได้ที่น้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (NC)

ตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มิติบุคคล

มิติบุคคล (PS)	b	β	SE	R ²	p-value
1.1 บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน	0.518	0.643	0.034	0.413	0.000
1.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ ที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีส่วนร่วมในการ จัดเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน	0.429	0.536	0.037	0.287	0.000
1.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ได้รับ การพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่เสมอ	0.434	0.540	0.037	0.292	0.000
1.4 บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีช่องทางและพื้นที่ในการสะท้อนคิด หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	0.544	0.722	0.028	0.522	0.000
1.5 ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์ การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง	0.388	0.554	0.032	0.307	0.000
1.6 ครูผู้สอนสามารถจัดการสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	0.490	0.742	0.024	0.550	0.000
1.7 ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับ สภาพแวดล้อมและความต้องการของสังคม ในปัจจุบัน	0.626	0.741	0.031	0.550	0.000
1.8 ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ ในชีวิตประจำวัน	0.478	0.760	0.022	0.577	0.000
1.9 ผู้บริหารสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ	0.614	0.816	0.024	0.665	0.000
1.10 ผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุน การพัฒนาบุคลากร	0.529	0.772	0.024	0.596	0.000
1.11 ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการสร้าง สนับสนุนและแบ่งปัน ระบบนิเวศการเรียนรู้	0.458	0.674	0.027	0.453	0.000

จากตาราง 17 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติบุคคล มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.536-0.816 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = 0.000$) ตัวแปรสังเกตได้ที่น้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามลำดับ

ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติเทคโนโลยี

มิติเทคโนโลยี (TE)	b	β	SE	R ²	p-value
1. สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบเนื้อหากิจกรรม ผ่านแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.482	0.617	0.033	0.380	0.000
2. สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	0.558	0.762	0.026	0.580	0.000
3. สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	0.569	0.857	0.019	0.735	0.000
4. สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในด้านการวัดและประเมินผลเพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว	0.588	0.814	0.023	0.662	0.000

ตาราง 18 (ต่อ)

มิติเทคโนโลยี (TE)	b	β	SE	R ²	p-value
5. สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา	0.593	0.821	0.022	0.674	0.000
6. สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา	0.563	0.765	0.026	0.585	0.000
7. สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดและทรัพยากรในการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.445	0.652	0.028	0.425	0.000
8. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์	0.448	0.674	0.027	0.454	0.000

จากตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติเทคโนโลยี มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.617-0.857 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = 0.000$) ตัวแปรสังเกตได้ที่น้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา รองลงมา คือ สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษาตามลำดับ

ตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มิดิการออกแบบหลักสูตร

มิดิการออกแบบหลักสูตร (CD)	b	β	SE	R ²	p-value
1. สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา ที่มีความเหมาะสมและหลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในการ เรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา	0.593	0.808	0.023	0.653	0.000
2. สถานศึกษาวางแผนและออกแบบหลักสูตร ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	0.559	0.591	0.041	0.349	0.000
3. สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่เน้นให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มี การเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน	0.617	0.807	0.024	0.652	0.000
4. สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้น การพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน และ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต	0.561	0.664	0.034	0.440	0.000
5. สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริม การเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ที่มีความยืดหยุ่น เป็นระบบ และต่อเนื่อง	0.574	0.864	0.018	0.746	0.000
6. สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริม การใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้และผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา	0.576	0.802	0.023	0.643	0.000
7. สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้อง กับภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถี ของชุมชน	0.567	0.690	0.032	0.475	0.000
8. สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับ ความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน	0.556	0.740	0.027	0.548	0.000

จากตาราง 19 แสดงผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติการออกแบบหลักสูตร มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.591-0.864 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = 0.000$) ตัวแปรสังเกตได้ที่น้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ที่มีความยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง รองลงมา คือ สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลาตามลำดับ

ตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติความร่วมมือกับเครือข่าย

มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (NC)	b	β	SE	R ²	p-value
1. สถานศึกษามีการวางแผนการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	0.599	0.726	0.031	0.527	0.000
2. สถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติและทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมกัน	0.566	0.680	0.033	0.462	0.000
3. สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.467	0.637	0.031	0.405	0.000
4. สถานศึกษามีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา กับสถาบันการศึกษาอื่นและองค์กรวิจัยในการพัฒนาการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.507	0.771	0.023	0.594	0.000

ตาราง 20 (ต่อ)

มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (NC)	b	β	SE	R ²	p-value
5. สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	0.515	0.707	0.028	0.499	0.000
6. สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียน ชุมชน และสถานศึกษา	0.567	0.755	0.027	0.570	0.000
7. สถานศึกษามีการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับครู จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายจากภายนอก เพื่อแบ่งปันความรู้และประสบการณ์	0.553	0.757	0.026	0.573	0.000
8. สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบการทำงานที่ส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.452	0.701	0.025	0.491	0.000
9. สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับติดตาม และประเมินผลการทำงานที่ส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.554	0.807	0.022	0.651	0.000

จากตาราง 20 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติความร่วมมือกับเครือข่าย มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ของตัวแปรสังเกตได้ อยู่ระหว่าง 0.591-0.864 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = 0.000$) ตัวแปรสังเกตได้ที่น้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับติดตาม และประเมินผลการทำงานที่ส่งเสริม การใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รองลงมา คือ สถานศึกษามีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา กับสถาบันการศึกษาอื่น

และองค์กรวิจัยในการพัฒนาการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสถานศึกษามีการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับครู จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายจากภายนอกเพื่อแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์ตามลำดับ

**ตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
มิดิทรพยากร**

มิดิทรพยากร (RE)	b	β	SE	R ²	p-value
1. สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และ เทคโนโลยี ที่เหมาะสมในระบบนิเวศ การเรียนรู้	0.478	0.675	0.028	0.456	0.000
2. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมวางแผนและใช้ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยี	0.377	0.448	0.041	0.200	0.000
3. สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ ทรัพยากรบุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	0.596	0.828	0.022	0.685	0.000
4. สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ งบประมาณ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	0.503	0.843	0.017	0.710	0.000
5. สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ เทคโนโลยี ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	0.577	0.820	0.022	0.672	0.000
6. สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในด้าน ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยี จากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต	0.493	0.707	0.027	0.500	0.000

ตาราง 21 (ต่อ)

มิติทรัพยากร (RE)	b	β	SE	R ²	p-value
7. สถานศึกษาอำนวยความสะดวกให้บุคลากร สามารถใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสมและ สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร	0.580	0.748	0.028	0.559	0.000
8. สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผล การใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการในระบบ นิเวศการเรียนรู้	0.447	0.666	0.027	0.443	0.000

จากตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติทรัพยากร มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.448-0.843 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = 0.000$) ตัวแปรสังเกตได้ที่น้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้งบประมาณในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรบุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และสถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามลำดับ

ตาราง 22 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติกุลยุทธ์
ในการบริหารจัดการ

มิติกุลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (MS)	b	β	SE	R ²	p-value
6.1 สถานศึกษามีกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงาน ที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้	0.589	0.802	0.024	0.643	0.000
6.2 สถานศึกษาสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.648	0.771	0.029	0.594	0.000
6.3 สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต	0.530	0.754	0.025	0.569	0.000
6.4 สถานศึกษามีการสนับสนุนในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้	0.579	0.686	0.033	0.471	0.000
6.5 สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน	0.480	0.775	0.021	0.601	0.000
6.6 สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน	0.451	0.659	0.028	0.434	0.000
6.7 สถานศึกษามีการตรวจสอบ ติดตาม การดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง	0.582	0.788	0.025	0.621	0.000
6.8 สถานศึกษามีการประเมินและการปรับปรุง การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ	0.662	0.790	0.028	0.624	0.000

จากตาราง 22 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติกุลยุทธ์ในการบริหารจัดการ มีค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ของตัวแปรสังเกตได้อยู่ระหว่าง 0.659-0.802 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = 0.000$) ตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษากำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงาน

ที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ รองลงมา คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบ ติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษามีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็น ประกอบไปด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า มีหลักการดังนี้

1. หลักการระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) หมายถึง หลักการที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคล เทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตร ความร่วมมือกับเครือข่ายต่าง ๆ เป็นการดำเนินงานที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการ อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ รวมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งหมดที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน เน้นให้ความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมโดยที่องค์ประกอบทุกส่วนทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุน ผลการเรียนรู้และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) หมายถึง หลักการที่มุ่งพัฒนาคุณภาพองค์กรทุกด้าน เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการรวมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ร่วมกันทำงานพร้อมคำนึงถึงนโยบายขององค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ โดยบูรณาการหลักการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยการ การกระตุ้น การควบคุมและการใช้ทรัพยากรในการทำงานหรือการทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้และการได้รับข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงเวลาหรือสถานที่ แต่เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิตในเนื้อหาหรือเรื่องต่าง ๆ ที่ตนต้องการได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพิ่มความสามารถในด้านต่าง ๆ การถือเป็นแนวคิดสำคัญในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในปัจจุบัน

จากหลักการทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอหลักการในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพิ่มเติม โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

“...เป็นหลักการที่ครอบคลุมและเหมาะสม หลักการแรกคือระบบนิเวศการเรียนรู้เกิดที่ตัวบุคคล หลักการบริหารสถานศึกษาจะเกิดที่ผู้บริหารเป็นคนกำหนดทิศทาง และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เรียนรู้ด้วยตนเอง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“เห็นว่าหลักการ ที่ผู้วิจัยได้ให้ไว้ เหมาะสมทุกข้อสอดคล้องกับงานวิจัย”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“เห็นด้วยกับหลักการทั้ง 3 ข้อ ได้แก่ หลักการหลักการของระบบนิเวศการเรียนรู้ หลักการบริหารสถานศึกษา และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“เหมาะสมทุกข้อ มีความสอดคล้องกับงานวิจัย”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“หลักการที่ผู้วิจัยได้เสนอมาสามประเด็นเหมาะสมแล้ว และมีข้อเสนอแนะ คือ ควรคำนึงถึงนโยบาย และระบบการบริการ การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับหลักการในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมหลักการในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสรุปได้ดังนี้

1. หลักการของระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) หมายถึง เครือข่ายผู้คน ทรัพยากร และเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหมดที่เอื้อต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งอาจรวมถึงครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ดูแลระบบ เนื้อหาหลักสูตร เครื่องมือเทคโนโลยี และอื่น ๆ ระบบนิเวศการเรียนรู้เน้นให้ความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่องค์ประกอบทั้งหมดเหล่านี้ทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนผลการเรียนรู้และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กร ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยเน้นการช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เทคโนโลยี และเครื่องมือต่าง ๆ ร่วมกันวางแผน และทำงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความคิดที่หลากหลาย สร้างความผูกพันในองค์กร และช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ และการได้รับข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงเวลาหรือสถานที่ แต่เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิตในเนื้อหาหรือเรื่องต่างๆที่ตนต้องการได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพิ่มความสามารถในด้านต่างๆ การถือเป็นแนวคิดสำคัญในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในปัจจุบัน

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เห็นด้วยกับหลักการในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการของระบบนิเวศการเรียนรู้ 2) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 3) หลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. เพื่อพัฒนาการบริหารที่สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษาโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รายละเอียดต่อไปนี้

“เหมาะสมทุกข้อ มีความสอดคล้องกับงานวิจัย”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อ ครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อม ทักษะและเครือข่าย ถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัย”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“เหมาะสมทุกข้อ”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“วัตถุประสงค์ทุกข้อมีความเหมาะสม ข้อเสนอแนะเพื่อให้วัตถุประสงค์มีความชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น คือ คำนึงถึงกรอบนโยบาย การทำไปพัฒนาและการประเมินผลเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยมากยิ่งขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์ในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาการบริหารที่สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 2) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 3) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษาโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาจากตอนที่ 1 ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 6 มิติ ได้แก่ 1) มิติบุคคล (Person) 2) มิติเทคโนโลยี (Technology) 3) มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) 4) มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation) 5) มิติทรัพยากร (Resource) และ 6) มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy) โดยแต่ละมิติสรุปได้ ดังนี้

3.1 มิติบุคคล (Person) คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ตามลำดับ

3.2 มิติเทคโนโลยี (Technology) คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา รองลงมา คือ สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษาตามลำดับ

3.3 มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ที่มีความยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง รองลงมา คือ สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลาตามลำดับ

3.4 มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation) คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับติดตามและประเมินผลการทำงานที่ส่งเสริม การใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต รองลงมา คือ สถานศึกษามีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา กับสถาบันการศึกษาอื่นและองค์กรวิจัยในการพัฒนาการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสถานศึกษามีการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายจากภายนอกเพื่อแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ ตามลำดับ

3.5 มิติทรัพยากร (Resource) คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้งบประมาณ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม รองลงมา คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรบุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และสถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยี ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามลำดับ

3.6 มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy) คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ รองลงมา คือ สถานศึกษามีการตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษามีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เกี่ยวกับกระบวนการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในแต่ละมิติ ทั้ง 6 มิติ โดยพบว่า

4.1 มิติบุคคล (Person)

“...ต้องมีการอบรม ให้ความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การสร้างทักษะ (Practice) How to Learn การใช้เครื่องมือ วิธีการเข้าถึงคลังความรู้และการใช้สถานที่แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทุกที่ทุกเวลา และการสร้างแรงบันดาลใจ (Attitude) ชักจูงให้บุคคลเห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ข้อได้เปรียบของการเรียนรู้ตลอดชีวิตส่งผลดีอย่างไรกับตัวเอง อาจมีการยกตัวอย่างบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“...บุคคลจะต้องเข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกและเทคโนโลยี จะเกิดความอยากรู้ที่จะเรียนรู้หรือเพิ่มทักษะตัวเองให้อยู่รอดในโลกปัจจุบันได้ ผู้บริหาร สร้างวิสัยทัศน์ ร่วมกันที่ชัดเจนสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในองค์กร และ ผู้ให้คำปรึกษา/งานพัฒนาองค์กร ต้องการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบ และกำหนดแนวทางการเรียนรู้ในระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร และที่ปรึกษาในการพัฒนาและนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“...ต้องได้รับการส่งเสริมการพัฒนาของครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ได้รับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนและครอบครัวในการพัฒนาผู้เรียน และมีการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกภาคส่วน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“...เหมาะสมทุกข้อ มีความสอดคล้องกับงานวิจัย” บุคคลต้องเข้าใจและยอมรับ การเปลี่ยนแปลง ปรับตัวตามเทรนของโลกในยุคปัจจุบัน บุคคลควรได้รับการสนับสนุนให้เพียงพอ ในทุกด้านทั้งด้านงบประมาณ ด้านการพัฒนาบุคลากร ศึกษาดูงานจากประเทศหรือหน่วยงาน ที่ประสบความสำเร็จและควรมีแบบแผน หรือแนวปฏิบัติให้มีความชัดเจน ให้ทุกคนปฏิบัติได้ตรงตาม แนวทางที่วางไว้...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“...บุคคลต้องเข้าใจและยอมรับก้าวให้ทันการเปลี่ยนแปลงและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมี Soft Skill ดังนี้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเข้าสังคม ทักษะการจัดการอารมณ์ ทักษะการคิดขั้นสูง และความคิดสร้างสรรค์และการมีทัศนคติเชิงบวก...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า สามารถสรุปเป็นกระบวนการ บริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา มีติดบุคคลในการขับเคลื่อน ดังนี้

1. มีแบบแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การสร้างแบบแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน จะช่วยให้บุคคลทุกคนรู้ถึงวิธีการดำเนินการและการใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้อย่างมีระเบียบ การวางแผนที่ดีจะทำให้ทุกคนเข้าใจถึงขั้นตอนและกระบวนการในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการเรียนรู้

การมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนจะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือใด ๆ ควรมีการกำหนดกระบวนการที่สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างชัดเจน เช่น การกำหนดมาตรฐานของการใช้งานเครื่องมือออนไลน์ หรือการมีแผนการเรียนรู้ที่รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การประเมินผลเพื่อให้เห็นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง การมีการประเมินและปรับปรุงกระบวนการให้ทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน

2. สร้างความตระหนักรู้ให้เห็นถึงความสำคัญเข้าใจและยอมรับ การสร้างความตระหนักรู้เป็นการเริ่มต้นที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงมุมมองของบุคคลทุกคนในระบบการศึกษาทั้งนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการทำให้บุคคลเหล่านั้นเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และวิธีที่ระบบนิเวศการเรียนรู้สามารถสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้นี้ได้ ตัวอย่างการสร้างความรู้ความตระหนักเช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ เช่น การสัมมนา การประชุม หรือกิจกรรมกลุ่มที่ช่วยให้บุคคลเห็นถึงบทบาทของตนเองในระบบนิเวศการเรียนรู้ การแบ่งปันประสบการณ์จากผู้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือการใช้สื่อที่สะท้อนความสำคัญของการเรียนรู้ในทุกช่วงอายุและทุกสถานการณ์

3. พัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องให้มีความชำนาญในการใช้สื่อและเครื่องมือ ทักษะในการใช้สื่อและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยนแผนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น การรู้จักใช้สื่อการเรียนการสอน เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ควรฝึกฝนและพัฒนาให้บุคคลสามารถใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาออนไลน์ หรือการใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการพัฒนาทักษะนี้ ควรมีการฝึกอบรมให้กับบุคคลทุกคนในโรงเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทดลองใช้สื่อใหม่ ๆ ที่ทันสมัยอุปกรณ์และโปรแกรมต่าง ๆ ให้เป็นเวอร์ชันล่าสุดที่สามารถรองรับการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ตรวจสอบและให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อดำเนินการตามแผนแล้ว ต้องมีการตรวจสอบว่าการเรียนรู้และกระบวนการที่ได้นำไปใช้ มีผลอย่างไร และได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังหรือไม่ ในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญกับการอธิบายว่าระบบนิเวศนี้ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในการเรียนรู้ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การพัฒนาตนเอง การสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน และการใช้ทรัพยากรจากภายนอกโรงเรียน การให้ความรู้ สามารถทำได้ผ่านการอบรม การเรียนรู้ร่วมกัน และการเปิดโอกาสให้บุคคลได้สัมผัสกับกระบวนการที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ยังควรสอนให้เข้าใจถึงบทบาท

ของแต่ละบุคคลในระบบนิเวศนี้ ทั้งครู นักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

4.2 มิติเทคโนโลยี (Technology)

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้เสนอแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติเทคโนโลยี ดังนี้

“...ควรประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ Hardware คือ การอบรมให้ความรู้, Software คือ การสร้างทักษะ และ Peopleware มีการปรับตัวเสมอพร้อมเรียนรู้ อุปกรณ์ IT มีการ Upgrade อยู่ตลอดเวลา, รู้จักเลือกใช้โปรแกรม แอปพลิเคชันให้เหมาะกับตัวเองและเหมาะกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (รู้จักตนเอง) นอกจากนี้ต้องมีความพร้อมด้านความเร็ว ความเสถียรของเครือข่าย อินเทอร์เน็ต เพราะผลต่อความรู้สึก ความตั้งใจ ความสนใจในการเรียนรู้ของบุคคล...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“...การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลาย: รองรับการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนออนไลน์ เรียนผ่านการทำงาน การให้ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้: มีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาและสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสะดวกและความต้องการ การพัฒนาแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย: การสร้างและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มผู้เรียน เช่น Info, วิดีโอ, หนังสือ, หรือแหล่งข้อมูลที่ใช้เทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้: การใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มที่สามารถรองรับการเรียนรู้แบบดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันต่าง ๆ, Google Classroom หรือการเรียนรู้ผ่านแอปต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและสามารถเชื่อมโยงกับผู้เรียนคนอื่น...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“...การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาและการพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“...ควรมีแพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน ที่หลากหลายและเหมาะสม รองรับกับรูปแบบในการเรียนรู้ต่าง ๆ และควรมีแหล่งเรียนรู้ พื้นที่ในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“...มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับแต่ละเป้าหมายการทำงานทั้งด้านการสอน และการอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการ และเทคโนโลยีต้องมีเพียงพอต่อความต้องการในการเข้าถึงหรือใช้งานของทุกคน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า สามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติเทคโนโลยีในการขับเคลื่อน ดังนี้

1. ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลายรองรับการใช้เทคโนโลยี การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลายหมายถึงการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สามารถรองรับการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากสื่อดิจิทัล การเรียนรู้ผ่านเกม การเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือการใช้แพลตฟอร์มที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกสถานการณ์โรงเรียนควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียน เช่น การใช้การเรียนการสอนออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom, Meeting, Microsoft Teams, etc. การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน หรือการสร้างห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) การใช้สื่อดิจิทัลที่มีความหลากหลายในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสนุกและมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้ได้อย่างทั่วถึง การดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วและมีความเสถียรสูง เป็นพื้นฐานของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ทั้งการใช้แหล่งข้อมูลออนไลน์ การศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล และการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งทุกคนในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน หรือผู้บริหาร ควรมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงต้องเริ่มจากการวางโครงสร้างพื้นฐานให้มีความมั่นคง ซึ่งอาจรวมถึงการติดตั้ง Wi-Fi ให้ครอบคลุมทั่วทั้งโรงเรียน การเลือกใช้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ และการปรับปรุงเครือข่ายให้มีความเร็วที่เหมาะสมกับการใช้งานจำนวนมาก นอกจากนี้ยังต้องมีการดูแลและบำรุงรักษาระบบเครือข่ายเพื่อป้องกันปัญหาการหยุดชะงักจากการใช้งาน

3. การอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยี การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทักษะของครูและนักเรียน เพื่อให้สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ การอบรมนี้ควรมีการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสอนได้ ควรจัดการอบรมในรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันที่ใช้สื่อการสอนออนไลน์ หรือกิจกรรมที่เน้นการใช้งานเครื่องมือดิจิทัลในการผลิตสื่อ เช่น การสร้างคลิปวิดีโอการสอน การใช้โปรแกรมออกแบบกราฟิก หรือการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการจัดการห้องเรียนออนไลน์ การอบรมควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะด้านการสร้างสื่อการสอนที่ไม่เพียงแต่ใช้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในทุกที่ทุกเวลา

4. การตรวจสอบปรับปรุง พัฒนาอุปกรณ์ไอที โปรแกรม แอปพลิเคชัน ให้เป็นปัจจุบัน ทันสมัยอยู่เสมอ การใช้เทคโนโลยีที่ล้าสมัยจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์หรือแอปพลิเคชันที่ไม่รองรับพีเจอาร์ใหม่ ๆ อาจทำให้กระบวนการเรียนรู้ช้าหรือไม่ราบรื่น ดังนั้นควรมีการอัปเดตเครื่องมือและซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เป็นระยะ เพื่อให้รองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีและการเรียนรู้การปรับปรุงอุปกรณ์ไอที ควรพิจารณาถึงความต้องการทางการศึกษาของโรงเรียน เช่น การเลือกใช้คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่มีสเปคสูงเพื่อรองรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือการใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการออกแบบสื่อการสอน การเลือกโปรแกรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่น ซอฟต์แวร์การศึกษาออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันสำหรับการทำงานร่วมกัน การพัฒนาเครื่องมือควรคำนึงถึงการเข้าถึงที่เท่าเทียมกัน และการสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี

4.3 มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้เสนอแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติการออกแบบหลักสูตร ดังนี้

“...มีการออกแบบหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรที่คำนึงถึงบริบทของโรงเรียนและชุมชนในท้องถิ่นและเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ตามบริบทของผู้เรียนและสถานศึกษา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“...การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลาย: รองรับการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนออนไลน์ เรียนผ่านการทำงาน การให้ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้: มีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาและสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสะดวกและความต้องการ

การพัฒนาแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย: การสร้างและจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มผู้เรียน เช่น Info, วิดีโอ, หนังสือ, หรือแหล่งข้อมูลที่ใช้เทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้: การใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มที่สามารถรองรับการเรียนรู้แบบดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันต่าง ๆ, Google Classroom หรือการเรียนรู้ผ่านแอปต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและสามารถเชื่อมโยงกับผู้เรียนคนอื่น...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“...การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาและการพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“...ควรมีแพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน ที่หลากหลายและเหมาะสม รองรับกับรูปแบบในการเรียนรู้ต่าง ๆ และควรมีแหล่งเรียนรู้ พื้นที่ในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“...มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับแต่ละเป้าหมายการทำงานทั้งด้านการสอนและการอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการ และเทคโนโลยีต้องมีเพียงพอต่อความต้องการในการเข้าถึงหรือใช้งานของทุกคน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า สามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติการออกแบบหลักสูตร ดังนี้

1. การวางแผนออกแบบหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงกับความต้องการของกระแสโลกและตลาดแรงงาน การออกแบบหลักสูตรต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงกับโลกภายนอก เช่น กระแสโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในด้านเทคโนโลยี การพัฒนาอุตสาหกรรม หรือกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันสูง และต้องการทักษะที่หลากหลาย เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่นการออกแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับตลาดแรงงานจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ ซึ่งอาจรวมถึงการสอนทักษะที่ตอบสนอง

ความต้องการในอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์ข้อมูล หรือ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการฝึกฝนทักษะอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับความ ต้องการในสังคมและเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน

2. จัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เป็นระบบและต่อเนื่อง การออกแบบหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered) จะต้อง เน้นการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมจากผู้เรียนเป็นหลัก โดยการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มุ่งเน้น การลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสดีกทักษะที่จำเป็นและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ในสถานการณ์จริง เช่น การทำโปรเจกต์ การวิจัย หรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ การออกแบบหลักสูตรควรให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (Continuous Learning) โดยการบูรณาการการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้นหรือรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง ความรู้จากประสบการณ์ในอดีตไปสู่การพัฒนาทักษะใหม่ๆ ต่อไปในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการและไม่สิ้นสุด

3. เปิดโอกาสให้พันธมิตร เครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ปรับปรุงการออกแบบหลักสูตร การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและพันธมิตรภายนอก เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ จะช่วยให้การออกแบบหลักสูตร มีความหลากหลายและทันสมัยมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถทำให้หลักสูตรมีคุณภาพและตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนในทุกมิติ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภายนอกจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญจริงและสามารถเชื่อมโยงกับความรู้และทักษะที่จำเป็นในโลก การทำงาน เช่น การฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ การร่วมมือในการจัดกิจกรรมวิจัย หรือการจัดทำ หลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยนอกจากนี้ยังช่วยสร้าง โอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรจากภายนอกที่สามารถเพิ่มพูนความรู้และทักษะ ของตนเองได้

4. ปรับปรุง ตรวจสอบ หลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ ของผู้เรียน การออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ที่มี ความยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับแต่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของตนเองได้มากขึ้น ซึ่งการออกแบบหลักสูตร ในลักษณะนี้จะต้องมีความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของโลก และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น เช่น การใช้ระบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนออนไลน์ การเลือกเรียนวิชา หรือโครงการเสริมที่ตรงกับความสนใจ หรือการให้ผู้เรียนสามารถเลือกเส้นทางการเรียนรู้ที่ตรงกับ ทักษะที่ต้องการพัฒนา เช่น การเรียนรู้ที่เน้นทักษะด้านดิจิทัลหรือทักษะด้านภาษา ที่ตอบสนอง

ความต้องการของผู้เรียนในช่วงเวลานั้น ๆ การออกแบบหลักสูตรต้องยืดหยุ่นต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามข้อกำหนดหรือกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเองและสามารถพัฒนาได้ตามแนวทางที่ต้องการ

4.4 มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้เสนอแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติความร่วมมือกับเครือข่าย ดังนี้

“...มีการสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีการบริหารในรูปแบบต่าง ๆ อีกทั้งต้องสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยมากที่สุดเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้คนในชุมชนท้องถิ่น...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“...ควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้: การสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับครู โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น ฟอรัม การพูดคุย, การรวมกลุ่มในที่ทำงานทำกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดการการสื่อสารสองทางที่มีประสิทธิภาพ: การให้ข้อมูลและความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องแก่ผู้เรียนจากทั้งผู้สอนและระบบต่าง ๆ เช่น ระบบช่วยเหลือออนไลน์ หรือการให้คำปรึกษาในเรื่องที่ผู้เรียนต้องการและสร้างช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ: การใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการสื่อสาร เช่น ฟอรัม, แชนกลุ่ม, หรือการประชุมออนไลน์ผ่าน Zoom, Microsoft Teams เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“...ต้องสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และให้การสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับทุกคนในชุมชน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“...มีการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งองค์กร และบุคคล เพื่อให้เกิดความร่วมมือเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับเครือข่าย...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“...ควรสร้างความร่วมมือจากเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งจากคนในชุมชน ปราชญ์ชุมชน วัด ตลาด องค์กรหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ หรือจากโรงงานอุตสาหกรรมตลาดแรงงาน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า สามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติความร่วมมือกับเครือข่าย ดังนี้

1. การวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างการรับรู้ในกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับเครือข่ายต่าง ๆ เช่น ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ภาครัฐ และภาคเอกชน การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็น แต่ยังเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและตลาดแรงงานที่มีพลวัต การสร้างความเข้าใจนี้สามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมเสริม เช่น การสัมมนา การอบรม หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการอธิบายถึงคุณประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล ความยืดหยุ่นในการทำงาน และการมีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมองเห็นความสำคัญของการศึกษาในระยะยาวที่ไม่จำกัดเฉพาะแค่ในวัยเรียน แต่สามารถขยายไปสู่การเรียนรู้ในทุกช่วงของชีวิต

2. การสร้างสภาพแวดล้อมและช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยมากที่สุด การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความร่วมมือที่มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสื่อสารที่ดีและมีช่องทางที่หลากหลายช่วยให้ทุกฝ่ายในเครือข่ายสามารถเข้าใจและติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อมการสื่อสารที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน อาจประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เช่น การใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (LMS) การใช้แพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงเครือข่ายหรือฟอรัมออนไลน์ที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างโรงเรียนและเครือข่ายทำได้ง่ายและรวดเร็ว การมีช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้าง เช่น

การประชุมทางไกล (Video Conference) หรือการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูล และข้อมูลได้แบบเรียลไทม์ จะช่วยให้การประสานงานและการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีประสิทธิภาพ และไม่มีอุปสรรค

3. การดำเนินการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับเครือข่าย การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ภายใน เครือข่ายการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนระหว่างสถานศึกษา และเครือข่ายต่าง ๆ การส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชน นักวิจัย และผู้ประกอบการ จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทักษะที่มี ประโยชน์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันจะช่วยให้ทุกฝ่ายสามารถพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ ที่ตอบสนองกับความต้องการที่หลากหลายได้ดียิ่งขึ้น การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์นี้ ไม่เพียงแต่ช่วยให้การสอนมีความหลากหลายและทันสมัย แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับการเรียนรู้ ในรูปแบบใหม่ ๆ ผ่านเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสม เช่น การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือเครื่องมือออนไลน์มาช่วยในการสอน การใช้งานแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การร่วมมือกับ สถาบันต่าง ๆ ในการพัฒนาโปรแกรมหรือหลักสูตรพิเศษที่จะช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ตรงกับ ความต้องการในอนาคต

4. ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วน ในการร่วมตรวจสอบและปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้เกิดความร่วมมือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การประสานความร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น โรงเรียน องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นการสร้างพลังจากหลายฝ่ายเพื่อให้การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดผลสำเร็จ การเชื่อมโยงเครือข่ายที่มีความหลากหลายทั้งในเชิงภูมิศาสตร์และวิชาการจะช่วยให้ การบริหารจัดการการเรียนรู้มีความครอบคลุมและตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในทุกมิติ ในด้านการประสานงานนี้ สิ่งสำคัญคือการจัดให้มีการสื่อสารที่ชัดเจน และจัดประชุมหรือเวทีร่วมมือ ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างแผนงานร่วมกัน การแบ่งปันทรัพยากร ข้อมูล และโอกาสในการ ฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะ จะช่วยให้ทุกภาคส่วนทำงานไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบ

4.5 มิติทรัพยากร (Resource)

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้เสนอแนวทาง การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติการบริหารจัดการทรัพยากร ดังนี้

“...แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรในระดับห้องเรียนควรเอื้อประโยชน์ต่อคุณครู เรื่องการทำงาน การสร้างขวัญกำลังใจ และในระดับองค์กรควรให้การสนับสนุนในการใช้ทรัพยากร ทุกด้านอย่างเหมาะสมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“...ให้การสนับสนุนที่เหมาะสม จัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอในการสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งด้านเวลา, เงินทุน, และเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้สอน มีการสร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสมในองค์กรหรือการสร้างสภาพแวดล้อม ที่ปลอดภัยและสนับสนุนการเรียนรู้ มีการประเมินผลอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับเป้าหมาย การเรียนรู้ เช่น การประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการทดสอบ การประเมินจากผลงานหรือการประเมิน จากการปฏิบัติงานจริงและมีการให้คำแนะนำและคำติชมที่สร้างสรรค์ จากผู้สอนหรือเพื่อนในกลุ่ม เพื่อช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้เรียน โดยการให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ ในการพัฒนา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“...มีวางแผนและใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพตามหลัก PDCA และเปิดโอกาส ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร รวมถึงมีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร เพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“...ได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรที่เหมาะสม ครอบคลุมต่อความต้องการ มีการวางแผนและมีการใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม วางแผนการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“...มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ ตลอดชีวิต มีการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งในและนอกสถานศึกษา อาทิ การบริหารจัดการ ทรัพยากรในชุมชน วัด ตลาด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ในชุมชนนั้น ๆ และการบริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องแนะแนว ห้องสืบค้นสารสนเทศ สนามเด็กเล่น มุมให้ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่าสามารถสรุปเป็นแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติการบริหารจัดการทรัพยากร ในการขับเคลื่อน ดังนี้

1. มีการวางแผนแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรแต่ละด้านอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนในการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับการศึกษา ทรัพยากรในที่นี้รวมถึงทั้งทรัพยากรทางการเงิน บุคลากร เครื่องมือการเรียนรู้ เทคโนโลยี และสถานที่ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานในแต่ละด้าน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาความต้องการของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มและเน้นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า เช่น การวางแผนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมกับการพัฒนาโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการจัดสรรบุคลากรที่มีความสามารถเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนการใช้สื่อการสอนหรือการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

2. เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ทรัพยากรจะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายได้ดีขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง นักเรียน และเครือข่ายภายนอก การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะทำให้การใช้ทรัพยากรไม่ถูกจำกัดแค่ในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายไปถึงการร่วมมือจากภายนอก เช่น การร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดหาทรัพยากรทางการเรียนรู้ การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการเลือกใช้เทคโนโลยี และการนำความรู้จากผู้ปกครองและนักเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในระดับที่กว้างขวางจะช่วยให้ทรัพยากรที่ใช้มีความหลากหลายและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนที่มีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างดี

3. ได้รับการสนับสนุนจัดสรรในการใช้แต่ละทรัพยากรอย่างครอบคลุมและเหมาะสม การได้รับการสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรอย่างครอบคลุมและเหมาะสมหมายถึงการทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนจัดสรรทรัพยากรในแต่ละด้านอย่างชัดเจนและรอบคอบ ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในโรงเรียนต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม เช่น งบประมาณที่เพียงพอสำหรับการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้หรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย การจัดหาครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดสรรทรัพยากรในรูปแบบนี้ยังต้องพิจารณาในเชิงคุณภาพมากกว่า

ปริมาณ เช่น การเลือกสรรเครื่องมือและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และการมีทรัพยากรที่รองรับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

4. มีการติดตามประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อนำผลที่ได้มา ปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการทรัพยากรให้ดีขึ้น การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนสำคัญในการทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การติดตามผลสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนและครู การประเมินผลการใช้ทรัพยากรในการเรียนการสอน หรือการวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือการเรียนรู้ต่าง ๆ การนำผลการประเมินไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู บุคลากร และเครือข่ายต่าง ๆ จะช่วยสร้างแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการใช้ข้อมูลจากผลการประเมินมาเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแผนการใช้ทรัพยากรและกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรจะทำให้โรงเรียนสามารถเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวที่ผ่านมา และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาและความต้องการของผู้เรียน

4.6 มิติกกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ได้เสนอแนวทางทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติกกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ดังนี้

“...ควรมีโครงการจัดทำแผนกลยุทธ์ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และมีการกำหนดวิธีการที่จะทำให้การเรียนรู้ในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่จัดขึ้นในสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“...ผู้บริหารต้องสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันที่ชัดเจนสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในองค์กร และผู้ที่มีส่วนช่วยในพัฒนาองค์กร เช่น ผู้ให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ ต้องสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบและกำหนดแนวทางการเรียนรู้ในระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและที่ปรึกษาในการพัฒนาและนำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“...ต้องกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน และต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“...มีการกำหนดแผนงานที่ชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบายหลักของกระทรวง หรือของต้นสังกัดตั้งแต่ในระดับประเทศจนถึงระดับองค์กร และมีการประเมิน ติดตามผล เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพสูงสุด...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“...นโยบายต้องมีความเข้มแข็ง ชัดเจนและมีการทบทวน แผนปฏิบัติการอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยหรือนโยบายของต้นสังกัด...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า สามารถสรุปเป็นกระบวนการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงานที่สอดคล้องตั้งแต่ในระดับกระทรวงถึงระดับสถานศึกษา นโยบายที่กำหนดจะต้องมีรูปแบบที่ยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องและมีความเชื่อมโยงในการปฏิบัติการดำเนินงานต้องสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงแผนยุทธศาสตร์ในระดับชาติ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการในทิศทางที่เหมาะสมกับนโยบายและแผนระดับสูง และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้ แผนการดำเนินงานที่ดีควรครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดสรรทรัพยากร การฝึกอบรมและพัฒนาคุณภาพของครู รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้ การกำหนดแผนการที่เชื่อมโยงระหว่างระดับนโยบายและการปฏิบัติ จะช่วยให้สามารถสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันและมีแนวทางการบริหารที่ชัดเจน การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในสถานศึกษาคือการที่ผู้บริหารร่วมมือกับคณะครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายของการศึกษาอย่างชัดเจน วิสัยทัศน์นี้จะเป็แรงผลักดันให้ทุกฝ่ายมุ่งมั่นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการการศึกษาภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในเชิงยุทธศาสตร์

การบริหารที่ชัดเจนหมายถึงการมีกระบวนการที่สามารถแปลวิสัยทัศน์ให้ออกมาเป็นแผนงานหรือโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์นี้ให้ทุกฝ่ายเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อาทิ การจัดประชุมทำความเข้าใจ การจัดทำแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายและระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน

3. มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่มีความยืดหยุ่น เป็นพลวัต เปิดรับการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมให้ทุกคนในองค์กรไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน หรือบุคลากร ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่ดีจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ไม่เพียงแต่ในห้องเรียน แต่ยังสามารถเกิดขึ้นในทุกแง่มุมของชีวิตประจำวัน การสร้างวัฒนธรรมนี้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ผ่านการฝึกอบรมและการเรียนรู้ออนไลน์ นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของครูและผู้บริหารก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากครูและผู้บริหารที่มีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการให้ความรู้ ให้คำปรึกษาในการพัฒนา การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต้นสังกัดสามารถให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมครู การสนับสนุนงบประมาณ หรือการพัฒนาทรัพยากรการเรียนการสอน การมีระบบการสนับสนุนที่ดีจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ การให้ความรู้และคำปรึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดยังสามารถช่วยให้โรงเรียนพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. มีการประเมินผลและปรับปรุงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน การประเมินผลการดำเนินงานเป็นกระบวนการที่สำคัญในการติดตามและตรวจสอบว่ากลยุทธ์ที่ใช้ในโรงเรียนได้ผลตามที่คาดหวังหรือไม่ การประเมินผลจะช่วยให้เห็นข้อดีและข้อเสียของการดำเนินงาน และสามารถปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การปรับปรุงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบันหมายถึงการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตามผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมิน เช่น การปรับปรุงหลักสูตรตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนตามการเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงาน หรือการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการของสังคม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องนี้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถรักษาคุณภาพการศึกษาและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียนในระยะยาว

**ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**

“...ผู้บริหารต้องมึนโยบาย วิธีการ กลยุทธ์ในการบริหารที่ชัดเจน ได้รับความร่วมมือ การมีส่วนร่วมจากบุคลากร ครู ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน และความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ แหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนเพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยตนเอง ทุกที่ ทุกเวลา...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 (วันที่ 20 ธันวาคม 2567)

“...ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีทรัพยากรที่เพียงพอ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการประเมินผลและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการสร้างแรงจูงใจ และการยอมรับความสำเร็จ...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 (วันที่ 23 ธันวาคม 2567)

“...ปัจจัยแรก คือ ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ปัจจัยที่สอง คือ การสนับสนุนจากชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยที่สาม คือ การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ ปัจจัยต่อมา คือ การมีทรัพยากรที่เพียงพอและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรและชุมชน เป็นปัจจัยสุดท้าย...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 (วันที่ 26 ธันวาคม 2567)

“...สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำการบริหารประสบความสำเร็จ คือ มีนโยบายจากกระทรวง หรือต้นสังกัดที่ต้องชัดเจน มีแนวดำเนินการที่เป็นรูปธรรม พร้อมกับได้รับการจัดสรรหรืออำนวยความสะดวกด้านทรัพยากรอย่างเหมาะสมและครอบคลุมตามความต้องการและการนำไปใช้ประโยชน์ และทุกภาคส่วน ทุกองค์กรในเครือข่าย ต้องมีส่วนร่วม พร้อมในการปรับเปลี่ยนเรียนรู้...”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 (วันที่ 6 มกราคม 2567)

“...ผู้บริหารต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง ในการนำระบบนิเวศการเรียนรู้มาใช้บริหาร เพื่อให้การเรียนรู้ที่ยั่งยืนในสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดต้องให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรทุกด้าน อาทิ เงิน คน เทคโนโลยี เครื่องมือต่าง ๆ นอกจากนี้ต้องมีการหมั่นทบทวน แผนปฏิบัติการ หรือปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคสมัยอยู่เสมอ”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 (วันที่ 23 มกราคม 2567)

สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พบว่า สามารถสรุปเกี่ยวกับปัจจัยสู่ความสำเร็จของการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ยอมรับ การเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 2) ได้รับการสนับสนุน จากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 3) มีทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอ และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และ 4) มีการประเมินผล ติดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ สู่คุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ สู่คุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

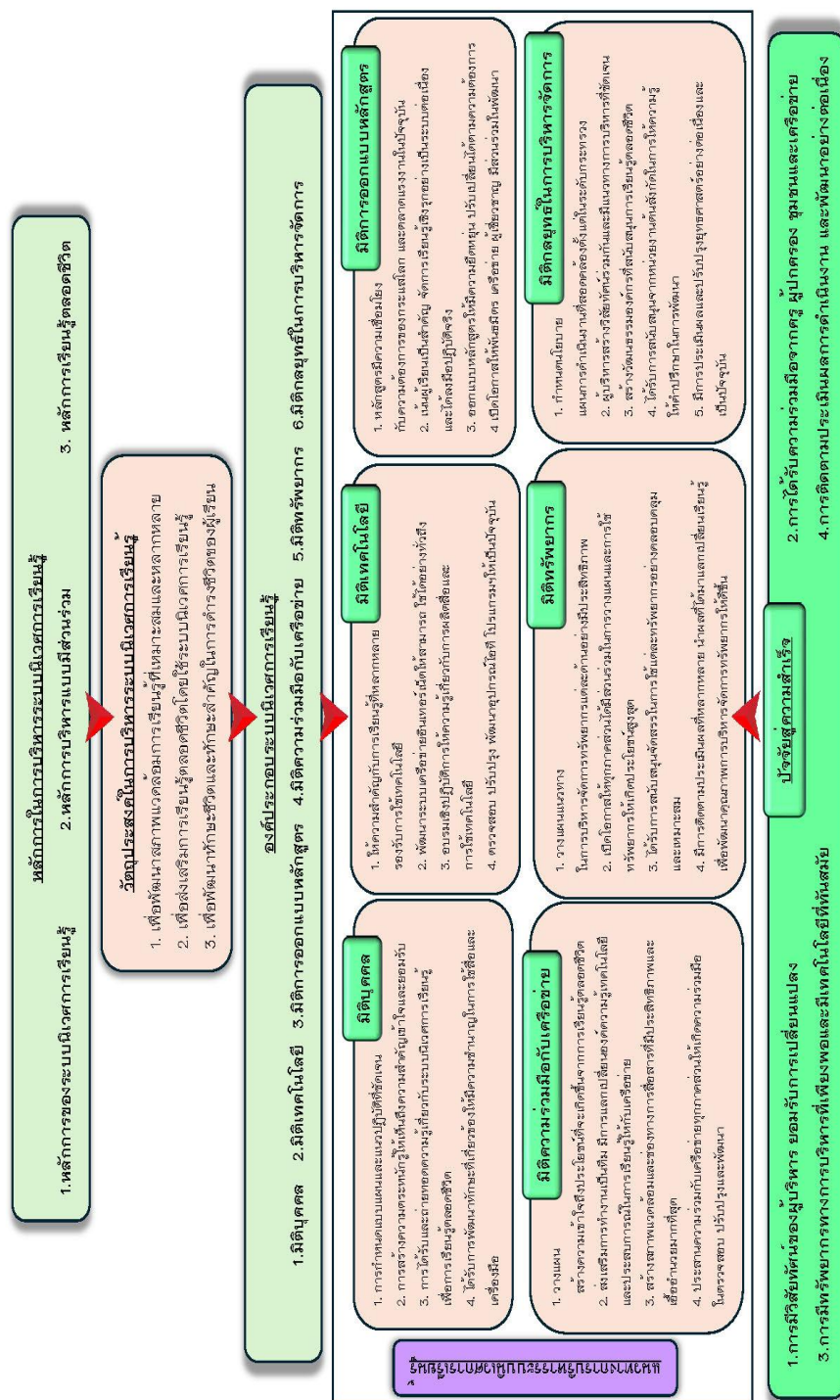
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ สู่คุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 4 แนวทางของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ สู่คุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ สู่คุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังแสดงในภาพ 8

ภาพ 8 แสดงรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากภาพ 8 ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. หลักการของระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) หมายถึง เครือข่ายผู้คน ทรัพยากร และเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหมดที่เอื้อต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งอาจรวมถึงครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ดูแลระบบ เนื้อหาหลักสูตร เครื่องมือเทคโนโลยี และอื่น ๆ ระบบนิเวศการเรียนรู้เน้นให้ความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่องค์ประกอบทั้งหมดเหล่านี้ทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนผลการเรียนรู้และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กร ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยเน้นการช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เทคโนโลยี และเครื่องมือต่าง ๆ ร่วมกันวางแผน และทำงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความคิดที่หลากหลาย สร้างความผูกพันในองค์กร และช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้และการได้รับข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงเวลาหรือสถานที่ แต่เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิตในเนื้อหาหรือเรื่องต่าง ๆ ที่ตนต้องการได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพิ่มความสามารถในด้านต่าง ๆ การถือเป็นแนวคิดสำคัญในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย
2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้
3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้เรียน

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3.1 มิติบุคคล (Person) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน คนในครอบครัว คนในชุมชน คนในสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี ชีวิตประจำวัน มีส่วนร่วมในการจัดเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์การเรียนรู้นั้นๆและได้รับการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่เสมอ สามารถจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.2 มิติเทคโนโลยี (Technology) เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการใช้อินเทอร์เน็ต เครื่องมือ เครื่องมือ ผ่านแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันที่ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้การะบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ในด้านการวัดและประเมินผลช่วยครูผู้สอนสามารถตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ในด้านการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา อีกทั้งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษามีพื้นที่ให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดและทรัพยากรและเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

3.3 มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องขั้นตอนการวางแผนและออกแบบโครงสร้างของหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสม ยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง (Dynamic Learning) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะชีวิต สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

3.4 มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation) เป็น ที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ ร่วมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียนทุกคนในชุมชนและสถานศึกษา

3.5 มิติทรัพยากร (Resource) เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรใช้กับทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการที่เหมาะสมในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีการวางแผนและมีการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมวางแผนและใช้ทรัพยากรและมีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3.6 มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้อย่างมีทิศทางทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามบริบทสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงเสมอ บุคลากรที่เกี่ยวข้องรับรู้และเข้าใจในยุทธศาสตร์การดำเนินงานได้รับ มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรและมีการสร้างเครือข่ายระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการประเมินการดำเนินงานและนำผลการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4.1 มิติบุคคล (Person)

4.1.1 การกำหนดแบบแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การสร้างแบบแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนจะช่วยให้บุคคลทุกคนรู้ถึงวิธีการดำเนินการและการใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้อย่างมีระเบียบ การวางแผนที่ดีจะทำให้ทุกคนเข้าใจถึงขั้นตอนและกระบวนการในการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในการเรียนรู้ การมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนจะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องมือใด ๆ ควรมีการกำหนดกระบวนการที่สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างชัดเจน เช่น การกำหนดมาตรฐานของการใช้งานเครื่องมือออนไลน์ หรือการมีแผนการเรียนรู้ที่รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การประเมินผลเพื่อให้เห็นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง การมีการประเมินและปรับปรุงกระบวนการให้ทันสมัยเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน

4.1.2 การสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นถึงความสำคัญเข้าใจและยอมรับ การสร้างความตระหนักรู้เป็นการเริ่มต้นที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงมุมมองของบุคคลทุกคนในระบบการศึกษา ทั้งนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการทำให้บุคคลเหล่านั้นเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และวิธีที่ระบบนิเวศการเรียนรู้สามารถสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้นี้ได้ ตัวอย่างการสร้างความรู้เห็นเช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ เช่น การสัมมนา การประชุม หรือกิจกรรมกลุ่มที่ช่วยให้บุคคลเห็นถึงบทบาทของตัวเอง

ในระบบนิเวศการเรียนรู้ การแบ่งปันประสบการณ์จากผู้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือการใช้สื่อที่สะท้อนความสำคัญของการเรียนรู้ในทุกช่วงอายุและทุกสถานการณ์

4.1.3 การได้รับและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อสร้างความเข้าใจแล้ว การได้รับและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ในการเรียนรู้ การเรียนรู้จากประสบการณ์ การพัฒนาตนเอง การสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน และการใช้ทรัพยากรจากภายนอกโรงเรียน การให้ความรู้สามารถทำได้ผ่านการอบรม การเรียนรู้ร่วมกัน และการเปิดโอกาสให้บุคคลได้สัมผัสกับกระบวนการที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ยังควรสอนให้เข้าใจถึงบทบาทของแต่ละบุคคลในระบบนิเวศนี้ ทั้งครู นักเรียน และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนร่วมในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

4.1.4 การได้รับการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องให้มีความชำนาญในการใช้สื่อและเครื่องมือ ทักษะในการใช้สื่อและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยนแผนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น การรู้จักใช้สื่อการเรียนการสอน เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้ควรฝึกฝนและพัฒนาให้บุคคลสามารถใช้เครื่องมือเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาออนไลน์ หรือการใช้เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการพัฒนาทักษะนี้ ควรมีการฝึกอบรมให้กับบุคคลทุกคนในโรงเรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ทดลองใช้สื่อใหม่ ๆ ที่ทันสมัย

4.2 มิติเทคโนโลยี (Technology)

4.2.1 ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลายรองรับการใช้เทคโนโลยี การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลายหมายถึงการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สามารถรองรับการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากสื่อดิจิทัล การเรียนรู้ผ่านเกม การเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือการใช้แพลตฟอร์มที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกสถานการณ์โรงเรียนควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของนักเรียน เช่น การใช้การเรียนการสอนออนไลน์ ผ่านโปรแกรม Zoom, Meeting, Microsoft Teams, etc. การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน หรือการสร้างห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classroom) การใช้สื่อดิจิทัลที่มีความหลากหลายในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความสนุกและมีประสิทธิภาพ

4.2.2 พัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้ได้อย่างทั่วถึง การดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้

ในยุคดิจิทัล การให้การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วและมีความเสถียรสูง เป็นพื้นฐานของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ทั้งการใช้แหล่งข้อมูลออนไลน์ การศึกษาผ่านสื่อดิจิทัล และการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งทุกคนในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน หรือผู้บริหาร ควรมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงต้องเริ่มจากการวางโครงสร้างพื้นฐานให้มีความมั่นคง ซึ่งอาจรวมถึงการติดตั้ง Wi-Fi ให้ครอบคลุมทั่วทั้งโรงเรียน การเลือกให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพ และการปรับปรุงเครือข่ายให้มีความเร็วที่เหมาะสมกับการใช้งานจำนวนมาก นอกจากนี้ยังต้องมีการดูแลและบำรุงรักษาระบบเครือข่ายเพื่อป้องกันปัญหาการหยุดชะงักจากการใช้งาน

4.2.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยี

การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทักษะของครูและนักเรียน เพื่อให้สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ การอบรมนี้ควรมีการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสอนได้ ควรจัดการอบรมในรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันที่ใช้สื่อการสอนออนไลน์ หรือกิจกรรมที่เน้นการใช้งานเครื่องมือดิจิทัลในการผลิตสื่อ เช่น การสร้างคลิปวิดีโอการสอน การใช้โปรแกรมออกแบบกราฟิก หรือการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการจัดการห้องเรียนออนไลน์ การอบรมควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะด้านการสร้างสื่อการสอนที่ไม่เพียงแต่ใช้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้ในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในทุกที่ทุกเวลา

4.2.4 การตรวจสอบปรับปรุง พัฒนาอุปกรณ์ไอที โปรแกรม แอปพลิเคชัน ให้เป็นปัจจุบันทันสมัยอยู่เสมอ การใช้เทคโนโลยีที่ล้าสมัยจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์หรือแอปพลิเคชันที่ไม่รองรับพีเจอาร์ใหม่ ๆ อาจทำให้กระบวนการเรียนรู้ช้าหรือไม่ราบรื่น ดังนั้นควรมีการอัปเดตเครื่องมือและซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เป็นระยะ เพื่อให้รองรับการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีและการเรียนรู้การปรับปรุงอุปกรณ์ไอที ควรพิจารณาถึงความต้องการทางการศึกษาของโรงเรียน เช่น การเลือกใช้คอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตที่มีสเปคสูงเพื่อรองรับการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือการใช้ซอฟต์แวร์สำหรับการออกแบบสื่อการสอน การเลือกโปรแกรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ เช่น ซอฟต์แวร์การศึกษาออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันสำหรับการทำงานร่วมกัน การพัฒนาเครื่องมือควรคำนึงถึงการเข้าถึงที่เท่าเทียมกัน และการสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี

4.3 มิตีการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)

4.3.1 หลักสูตรมีความเชื่อมโยงกับความต้องการของกระแสโลกและตลาดแรงงาน การออกแบบหลักสูตรต้องคำนึงถึงการเชื่อมโยงกับโลกภายนอก เช่น กระแสโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในด้านเทคโนโลยี การพัฒนาอุตสาหกรรม หรือกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษา

ในยุคปัจจุบันต้องเตรียมผู้เรียนให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานที่มีการแข่งขันสูงและต้องการทักษะที่หลากหลาย เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การคิดเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การออกแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับตลาดแรงงานจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ ซึ่งอาจรวมถึงการสอนทักษะที่ตอบสนองความต้องการในอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาศาสตร์ข้อมูล หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการฝึกฝนทักษะอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับความต้องการในสังคมและเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน

4.3.2. จัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เป็นระบบและต่อเนื่อง การออกแบบหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องเน้นการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมจากผู้เรียนเป็นหลัก โดยการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะที่จำเป็นและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในสถานการณ์จริง เช่น การทำโปรเจกต์ การวิจัย หรือการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ การออกแบบหลักสูตรควรให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องโดยการบูรณาการการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้นหรือรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์ในอดีตไปสู่การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ต่อไปในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการและไม่สิ้นสุด

4.3.3 ออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน การออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ที่มีความยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับแต่งการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของตนเองได้มากขึ้น ซึ่งการออกแบบหลักสูตรในลักษณะนี้จะต้องมีความสามารถในการปรับตัวอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยีที่เกิดขึ้น เช่น การใช้ระบบการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์ การเลือกเรียนวิชาหรือโครงการเสริมที่ตรงกับความสนใจ หรือการให้ผู้เรียนสามารถเลือกเส้นทางการเรียนรู้ที่ตรงกับทักษะที่ต้องการพัฒนา เช่น การเรียนรู้ที่เน้นทักษะด้านดิจิทัลหรือทักษะด้านภาษา ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในช่วงเวลานั้น ๆ การออกแบบหลักสูตรต้องยืดหยุ่นต่อความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียนและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามข้อกำหนดหรือกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ในรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเองและสามารถพัฒนาได้ตามแนวทางที่ต้องการ

4.3.4 เปิดโอกาสให้พันธมิตร เครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบปรับปรุงการออกแบบหลักสูตร การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและพันธมิตรภายนอก เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ จะช่วยให้การออกแบบหลักสูตรมีความหลากหลายและทันสมัยมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถทำให้หลักสูตรมีคุณภาพและตอบสนอง

ความต้องการของผู้เรียนในทุกมิติ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายภายนอกจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญจริงและสามารถเชื่อมโยงกับความรู้และทักษะที่จำเป็นในโลกการทำงาน เช่น การฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ การร่วมมือในการจัดกิจกรรมวิจัย หรือการจัดทำหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยนอกจากนี้ยังช่วยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรจากภายนอกที่สามารถเพิ่มพูนความรู้และทักษะของตนเองได้

4.4 มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)

4.4.1 การวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างการรับรู้ในกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้ตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายเกี่ยวกับประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับเครือข่ายต่าง ๆ เช่น ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ภาครัฐ และภาคเอกชน การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นแต่ยังเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและตลาดแรงงานที่มีพลวัต การสร้างความเข้าใจนี้สามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมเสริม เช่น การสัมมนา การอบรม หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการอธิบายถึงคุณประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถส่วนบุคคล ความยืดหยุ่นในการทำงาน และการมีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมองเห็นความสำคัญของการศึกษาในระยะยาวที่ไม่จำกัดเฉพาะแค่ในวัยเรียน แต่สามารถขยายไปสู่การเรียนรู้ในทุกช่วงของชีวิต

4.4.2 การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับเครือข่าย การทำงานเป็นทีม (Teamwork) ภายในเครือข่ายการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนระหว่างสถานศึกษาและเครือข่ายต่าง ๆ การส่งเสริมให้มีความทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชน นักวิจัย และผู้ปกครอง จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทักษะที่มีประโยชน์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันจะช่วยให้ทุกฝ่ายสามารถพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองกับความต้องการที่หลากหลายได้ดียิ่งขึ้น การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์นี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้การสอนมีความหลากหลายและทันสมัย แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ผ่านเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสม เช่น การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือเครื่องมือออนไลน์มาช่วยในการสอน การใช้งานแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การร่วมมือกับสถาบันต่าง ๆ ในการพัฒนาโปรแกรมหรือหลักสูตรพิเศษที่จะช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ตรงกับความต้องการในอนาคต

4.4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมและช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยมากที่สุด การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความร่วมมือที่มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสื่อสารที่ดีและมีช่องทางที่หลากหลายช่วยให้ทุกฝ่ายในเครือข่ายสามารถเข้าใจและติดตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อมการสื่อสารที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน อาจประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม เช่น การใช้ระบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ (LMS) การใช้แพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงเครือข่ายหรือฟอรัมออนไลน์ที่ช่วยให้การสื่อสารระหว่างโรงเรียนและเครือข่ายทำได้ง่ายและรวดเร็ว การมีช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้าง เช่น การประชุมทางไกล (Video Conference) หรือการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลและข้อมูลได้แบบเรียลไทม์ จะช่วยให้การประสานงานและการแลกเปลี่ยนข้อมูลมีประสิทธิภาพ และไม่มีอุปสรรค

4.4.4 ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความร่วมมือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การประสานความร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น รัฐบาล องค์การภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นการสร้างพลังจากหลายฝ่ายเพื่อให้การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดผลสำเร็จ การเชื่อมโยงเครือข่ายที่มีความหลากหลายทั้งในเชิงภูมิศาสตร์และวิชาการจะช่วยให้การบริหารจัดการการเรียนรู้มีความครอบคลุมและตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในทุกมิติ ในด้านการประสานงานนี้ สิ่งสำคัญ คือ การจัดให้มีการสื่อสารที่ชัดเจน และจัดประชุมหรือเวทีร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างแผนงานร่วมกัน การแบ่งปันทรัพยากร ข้อมูล และโอกาสในการฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะ จะช่วยให้ทุกภาคส่วนทำงานไปในทิศทางเดียวกัน และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบ

4.5 มิติทรัพยากร (Resource)

4.5.1 การวางแผนแนวทางการใช้ทรัพยากรแต่ละด้านอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนในการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับการศึกษา ทรัพยากรในที่นี้รวมถึงทั้งทรัพยากรทางการเงิน บุคลากร เครื่องมือการเรียนรู้ เทคโนโลยี และสถานที่ ซึ่งจะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานในแต่ละด้าน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาความต้องการของผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม และเน้นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า เช่น การวางแผนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมกับการพัฒนาโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการจัดสรรบุคลากรที่มีความสามารถเพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพต้องพิจารณา

องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การจัดทำแผนการใช้สื่อการสอนหรือการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

4.5.2 เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนการใช้ทรัพยากรจะช่วยให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายได้ดีขึ้น เช่น การมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง นักเรียน และเครือข่ายภายนอก การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะทำให้การใช้ทรัพยากรไม่ถูกจำกัดแค่ในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถขยายไปถึงการร่วมมือจากภายนอก เช่น การร่วมมือกับภาคเอกชนในการจัดหาทรัพยากรทางการเรียนรู้ การรับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการเลือกใช้เทคโนโลยี และการนำความรู้จากผู้ปกครองและนักเรียนมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในระดับที่กว้างขวางจะช่วยให้ทรัพยากรที่ใช้มีความหลากหลายและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนที่มีความยั่งยืนและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างดี

4.5.3 ได้รับการสนับสนุน จัดสรรในการใช้แต่ละทรัพยากรอย่างครอบคลุมและเหมาะสม การได้รับการสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรอย่างครอบคลุมและเหมาะสม หมายถึง การทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนจัดสรรทรัพยากรในแต่ละด้านอย่างชัดเจนและรอบคอบ ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในโรงเรียนต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม เช่น งบประมาณที่เพียงพอสำหรับการจัดซื้อสื่อการเรียนรู้หรืออุปกรณ์ที่ทันสมัย การจัดหาครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดสรรทรัพยากรในรูปแบบนี้ยังต้องพิจารณาในเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ เช่น การเลือกสรรเครื่องมือและเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับนักเรียน และการมีทรัพยากรที่รองรับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

4.5.4 มีการติดตามประเมินผลที่หลากหลาย เพื่อนำผลที่ได้มา ปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการทรัพยากรให้ดีขึ้น การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนสำคัญในการทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การติดตามผลสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนและครู การประเมินผลการใช้ทรัพยากรในการเรียนการสอน หรือการวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือการเรียนรู้ต่าง ๆ การนำผลการประเมินไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู บุคลากร และเครือข่ายต่าง ๆ จะช่วยสร้างแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากผลการประเมินมาเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแผนการ

ใช้ทรัพยากรและกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรจะทำให้โรงเรียนสามารถเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวที่ผ่านมา และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาและความต้องการของผู้เรียน

4.6 มิติกกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)

4.6.1 มีการกำหนดนโยบาย แผนการดำเนินงานที่สอดคล้องตั้งแต่ในระดับกระทรวงถึงระดับสถานศึกษา นโยบายที่กำหนดจะต้องมีรูปแบบที่ยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องและมีความเชื่อมโยงในการปฏิบัติ การดำเนินงานต้องสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงแผนยุทธศาสตร์ในระดับชาติ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการในทิศทางที่เหมาะสมกับนโยบายและแผนระดับสูง และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้ แผนการดำเนินงานที่ดีควรครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดสรรทรัพยากร การฝึกอบรมและพัฒนาคุณภาพของครู รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนการเรียนรู้ การกำหนดแผนการที่เชื่อมโยงระหว่างระดับนโยบายและการปฏิบัติจะช่วยให้สามารถสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.6.2 ผู้บริหารสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันและมีแนวทางการบริหารที่ชัดเจน การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในสถานศึกษา คือ การที่ผู้บริหารร่วมมือกับคณะครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในโรงเรียนเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาและเป้าหมายของการศึกษาอย่างชัดเจน วิสัยทัศน์นี้จะเป็แรงผลักดันให้ทุกฝ่ายมุ่งมั่นไปในทิศทางเดียวกัน และมีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการการศึกษาภายใต้แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในเชิงยุทธศาสตร์การบริหารที่ชัดเจนหมายถึงการมีกระบวนการที่สามารถแปลวิสัยทัศน์ให้ออกมาเป็นแผนงานหรือโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์นี้ให้ทุกฝ่ายเข้าใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อาทิ การจัดประชุมทำความเข้าใจ การจัดทำแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายและระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจน

4.6.3 มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่มีความยืดหยุ่น เป็นพลวัต เปิดรับการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมให้ทุกคนในองค์กรไม่ว่าจะเป็นครู นักเรียน หรือบุคลากร ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมองค์กรที่ดีจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ไม่เพียงแต่ในห้องเรียน แต่ยังสามารถเกิดขึ้นในทุกแง่มุมของชีวิตประจำวัน การสร้างวัฒนธรรมนี้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ผ่านการฝึกอบรมและการเรียนรู้ออนไลน์ นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของครูและผู้บริหารก็เป็สิ่งสำคัญ เนื่องจากครูและผู้บริหารที่มีการเรียนรู้

และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.6.4 ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการให้ความรู้ ให้คำปรึกษา

ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต้นสังกัดสามารถให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมครู การสนับสนุนงบประมาณ หรือการพัฒนาทรัพยากรการเรียนการสอน การมีระบบการสนับสนุนที่ดียิ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างราบรื่น และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การให้ความรู้และคำปรึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัดยังสามารถช่วยให้โรงเรียนพัฒนาแนวทางการดำเนินงานที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.6.5 มีการติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องและเป็น

ปัจจุบัน การประเมินผลการดำเนินงานเป็นกระบวนการที่สำคัญในการติดตามและตรวจสอบว่ากลยุทธ์ที่ใช้ในโรงเรียนได้ผลตามที่คาดหวังหรือไม่ การประเมินผลจะช่วยให้เห็นข้อดีและข้อเสียของการดำเนินงาน และสามารถปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การปรับปรุงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบันหมายถึงการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ตามผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมิน เช่น การปรับปรุงหลักสูตรตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน การปรับเปลี่ยนวิธีการสอนตามการเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงาน หรือการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการของสังคม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องนี้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถรักษาคุณภาพการศึกษาและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียนในระยะยาว

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสถานศึกษา โดยวิสัยทัศน์นั้นต้องสะท้อนถึงการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระดับชาติ การที่ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพใหญ่ และมีแนวทางการบริหารที่เหมาะสมจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับครูและนักเรียนในการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ผู้บริหารต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกการศึกษาที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี วิธีการสอน และรูปแบบการเรียนรู้ การยอมรับและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและภารกิจของสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารยังต้องมีทักษะ

ในการบริหารจัดการที่ดี สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ได้รับการสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง การได้รับการสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีความสำคัญในการดำเนินงานตามแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน ดังนั้น การสนับสนุนจากครูไม่เพียงแต่การพัฒนาทักษะการสอน แต่ยังรวมถึงการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนในการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ผู้ปกครองและชุมชนก็เป็นส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในโรงเรียน การสนับสนุนจากผู้ปกครองสามารถช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาผู้เรียน และการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน จะทำให้การพัฒนาผู้เรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น การสร้างความร่วมมือกับชุมชนและเครือข่ายภายนอก เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรการศึกษาจะช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้การสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอกยังสามารถช่วยให้โรงเรียนได้รับทรัพยากรเพิ่มเติม เช่น การจัดฝึกอบรม การสนับสนุนการเรียนรู้หรือการเชื่อมโยงนักเรียนกับโอกาสในการฝึกงานหรือการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ

3. มีทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทรัพยากรทั้งในด้านการเงิน บุคลากร สถานที่ และเทคโนโลยีมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอน เทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี การที่โรงเรียนมีทรัพยากรที่เพียงพอทั้งในด้านสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาโปรแกรมหรือระบบการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังต้องมีการจัดสรรทรัพยากรในด้านบุคลากรให้เหมาะสม เช่น การฝึกอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อที่จะให้ครูสามารถสอนและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่

4. มีการประเมินผล ติดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญในการตรวจสอบว่ากลยุทธ์หรือวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการมีผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ การประเมินผลควรทำอย่างต่อเนื่องและหลากหลายมุมมอง ทั้งในด้านการพัฒนาทักษะของผู้เรียน การพัฒนาครู และการพัฒนาทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียน การติดตามผลและการประเมินสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสำรวจผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การประเมินผลการสอนของครู

การรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียนและผู้ปกครอง หรือการใช้ข้อมูลจากการทดสอบต่าง ๆ เพื่อวัดผล การเรียนรู้ของผู้เรียน ข้อมูลจากการประเมินผลเหล่านี้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนา กลยุทธ์การบริหารการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง โดยการนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาระบบการเรียน การสอนหรือการปรับปรุงการบริหารทรัพยากร ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถรักษาคุณภาพ การศึกษาและพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง

ส่วนที่ 2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 ท่าน ได้มาโดยแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผ่านการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังแสดงในตาราง 23

ตาราง 23 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของ
สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

รายการ	N = 20		ระดับ ความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
1. หลักการระบบนิเวศการเรียนรู้ สถานศึกษา มีการสร้างและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ในสถานศึกษา	4.50	0.83	มากที่สุด
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษา มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน	4.60	0.60	มากที่สุด
3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถานศึกษาจัดการศึกษามุ่งจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anytime Anywhere)	4.45	0.69	มากที่สุด
รวม	4.51	0.55	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
1. เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย	4.60	0.60	มากที่สุด
2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.80	0.41	มากที่สุด
3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้เรียน	4.65	0.59	มากที่สุด
รวม	4.68	0.48	มากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	N = 20		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
1. มิติบุคคล (Person)	4.90	0.31	มากที่สุด
2. มิติเทคโนโลยี (Technology)	4.80	0.41	มากที่สุด
3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)	4.85	0.37	มากที่สุด
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)	4.85	0.37	มากที่สุด
5. มิติทรัพยากร (Resource)	4.90	0.31	มากที่สุด
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)	4.75	0.44	มากที่สุด
รวม	4.84	0.40	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
1. มิติบุคคล (Person)			
1. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมวางแผน กำหนดกล ยุทธ์ ให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นแบบแผน เดียวกัน	4.55	0.69	มากที่สุด
2. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการสร้างความตระหนักรู้ ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอด ชีวิตเพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจ อย่างทั่วถึง	4.65	0.67	มากที่สุด
3. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับความรู้และ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ การเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.60	0.60	มากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	N = 20		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
4. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาทักษะการใช้ สื่อและเครื่องมือให้มีความชำนาญ	4.65	0.59	มากที่สุด
รวม	4.61	0.61	มากที่สุด
2. มิติเทคโนโลยี (Technology)			
1. การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลาย รองรับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.60	0.82	มากที่สุด
2. การพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ สามารถใช้งานได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบ นิเวศการเรียนรู้	4.55	0.76	มากที่สุด
3. การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ ผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้	4.65	0.67	มากที่สุด
4. การปรับปรุง พัฒนาอุปกรณ์ไอที โปรแกรม ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.65	0.67	มากที่สุด
รวม	4.61	0.58	มากที่สุด
3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)			
1. การออกแบบหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงกับ ความต้องการของกระแสโลกและ ตลาดแรงงานในปัจจุบัน	4.60	0.75	มากที่สุด
2. การจัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.70	0.66	มากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	N = 20		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
3. การออกแบบหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น (Dynamic Learning) สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.65	0.67	มากที่สุด
4. การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงผู้เชี่ยวชาญมีส่วนร่วม ในการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.70	0.57	มากที่สุด
รวม	4.66	0.62	มากที่สุด
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)			
1. การสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.52	0.87	มากที่สุด
2. การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีและประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง	4.80	0.41	มากที่สุด
3. การสร้างสภาพแวดล้อมและช่องทางการสื่อสารร่วมกันที่มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยมากที่สุดตามบริบทของพื้นที่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.60	0.41	มากที่สุด
4. การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.75	0.55	มากที่สุด
รวม	4.67	0.52	มากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	N = 20		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
5. มิติการบริหารจัดการทรัพยากร (Resource Management)			
1. การวางแผนในการจัดการทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการแต่ละด้านอย่างมีประสิทธิภาพ	4.80	0.41	มากที่สุด
2. ให้อุบุคคลและเครื่องมือที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ในจัดหาและวางแผน การใช้ทรัพยากร ร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.80	0.52	มากที่สุด
3. การได้รับการสนับสนุน การจัดสรรเกี่ยวกับ ทรัพยากรแต่ละด้าน อย่างครอบคลุม และ เหมาะสม	4.65	0.59	มากที่สุด
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเกี่ยวกับ การบริหารจัดการทรัพยากรที่หลากหลาย และนำผลการประเมินมาพัฒนา ปรับปรุงให้ดีขึ้น	4.60	0.75	มากที่สุด
รวม	4.71	0.55	มากที่สุด
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)			
1. การกำหนดแผนการดำเนินงานที่สอดคล้อง กันจากระดับกระทรวงจนถึงระดับ สถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติขับเคลื่อน	4.85	0.37	มากที่สุด
2. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้บริหาร และมีแนวทางการบริหารที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบ นิเวศการเรียนรู้	4.70	0.37	มากที่สุด
3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง การบริหารแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.80	0.41	มากที่สุด

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	N = 20		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้ให้คำปรึกษาให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกทุกด้านเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.90	0.31	มากที่สุด
5. การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบันทั้งในระยะสั้น ปานกลางและระยะยาว	4.90	0.31	มากที่สุด
รวม	4.83	0.35	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.68	0.59	มากที่สุด
ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์	4.80	0.41	มากที่สุด
2. ได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนจากครูผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.65	0.59	มากที่สุด
3. การมีทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย	4.55	0.69	มากที่สุด
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน	4.65	0.59	มากที่สุด
รวม	4.66	0.60	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม 5 ส่วน	4.67	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 23 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.56) เมื่อจำแนกเป็นรายส่วน พบว่า ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.40) รองลงมา ได้แก่ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และ ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.68$) และความเหมาะสมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.55)

ตาราง 24 แสดงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของ
สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

รายการ	ความคิดเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
	คงเดิม	แก้ไข	
ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
1. หลักการระบบนิเวศการเรียนรู้ สถานศึกษามีการสร้างและพัฒนา ระบบนิเวศการเรียนรู้ในสถานศึกษา	/		
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษามีการบริหารแบบมี ส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และสร้างเครือข่ายการทำงาน ร่วมกัน	/		
3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถานศึกษาจัดการศึกษามุ่งจัด การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anytime Anywhere)	/		
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
1. เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมและหลากหลาย	/		ควรเพิ่มคำว่า “ตามบริบทของ สถานศึกษา” ท้ายวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1
2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	/		
3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะ สำคัญในการดำรงชีวิตของผู้เรียน	/		เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะ การเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น คงเดิม แก้ไข	การปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
1. มิติบุคคล (Person)	/	
2. มิติเทคโนโลยี (Technology)	/	
3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)	/	
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)	/	
5. มิติทรัพยากร (Resource)	/	
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)	/	
ส่วนที่ 4 แนวทางบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
1. มิติบุคคล (Person)		
1. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วม วางแผน กำหนดกลยุทธ์ ให้มี แนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นแบบ แผนเดียวกัน	/	
2. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการสร้าง ความตระหนักรู้ให้เห็นถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการยอมรับ และเข้าใจอย่างทั่วถึง	/	ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการสร้างความ ตระหนักรู้ให้เห็นถึงความสำคัญของ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการ ยอมรับและเข้าใจในบทบาทของ ตัวเองในระบบนิเวศการเรียนรู้

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
	คงเดิม	แก้ไข	
3. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับความรู้และถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	/		
4. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับ การพัฒนาทักษะการใช้สื่อและ เครื่องมือให้มีความชำนาญ	/		
		/	เพิ่มข้อ 5. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง ร่วมกันติดตาม ประเมินผล การใช้ระบบนิเวศเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. มิติเทคโนโลยี (Technology)			
1. การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ที่หลากหลายรองรับการใช้ เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้	/		
2. การพัฒนาระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้งานได้ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้		/	2. การพัฒนาระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้งานได้ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
	คงเดิม	แก้ไข	
3. การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ ความรู้เกี่ยวกับผลิตสื่อและ ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ ระบบนิเวศการเรียนรู้	/		
4. การปรับปรุง พัฒนาอุปกรณ์ไอที โปรแกรม ให้เป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้	/		
		/	เพิ่มข้อ 5. การติดตามและ ประเมินผลด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยี
3. มิตินิเทศการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)			
1. การออกแบบหลักสูตรที่มี ความเชื่อมโยงกับความต้องการ ของกระแสด้านโลกและ ตลาดแรงงานในปัจจุบัน		/	1. การออกแบบหลักสูตรที่มี ความเชื่อมโยงกับความต้องการ ของกระแสด้านโลก สภาวะเศรษฐกิจ และตลาดแรงงานในปัจจุบัน
2. การจัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้เชิงรุก อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง		/	2. การออกแบบหลักสูตรที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้ เชิงรุกอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
	คงเดิม	แก้ไข	
3. การออกแบบหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น (Dynamic Learning) สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้		/	3. การออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น (Dynamic Learning)ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน รวมถึงมีการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่น
4. การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงผู้เชี่ยวชาญมีส่วนร่วม ในการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้		/	เพิ่มข้อ 5. การนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการใช้หลักสูตร
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)			
1. การสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้			1. การความตระหนักรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้
2. การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีและประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง		/	

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
	คงเดิม	แก้ไข	
3. การสร้างสภาพแวดล้อมและ ช่องทางการสื่อสารร่วมกันที่มี ประสิทธิภาพและเอื้ออำนวย มากที่สุดตามบริบทของพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	/		
4. การประสานความร่วมมือกับ เครือข่ายทุกภาคส่วน ให้เป็นไป ในทิศทางเดียวกัน ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต	/		
		/	เพิ่มข้อ 5. การติดตาม ประเมินผล ความพึงพอใจด้านความร่วมมือกับ เครือข่าย
5. มิติทรัพยากร (Resource)			
1. การวางแผนในการใช้ทรัพยากร บุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ แต่ละ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพ	/		
2. ให้บุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในจัดหาและวางแผน การใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิด ประโยชน์สูงสุด	/		

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
	คงเดิม	แก้ไข	
3. การได้รับการสนับสนุน การจัดสรรเกี่ยวกับทรัพยากร แต่ละด้าน อย่างครอบคลุม และเหมาะสม		/	3. ได้รับการสนับสนุน การจัดสรร เกี่ยวกับทรัพยากรแต่ละด้าน จากหน่วยงานหรือเครือข่าย ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และเหมาะสมตามบริบท
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ทรัพยากรที่หลากหลาย และ นำผลการประเมินมาพัฒนา ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น		/	
6. มิติกกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)			
1. การกำหนดแผนการดำเนินงาน ที่สอดคล้องกันจากระดับ กระทรวงจนถึงระดับสถานศึกษา ที่เป็นหน่วยปฏิบัติขับเคลื่อน สถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติ ขับเคลื่อน		/	
2. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของ ผู้บริหารและมีแนวทางการ บริหารที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ ระบบนิเวศการเรียนรู้		/	
3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ที่เข้มแข็ง การบริหารแบบมี ส่วนร่วม มุ่งเน้นการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้		/	

ตาราง 24 (ต่อ)

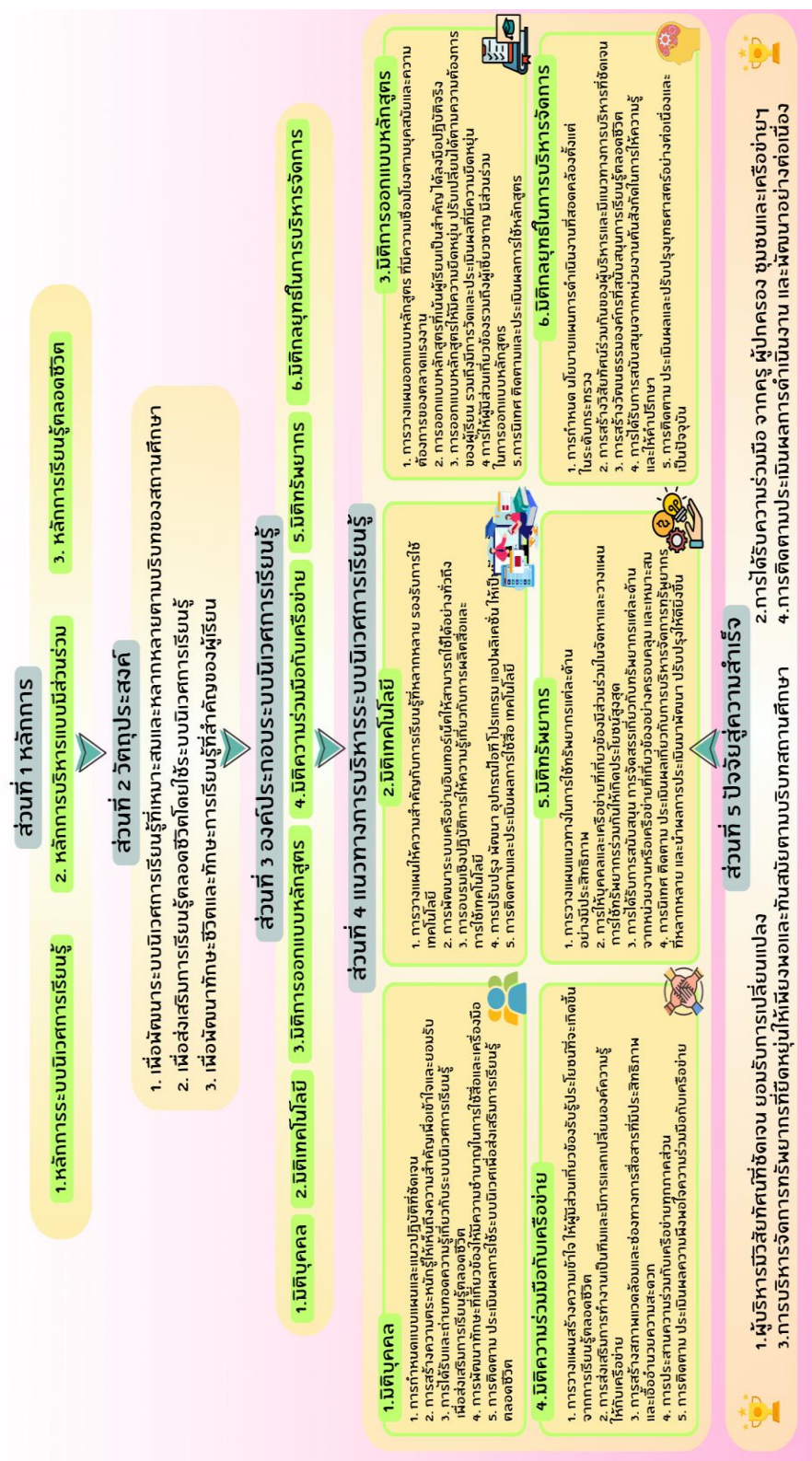
รายการ	ความคิดเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
	คงเดิม	แก้ไข	
4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วย เครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ ความรู้ ให้คำปรึกษา ให้การ สนับสนุน อำนวยความสะดวก ทุกด้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้	/		
5. การติดตาม ประเมินผลและ ปรับปรุงการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน ทั้งในระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว	/		
ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยอมรับ การเปลี่ยนแปลง มีความสามารถ ในการบริหารให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์	/		
2. ได้รับความร่วมมือ การสนับสนุน จากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและ เครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต	/		
3. การมีทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย	/		3. การบริหารจัดการทรัพยากรที่มี ความยืดหยุ่น ให้เพียงพอและ ทันสมัยตามบริบท

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น		การปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
	คงเดิม	แก้ไข	
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และ พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เนื้อหามีความเหมาะสมตามหลักวิชาการ มีความเชื่อมโยงนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้ให้ทบทวน การใช้คำให้คงเส้นคงวา และเพิ่มคำสำคัญ (Key Word) ให้ครอบคลุม เข้าใจชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้อง อีกทั้งในส่วนที่ 4 ในแต่ละมิติควรมีวิธีการบริหารที่สอดคล้องตามวงจร เดมมิ่ง (PDCA)	/		

จากตาราง 24 ผู้วิจัยได้นำผลการพิจารณารูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้
ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ดังภาพ 9

ภาพ 9 แสดงรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากภาพ 9 มีรายละเอียดของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. หลักการของระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) หมายถึง เครือข่ายผู้คน ทรัพยากร และเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหมดที่เอื้อต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งอาจรวมถึงครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ดูแลระบบ เนื้อหาหลักสูตร เครื่องมือเทคโนโลยี และอื่น ๆ ระบบนิเวศการเรียนรู้เน้นให้ความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่องค์ประกอบทั้งหมดเหล่านี้ทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนผลการเรียนรู้และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กร ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา โดยเน้นการช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เทคโนโลยี และเครื่องมือต่าง ๆ ร่วมกันวางแผนและทำงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความคิดที่หลากหลาย สร้างความผูกพันในองค์กร และช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้และการได้รับข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงเวลาหรือสถานที่ แต่เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิตในเนื้อหาหรือเรื่องต่างๆที่ตนต้องการได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพิ่มความสามารถในด้านต่างๆ การถือเป็นแนวคิดสำคัญในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลายตามบริบทของสถานศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลายถือเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์หลักในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและหลากหลายจะต้องมีทั้งกายภาพ เช่น ห้องเรียนที่มีเทคโนโลยีและทรัพยากรที่ทันสมัย สถานที่และอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อรองรับการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิ การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล การจัดสรรพื้นที่ที่เหมาะสมให้สามารถทำกิจกรรมกลุ่ม การจัดเตรียมเครื่องมือ

หรืออุปกรณ์ที่ทันสมัยที่สนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและหลากหลายในเชิงสังคม เช่น การสนับสนุนจากผู้สอน ครู เพื่อนร่วมชั้น และชุมชนรอบข้าง มีการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเพื่อนนักเรียน ครูและผู้ปกครอง รวมถึงการสร้างความรู้สึกร่วมกันของความปลอดภัยและความยอมรับในความหลากหลายของนักเรียน และได้การสนับสนุนจากชุมชน มีการเชื่อมโยงกับชุมชนและเครือข่ายภายนอก เช่น ภาครัฐกิจ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่สามารถนำประสบการณ์จริงมาร่วมเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้

2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นอีกหนึ่งวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยการพัฒนาแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในด้านการศึกษาและการทำงาน การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในห้องเรียน การเรียนรู้จากประสบการณ์ภายนอกโรงเรียน หรือการเรียนรู้ผ่านทางเทคโนโลยี การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการรู้จักใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ระบบนิเวศการเรียนรู้ มีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะไม่เพียงแค่มุ่งเน้นการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ยังมุ่งเน้นการเรียนรู้จากหลายแหล่งที่มาของความรู้ เช่น การเรียนรู้จากการทำงานจริง การเรียนรู้จากการฝึกอบรม หรือการใช้แหล่งข้อมูลออนไลน์ที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และการสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยการส่งเสริมแนวทางการเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการสร้างแนวปฏิบัติที่ต่อเนื่อง เช่น การจัดตั้งสโมสรหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างแนวทางการฝึกอบรมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกทักษะใหม่ ๆ ที่ไม่หยุดยั้งจากการเรียนการสอนในห้องเรียน

3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง ทักษะชีวิตเช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในชีวิตส่วนตัวและอาชีพ ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งทักษะเหล่านี้สำคัญในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตและการทำงาน ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการสร้างทักษะในการทำงานเป็นทีม การฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแก้ปัญหาที่ยากลำบากร่วมกัน และการทำงาน

ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการพึ่งพาตนเองและการจัดการชีวิต การพัฒนาทักษะในการจัดการชีวิต เช่น การบริหารเวลา การตั้งเป้าหมาย และการรับผิดชอบในชีวิตส่วนตัว จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการศึกษาและการดำเนินชีวิตในอนาคต การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การฝึกทักษะ ในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ ดีขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ หรือเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีความยืดหยุ่น และพร้อมรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ เป็นต้น

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. มิติบุคคล (Person) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน คนในครอบครัว คนในชุมชน คนในสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ถือเป็นหัวใจ สำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี ชีวิตประจำวัน มีส่วนร่วมในการจัดเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์การเรียนรู้นั้นๆและได้รับการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่เสมอ สามารถจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. มิติเทคโนโลยี (Technology) เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการใช้อินเทอร์เน็ต เครื่องมือ ผ่านแพลตฟอร์มหรือแอปพลิเคชันที่ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ อำนวยความสะดวกให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ในด้านการวัดและประเมินผลช่วยครูผู้สอนสามารถ การตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ในด้านการบริหารจัดการในระบบนิเวศ การเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากร ในสถานศึกษา อีกทั้งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษามีพื้นที่ ให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทรัพยากรและเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับขั้นตอน การวางแผนและออกแบบโครงสร้างของหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสม ยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง (Dynamic Learning) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัล ในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะชีวิต สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation) เป็นที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ ร่วมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียนทุกคนในชุมชนและสถานศึกษา

5. มิติทรัพยากร (Resource) เป็นองค์ประกอบ ที่ให้ความสำคัญกับการจัดสรรการใช้กับทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการที่เหมาะสมในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีการวางแผนและมีการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมวางแผนและใช้ทรัพยากรและมีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy) เป็นองค์ประกอบ ที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ อย่างมีทิศทางทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามบริบทสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงเสมอ บุคลากรที่เกี่ยวข้องรับรู้และเข้าใจในยุทธศาสตร์การดำเนินงานได้รับ มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กร และมีการสร้างเครือข่ายระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการประเมินการดำเนินงาน และนำผลการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. มิติบุคคล (Person)

1.1 ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมวางแผน กำหนดกลยุทธ์ให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นแบบแผนเดียวกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

1.2 ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมสร้างความตระหนักรู้ให้ทุกคนเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจในบทบาทของตนเองในระบบนิเวศการเรียนรู้

1.3 ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับความรู้ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.4 ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อและเครื่องมือให้มีความชำนาญตลอดจนเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในระบบนิเวศการเรียนรู้

1.5 ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันติดตามประเมินผลการใช้ระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต นำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

2. มิติเทคโนโลยี (Technology)

2.1 การวางแผนให้มีความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลายรองรับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

2.2 การพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้งานได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.4 การปรับปรุง พัฒนาอุปกรณ์ไอที โปรแกรม แอปพลิเคชันที่ใช้ในการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.5 การติดตามและประเมินผลด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ นำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)

3.1 การวางแผนออกแบบหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงกับความต้องการของกระแสโลก สภาพเศรษฐกิจ และตลาดแรงงานในปัจจุบัน

3.2 การออกแบบหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21

3.3 การออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น (Dynamic Learning) ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน รวมถึงมีการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่น

3.4 การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงผู้เชี่ยวชาญมีส่วนร่วม ในการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

3.5 การนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ นำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)

4.1 การวางแผนสร้างความตระหนักรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

4.2 การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีและประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมและช่องทางการสื่อสารร่วมกันที่มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยมากที่สุดตามบริบทของพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

4.4 การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.5 การติดตาม ประเมินผลความพึงพอใจด้านความร่วมมือกับเครือข่าย นำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

5. มิติทรัพยากร (Resource)

5.1 การวางแผนในการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ แต่ละด้านอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ให้อำนาจและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในจัดหาและวางแผน การใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5.3 ได้รับการสนับสนุน การจัดสรรเกี่ยวกับทรัพยากรแต่ละด้านจากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และเหมาะสมตามบริบท

5.4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรที่หลากหลาย และนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)

6.1 การกำหนดแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกันจากระดับกระทรวงจนถึงระดับสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติขับเคลื่อน

6.2 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้บริหารและมีแนวทางการบริหารที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

6.3 การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง การบริหารแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

6.4 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้ให้คำปรึกษา ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกทุกด้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้

6.5 การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน ทั้งในระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหาร ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
2. ได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีความยืดหยุ่น ให้เพียงพอและทันสมัยตามบริบทของสถานศึกษา
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน

ตอนที่ 4 ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ในภาพรวมสรุปได้ดังแสดงผลในตาราง 25

ตาราง 25 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 342		ระดับ ความเป็น ไปได้	ความเป็น ประโยชน์ n = 342		ระดับ ความเป็น ประโยชน์
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. หลักการระบบนิเวศการเรียนรู้ สถานศึกษามีการสร้างและพัฒนา ระบบนิเวศการเรียนรู้ในสถานศึกษา	4.40	0.57	มาก	4.59	0.49	มากที่สุด
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษามีการบริหารแบบมี ส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และ สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน	4.40	0.42	มาก	4.64	0.48	มากที่สุด
3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถานศึกษา จัดการศึกษามุ่งจัดการศึกษาเพื่อการ เรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anytime Anywhere)	4.34	0.72	มาก	4.67	0.62	มากที่สุด
รวม	4.38	0.52	มาก	4.63	0.51	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ เหมาะสมและหลากหลายตามบริบท ของสถานศึกษา	4.52	0.58	มากที่สุด	4.61	0.49	มากที่สุด
2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.45	0.57	มาก	4.54	0.55	มากที่สุด
3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะ การเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน	4.57	0.60	มากที่สุด	4.69	0.46	มากที่สุด
รวม	4.51	0.55	มากที่สุด	4.61	0.48	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้		ระดับ ความเป็น ไปได้	ความเป็น ประโยชน์		ระดับ ความเป็น ประโยชน์
	n = 342			n = 342		
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. มิติบุคคล (Person)	4.40	0.61	มาก	4.59	0.52	มากที่สุด
2. มิติเทคโนโลยี (Technology)	4.33	0.59	มาก	4.64	0.54	มากที่สุด
3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)	4.46	0.50	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)	4.40	0.61	มาก	4.52	0.52	มากที่สุด
5. มิติทรัพยากร (Resource)	4.46	0.50	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)	4.49	0.52	มาก	4.64	0.48	มากที่สุด
รวม	4.42	0.55	มาก	4.59	0.49	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. มิติบุคคล (Person)						
1. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมวางแผน กำหนดกลยุทธ์ ให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นแบบแผนเดียวกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.12	0.78	มาก	4.41	0.62	มาก
2. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมสร้างความตระหนักรู้ให้ทุกคนเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจในบทบาทของตัวเองในระบบนิเวศการเรียนรู้	4.29	0.67	มาก	4.51	0.50	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 342		ระดับ ความเป็น ไปได้	ความเป็น ประโยชน์ n = 342		ระดับ ความเป็น ประโยชน์
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
3. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับ ความรู้และถ่ายทอดความรู้ เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.22	0.79	มาก	4.55	0.56	มากที่สุด
4. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับ การพัฒนาทักษะการใช้สื่อและ เครื่องมือให้มีความชำนาญ ตลอดจนเข้าใจถึงบทบาทของ ตนเองในระบบนิเวศการเรียนรู้	4.32	0.68	มาก	4.46	0.62	มาก
5. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการใช้ ระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต	4.20	0.74	มาก	4.42	0.68	มาก
รวม	4.23	0.61	มาก	4.47	0.58	มาก
2. มิติเทคโนโลยี (Technology)						
1. การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ที่หลากหลายรองรับการใช้ เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้	4.43	0.52	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด
2. การพัฒนาระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้งานได้ อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ตามบริบทของสถานศึกษาเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.54	0.51	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 342		ระดับ ความเป็น ไปได้	ความเป็น ประโยชน์ n = 342		ระดับ ความเป็น ประโยชน์
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
3. การอบรมเชิงปฏิบัติการผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.51	0.62	มากที่สุด	4.68	0.58	มากที่สุด
4. การปรับปรุง พัฒนาอุปกรณ์ไอที โปรแกรม แอปพลิเคชันที่ใช้ในการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.56	0.61	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด
5. การติดตามและประเมินผลด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยี	4.43	0.62	มาก	4.62	0.61	มากที่สุด
รวม	4.49	0.55	มาก	4.68	0.48	มากที่สุด
3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)						
1. การออกแบบหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงกับความต้องการของกระแสดิจิทัล สภาพเศรษฐกิจ และตลาดแรงงานในปัจจุบัน	4.24	0.82	มาก	4.42	0.79	มาก
2. การออกแบบหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21	4.41	0.70	มาก	4.56	0.60	มากที่สุด
3. การออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น (Dynamic Learning)ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน รวมถึงมีการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่น	4.23	0.70	มาก	4.45	0.60	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 342		ระดับ ความเป็น ไปได้	ความเป็น ประโยชน์ n = 342		ระดับ ความเป็น ประโยชน์
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
4. การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงผู้เชี่ยวชาญมีส่วนร่วม ในการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.47	0.57	มาก	4.63	0.48	มากที่สุด
5. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล ด้านการใช้หลักสูตร	4.49	0.55	มาก	4.68	0.47	มากที่สุด
รวม	4.37	0.58	มาก	4.55	0.50	มากที่สุด
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)						
1. การสร้างความตระหนักรู้ให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องรับรู้ถึงประโยชน์ที่จะ เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.21	0.79	มาก	4.45	0.68	มากที่สุด
2. การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทาง เทคโนโลยีและประสบการณ์ในการ เรียนรู้ให้กับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง	4.38	0.59	มาก	4.58	0.49	มากที่สุด
3. การสร้างสภาพแวดล้อมและ ช่องทางการสื่อสารร่วมกันที่มี ประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยมาก ที่สุดตามบริบทของพื้นที่ เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.29	0.66	มาก	4.53	0.59	มากที่สุด
4. การประสานความร่วมมือกับ เครือข่ายทุกภาคส่วน ให้เป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	4.33	0.66	มาก	4.66	0.53	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 342		ระดับ ความเป็น ไปได้	ความเป็น ประโยชน์ n = 342		ระดับ ความเป็น ประโยชน์
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
5. การติดตาม ประเมินผลความพึงพอใจด้านความร่วมมือกับเครือข่าย	4.25	0.67	มาก	4.46	0.63	มากที่สุด
รวม	4.29	0.61	มาก	4.54	0.57	มากที่สุด
5. มิติทรัพยากร (Resource)						
1. การวางแผนในการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ แต่ละด้านอย่างมีประสิทธิภาพ	4.36	0.63	มาก	4.54	0.60	มาก
2. ให้บุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในจัดหาและวางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.37	0.59	มาก	4.57	0.61	มากที่สุด
3. ได้รับการสนับสนุน การจัดสรรเกี่ยวกับทรัพยากรแต่ละด้านจากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และเหมาะสมตามบริบท	4.37	0.65	มาก	4.53	0.64	มากที่สุด
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรที่หลากหลาย และนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา	4.42	0.57	มาก	4.55	0.50	มากที่สุด
รวม	4.38	0.58	มาก	4.55	0.60	มากที่สุด
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)						
1. การกำหนดแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกันจากระดับกระทรวงจนถึงระดับสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติขับเคลื่อน	4.34	0.56	มาก	4.57	0.56	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 342		ระดับ ความเป็น ไปได้	ความเป็น ประโยชน์ n = 342		ระดับ ความเป็น ประโยชน์
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
2. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของ ผู้บริหารและมีแนวทางการบริหาร ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้	4.39	0.64	มาก	4.61	0.56	มากที่สุด
3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ เข้มแข็ง การบริหารแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ ระบบนิเวศการเรียนรู้	4.44	0.65	มาก	4.60	0.57	มากที่สุด
4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วย เครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ ความรู้ ให้คำปรึกษา ให้การ สนับสนุน อำนวยความสะดวก ทุกด้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้	4.43	0.66	มาก	4.56	0.56	มากที่สุด
5. การติดตาม ประเมินผลและ ปรับปรุงการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน ทั้งในระยะสั้น ปานกลางและระยะยาว	4.32	0.58	มาก	4.60	0.49	มากที่สุด
รวม	4.38	0.65	มาก	4.59	0.57	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมส่วนที่ 4	4.36	0.62	มาก	4.56	0.55	มากที่สุด
ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยอมรับ การเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการ การบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์	4.48	0.71	มาก	4.64	0.61	มากที่สุด

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้ n = 342		ระดับ ความเป็น ไปได้	ความเป็น ประโยชน์ n = 342		ระดับ ความเป็น ประโยชน์
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
2. ได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนจาก ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่าย ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต	4.32	0.62	มาก	4.60	0.59	มากที่สุด
3. การบริหารจัดการทรัพยากรที่มี ความยืดหยุ่น ให้เพียงพอและทันสมัย ตามบริบทของสถานศึกษา	4.28	0.51	มาก	4.51	0.50	มากที่สุด
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และ พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน	4.27	0.55	มาก	4.40	0.65	มาก
รวม	4.34	0.59	มาก	4.54	0.54	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม 5 ส่วน	4.40	0.60	มาก	4.59	0.56	มากที่สุด

จากตาราง 25 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่ารูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.60) เมื่อจำแนกเป็นรายส่วน พบว่า ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.55) รองลงมา ได้แก่ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นไปได้ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.55) และความเป็นไปได้อันมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดย ความเป็นไปได้ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.59) จึงสรุปได้ว่า ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผ่านเกณฑ์การประเมิน

จากตาราง 25 ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.56) เมื่อจำแนกเป็นรายส่วน พบว่า ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.51) รองลงมา ได้แก่ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีความเป็นประโยชน์ในระดับมาก มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.48) และความเป็นไปได้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.54) จึงสรุปได้ว่า ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผ่านเกณฑ์การประเมิน

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และ 3. เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์และขั้นตอนที่กำหนดไว้ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ในการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 342 คน พบว่าองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 6 มิติ ได้แก่ มิติบุคคล มิติเทคโนโลยี มิติการออกแบบหลักสูตร มิติความร่วมมือกับเครือข่าย มิติทรัพยากร และมิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการโดยภาพรวมมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.49) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดีมาก ($\chi^2/df = 1.824$, CFI = 0.998, RMSEA = 0.049, SRMR = 0.010) โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด คือ **มิติการออกแบบหลักสูตร** (ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.939)

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาในแต่ละ 6 มิติตามองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ ดำเนินการโดยใช้กระบวนการตามวงจรการบริหารคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ตั้งแต่การวางแผนสร้างความตระหนักรู้ การลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะ การสนับสนุนไปจนถึงการติดตามและประเมิน ดังนี้

2.1 มิติบุคคล ได้แก่ การกำหนดแบบแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นถึงความสำคัญเพื่อเข้าใจและยอมรับ การได้รับและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องให้มีความชำนาญในการใช้สื่อและเครื่องมือและการติดตาม ประเมินผลการใช้ระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.2 มิติเทคโนโลยี ได้แก่ การวางแผนให้มีความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลาย รองรับการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้ได้อย่างทั่วถึง การอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อและการใช้เทคโนโลยี การปรับปรุง พัฒนา อุปกรณ์ไอที โปรแกรม แอปพลิเคชัน ให้เป็นปัจจุบันและการติดตามและประเมินผลด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยี

2.3 มิติการออกแบบหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนออกแบบหลักสูตร ที่มีความเชื่อมโยงตามยุคสมัยและความต้องการของตลาดแรงงานการออกแบบหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจริง การออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน รวมถึงมีการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่น การให้ผู้มีเกี่ยวข้องรวมถึงผู้เชี่ยวชาญมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรและการนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการใช้หลักสูตร

2.4 มิติความร่วมมือกับเครือข่าย ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้กับเครือข่ายการสร้างสภาพแวดล้อมและช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยความสะดวก การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วนและการติดตาม ประเมินผลความพึงพอใจด้านความร่วมมือกับเครือข่าย

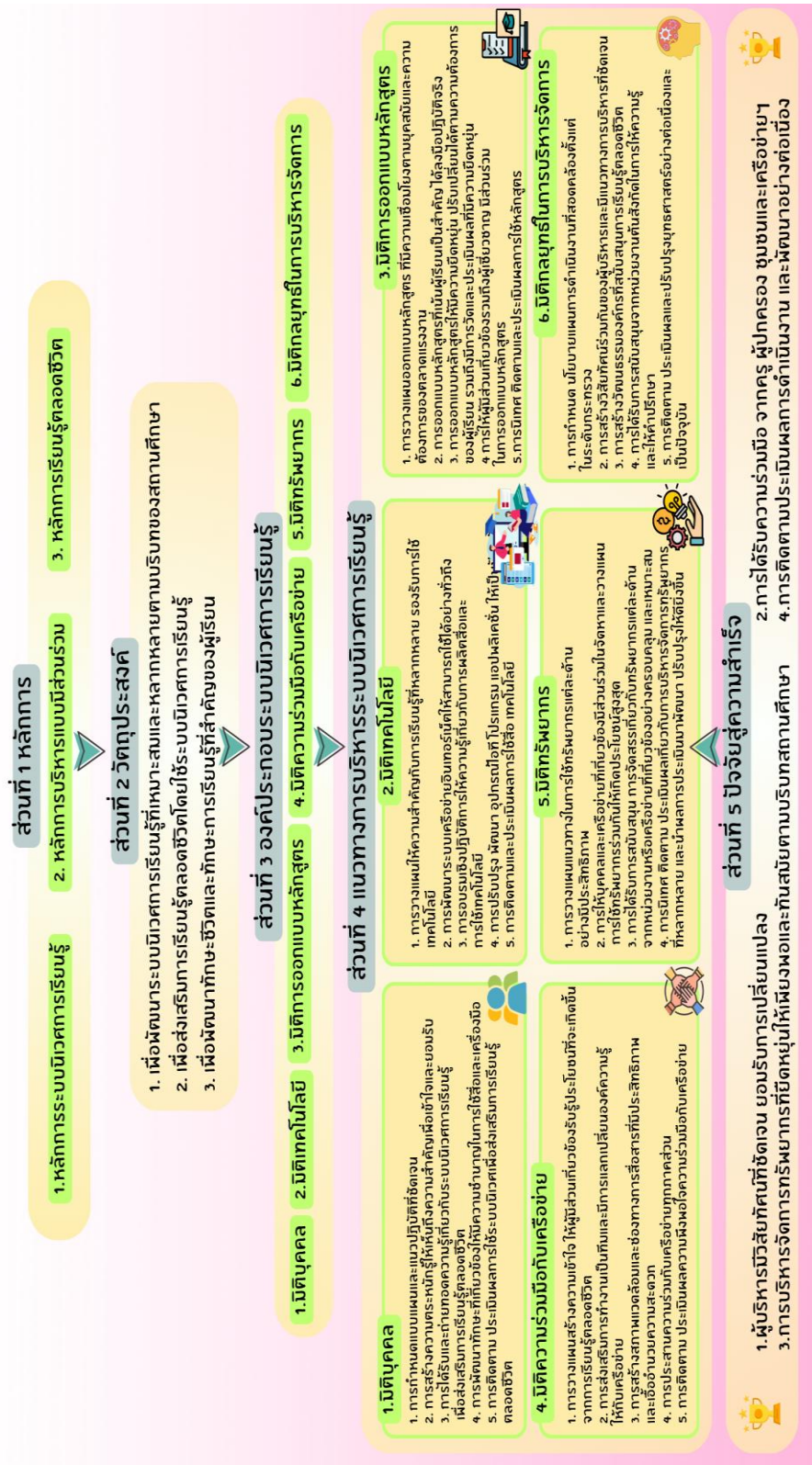
2.5 มิติการบริหารจัดการทรัพยากร ได้แก่ การวางแผนแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรแต่ละด้านอย่างมีประสิทธิภาพ การให้บุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดทำและวางแผน การใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด การได้รับการสนับสนุน การจัดสรรเกี่ยวกับทรัพยากรแต่ละด้านจากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และเหมาะสม การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรที่หลากหลายและนำผลการประเมินมาพัฒนา ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

2.6 มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy) ได้แก่ การกำหนดนโยบายแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องตั้งแต่ในระดับกระทรวง การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้บริหารและมีแนวทางการบริหารที่ชัดเจน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้

ตลอดชีวิต การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการให้ความรู้และให้คำปรึกษา และการติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

3. ผลการสร้างและตรวจสอบรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ (6 มิติ) ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารรูปแบบ และส่วนที่ 5 เงื่อนไขสู่ความสำเร็จของรูปแบบ ซึ่งผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 20 ท่าน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการสร้างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ดังภาพ 10

ภาพ 10 แสดงรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัยภูมิศึกษา

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการประเมินโดยผู้บริหารสถานศึกษา 342 คน พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับ มากที่สุด ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้น มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลเพื่อขยายความให้เกิดความชัดเจนและเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจำแนกตามส่วนประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นทั้ง 5 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า หลักการของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า หลักการทั้งสามมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ ระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นหลักที่ใช้กำหนดกรอบของสภาพแวดล้อมที่จะนำมาบริหารจัดการ โดยเชื่อว่าสถานศึกษาและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมดเป็นระบบที่ซับซ้อนและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีระบบนิเวศ ของ Bronfenbrenner (1977 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) ที่ชี้ว่า พัฒนาการของบุคคลเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับระบบสภาพแวดล้อมที่ซ้อนกันอยู่หลายชั้น ตั้งแต่ระบบเล็กที่ใกล้ชิดตัวที่สุดอย่างครอบครัวและโรงเรียน ไปจนถึงระบบใหญ่ที่เป็นค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคม หลักการนี้แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียนแต่เป็นผลจากความสัมพันธ์ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยอาศัยการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นหลักที่จะใช้กำหนด กระบวนการ หรือวิธีการที่จะมาใช้บริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของทั้ง Likert (1961) และ Yukl (1981) ที่การเน้นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบในบริบทของระบบนิเวศการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมไม่ได้เป็นเพียงทางเลือกแต่เป็นความจำเป็นเพื่อให้ระบบนิเวศนั้นยั่งยืน เพราะสุขภาพของระบบนิเวศขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของสมาชิกทุกคน ตั้งแต่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ไปจนถึงชุมชนและเครือข่ายภายนอก และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ถือเป็นหลักที่ใช้กำหนด เป้าหมายของการบริการจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การ UNESCO (1968 อ้างถึงใน สุมาลี สังข์ศรี, 2544, หน้า 17) ที่มองว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตของบุคคล เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ใน

โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้.ดังนั้น การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยการมีส่วนร่วม จึงมีเป้าหมายเพื่อบ่มเพาะให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์ของรูปแบบทั้ง 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลายตามบริบทของสถานศึกษา 2) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ และ 3) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของผู้เรียน ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์และความสอดคล้องในระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกับความต้องการที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษา กล่าวคือ การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลายตามบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องโดยตรงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเน้นการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) ที่ศึกษาองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการสร้างระบบนิเวศที่ตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ ถือเป็นหนึ่งในแนวปฏิบัติหลักด้านการศึกษาของประเทศที่ต้องการให้เกิดขึ้นสอดคล้องโดยตรงกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และการพัฒนาคนทุกช่วงวัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบิน ไชยยะ (2558) ที่ได้ศึกษา ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย ได้พัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลโดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัล ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะแรงงานแห่งอนาคตสะท้อนให้เห็นว่า ผลลัพธ์ของการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ คือ การได้พัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นจะเป็นแนวทาง ในการสร้างเครื่องมือที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในระดับสถานศึกษาได้ อย่างเป็นรูปธรรม

3. ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวมมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ทั้ง 6 มิติ ที่สังเคราะห์ขึ้นมีความเที่ยงตรง

เชิงโครงสร้าง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาและผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ อภิปรายผลการวิจัยในแต่ละมิติขององค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 มิติบุคคล มุ่งเน้นที่บทบาทและสมรรถนะของบุคคลในระบบนิเวศการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาชี้ว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญสูงสุดกับบทบาทของตนเองในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.64$) และบทบาทของครูในการเชื่อมโยงการเรียนรู้เข้ากับสังคมปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.59$) สะท้อนให้เห็นถึงการมุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนเชิงโครงสร้างและการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม ในขณะที่ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญในส่วนของการสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังยืนยันว่ามิติบุคคลถือเป็นหัวใจของระบบนิเวศการเรียนรู้ประกอบด้วยผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้เป็นกิจกรรมของมนุษย์โดยเนื้อแท้ ความสำเร็จของระบบนิเวศจึงขึ้นอยู่กับความพร้อม ทัศนคติ ทักษะ และความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตย์ชูพัช สารนอก และคณะ (2562) ที่ระบุว่า การออกแบบและการกำหนดองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย ด้านการสอน ด้านการเรียนรู้ และด้านการสนับสนุน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวที่เกี่ยวข้องของสิ่งที่มีชีวิต ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ฝ่ายสนับสนุนด้านไอที อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง กลุ่มเพื่อน พ่อแม่ผู้ปกครองถือเป็นศูนย์กลางของระบบนิเวศการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakruwirojkanchanakhet, et al. (2021) เรื่อง การเรียนรู้ระบบนิเวศโดยใช้นวัตกรรมการบริหารการทำงานวิถีใหม่ในสังคมไทย ที่เสนอว่า การบริหารแบบการทำงานวิถีใหม่นวัตกรรมใหม่ 3 ด้าน เกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้บริหาร ที่ปรึกษา รวมถึงการยอมรับความหลากหลาย บทบาทการให้และรับความรู้จากผู้เรียนในการเรียนรู้ที่เกื้อหนุนกันระหว่างผู้คนในระบบและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thanachawengsakul and Wannapiroon (2021) กล่าวว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งผู้สอนและผู้เรียน เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลวิศวกรรมความรู้ผ่าน MOOCs ความรู้ระบบพื้นที่เก็บข้อมูล

3.2 มิติเทคโนโลยี มุ่งเน้นไปที่บทบาทและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในระบบนิเวศการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารมองว่าประโยชน์สูงสุดของเทคโนโลยีคือการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการวัดผลประเมินผล

($\bar{X} = 4.42$) ซึ่งเป็นการมองเทคโนโลยีในฐานะ เครื่องมือ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ในขณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนา ระบบนิเวศการเรียนรู้ในองค์กร และการหมั่นตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในสถานศึกษา รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน นอกจากนี้มิติเทคโนโลยียังมีความเชื่อมโยงและส่งเสริมประสิทธิภาพของมิติอื่น ๆ ทั้งหมด กล่าวคือ เทคโนโลยีเชื่อมโยง มิติบุคคล เข้ากับ มิติการออกแบบหลักสูตร ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ต่าง ๆ, เอื้อให้เกิด มิติความร่วมมือกับ เครือข่าย ผ่านเครื่องมือสื่อสารที่ไร้พรมแดนและตัวเทคโนโลยีเองก็เป็น มิติทรัพยากร ที่สำคัญ บทบาทของเทคโนโลยีจึงมีลักษณะเป็นตัวที่ช่วยยกระดับศักยภาพของระบบโดยรวม ไม่ใช่เป็นเพียง การบวกเพิ่มองค์ประกอบเข้ามาเท่านั้น แนวคิดนี้สอดคล้องแนวคิดกับ Theodotou (2020) ที่กล่าวในเรื่องของเทคโนโลยีไว้ ว่าเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ ที่ต้องมุ่งเน้น เนื่องจากเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพจะเข้ามาแทนที่ระบบจัดการการเรียนรู้แบบเดิม มากขึ้นเรื่อย ๆ ช่วยให้ผู้เรียนเป็นเจ้าของเส้นทางการเรียนรู้ด้วยตนเองและช่วยให้นายจ้างสามารถ ตัดสินใจในการจัดการผู้มีความสามารถและการรักษาไว้สำหรับองค์กร และยังสอดคล้องกับงานวิจัย ของ นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) กล่าวว่า การจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานและพัฒนาคุณลักษณะของคนไทย 4.0 ต้องอาศัยองค์ประกอบ สำคัญหนึ่งนั่น คือ การใช้เทคโนโลยี ที่ชี้ว่าเทคโนโลยีจำเป็นต้องถูกใช้เพื่อเชื่อมต่อผู้เรียน กับแหล่งความรู้ แอปพลิเคชันนวัตกรรมใหม่ รวมถึงบุคคลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ แนวคิดของ สิโรตม มณีแฮด และปณิศา วรรณพิรุณ (2562) ที่มองว่าเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญ ของการออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

3.3 มิติการออกแบบหลักสูตร ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ได้ให้คะแนนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับภูมิปัญญา วัฒนธรรม ท้องถิ่นและวิถีของชุมชน ($\bar{X} = 4.70$) ซึ่งเป็นรายการที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดในทุกมิติ แสดงให้เห็นถึง การให้ความสำคัญกับบริบทท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความสำคัญการออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ที่มีความยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสม และหลากหลายตอบสนองสภาพเศรษฐกิจและความต้องการของผู้เรียนในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา แสดงให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีจุดแข็งในการพัฒนาหลักสูตรที่อิงกับบริบทในชุมชนแต่จำเป็นต้องยกระดับโดยการบูรณาการสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตลาดแรงงานและกระแสโลกเข้าไปด้วย เพื่อให้ ผู้เรียนพร้อมสำหรับอนาคตอย่างแท้จริง การใช้หลักสูตรที่ตายตัวและเน้นเนื้อหา (Content-based) ต้องมีการเปลี่ยนไปใช้หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นเป็นพลวัต (Dynamic) และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(Learner-centered) ซึ่งสามารถปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคลและบริบทของท้องถิ่นได้ อันเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (OEC) ที่ผลักดันให้เกิดหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคตมากกว่าการท่องจำเนื้อหา และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Neittaanmäki, et al. (2016) ที่กล่าวว่า เน้นการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนแต่ละบุคคล และทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน

3.4 มิติความร่วมมือกับเครือข่าย ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับเครือข่ายเพื่อ "สร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 4.51$)" ซึ่งเป็นการมองความร่วมมือในเชิงเป้าหมายและผลลัพธ์ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้รายละเอียดที่เจาะจงถึงการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการกำกับติดตาม และประเมินผลการทำงานที่ส่งเสริม การใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันการศึกษาอื่นและองค์กรวิจัยในการพัฒนาการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสถานศึกษามีการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับครู จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายจากภายนอกเพื่อแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ตามลำดับสอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวคิดของ Spencer-Keyse, et al. (2020) ที่อธิบายว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเกิดจากการร่วมกันสร้าง (Co-created) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย และสอดคล้องกับแนวคิดของ นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) ที่ระบุว่า ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายถือเป็นภารกิจสำคัญที่สุด ในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ รวมถึงงานวิจัยของ Hecht (2020) กล่าวถึงกระบวนการสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและสถานที่ พบว่ากระบวนการเชิงสัมพันธ์ระหว่างผู้คนทั้งสี่มีชีวิตและไม่มีชีวิตนั้น มีความท้าทายและมีความน่าสนใจต่อระบบนิเวศการเรียนรู้

3.5 มิติทรัพยากร มุ่งเน้นไปที่การออกแบบจัดสรรการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญสูงสุดกับ "การติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร ($\bar{X} = 4.50$)" สะท้อนถึงการมุ่งเน้นด้านความรับผิดชอบ (Accountability) และการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในขณะที่ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เน้นการบริหารจัดการการใช้งบประมาณในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม การบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรบุคคล และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และสถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยี ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Theodotou (2020) มองว่าทรัพยากรไม่ได้จำกัดอยู่แค่สิ่งที่จับต้องได้ แต่ยังรวมเอาเนื้อหา (Content) และข้อมูล (Data) ไว้เป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากร

ที่สำคัญในระบบนิเวศด้วย สอดคล้องแนวคิดของ Katherine, et al. (2015) ที่เสนอให้มีการปฏิรูปโครงสร้างระบบสนับสนุน (Transform Supporting Systemic Structure) ซึ่งรวมถึงการบริหารงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศ อันเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ระบบนิเวศการเรียนรู้สามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพและตอบสนองต่อผู้เรียนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศินันท์ เศรษฐวัฒน์บดี และคณะ (2566) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือ การทำงานร่วมกัน การพัฒนาร่วมกัน และการตั้งเป้าหมายร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและผู้เรียน

3.6 มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ได้ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์เชิงปฏิบัติการ คือ การสนับสนุนในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.59$) และการประเมินและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.56$) จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมุ่งเน้นที่การกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ การตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ในสถานศึกษา และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเปรียบเสมือน สมอ ของระบบนิเวศการเรียนรู้ ทำหน้าที่กำหนดทิศทาง สร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และวางกลไกสำหรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์การบริหารจัดการเป็นตัวเชื่อมประสานให้องค์ประกอบทั้ง 6 มิติทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ตามแนวคิด ทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ที่มองว่าทุกส่วนขององค์กรมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน หากปราศจากกลยุทธ์ที่ชัดเจน องค์ประกอบอื่น ๆ แม้จะดีเพียงใด ก็อาจทำงานอย่างกระจัดกระจายและไม่สามารถนำไปสู่เป้าหมายร่วมกันได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Eudy (2018) และ Dalto (2019) ที่ต่างก็ระบุว่า กลยุทธ์ (Strategy) เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ยิ่งไปกว่านั้น Dalto (2019) ได้เน้นย้ำถึงบทบาทของผู้นำในการสนับสนุนการเรียนรู้และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งเป็นประเด็นเดียวกับที่ผู้ทรงคุณวุฒิในงานวิจัยนี้ให้ความสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566) ที่พบว่า กรอบแนวคิดนวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรพลิกผัน การบริหารองค์ประกอบสิ่งมีชีวิตและการบริหารองค์ประกอบสิ่งไม่มีชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของ นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) ที่กล่าวว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งต้องประกอบด้วยการจัดทำวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้บุคลากรในองค์กรรักการเรียนรู้และมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4. ส่วนที่ 4: แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ใช้วงจรการบริหารคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) เป็นวงจรได้รับการยอมรับจากผู้บริหารสถานศึกษาว่ามีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย

4.1 แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติบุคคล ได้แก่ การกำหนดแบบแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นถึงความสำคัญเพื่อเข้าใจและยอมรับ การได้รับและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องให้มีความชำนาญในการใช้สื่อและเครื่องมือ และการติดตาม ประเมินผลการใช้ระบบนิเวศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัย Thanachawengsakul and Wannapiroon (2021) ได้ศึกษา การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลวิศวกรรมความรู้ผ่าน MOOCs ความรู้ระบบพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า ระบบดังกล่าวประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งผู้สอนและผู้เรียน, กระบวนการเรียนรู้ทางวิศวกรรมความรู้ดิจิทัลเพื่ออธิบายบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ และเครื่องมือในการเรียนการสอน, ระบบคลังความรู้ MOOCs ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการดิจิทัลและความสามารถของผู้ประกอบการดิจิทัล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakruwirojkanachakhet, et al. (2021) ได้ศึกษา การเรียนรู้ระบบนิเวศโดยใช้นวัตกรรมการบริหารแบบการทำงานวิถีใหม่ในสังคมไทย พบว่า การบริหารแบบการทำงานวิถีใหม่มีนวัตกรรมใหม่ 3 ด้าน ได้แก่ 1. ผู้ให้บริการเนื้อหาแนะนำเนื้อหาสำหรับโซลูชันการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาความสามารถและการพัฒนาส่วนบุคคล 2. ที่ปรึกษา ได้แก่ ที่ปรึกษากลยุทธ์ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ปรึกษาการดำเนินงาน และ 3. โครงสร้างพื้นฐาน คือ การเรียนรู้ระบบการจัดการเนื้อหา ระบบและเครื่องมือจัดส่งเนื้อหา ระบบนิเวศการเรียนรู้ไม่ได้เริ่มต้นจากการที่ครูออกแบบบทเรียนแต่จะเริ่มต้นจากการยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยการแสดงบทบาทการให้และรับความรู้จากผู้เรียนในการเรียนรู้ร่วมกันแบบสนับสนุน

4.2 แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติเทคโนโลยี ได้แก่ การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลาย รองรับการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้ได้อย่างทั่วถึง การอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตสื่อ

และการใช้เทคโนโลยี การปรับปรุง พัฒนา อุปกรณ์ไอที โปรแกรม แอปพลิเคชัน ให้เป็นปัจจุบัน และการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อ เทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anbalagan (2019) ได้ศึกษา เรื่อง ระบบนิเวศการเรียนรู้สำหรับการเรียนรู้แบบเปิดและการเรียนรู้ทางไกล พบว่า ความต้องการการเรียนรู้แบบเปิด และการเรียนทางไกลยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว โดยเฉพาะในประเทศที่มีประชากรมากที่สุด เช่น จีน อินเดีย และปากีสถาน ดังนั้น การพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยเครื่องมือดิจิทัลจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สิริธอมมณีเสถ และปณิศา วรณพิรุณ (2562) กล่าวว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยปัญญาประดิษฐ์ เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่นำเอาเทคโนโลยีมามีส่วนสำคัญ ผู้สอนควรพิจารณาการประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ผ่านทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน และที่บ้าน

4.3 แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติการออกแบบหลักสูตร ได้แก่ การออกแบบหลักสูตร ที่มีความเชื่อมโยงตามยุคสมัยและความต้องการของตลาดแรงงาน การออกแบบหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ลงมือปฏิบัติจริง การออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน รวมถึงมีการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่น การให้ผู้มีเกี่ยวข้องรวมถึงผู้เชี่ยวชาญ มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร และการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริศนา มัชฌิมา (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานเป็นการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนทุกคนสามารถประยุกต์ให้เข้ากับการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา เป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติตามความสนใจของผู้เรียน ให้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

4.4 แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติความร่วมมือกับเครือข่าย ได้แก่ การสร้างความเข้าใจ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ให้กับเครือข่าย การสร้างสภาพแวดล้อมและช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเอื้ออำนวยความสะดวก การประสานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วน และการติดตาม ประเมินผลความพึงพอใจในการร่วมมือกับเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Edtech Center World Education (2009) กล่าวว่า ระบบนิเวศ

การเรียนรู้ว่า เป็นการรวมประสบการณ์ของบุคคลต่างๆหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างลงตัว เกิดปฏิสัมพันธ์กันอย่างเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศินันท์ เศรษฐวัฒน์บดี และคณะ, (2566) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า หัวใจสำคัญของการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือ การทำงานร่วมกัน การพัฒนาร่วมกันและการตั้งเป้าหมายร่วมกัน ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียน นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เสนอแนวคิดในการพัฒนา

4.5 แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติทรัพยากร ได้แก่ การวางแผนแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรแต่ละด้านอย่างมีประสิทธิภาพ การให้บุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในจัดหาและวางแผน การใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด การได้รับการสนับสนุน การจัดสรรเกี่ยวกับทรัพยากรแต่ละด้านจากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม และเหมาะสม และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรที่หลากหลาย และนำผลการประเมินมาพัฒนา ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Bronfenbrenner (1977 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566) เชื่อว่า สภาพแวดล้อมที่เราเติบโตส่งผลกระทบต่อทุกระนาบของชีวิต สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นแหล่งสำคัญของอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์และเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านจิตใจของบุคคล ด้วย ดังนั้น วิธีคิด อารมณ์ ความรู้สึก หรือรสนิยม และความชอบ จึงถือได้ว่าจะถูกกำหนดโดยปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566) ได้ศึกษา นวัตกรรม การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน พบว่า นวัตกรรมการบริหารสิ่งไม่มีชีวิตในโรงเรียน ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะการ ค้นหา, การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะการค้นหาและการจัดโครงสร้างองค์กร โรงเรียนแบบมีชีวิต

4.6 แนวทางการบริหารรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ได้แก่ การกำหนด นโยบายแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องตั้งแต่ในระดับกระทรวง การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของผู้บริหารและมีแนวทางการบริหารที่ชัดเจน การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดในการให้ความรู้ และให้คำปรึกษา และการติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้ศึกษา เรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการ ส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดนครนายก พบว่า ด้านบทบาทในการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอน

ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการเรียนการสอนอย่างชัดเจน มีการจัดทำคู่มือการนิเทศอย่างเป็นระบบและดำเนินการตามแผนการนิเทศอย่างต่อเนื่องและด้านบทบาทในการประเมินผลการเรียนการสอน ควรมีการกำหนดโครงสร้างหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการประเมินจัดทำคู่มือในการประเมินผลการเรียนการสอน และมีเครื่องมือวัดที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ มูฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮีย์ และคณะ (2563) ได้ศึกษา การสังเคราะห์กลยุทธ์การสอนของ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลักสูตรบูรณาการในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ และแนวทางการนำไปใช้สำหรับบริบทโรงเรียนชายแดนภาคใต้ พบว่ากลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มักจะเน้นกระบวนการบริหารที่ต้องมีการไตร่ตรองและปรับปรุงอย่างเป็นวัฏจักร

5. ส่วนที่ 5: ปัจจัยสู่ความสำเร็จของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่

5.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์รวมถึงการมีนโยบายและแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนจะสามารถมองเห็นภาพอนาคตของการศึกษาที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาและนโยบายระดับชาติได้ดี นำไปสู่การเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตได้ นอกจากนี้ผู้บริหารที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง เปิดใจและพร้อมปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและวิธีการสอนใหม่ ๆ จะช่วยให้สามารถบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริพร แก้วโพธิ์ (2561) ได้ศึกษา เรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา เสนอให้เห็นถึงข้อค้นพบเกี่ยวกับบทบาทที่สำคัญยิ่งของผู้นำและความร่วมมือในการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านบทบาทในการวางแผนการเรียนการสอน ด้านบทบาทในการนิเทศภายใน ด้านบทบาทในการประเมินผลการเรียนการสอน เน้นย้ำบทบาทของผู้บริหารในการวางแผนและนิเทศภายใน ซึ่งส่วนหนึ่งของปัจจัยด้านภาวะผู้นำและการติดตามประเมินผลที่งานวิจัยของเราค้นพบนั่นเอง

5.2 การได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ระบบนิเวศการเรียนรู้ไม่สามารถเกิดขึ้นและเติบโตได้โดยลำพังภายในสถานศึกษาหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ปัจจัยสู่ความสำเร็จนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ บทบาทของแต่ละภาคส่วนมีความสำคัญในมิติที่แตกต่างกัน ครูคือหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียนโดยตรง ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับท้องถิ่นและเสริมสร้างความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาผู้เรียน ขณะที่เครือข่ายภายนอก เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน

หรือองค์กรการศึกษาอื่นๆ จะช่วยเสริมสร้างทรัพยากรและนำโอกาสใหม่ ๆ เข้ามาสู่สถานศึกษา ความสำเร็จของระบบนิเวศการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการประสาน และบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนนี้ให้เป็นหนึ่งเดียวกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) นำเสนอเกี่ยวกับการจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและพัฒนาคุณลักษณะของคนไทย 4.0 กล่าวว่า การจัดนิเวศ การเรียนรู้ที่เหมาะสมต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ หนึ่งในนั้น คือ ความร่วมมือกับพันธมิตร และเครือข่ายถือเป็นภารกิจสำคัญที่สุดในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยองค์กรหลัก จะประสานงานกับพันธมิตรหรือเครือข่าย เพื่อสร้างความร่วมมือในการวางแผนและปฏิบัติการ เพื่อจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามเป้าหมายขององค์กร

5.3 การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีความยืดหยุ่น ให้เพียงพอและทันสมัยตามบริบท ของสถานศึกษา การบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่น คือ การจัดสรรทรัพยากรให้สอดคล้องกับ ความต้องการและบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละสถานศึกษาเนื่องจากในทุกสถานศึกษามีปัจจัย และทรัพยากรพื้นฐานที่แตกต่างกันออกไปการบริหารจัดการที่มีความยืดหยุ่นจะช่วยให้ สถานศึกษานั้น ๆ สามารถใช้ทรัพยากรหรือดำเนินงานต่าง ๆ ภายใต้ข้อจำกัดที่มีได้อย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารจัดการทรัพยากรให้เพียงพอ ในส่วนของงบประมาณ บุคลากร สถานที่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง "เทคโนโลยีที่ทันสมัย" ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างเต็ม ศักยภาพ จะช่วยให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุดต่อผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย ไกรวิเศษ (2566) ได้ศึกษา นวัตกรรมการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน พบว่า นวัตกรรมการบริหารสิ่งไม่มีชีวิตในโรงเรียน ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ การค้นหา, การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะการค้นหาและการจัดโครงสร้าง องค์กรโรงเรียนแบบมีชีวิต

5.4 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยสู่ความสำเร็จนี้ คือ กลไกที่ทำให้ระบบนิเวศการเรียนรู้เกิดการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง การประเมินผลที่ไม่ใช่ การตัดสินผลแพ้ชนะ แต่เป็นกระบวนการตรวจสอบ ที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและหลากหลายมุมมอง เพื่อให้ทราบว่ากลยุทธ์และวิธีการที่ใช้นั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ ข้อมูลที่ได้จาก การติดตามและประเมินผลจะกลายเป็นข้อมูลป้อนกลับที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงหลักสูตร วิธีการสอน หรือการบริหารทรัพยากร เพื่อให้สถานศึกษาสามารถ รักษาคุณภาพและพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ

วาร์ เเพ็งสวัสต์ (2553) ที่กล่าวว่า ภายหลังการพัฒนา รูปแบบจำเป็นต้องมีการทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เกี่ยวข้อง

ปัจจัยสู่ความสำเร็จของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ทั้ง 4 ปัจจัยนั้นมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่จำเป็นต่อการสร้าง ความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาวะผู้นำและความร่วมมือกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องล้วนจำเป็นในการระดมและบริหารจัดการ ทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพ และกระบวนการทั้งหมดนี้จะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุดเมื่อได้รับ การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลไปปรับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจะเกิดผลสำเร็จจึงต้องอาศัยการขับเคลื่อนปัจจัยทั้งสี่ประการไปพร้อมกัน

ทั้งนี้ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นเป็นรูปแบบเชิงหลักการ ที่มีการศึกษาทฤษฎีและกระบวนการอย่างถูกต้อง เนื่องจากข้อจำกัดจึงส่งผลให้ผู้วิจัยไม่สามารถดำเนินการวิจัยเชิงทดลองประเมินผลการใช้รูปแบบ (Model) เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและผลการอภิปรายข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ รวมถึงข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและส่งเสริมการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะในการบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแนวทางของรูปแบบวิจัยนี้
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเกี่ยวกับกฎระเบียบ ให้เอื้อต่อการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนภายนอก และส่งเสริมให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่หลากหลาย
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำโดยเฉพาะด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ยอมรับ การเปลี่ยนแปลง เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการติดตามประเมินผลการการทำงานเพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยและเงื่อนไขการออกแบบหลักสูตรการศึกษาในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการบริหารสถานศึกษา
2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ทั้งการเรียนรู้รูปแบบในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารการสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนระหว่างสถานศึกษากับภาคเอกชนและองค์กรชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กฤตย์พัช สารนอก, ปณิตา วรรณพิรุณ, ปรัชญนันท์ นิลสุข และณัฐวรรณ เฉลิมสุข. (2562). องค์ประกอบและสถาปัตยกรรมระบบของระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนการสอน ด้วยการเล่าเรื่องแบบดิจิทัลสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์*, 6(2), 87-100.
- กำพล พากักดี. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร*. สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). *ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมวุฒิพิทักษ์ ลามหลาย. (2561). รูปแบบการจัดการศึกษาตลอดชีวิตมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านอาชีพตามหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 8(3), 48-58.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2544). *เอกสารการสอนชุดวิชา พื้นฐานการศึกษา หน่วยที่ 8-15*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิรวัดน์ นิเจนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4(2), 71-100.
- เดชา หวังมี. (2550). *ความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชนบทกรณีศึกษาจังหวัดพังงา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- ทองหล่อ เดชไทย. (2544). *ภาวะผู้นำ : เพื่อการบริหารคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ*. ภาควิชาบริหารงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี*. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/990/1/57252308%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%B4%E0%B8%A1%20%E0%B9%81%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B9%8C.pdf>
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. ข้าวฟ่าง.

- นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง. (2564). นิเวศการเรียนรู้: เรื่องเก่าบนวิถีใหม่. วารสารการศึกษาไทย, 18(3), 64-69.
- นันทกิตติ แก้วกล้า. (2553). การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเขตตำบลท่ากระดาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/15273>
- นิพนธ์ กิณางค์. (2544). หลักการบริหารการศึกษา. ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง และเฉลิมชัย โสสุทธิ. (2555). การศึกษาศักยภาพการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เบญจวรรณ กิสุขพันธ์. (2551). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตที่ใช้สำหรับพัฒนา ครูปฐมวัย สังกัดองค์การการปกครองส่วนท้องถิ่นฯ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. ม.ป.ท.
- ปริศนา มัชฌิมา. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21: การเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน. วารสารปาริชาติ, 31(1), 1-21.
- พระครูสังฆรักษ์ ไชยรัตน์ชยรัตน. (2558). การบริหารการศึกษา. มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศ.
- ภาณุวัฒน์ สัจจะวิริยะกุล. (2564). ปรับนิด สะกิดหน่อย เสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning). <https://www.eef.or.th/article-lifelong-learning-151121/>
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มณฑลลักษณ์ ภักดิชน. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบดุลยภาพ (BSC) สำหรับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- มูฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮีย, ยูโซบ บุญสุข, นัชฌิมา บาเกาะ และอิบรอฮีม ลามีน ซาโน. (2563). การ สังเคราะห์กลยุทธ์การสอนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลักสูตรบูรณาการในประเทศ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และแนวทางการนำไปใช้ สำหรับบริบทโรงเรียนชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2563). เกี่ยวกับโรงเรียน แนวคิดและความเป็นมา. <https://satit.tu.ac.th/course>.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2542). แนวทางการประเมินคุณภาพในสถานศึกษา. พิมพ์ดี.

- วาร์ เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยรูปแบบ. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(4), 2-14.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2541). *TQM คู่มือสู่องค์กรคุณภาพยุค 2000*. TPA PUBLISHING.
- วีรพงษ์ เถลิงจิระรัตน์. (2555). *คุณภาพงานบริการ*. ดวงมล.
- วุฒิชัย ไกรวิเศษ. (2566). ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดนวัตกรรมพลิกผัน. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 9(2), 62-80.
- ศรัณญา รัตนศิริ. (2561). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตของพลเมืองไทยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- ศศินันท์ เศรษฐวัฒนบดี, กันต์ฤทัย คลังพหล, บุษยา จูงาม, ปาริชาติ ผดุงศิลป์ และอภิษฎา สวัสดิ์. (2566). การศึกษาระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 6(1), 102-113.
- ศิริชัย กาจนวาสี. (2547). *ทฤษฎีการประเมิน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบูรณ์ ศิริสรธรรัฐ. (2547). *การพัฒนาแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคนบดี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- สมหมาย อำดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(1), 1-7.
- สมาน อัสวภูมิ. (2561). ทบทวนแนวคิดและวิธีวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ. *วารสารการบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, 18(1), 1-13.
- สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา*. <http://www.bopp.go.th/>
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. บุญศิริการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564ก). *ข้อเสนอระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตในปี 2040*. อีเลฟเว่น สตาร์ อินเตอร์เทรด
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564ข). *สภาพการจัดนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย*. เอส.บี.เค. การพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *รายงานการศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย 4.0*. เอส.บี.เค. การพิมพ์.
- สิโรตม มณีเสถ และปณิตา วรณพิรุณ. (2562). ระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลด้วยปัญญาประดิษฐ์สำหรับการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 359-373.

- สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช. (2563). โปรแกรม Mplus กับการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันทา แก้วสุข. (2553). รูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านการประเมินในระดับดี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยนครปฐม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- สุบิน ไชยยะ. (2558). ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย : กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2544). การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2555). การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประเทศไทย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุริพร แก้วโพธิ์. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. ฐานข้อมูลเครือข่าย ThaiLis.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2551). รวมบทความแนวคิดทางอาชีวศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา จุ้ยเจริญ. (2562). Learning Ecosystem. <https://www.posttoday.com/economy/news/578269>
- อุดม เขยักวงศ์. (2551). การส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. แสงดาว.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). โมเดลคืออะไร. วารสารวิชาการ, 1(2), 22-26.
- Anbalagan, G. (2019). *Learning Ecosystem for Open and Distance Learning*. IGI Global.
- Bardo, J. W. and Hartman, J. J. (1982). *Urban Society: A Systematic Introduction*. F. E. Peacock.
- Benedicts, R. (2018). *Your Learning Ecosystem and Considerations for Starting*.
<https://www.slideshare.net/NetDimensions/your-learning-ecosystem-89350883>
- Brightside People Team. (2020). *L&D งานชิ้นใหม่ของ CEO ใน Digital Age*. Brightside People.
<https://www.brightsidepeople.com/ld-งานชิ้นใหม่ของ-ceo-ใน-digital-age/>
- Brown, W. B. and Moberg, D. J. (1980). *Organizational Theory and Management: A Macro Approach*. John Wiley & Sons.

- Dalto, J. (2019). *How to Become a Learning Organization*. <https://www.vectorsolutions.com/resources/blogs/how-to-become-a-learning-organization/>
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. The MIT Press.
- Edtech Center World Education. (2009). *What is a Learning Ecosystem?*. <https://edtech.worlded.org/what-is-a-learning-ecosystem/>
- Eisner, E. (1976). Educational Connoisseurship and Criticism: Their Form and Function in Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10(3/4), 135-150.
- Eudy, R. (2018). *What is a Learning Ecosystem? And How Does It Support Corporate Strategy?* <https://www.ej4.com/blog/what-is-a-learning-ecosystem>
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Haggstrom, B. M. (2003). *The Role of Libraries in Lifelong Learning: Final Report of the IFLA Project under the Section for Public Libraries*. <https://www.ifla.org/publications/the-role-of-libraries-in-lifelong-learning/>
- Hannon, V., Patton, A. and Temperley, J. (2011). *Developing an Innovation Ecosystem for Education*. https://www.researchgate.net/publication/265043110_Developing_an_Innovation_Ecosystem_for_Education
- Hannon, V., Thomas, L., Ward, S. and Beresford, T. (2019). *Local Learning Ecosystems: Emerging Models*. https://www.wise-qatar.org/app/uploads/2019/05/wise_report-rr.1.2019-web.pdf
- Harrell, T. S. (2020). *3 Key Elements in Learning Ecosystems and Why L&D Professionals Should Care*. <https://www.bizlibrary.com/blog/learning-methods/key-elements-in-learning-ecosystems/>
- Hecht, M. (2020). Relational Processes between People and Place: Understanding Environmental Interest and Identity through a Learning Ecosystem Lens. *Environmental Education Research*, 26(7), 1-2.
- Hernández, M. D. (2022). *Increasing Sustainability in Open Learning: Prospects of a Distributed Learning Ecosystem for Open Educational Resources*. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.866917>
- Holgado, A. and Peñalvo, F. J. (2017). *A Metamodel Proposal for Developing Learning Ecosystems. Learning and Collaboration Technologies: Novel Learning Ecosystems*. Springer.

- Jackson, N. J. (2016). *Developing the Idea of Learning Ecologies & Ecosystems for Learning in Higher Education*. http://www.normanjackson.co.uk/uploads/1/0/8/4/10842717/dit_handout_final.pdf
- Katherine, P., Andrea, S. and Jason, S. (2015). *Cultivating Interconnections for Vibrant and Equitable Learning Ecosystems*. KnowledgeWorks.
- Keeves, P. J. (1988). *Educational Research, Methodology, and Measurement: An International Handbook*. Pergamon Press.
- Kondratova, I., Molyneaux, H. and Fournier, H. (2017). *Design Consideration for Competency Functionality within a Learning Ecosystem*.
https://www.researchgate.net/publication/318149174_Design_Considerations_for_Compentency_Functionality_Within_a_Learning_Ecosystem
- Likert, R. (1961). *The Human Organization: Its Management and Value*. McGraw-Hill.
- Looi, C. K. (2001). Enhancing Learning Ecology on the Internet. *Journal of Computer Assisted Learning*, 17(1), 13-20.
- McCall, M., Eichinger, R. and Lombardo, M. (2019). *A New Learning Ecosystem Model*.
<https://www.sproutlabs.com.au/blog/a-learning-ecosystem-model/>
- Neittaanmäki, P., Galeieva, E. and Ogbechie, A. (2016). *The Components of a Digital Age Learning Ecosystem*. In Neittaanmäki, P. (Ed.), *Learning Platforms*. Learning Platforms.
- Phrakruwirojkanchanakhiet, Phrakru Wilardkanchanadhamma (Lek Sudhammapañño) and Phramaha Boonruang Siripunyo (Kaewla). (2021). Learning Ecosystem Using New Normal Active Administrative Innovation in Thai Society. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(8), 2517-2524.
- Reyna, J. (2011). *Digital Teaching and Learning Ecosystem (DTLE): A Theoretical Approach for Online Learning Environments*. <https://www.ascilite.org/conferences/hobart11/downloads/papers/Reyna-concise.pdf>
- Spencer-Keyse, J., Pavel, L. and Joshua, C. (2020). *Learning Ecosystems: An Emerging Praxis for the Future of Education*. <https://learningecosystems2020.globaledufutures.org/>
- Thanachawengsakul, N. and Wannapiroon, P. (2021). Development of a Learning Ecosystem Using Digital Knowledge Engineering through MOOCs Knowledge Repository System. *International Journal of Engineering Pedagogy (IJEPP)*, 11(1), 35-48.

- Theodotou, M. (2020). *Learning Ecosystem: Why You Need One Now and how to Build It*. Association for Talent Development. <https://www.wtd.org/insights/learning-ecosystem-why-you-need-one-now-and-how-to-build-it>
- United Nation. (1981). *Management Theory and Total Quality : Improving Research and Practice Through Theory Development*. Academy of Management Review.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). Harper and Row.
- Yukl, G. (1981). *Leadership in Organizations*. Prentice-Hall

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถิรพร เชาวนชัย อาจารย์ภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนา นวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ดร.อาภาพรรณ ประทุมไทย อาจารย์สาขาวิชาวัดและประเมินผลการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
3. ดร.พัทธนันท์ พิพิณวงศ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน
4. ดร.เลิศฤทธิ์ เรือนละหงษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพริยาลัย จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่
5. ดร.สาวิตรี จุ้ยทอง ศึกษาพิเศษสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ

ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาการศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตย์ชูพัช สารนอก หัวหน้าสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
2. นางสุทธาทิพย์ จันริมา หัวหน้างานแผนและนโยบายงบประมาณ กองบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
3. ดร.วีระ แข็งกสิการ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ เขตตรวจราชการที่ 3
4. นางสาวกรกมล จิ่งสำราญ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒนะกุล ผู้อำนวยการสำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญในการสร้างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของ
สถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**

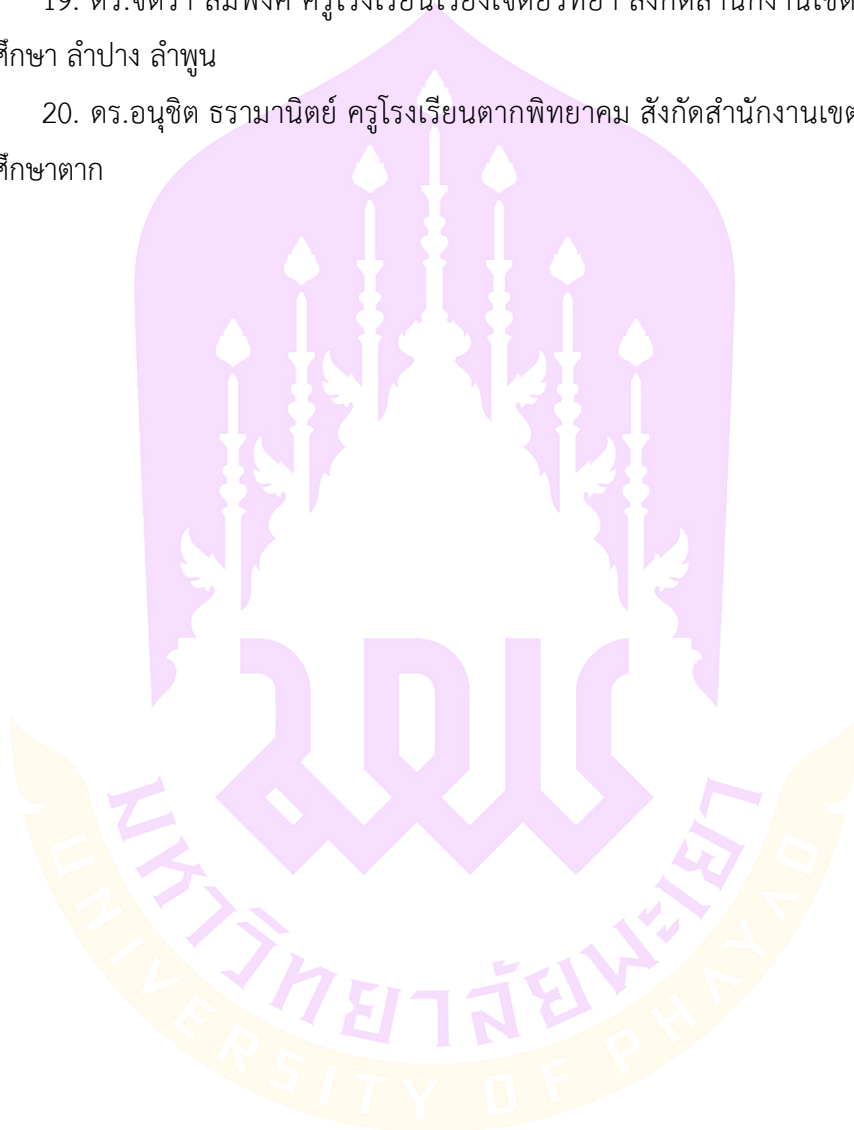
1. ศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทศิริลา นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี อาจารย์ภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรม
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชร จตุพร รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการเชิงพื้นที่
อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปณตนนท์ เกียรติประภากุล ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
5. ดร.ภัทธมนัส ศรีตระกูล อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. ดร.ศิริโชค พิพัฒน์เสถียรกุล ศึกษาธิการจังหวัดน่าน
7. ดร.दनัยรัตน์ กาศเกษม รองศึกษาธิการจังหวัดกระบี่
8. นางนันทวิภรณ์ จันตะพรมมา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน
และผู้อำนวยการเขตตรวจราชการที่ 16
9. ดร.ศิริวรรณ ขวัญमुख ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก
อุตรดิตถ์ ผู้อำนวยการเขตตรวจราชการที่ 17
10. ดร.ชัยนนท์ นิลพันธ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงใหม่
11. ดร.พัชรินทร์ ส่องเนตร ผู้อำนวยการโรงเรียนพระธาตุพินยาศรีพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา มัธยมศึกษา น่าน
12. ดร.สุรียา บุตดี ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่ตำดาควันวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย
13. ดร.ผกามาศ นันทจิรววัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กรุงเทพมหานคร
14. ดร.เกียรติศักดิ์ สุทธิหลวง ผู้อำนวยการโรงเรียนปัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา น่าน
15. ดร.ศานติกรศรี วงศ์เขียว ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการเขลางค์นคร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน
16. ดร.เกษราภรณ์ สิงห์คะมณี ศึกษาธิการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่

17. ว่าที่ร้อยตรี ดร.พงษ์พิณิตย์ อุทธิยา ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

18. ดร.กอบวิทย์ พิริยะวัฒน์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี

19. ดร.จิตรา สมพิงค์ ครูโรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลำปาง ลำพูน

20. ดร.อนุชิต ธรรมานิตย์ ครูโรงเรียนตากพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตาก

ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริม
การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้
ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลออนไลน์โดยสแกน QR Code
แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ
(Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยใช้แบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

<https://forms.gle/NiEgfvknFjBOFWVn6>

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1. ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ
สถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา) โรงเรียนละ 1 คน

3. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าการตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลกระทบใด ๆ และถูกเก็บเป็นความลับ กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ คำตอบของท่านจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. มิติบุคคล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองคนในครอบครัว คนในชุมชน คนในสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยี และเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการจัดเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์การเรียนรู้นั้น ๆ และได้รับการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่เสมอ สามารถจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. มิติเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการใช้อินเทอร์เน็ต เครื่องมือ เครื่องมือ ผ่านแพลตฟอร์ม โปรแกรม หรือแอปพลิเคชันที่ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามบริบทของสถานศึกษา ในด้านการวัดและประเมินผลช่วยครูผู้สอนสามารถการตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ในด้านการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา อีกทั้งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา มีพื้นที่ให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดและทรัพยากรและเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

3. มิติการออกแบบหลักสูตร เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับขั้นตอนการวางแผนและออกแบบโครงสร้างของหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสม ยืดหยุ่น เป็นระบบ และต่อเนื่อง (Dynamic Learning) รวมถึงการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่นด้วยเช่นกัน มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและออกแบบหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนและกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

4. มิตติความร่วมมือกับเครือข่าย เป็นองค์ประกอบที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ ร่วมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตลอดจนช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียน

5. มิติทรัพยากร เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการจัดการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการ ที่เหมาะสมในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีการวางแผนและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ได้รับการสนับสนุนตลอดจนการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมวางแผนและใช้ทรัพยากรและมีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้อย่างมีทิศทางทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามบริบทสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงเสมอภาคที่เกี่ยวข้องรับรู้และเข้าใจในยุทธศาสตร์การดำเนินงานได้รับ มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรและมีการสร้างเครือข่ายระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการประเมินการดำเนินงานและนำผลการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 31-40 ปี

☐ 41-50 ปี

☐ 51-60 ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

5. ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่ง

☐ ต่ำกว่า 5 ปี

☐ 5-10 ปี

☐ 11-20 ปี

☐ สูงกว่า 20 ปี

6. ขนาดสถานศึกษา

☐ ขนาดเล็ก

☐ ขนาดกลาง

☐ ขนาดใหญ่-ขนาดใหญ่พิเศษ

**ตอนที่ 2 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**

คำชี้แจง

องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีข้อคำถามทั้งหมด 6 ด้าน จำนวน 52 ข้อ โดยแต่ละ
ข้อเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โปรดทำเครื่องหมาย ✓
ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้
คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการดำเนินการอยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการดำเนินการอยู่ในระดับ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการดำเนินการอยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการดำเนินการอยู่ในระดับ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการดำเนินการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
มิติบุคคล						
1	บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้เข้าใจ และยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี ในยุคปัจจุบัน					
2	บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีส่วนร่วมในการจัดเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและชุมชน					
3	บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้ได้รับ การพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่เสมอ					
4	บุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้มีช่องทาง และพื้นที่ในการสะท้อนคิดหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
5	ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์การเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง					

ข้อ	องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
6	ครูผู้สอนสามารถจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา					
7	ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสภาพแวดล้อม และความต้องการของสังคมในปัจจุบัน					
8	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้					
9	ผู้บริหารให้การสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
10	ผู้บริหารมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุน การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้ เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
11	ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม ในการสร้าง สนับสนุนและแบ่งปันระบบนิเวศ การเรียนรู้					
มิติเทคโนโลยี						
1	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบเนื้อหา กิจกรรม ผ่านแพลตฟอร์ม แอปพลิเคชันการเรียนรู้ ที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
2	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยให้กระบวนการ เรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ					
3	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา					
4	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในด้านการวัดและ ประเมินผลเพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบ และประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว					

ข้อ	องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
5	สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา					
6	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษา					
7	สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดและทรัพยากรในการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
8	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์					
มิติการออกแบบหลักสูตร						
1	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความเหมาะสมและหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา					
2	สถานศึกษาวางแผนและออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
3	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน					
4	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต					
5	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบพลวัต (Dynamic Learning) ที่มีความยืดหยุ่นเป็นระบบและต่อเนื่อง					

ข้อ	องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
6	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่ส่งเสริมการใช้สื่อ ดิจิทัลในการเรียนรู้และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา					
7	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีของชุมชน					
8	สถานศึกษาออกแบบหลักสูตรที่เชื่อมโยงกับ ความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน					
มิติความร่วมมือกับเครือข่าย						
1	สถานศึกษามีการวางแผนการทำงานร่วมกันกับ เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง ประสิทธิภาพและประสิทธิผล					
2	สถานศึกษามีการจัดตั้งเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อ แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติและทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิตร่วมกัน					
3	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและ สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
4	สถานศึกษามีการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา สถาบันการศึกษาอื่นและองค์กรวิจัยในการพัฒนา การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
5	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้มี ความหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา					
6	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องเพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สำหรับผู้เรียน ชุมชน และสถานศึกษา					

ข้อ	องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
7	สถานศึกษามีการเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับครู จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือเครือข่ายจากภายนอก เพื่อแบ่งปันความรู้และประสบการณ์					
8	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่ เกี่ยวข้องในการตรวจสอบการทำงาน ที่ส่งเสริมการใช้ ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
9	สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการกำกับติดตาม และประเมินผลการทำงานที่ส่งเสริม การใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
มิติทรัพยากร						
1	สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมในระบบนิเวศ การเรียนรู้					
2	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมวางแผนและใช้ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีในระบบนิเวศการเรียนรู้					
3	สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรบุคคล และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม					
4	สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้งบประมาณ ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้ อย่างเหมาะสม					
5	สถานศึกษามีการบริหารจัดการการใช้เทคโนโลยีในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม					

ข้อ	องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
6	สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนในด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เทคโนโลยี จากหน่วยงานหรือเครือข่าย ที่เกี่ยวข้องให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต					
7	สถานศึกษาอำนวยความสะดวกให้บุคลากรสามารถใช้ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ ของบุคลากร					
8	สถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร บุคคล งบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการ ในระบบนิเวศการเรียนรู้					
มิติกกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ						
1	สถานศึกษามีกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงาน ที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้					
2	สถานศึกษาสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อ กับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
3	สถานศึกษามีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการ เรียนรู้ตลอดชีวิต					
4	สถานศึกษามีการสนับสนุนในการฝึกอบรมและพัฒนา บุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้					
5	สถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ในชุมชน					
6	สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียน การสอนและการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืน					
7	สถานศึกษามีการตรวจสอบ ติดตามการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง					

ข้อ	องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8	สถานศึกษามีการประเมินและการปรับปรุง การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง 1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นการรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา”

2. แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้นซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของท่าน ขอให้ท่านได้โปรดกรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบและตรงกับสภาพความเป็นจริงทุกข้อ เพื่อผลการวิจัยครั้งนี้จะได้มีความสมบูรณ์และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....

สกุล.....

ตำแหน่ง.....สถานที่ทำงาน.....

ช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล วันที่.....เดือน.....ปี.....

เริ่มสัมภาษณ์ เวลา.....น. เสร็จสิ้นเวลาสัมภาษณ์เวลา.....น.

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็น

ส่วนที่ 1 หลักการของการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. หลักการระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นหลักการที่ให้ความสำคัญกับบุคคล เทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตร ความร่วมมือกับเครือข่ายต่างๆ ทรัพยากรและการดำเนินงาน ที่เชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ รวมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งหมดที่เอื้อต่อประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล ทั้งในและนอกห้องเรียน ระบบนิเวศการเรียนรู้เน้นให้ความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมโดยที่องค์ประกอบทุกส่วนทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนผลการเรียนรู้ และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นหลักการที่มุ่งพัฒนาคุณภาพองค์กรทุกด้าน เป็นกระบวนการให้บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปคิด กระทำและดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารเป็นความสามารถในการรวมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้ร่วมกันทำงาน โดยบูรณาการหลักการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารบุคคล การอำนวยความสะดวก การกระตุ้น การควบคุมและการใช้ทรัพยากรในการทำงานหรือการทำกิจกรรม ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของสถานศึกษา ทำให้งานมีประสิทธิภาพ

3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกระบวนการเรียนรู้และการได้รับข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ถูกจำกัดอยู่เพียงเวลาหรือสถานที่ แต่เป็นแนวทางที่แต่ละบุคคลได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิต ในเนื้อหาหรือเรื่องต่าง ๆ ที่ตนต้องการได้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และเพิ่มความสามารถในด้านต่าง ๆ การถือเป็นแนวคิดสำคัญในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในปัจจุบัน

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นท่านมีความคิดเห็นต่อข้อเสนอหลักการของการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อย่างไร

ข้อคิดเห็น ☐ เหมาะสม โปรดระบุข้อ.....

☐ ไม่เหมาะสม โปรดระบุข้อ.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. เพื่อพัฒนาการบริหารที่สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้เรียนในสถานศึกษาโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้สู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ท่านมีความคิดเห็นต่อวัตถุประสงค์ของการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอย่างไร

ข้อคิดเห็น ☐ เหมาะสม โปรดระบุข้อ.....

☐ ไม่เหมาะสม โปรดระบุข้อ.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย

1. มิติบุคคล (Person)
2. มิติเทคโนโลยี (Technology)
3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)
5. มิติทรัพยากร (Resource)
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)

ท่านมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อย่างไร

ข้อคิดเห็น [] เหมาะสม โปรดระบุข้อ.....
[] ไม่เหมาะสม โปรดระบุข้อ.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....
.....

ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 6 มิติ ดังนี้

1. มิติบุคคล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้เรียน ผู้สอน ผู้ปกครองคนในครอบครัว คนในชุมชน คนในสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่เข้าใจและยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี และเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการจัดเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์การเรียนรู้ นั้นๆและได้รับการพัฒนาเรื่องระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่เสมอ สามารถจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ท่านมีความคิดเห็นว่าการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ **มิติบุคคล** ควรมีแนวทางอย่างไร

แนวทางทางที่ 1.....

แนวทางทางที่ 2.....

แนวทางทางอื่น ๆ.....

2. มิติเทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการใช้อินเทอร์เน็ต เครือข่าย เครื่องมือ ผ่านแพลตฟอร์ม โปรแกรม หรือแอปพลิเคชันที่ถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและน่าสนใจ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามบริบทของสถานศึกษา ในด้านการวัดและประเมินผล ช่วยครูผู้สอนสามารถตรวจสอบและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรวดเร็ว ในด้านการบริหารจัดการในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในสถานศึกษา อีกทั้งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยทั้งในและนอกสถานศึกษามีพื้นที่ให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดและทรัพยากรและเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์

ท่านมีความคิดเห็นว่าวิธีการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ **มิติเทคโนโลยี** ควรมีแนวทางอย่างไร

แนวทางทางที่ 1.....
 แนวทางทางที่ 2.....
 แนวทางทางอื่น ๆ.....

3. มิติการออกแบบหลักสูตร เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับขั้นตอนการวางแผนและออกแบบโครงสร้างของหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เหมาะสม ยืดหยุ่น เป็นระบบและต่อเนื่อง (Dynamic Learning) รวมถึงการวัดและประเมินผลที่มีความยืดหยุ่นด้วยเช่นกัน มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและออกแบบหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนและกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะชีวิต และทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้สอดคล้องกับวิถีของชุมชนและความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

ท่านมีความคิดเห็นว่าวิธีการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ **มิติการออกแบบหลักสูตร** ควรมีแนวทางอย่างไร

แนวทางทางที่ 1.....
 แนวทางทางที่ 2.....
 แนวทางทางอื่น ๆ.....

4. มิตติความร่วมมือกับเครือข่าย เป็นองค์ประกอบที่มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรหรือบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและสร้างระบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เทคโนโลยี และประสบการณ์ในการเรียนรู้ ร่วมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตลอดจนช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา เพื่อสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับผู้เรียน

ท่านมีความคิดเห็นว่าวิธีการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ **มิตติความร่วมมือกับเครือข่าย** ควรมีแนวทางอย่างไร

แนวทางทางที่ 1.....
 แนวทางทางที่ 2.....
 แนวทางทางอื่น ๆ.....

5. มิตติทรัพยากร เป็นองค์ประกอบที่ให้ความสำคัญกับการจัดสรรการใช้ทรัพยากรบุคคลงบประมาณ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการ ที่เหมาะสมในระบบนิเวศการเรียนรู้ มีการวางแผนและมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันในระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ได้รับการสนับสนุนตลอดจนการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมวางแผนและใช้ทรัพยากรและมีการติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากรในระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุงการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ท่านมีความคิดเห็นว่าวิธีการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ **มิตติทรัพยากร** ควรมีแนวทางอย่างไร

แนวทางทางที่ 1.....
 แนวทางทางที่ 2.....
 แนวทางทางอื่น ๆ.....

6. มิตติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่สนับสนุนและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้อย่างมีทิศทางทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตามบริบทสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงเสมอ บุคลากรที่เกี่ยวข้องรับรู้และเข้าใจ

ในยุทธศาสตร์การดำเนินงานได้รับ มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรและมีการสร้างเครือข่ายระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการประเมินการดำเนินงานและนำผลการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ท่านมีความคิดเห็นว่าแนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ มีติดกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ ควรมีแนวทางอย่างไร

แนวทางทางที่ 1.....

แนวทางทางที่ 2.....

แนวทางทางอื่น ๆ.....

ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรประกอบด้วยอะไรบ้าง

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

**แบบประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบ
เรื่อง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริม
การเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา**

คำชี้แจง

1. การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของ ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับใดโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งกำหนดค่าระดับคะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึงมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ขอความกรุณาท่านพิจารณาและลงความเห็นในรายการประเมินเกี่ยวกับความเหมาะสม ของ ร่างรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความคิดเห็น ของท่าน พร้อมให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงต่อไป

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ได้ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ-สกุล.....
 ตำแหน่ง..... สถานที่ทำงาน.....
 ประสบการณ์การทำงาน..... วันที่ประเมิน.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบ 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารรูปแบบ และส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของรูปแบบ

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					
	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
ส่วนที่ 1 หลักการการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. หลักการระบบนิเวศการเรียนรู้ สถานศึกษามีการสร้างและพัฒนา ระบบนิเวศการเรียนรู้ในสถานศึกษา						
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม สถานศึกษามีการบริหารแบบมี ส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) และ สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน						

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					
	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
ส่วนที่ 1 หลักการในการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ต่อ						
3. หลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถานศึกษาจัดการศึกษามุ่งจัด การศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เรียนได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anytime Anywhere)						
ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์การบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมและหลากหลาย						
2. เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้						
3. เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะ สำคัญในการดำรงชีวิตของผู้เรียน						
ส่วนที่ 3 องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. มิติบุคคล						
2. มิติเทคโนโลยี						
3. มิติการออกแบบหลักสูตร						
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย						
5. มิติทรัพยากร						
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ						

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					
	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
ส่วนที่ 4 แนวทางการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. มิติบุคคล (Person)						
1. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมวางแผน กำหนดกลยุทธ์ ให้มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นแบบแผนเดียวกัน						
2. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการสร้างความตระหนักรู้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจอย่างทั่วถึง						
3. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับความรู้และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต						
4. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับการพัฒนาทักษะการใช้สื่อและเครื่องมือให้มีความชำนาญ						

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	ความเหมาะสม					
	5	4	3	2	1	
2. มิติเทคโนโลยี (Technology)						
1. การวางแผนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่หลากหลายรองรับการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้						
2. การพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สามารถใช้งานได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้						
3. การอบรมเชิงปฏิบัติการผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต						
4. การปรับปรุง พัฒนาอุปกรณ์ไอที โปรแกรม แอปพลิเคชันที่ใช้ในการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต						
3. มิติการออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design)						
1. การวางแผนออกแบบหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงกับความต้องการของกระแสโลกและตลาดแรงงานในปัจจุบัน						

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					
	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
2. การจัดทำหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง						
3. การออกแบบหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น (Dynamic Learning) สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้						
4. การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงผู้เชี่ยวชาญมีส่วนร่วม ในการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้						
4. มิติความร่วมมือกับเครือข่าย (Network Cooperation)						
1. การวางแผนสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้						
2. การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีและประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง						

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					
	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
3. การสร้างสภาพแวดล้อมและ ช่องทางการสื่อสารร่วมกันที่มี ประสิทธิภาพและเอื้ออำนวย มากที่สุดตามบริบทของพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้						
4. การประสานความร่วมมือกับ เครือข่ายทุกภาคส่วน ให้เป็นไป ในทิศทางเดียวกัน ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต						
5. มิติทรัพยากร (Resource)						
1. การวางแผนแนวทางในการ จัดการทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และ การบริหารจัดการแต่ละด้าน อย่างมีประสิทธิภาพ						
2. ให้บุคคลและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในจัดหาและวางแผน การใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิด ประโยชน์สูงสุด						
3. การได้รับการสนับสนุน การ จัดสรรเกี่ยวกับทรัพยากร แต่ละด้าน อย่างครอบคลุม และเหมาะสม						

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					
	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ทรัพยากรที่หลากหลาย และ นำผลการประเมินมาพัฒนา ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น						
6. มิติกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ (Management Strategy)						
1. การกำหนดนโยบาย แผนการ ดำเนินงานที่สอดคล้องกันตั้งแต่ ระดับกระทรวงเป็นนโยบาย จนถึงระดับสถานศึกษา เป็นหน่วยปฏิบัติขับเคลื่อน						
2. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ของผู้บริหารและมีแนวทาง การบริหารที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบ นิเวศการเรียนรู้						
3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ เข้มแข็ง การบริหารแบบมี ส่วนร่วม มุ่งเน้นการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้						
4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วย เครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ ความรู้ ให้คำปรึกษาให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวกทุกด้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้						

รายการตรวจสอบ	การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					
	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุง
	5	4	3	2	1	
5. การติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน ทั้งในระยะสั้น ปานกลางและระยะยาว						
ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา						
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์						
2. ได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนจากครู ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต						
3. การมีทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่เพียงพอและมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย						
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงในการตอบแบบประเมินมา ณ โอกาสนี้

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ช่องทางสำหรับส่งแบบสอบถามกลับ Email : kwuntira@gmail.com

แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์
เรื่อง รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลออนไลน์ โดยสแกน QR Code แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และข้อคิดเห็น-ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

<https://forms.gle/fZSrcnNgLtrm59MX7>

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1. ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา) โรงเรียนละ 1 คน

3. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าการตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลกระทบต่อใด ๆ และถูกเก็บเป็นความลับ กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ คำตอบของท่านจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 30 ปี

☐ 31-40 ปี

☐ 41-50 ปี

☐ 51-60 ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท

☐ ปริญญาเอก

4. ตำแหน่ง

☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

5. ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่ง

☐ ต่ำกว่า 5 ปี

☐ 5-10 ปี

☐ 11-20 ปี

☐ สูงกว่า 20 ปี

6. ขนาดสถานศึกษา

☐ ขนาดเล็ก

☐ ขนาดกลาง

☐ ขนาดใหญ่-ขนาดใหญ่พิเศษ

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของ ผู้บริหารและมีแนวทางการบริหาร ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้										
3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ เข้มแข็ง การบริหารแบบมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ ระบบนิเวศการเรียนรู้										
4. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วย เครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ ความรู้ ให้คำปรึกษา ให้การ สนับสนุน อำนวยความสะดวก ทุกด้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตโดยใช้ระบบนิเวศ การเรียนรู้										
5. การติดตาม ประเมินผลและ ปรับปรุงการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน ทั้งในระยะ สั้น ปานกลาง และระยะยาว										

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

รายการตรวจสอบ	ระดับความคิดเห็น									
	ความเป็นไปได้					ความเป็นประโยชน์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ส่วนที่ 5 ปัจจัยสู่ความสำเร็จของรูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา										
1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนยอมรับ การเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการ บริหารให้บรรลุตามวัตถุประสงค์										
2. ได้รับความร่วมมือ การสนับสนุนจาก ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและเครือข่าย ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต										
3. การบริหารจัดการทรัพยากรที่มี ความยืดหยุ่น ให้เพียงพอและทันสมัย ตามบริบทของสถานศึกษา										
4. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และ พัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน										
ข้อเสนอแนะ										

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงในการตอบแบบประเมินมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ขวัญทิรา ทิราวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	13 มกราคม 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2563 กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา พ.ศ. 2560 ศษ.บ. (การสอนภาษาอังกฤษ), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่
ที่อยู่ปัจจุบัน	6/1 หมู่ 1 ตำบลแดนชุมพล อำเภอสอง จังหวัดแพร่
ผลงานตีพิมพ์	ขวัญทิรา ทิราวงศ์. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). การวิเคราะห์องค์ประกอบระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วารสาร Journal of Education and Innovation, 27(3). ขวัญทิรา ทิราวงศ์. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). รูปแบบการบริหารระบบนิเวศการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วารสารสันตยาวิวัฒน์วัดหนองนกกด, 4(3).

